

ภาคผนวก ง

คู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของหนายควม
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
คู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเองชุดที่ 1 - 5

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุพรรณบุรี

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ชุดที่ 1
ความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความ

ผู้วิจัย

นายสิงหราช สิทธิรัตน์ ณ นครพนม

นักศึกษาระดับดุขฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการค้ศึกษาและภาวะผู้นำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

คำนำ

เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำของนายควมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำของนายควมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีอยู่แล้วให้เกิดความพร้อมและเกิดความตระหนักในการบริหารงานด้านการใช้วิชาชีพนายควม เป็นผู้นำทางการใช้กฎหมายซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้ประกอบอาชีพทางการใช้กฎหมายต่อไปในอนาคตซึ่งมีเอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำของนายควม ทั้งหมด 5 ชุด ประกอบด้วย

- ชุดที่ 1 ความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพนายควม
- ชุดที่ 2 การพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และทักษะในการว่าความ
- ชุดที่ 3 บุคลิกภาพและมารยาทของนายควม
- ชุดที่ 4 ความรับผิดชอบของการเป็นนักกฎหมาย
- ชุดที่ 5 คุณธรรมและจริยธรรมของนายควม

ในการจัดทำเอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำของนายควมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์และความเมตตากรุณาจากผู้เชี่ยวชาญและคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำชี้แนะ คำแนะนำในการจัดทำเอกสารประกอบการพัฒนาเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วยและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารนี้คงจะเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

สิงหราช สิทธิรัตน์ ณ นครพนม
 นักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	
เอกสารพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
ชุดที่ 1 เรื่อง ความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความ.....	1
ระยะเวลา	1
วัตถุประสงค์	1
เนื้อหา	1
สื่อประกอบกิจกรรม.....	2
ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม.....	2
การประเมินผล	2
1. ความหมายของความรู้.....	3
2. ความหมายของประสบการณ์.....	5
3. ความหมายของวิชาชีพ.....	6
4. ความหมายของความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความ.....	8
เอกสารอ้างอิง	

**เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำของ
 ทนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 ชุดที่ 1 การพัฒนาครู**

ระยะเวลา 1 สัปดาห์ (ศึกษาวันละ 2 ชั่วโมง รวม 14 ชั่วโมง)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้รับการพัฒนาตนเอง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความ
2. เพื่อให้ผู้รับการพัฒนาตนเอง สามารถวิเคราะห์ ความหมายและแนวคิด ในเรื่องความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความ
3. เพื่อให้ผู้รับการพัฒนาตนเอง ตระหนักในความสำคัญของความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความและสามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ในการบริหารงานในวิชาชีพทนายความ

เนื้อหา

1. ความหมายของความรู้
2. ความหมายของประสบการณ์
3. ความหมายของวิชาชีพ
4. ความหมายของความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความ

สื่อประกอบกิจกรรม

1. คู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ ชุดที่ 1 เรื่องความรู้และประสบการณ์วิชาชีพทนายความ
2. การศึกษารายกรณี
3. แบบฝึก
4. กระดาษคำตอบ
5. กระดาษ A4
6. ปากกา

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ผู้รับการพัฒนิตนเอง ศึกษาเอกสารคู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำของ ทนายความชุดที่ 1 เรื่อง ความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความด้วยตนเองตาม ระยะเวลาที่กำหนด เมื่อมีข้อสงสัยให้ปรึกษาผู้วิจัย หรือผู้รับการพัฒนิตนอื่น หรือ ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเรื่อง ความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความ พร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุปตามประเด็น ที่กำหนด

2. ผู้รับการพัฒนิตนเอง ทำแบบฝึกหัดหลังศึกษาข้อมูลจากเอกสารคู่มือ ซึ่งเป็นกรทบทวนความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย แนวคิดที่เกี่ยวกับความรู้และ ประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความซึ่งได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัย รวมทั้งบท สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่ผ่านการดำรงตำแหน่งทนายความและอัยการ หัวหน้าศาลมาแล้ว โดยหลายท่านประกอบวิชาชีพทนายความ และบุคคลดังกล่าวได้ใช้ ความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความ จนประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ ตลอดจนจนศึกษาการศึกษาารายกรณีและฝึกตอบคำถาม

3. ผู้รับการพัฒนิตนเอง สรุปความรู้และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความหมาย และแนวคิด ในเรื่องความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความ โดยการตั้ง ประเด็นคำถาม - ตอบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ และปรับพฤติกรรมกรพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความของตนเอง ด้านความรู้ และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความ

การประเมินผล

1. ประเมินผลก่อนกรพัฒนา โดยให้ผู้รับการพัฒนิตนเองประเมินตนเอง โดยการตอบแบบประเมินตนเองและแบบประเมินก่อนศึกษาคู่มือการพัฒนา

2. ประเมินผลระหว่างกรพัฒนา โดยให้ผู้รับการพัฒนิตนเองประเมิน ตนเอง และผู้วิจัยประเมินผู้รับการพัฒนา จากการทำกิจกรรมตามที่กำหนด ประเมินความ สนใจและตั้งใจในการศึกษาคู่มือ ชุดที่ 1 เรื่อง ความรู้และประสบการณ์วิชาชีพทนายความ ประเมินโดยการซักถาม การตอบข้อซักถามและการให้ข้อคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างผู้รับการพัฒนิตนเองในระหว่างกรศึกษาข้อมูลและฝึกทำกิจกรรม

3. ประเมินผลหลังกรพัฒนา โดยให้ผู้รับการพัฒนิตนเองประเมินตนเอง

โดยการตอบแบบประเมินตนเอง หลังจากศึกษาคู่มือการพัฒนาและฝึกทำกิจกรรมครบตามกำหนดระยะเวลาแล้ว

ความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพพยาบาล

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและมีภาวะผู้นำของพยาบาล ต้องเข้าใจบทบาทของพยาบาลเป็นพื้นฐาน ดังนี้

1. บทบาทของพยาบาลในกระบวนการยุติธรรม พยาบาลเป็นวิชาชีพหนึ่งที่มีความสำคัญในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทุกฉบับ จะกำหนดบทบาทหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับสภาพพยาบาลได้สรุปถึงความสำคัญในบทบาทไว้ดังนี้

ลัก กอแสงเรือง นายกสภาพยาบาล ได้กล่าวถึงความสำคัญในบทบาทของพยาบาลว่า เป็นที่ตระหนักกันดีว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 ได้บัญญัติ ความสำคัญเกี่ยวกับสิทธิของ บุคคลในกระบวนการยุติธรรม ตามมาตรา 40 บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้

1. สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง
2. สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการได้รับ การพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริง และตรวจเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่นั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะและการได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย คำพิพากษา หรือคำสั่ง
3. บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม
4. ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดีมีสิทธิได้รับการ ปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการ สอบสวนอย่างถูกต้องรวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง
5. ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับ

ความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ให้เป็นไปตามที่ กฎหมายบัญญัติ

6. เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมี สิทธิได้รับความคุ้มครองในการ ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม และย่อมมี สิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรง ทางเพศ

7. ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการ สอบสวนหรือ การพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การ ตรวจสอบสวนหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตาม สมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดี จากทนายความ และการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

8. ในคดีแพ่ง บุคคลมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่าง เหมาะสมจากรัฐ

มาตรา 81 “รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมายและการ ยุติธรรม” ดังต่อไปนี้

1. ดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่าง ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และทั่วถึง ส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือและให้ความรู้ทาง กฎหมาย แก่ประชาชนและจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นในกระบวนการ ยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ โดยให้ประชาชนและองค์กรวิชาชีพมีส่วนร่วมใน กระบวนการ ยุติธรรมและการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย”

2. คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้พ้นจากการล่วงละเมิด ทั้งโดยเจ้าหน้าที่ ของรัฐ และโดยบุคคลอื่น และต้องอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน อย่างเท่าเทียมกัน

มาตรา 197 “การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลซึ่ง ต้องดำเนินการให้เป็นไปโดย ยุติธรรม ตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมายและในพระ ปรมาริไธยพระมหากษัตริย์ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถ คดีให้เป็นไปโดยถูกต้องรวดเร็ว และเป็นธรรม ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย” ซึ่งจะเห็นได้ ว่า การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพต่างๆ เหล่านี้เป็นมาตรฐานที่สูงขึ้น เป็นการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพที่มีการยกระดับจากระดับปกติมากขึ้นจึงทำให้นักกฎหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ทนายความ” ต้องตระหนักถึงความสำคัญในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา 40 ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ มีสภาพการบังคับได้อย่างเป็น

รูปธรรม “ทนายความ” คือ ผู้มีหน้าที่ใช้กฎหมายเป็นตัวแทนของผู้มีอรรถคดี ไม่ว่าจะเป็
 ทนายความโจทก์ทนายความจำเลย หรือฐานะอื่น และทำหน้าที่ทนายความภายใต้กรอบ
 ของความซื่อสัตย์สุจริต กรอบของมรรยาท ทนายความ กรอบของวิชาชีพทนายความ
 และภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรของวิชาชีพ คือ “สภาทนายความ” ซึ่งมีหน้าที่ดูแลให้
 ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความอยู่ในกรอบของจรรยาบรรณของทนายความ มีบทลงโทษ
 ผู้กระทำ ผิดมรรยาททนายความ เช่น ว่ากล่าวตักเตือน การห้ามเป็นทนายความ 3 ปี หรือ
 ถ้ากระทำผิดมรรยาททนายความ ร้ายแรงก็จะถูกลบชื่อ เป็นต้น

อีกหน้าที่ของทนายความ คือ “เป็นวิชาชีพอิสระในกระบวนการยุติธรรมซึ่งทำ
 หน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวน อัยการและศาล ในการผดุงความถูกต้องเป็นธรรมของ
 กระบวนการยุติธรรม ให้กระบวนการยุติธรรม ดำเนินไปตามกรอบของอำนาจหน้าที่
 ภายใต้รัฐธรรมนูญและกฎหมาย” การดำเนินกระบวนการ การยุติธรรมทั้งระบบ ไม่ว่าจะงาน
 สอบสวน หรืองานพิจารณาคดี ของทุกภาคส่วน ทั้งพนักงานสอบสวน อัยการ ศาล และ
 ทนายความ จะต้องดำเนินการให้เกิดความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม ตามกรอบของ
 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

นอกจากนั้น ไม่เพียงแต่ทนายความจะทำหน้าที่เกี่ยวกับอรรถคดีในศาลเท่านั้น
 แต่ทนายความยังทำหน้าที่ เป็นที่ปรึกษากฎหมายให้กับประชาชนผู้มีอรรถคดีอีกด้วย
 การทำหน้าที่ในฐานะทนายความเพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ภายใต้กรอบ
 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักร
 ไทย พ.ศ. 2550 ต่างคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ คัดค้านความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขัง ผู้ต้องหา
 หรือ จำเลย ซึ่งมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว มีสิทธิที่จะได้รับ
 การสอบปากคำต่อหน้า ทนายความหรือผู้ที่ได้รับความไว้วางใจ มีสิทธิที่จะต่อสู้ในเรื่อง
 การละเมิดสิทธิมนุษยชน คัดค้านความเป็นมนุษย์ หรือสิทธิเสรีภาพ ทนายความจึงเป็น
 ผู้ที่ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสิทธิต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายได้เพราะเหตุว่า
 ผู้ที่บังคับใช้กฎหมายและอำนาจความยุติธรรมในกระบวนการยุติธรรมประกอบด้วย
 ตำรวจ อัยการ ศาล ซึ่งเป็นบุคลากรภาครัฐ มีเพียงทนายความเท่านั้นที่เป็นวิชาชีพอิสระไม่
 เป็นข้าราชการ ปลอดภัยบังคับบัญชา สั่งงานจากราชการและเป็นอิสระ เพราะฉะนั้น
 ทนายความจึงเป็นวิชาชีพอิสระเพียงสาขาเดียวในกระบวนการการ ยุติธรรมที่มีส่วนทำให้
 กฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์ การรักษากฎหมายมีประสิทธิภาพ และสามารถที่จะทำให้
 รัฐธรรมนูญในเรื่องสิทธิเสรีภาพ สิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ สามารถมีชีวิต สามารถ

นำมาปฏิบัติและบังคับ ใช้ได้อย่างทั่วถึงเท่าเทียม ทำอย่างไรให้กฎหมายมีความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์และเท่าเทียม ระหว่างคนมี คนพร้อมและคนด้อย โอกาส ซึ่งมี 2 ส่วน คือ คนที่มีความสามารถที่จะจ้างทนายความเอง ส่วนคนที่ด้อยโอกาสนั้น สภาทนายความมี นโยบายหลักในการให้ความช่วยเหลือผ่านทางสำนักงานช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายฯ ซึ่งได้รับงบอุดหนุน จากรัฐบาลเป็นงบช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย ในการทำคดี ช่วยเหลือประชาชนฯ ทั่วประเทศ ต้องจัดทนายความไปร่วมฟังการสอบปากคำ ผู้ต้องหา จำเลย ในคดีอาญาทั้งเด็กและผู้ใหญ่ทั่วประเทศ โดยมีทนายความอาสา ทนายความอาสาประจำส่วนราชการ ทนายความอาสา ร่วมฟังการสอบปากคำ เข้ามาทำหน้าที่ด้วยจิตวิญญาณ แห่งความเสียสละ ด้วยจิตอาสาที่ต้องการช่วยเหลือประชาชน สิ่งสำคัญก็คือ ต้องปลูกฝังให้นักกฎหมายเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญยิ่งของ หลักการนี้ เพื่อให้การ ตีความเป็นไปด้วยความยุติธรรมปราศจากซึ่งอคติของบุคคลใด บุคคลหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของ ประชาชน อันเป็นเรื่องสำคัญที่สังคมไทย โดยเฉพาะวงการยุติธรรมไทยจะต้องคำนึงและเข้มแข็งในการสร้าง จิตสำนึกแก่นัก กฎหมาย เพราะการเป็นนักกฎหมายที่ดีต้องแสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ว่าตนเองพร้อมที่จะ ยืนหยัด ต่อสู้เพื่อความถูกต้องในกระบวนการยุติธรรมของประเทศ พร้อมทั้งจะแสดงความ โปร่งใสและรับคำวินิจฉัยของ ศาลซึ่งเป็นอำนาจตุลาการที่จะพิเคราะห์ความถูกต้องและ วินิจฉัยตามข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายอย่างถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม หากในอนาคต นักกฎหมายรุ่นใหม่ไม่รู้จักความถูกต้องและหลักการใช้กฎหมายที่ดีต้องมีคุณธรรมและ จริยธรรมอย่างมีมาตรฐานที่เข้มแข็งพอ ประเทศก็จะขาดความยุติธรรมที่สง่างาม “ทนายความ” ที่เป็นวิชาชีพหนึ่งที่ได้วางหลักการและมาตรฐานการถือปฏิบัติของผู้เป็น ทนายความว่า จะต้องดำรงไว้ซึ่งหลักการที่จะต้องไม่ก่อเกิดการขัดกันซึ่งผลประโยชน์ของ ทนายความกับตัวความ หรือเข้าไปมีส่วนได้เสียกับคู่ความฝ่ายตรงข้าม ซึ่งเป็นหลักใหญ่ และสำคัญสำหรับการรักษามรรยาททนายความที่ทนายความได้ ยึดถือปฏิบัติตลอดมา สภาทนายความ ในฐานะองค์กรดูแลผู้ประกอบการวิชาชีพทนายความซึ่งเป็นวิชาชีพต้นทาง หลักของการ อำนวยความเป็นธรรมสู่ประชาชนโดยตรง เข้าถึงและรับรู้ปัญหาของ ประชาชนอย่างแท้จริง มีหน้าที่ค้นหาความ จริง ข้อเท็จจริง พยานหลักฐาน เพื่อให้ ผู้กระทำผิดได้รับการลงโทษ และผู้บริสุทธิ์ได้รับความเป็นธรรม สร้าง บรรทัดฐานทาง กฎหมายให้มีความศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่ยึดถือ เชื่อมั่นของประชาชนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ทุกองค์กรในกระบวนการยุติธรรมจะร่วมกันพัฒนา ผลักดันให้การอำนวยความ

ยุติธรรมแก่ประชาชน เกิดความถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม ตามบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญ มาตรา 40 เพื่อให้ รัฐธรรมนูญมีชีวิตสามารถปฏิบัติบังคับใช้ได้จริง ประชาชน จะได้รับความยุติธรรม และความเป็นธรรมอย่าง แท้จริงตามรัฐธรรมนูญ จนกล่าวได้ว่า “เป็นรัฐธรรมนูญที่มีชีวิต” เพื่อสร้างความเชื่อมั่น และศรัทธาของ ประชาชนต่อ กระบวนการยุติธรรมยั่งยืนตลอดไป

2. องค์ประกอบภาวะผู้นำของทนายความ

ได้มีนักกฎหมาย หน่วยงานทางกระบวนการยุติธรรมและนักวิชาการ กล่าวถึงองค์ประกอบภาวะผู้นำของทนายความไว้ดังนี้

สัก กอแสงเรือง (2550) กล่าวว่าทนายความเป็นผู้ที่มีหน้าที่ใช้ กฎหมายเป็นตัวแทนของผู้มีอรรถคดี ดังนั้นจะต้องมีองค์ประกอบของภาวะผู้นำของ ทนายความ คือ 1) ทำหน้าที่ทนายความภายใต้กรอบความซื่อสัตย์สุจริต 2) ปฏิบัติตาม กรอบมรรยาทของทนายความ 3) ปฏิบัติตามกรอบวิชาชีพทนายความ ภายใต้การกำกับ ดูแลขององค์กรวิชาชีพ 4) มีจรรยาบรรณของทนายความ 5) ดำเนินการตามกระบวนการ ยุติธรรม

ประธาน ดวงรัตน์ (2529) ได้ลงนามในประกาศราชกิจจานุเบกษาว่า ด้วยข้อบังคับของสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ว่าจะต้องมี องค์ประกอบภาวะผู้นำดังนี้ คือ 1) ต้องมีมรรยาทต่อศาลและในศาล 2) มีมรรยาทต่อตัว ความ 3) มีมรรยาทต่อทนายความด้วยกัน ต่อประชาชน ผู้มีอรรถคดี และอื่นๆ 4) มี มรรยาทในการแต่งกาย 5) มีมรรยาทในการปฏิบัติตามคำสั่งตามกฎหมายและข้อบังคับ

สภาทนายความ (2529) และเปรม ติณสูลานนท์ (2528) ได้ให้ ความหมายของทนายความว่า เป็นผู้ซึ่งสภาทนายความได้รับจดทะเบียนและออก ใบอนุญาต ให้เป็นทนายความและต้องปฏิบัติตามข้อบังคับในมาตรา 53 ว่าด้วยมรรยาท ของทนายความ คือ 1) มรรยาทของทนายความต่อศาลและในศาล 2) มรรยาทของ ทนายความต่อตัวความ 3) มรรยาทของทนายความต่อประชาชนผู้มีอรรถคดี 4) มรรยาท ของทนายความต่อทนายความด้วยกัน 5) มรรยาทเกี่ยวกับความประพฤติของทนายความ 6) การแต่งกายของทนายความ 7) การปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการมรรยาท ทนายความคณะกรรมการ หรือสภานายกพิเศษแล้วแต่กรณี

ความหมายของความรู้

ความรู้ (Knowledge) คือการทำให้ข้อมูลเข้าไปอยู่ในสมองของผู้รับการฝึกให้มากที่สุดจึงจะทำให้ผู้รับการฝึกเกิดการเรียนรู้มากที่สุด มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับความรู้ไว้ ดังนี้

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายว่าความรู้ หมายถึง สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียนการค้นคว้าหรือประสบการณ์ความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะความเข้าใจหรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากการสังเกตการณ์ที่ได้รับมาจากการได้ยินได้

ศิริชัย กาญจนวาสี กล่าวว่า ความรู้ หมายถึง การที่คนมีความรู้และความเข้าใจในแนวคิดและทฤษฎีทางการบริหารตามตำแหน่งหน้าที่ของตน ดังนั้นในการประเมินด้านความรู้หรือ(Cognitive Domain) เป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่แสดงลำดับขั้นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในสมองซึ่งเป็นการเรียนรู้ทางด้านสติปัญญาเกี่ยวกับความรู้ ความคิดและการแก้ปัญหา

Bloom et al (1956) ได้จัดลำดับเป็น (Comprehension) การนำไปใช้ (Synthesis) และการประเมินผล

ประพันธ์ ผาสุขยัต (2550, หน้า21) กล่าวว่า ความรู้ แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้ 1) ความรู้ที่เห็นได้ชัดจนเป็นรูปธรรมเป็นความรู้ที่อยู่ในตำรา เช่น พวกหลักวิชาหรือทฤษฎีทั้งหลายอันได้มาจากการวิเคราะห์สังเคราะห์ผ่านกระบวนการพิสูจน์ผ่านกระบวนการวิจัย เรามักเรียกกันทั่วๆ ไปว่าเป็น “ความรู้ชัดแจ้ง” หรือ “Explicit Knowledge” และ 2) ความรู้ฝังลึก (tacit knowledge) เป็นสิ่งที่เห็นได้ไม่ชัดที่ฝังลึกอยู่ในตัวคนเป็นความรู้ที่มาจากการปฏิบัติบ้างก็จัดว่าเป็น “เคล็ดวิชา” เป็น “ภูมิปัญญา” เป็นสิ่งที่มาจากการใช้วิจารณญาณปฏิภาณไหวพริบเป็นเทคนิคเฉพาะตัวของผู้ปฏิบัติแต่ละท่าน ถึงแม้ความรู้ประเภทที่สองนี้จะเห็นได้ไม่ชัดเหมือนความรู้ประเภทแรกแต่ก็เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้งานบรรลุผลสำเร็จได้เช่นกัน

ลัดดา เจียมจิตต์ตรง และคณะ (2550, หน้า 57 - 69) กล่าวถึง ความรู้ที่ดีต้องอาศัยองค์ประกอบหลัก คือ 1) “คน” ถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เป็นแหล่งความรู้และผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ 2) “เทคโนโลยี” เป็นเครื่องมือเพื่อช่วยในการจัดการความรู้ในลักษณะของการ “เข้าถึง” ความรู้ซึ่งเหมาะสำหรับความรู้แบบชัดแจ้งและช่วยในการ “ถ่ายทอด” เหมาะสำหรับความรู้แบบซ่อนเร้น ซึ่งต้องอาศัยการถ่ายทอด โดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นหลัก และส่วนมากนิยมนำเทคโนโลยีมาใช้

เพื่อสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงคนเข้าด้วยกัน 3) “กระบวนการจัดการความรู้” เป็นการบริหารจัดการ เพื่อนำความรู้จากแหล่งความรู้ไปสู่ผู้ใช้งาน เพื่อเกิดการปรับปรุงและการสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้น

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2550, หน้า 33) กล่าวว่า ความรู้มีหลายลักษณะ เช่น ความรู้ตามข้อเท็จจริงที่ได้รับการถ่ายทอดมาหรือความเชื่อ และความรู้ในการหาความรู้ในการหาความหมายและกฎเกณฑ์ข้อเท็จจริงต่างๆ เป็นการแปลความหมายจากข้อเท็จจริงที่มีอยู่ซึ่งความสามารถในความหมายใหม่ๆ นั้น เป็นความสามารถทางวิชาการที่ทำให้เกิดความคิดในการพัฒนาสิ่งใหม่ๆแบบการประเมินและรายงานการปฏิบัติราชการของข้าราชการตุลาการ (2551, หน้า 4) ได้ให้ความหมายของความรู้ที่ทนายความต้องมีไว้ว่า ความรู้ หมายถึง ความรู้วิชากฎหมาย ระเบียบ ประกาศ คำแนะนำและข้อบังคับต่างๆ ในราชการศาลยุติธรรม หลักเกณฑ์การปฏิบัติราชการศาลยุติธรรมเกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดีและคำพิพากษาศาลฎีกาหรือ ความรู้ทางวิชาการอื่นที่จำเป็นแก่การปฏิบัติงานในหน้าที่

สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์, อัคพงศ์ สุขมาตย์ และนิธิวัฒน์ อินทสิทธิ์ (2555, หน้า 49) ได้เสนอรายละเอียดเกี่ยวกับความรู้ว่า ประกอบไปด้วย 6 ระดับ จากการเรียนรู้ตามแนวการพัฒนาของ Bloom กล่าวคือ 1) ระดับความรู้ความจำ (Memory) 2) ระดับความเข้าใจ (Comprehension) 3) ระดับการประยุกต์ใช้ (Application) 4) ระดับการวิเคราะห์ (Analysis) 5)ระดับการสังเคราะห์ (Synthesis) และ 6) ระดับการประเมิน (Evaluation)

นิสดารักษ์ เวชยานนท์ (2556, หน้า 166) กล่าวว่า ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ข้อมูลจำเพาะที่เป็นศาสตร์ ซึ่งความรู้ที่เป็นองค์ประกอบของสมรรถนะมี 2 ระดับ คือ 1) รูปแบบพื้นฐานที่ส่งให้แสดงทักษะต่างๆ ออกมาและ 2) ทักษะเฉพาะของบุคคลที่จะเปลี่ยนความรู้ให้กลายเป็นสมรรถนะ ในการพัฒนาทักษะของตนเองให้ได้ผลดีนั้นจะต้องจัดลำดับความสำคัญของความรู้ที่ต้องการสร้างเป็นทักษะเฉพาะของตน มีทักษะอยู่หลายอย่างที่ควรใช้ความไหวพริบปฏิภาณของบุคคลนั้น โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความรู้ความจำ(Knowledge) คือ ความสามารถในการเจาะลึกได้ถึงเรื่องราวต่างๆ ที่เคยมีประสบการณ์มาก่อนจะโดยวิธีใดก็ตาม เช่น จากการเรียนรู้ในห้องเรียน ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์การบอกเล่าต่อๆ กันมา เป็นต้น

นนทิภา กงวิไล (2558, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของความรู้

(Knowledge) ไว้ว่าความรู้ หมายถึง สารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิด การเปรียบเทียบ เชื่อมโยงกับความรู้จนเกิดเป็นความเข้าใจและนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุปและตัดสินใจใน สถานการณ์ต่างๆ ได้โดยไม่จำกัดช่วงเวลาหรือกล่าวได้ว่าเป็นสารสนเทศที่ก่อให้เกิด ประโยชน์กับเราในการนำไปใช้งาน

Irick, L.M. (2007, PP.1 – 8) ได้กล่าวถึงความรู้ โดยเน้นไปที่ความรู้แฝง หมายถึง ความรู้หรือแนวความคิดที่อยู่ภายในตัวบุคคล เป็นความรู้ที่ถูกปลูกฝังและยึดถือ กันมายาวนาน ซึ่งมีอยู่ในแต่ละบุคคล แตกต่างกันไปตามรากฐานของประสบการณ์ ความคิด ค่านิยมและสภาวะทางอารมณ์ บทความนี้ศึกษาถึงวิธีการจัดการความรู้แฝงใน องค์กร โดยใช้กรณีศึกษาที่เลือกขึ้นมาโดยอาศัยปัจจัยสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1) เทคโนโลยีทางด้านความรู้ (Knowledge Technologies: KT) 2) ผลการดำเนินงานของ มนุษย์ (Human Performance: HP) 3) การให้คำปรึกษาด้านการจัดการ (Management Consulting: MC) Alipour, H. and others (2010, PP. 1346 – 1350) ได้กล่าวถึงความรู้ว่า ต้องประกอบไปด้วย 6 ตัวแปร ได้แก่ 1) การสร้างความรู้ (knowledge creation) 2) การ ได้มาซึ่งความรู้ (knowledge gaining) 3) การเรียนรู้ในองค์กร (organizational learning) 4) การถ่ายทอดความรู้(knowledge allocation and transformation) 5) การนำความรู้ไปใช้ (knowledge utilization) และ6) การเก็บรักษาความรู้ (knowledgesaving)

Thammakoranonta, N. & Malison, K. (2011, PP. 87 – 104) ได้กล่าวถึงความรู้ต้องการ อาศัย 5 กระบวนการ ดังต่อไปนี้ 1) การสร้างความรู้ (knowledge creation) 2) การสะสม ความรู้ (knowledge accumulation) 3) การแบ่งปันความรู้ (knowledge sharing) 4) การนำ ความรู้ไปใช้ประโยชน์ (knowledge utilization) 5) การหาความรู้ภายใน (knowledge internalization) ทั้งนี้ มุ่งเน้นเป็นที่เรื่องของความรู้ที่เปรียบเสมือนเป็น ทรัพยากรที่สำคัญที่จะช่วยทำให้องค์กรนั้นยังคงรักษาความได้เปรียบในธุรกิจของการ แข่งขัน โดยได้มีการจัดเอาการจัดการความรู้นำมาใช้ในการพัฒนาองค์กร ซึ่งเทคโนโลยี สารสนเทศถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้การจัดการความรู้ ขององค์กรสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพกล่าวโดยสรุปความรู้อาจหมายถึงการเรียนรู้ ที่ได้มาจากการศึกษาจากประสบการณ์หรือการระลึกรู้ถึงได้ในข้อเท็จจริงทฤษฎี กฎเกณฑ์รวมถึงสิ่งของและเหตุการณ์ต่างๆ ที่บุคคลสังเกตและเก็บรวบรวมเป็นความจำ สะสมซึ่งแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตและวัดได้

ความหมายของประสบการณ์ (Experience)

คำว่า ประสบการณ์ (Experience) ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

พจนานุกรม ฉบับมติชน (2547, หน้า 532) ได้ให้ความหมายของ ประสบการณ์ไว้ว่าประสบการณ์ หมายถึง ความชัดเจนที่เกิดจากการกระทำ หรือได้พบเห็นมา

กิริติ บุญเจือ (อ้างถึงใน สุทธิศาสตร์ 419317, 2554, หน้า 2) กล่าวว่า ประสบการณ์ของมนุษย์เกิดจากการสัมผัสระหว่างโลกภายนอกกับประสาทสัมผัส ได้แก่ อวัยวะรับสัมผัสทั้ง 5 ของเราได้ปะทะเข้าโลกภายนอก เช่น ตาสัมผัสหรือปะทะเข้ากับรูป เราก็เรียกว่าจักขุสัมผัสเป็นประสบการณ์ทางตา จึงสรุปได้ว่า ประสบการณ์หมายถึงสิ่งที่รู้ โดยอายตนะไม่ว่าจะเป็นภายในหรือ ภายนอก แต่เมื่อพูดลอยๆ มักหมายถึงสิ่งที่รู้โดย อายตนะภายนอกหรือผัสสะเท่านั้น

วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี (2556, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของ ประสบการณ์ไว้ว่าประสบการณ์ หมายถึง ความชัดเจนที่เกิดจากการกระทำหรือได้พบเห็น มา และประสบการณ์ก็เป็นสิ่งที่มีคุณค่าในการเรียนรู้ทุกๆ ด้าน ประสบการณ์มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ 1) ประสบการณ์ตรง เป็นประสบการณ์ที่เราได้ปะทะหรือสัมผัสด้วยตัวเองได้ พบเอง กระทำเอง ได้ยินได้ฟังเอง 2) ประสบการณ์รอง หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ประสบการณ์ทางอ้อม” เป็นประสบการณ์ที่ได้รับการถ่ายทอดหรือรับรู้มาอีกทอดหนึ่ง

Mowday et al. (1982, pp. 28 – 35) ได้ให้ความหมายของประสบการณ์ในการทำงาน (Work Experience) ไว้ว่า ประสบการณ์ในการทำงาน หมายถึง ทักษะคิดที่มีต่อ ผู้ร่วมงานในองค์การ การฟัง พาผู้บังคับบัญชาการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชา ความรู้สึก ว่างานมีความสำคัญเป็นสิ่งที่มีความพึงพอใจทางบวกกับความผูกพันต่อองค์การ กล่าวคือ พนักงานที่มีประสบการณ์ที่ประทับใจในงานกล่าวโดยสรุป ประสบการณ์ หมายถึง ความชัดเจนที่เกิดจากการกระทำหรือได้พบเห็นมาและเป็นสิ่งที่มีคุณค่าในการเรียนรู้ในทุกๆ ด้าน

ความหมายของวิชาชีพ (Profession)

คำว่า “วิชาชีพ (profession)” ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

จิรนิติ หะวานนท์ (2554, หน้า 27 – 28) ได้ให้ความหมายของวิชาชีพไว้ ว่า “วิชาชีพ” มาจากคำว่า “วิชา” กับ “อาชีพ” หมายถึง อาชีพที่ต้องใช้วิชาความรู้ ถ้าไม่มีความรู้พิเศษจะปฏิบัติอาชีพนี้ไม่ได้ ความรู้นี้ได้มาจากการศึกษาอบรมโดยเฉพาะ

อันที่จริงอาชีพทุกอาชีพต้องอาศัยความรู้ทั้งนั้น แต่วิธีการได้ความรู้มานั้นอาจไม่เหมือนกัน เช่น ได้มาจากบรรพบุรุษ ได้มาจากการอบรมจากสถานศึกษา เป็นต้น การอบรมพิเศษนั้น จะต้องเน้นการอบรมทางความคิดตัวอย่างของวิชาชีพ ได้แก่ วิชาชีพกฎหมาย แพทย์ บัญชี เป็นต้น ทั้ง 3 อย่างนี้มีการอบรมทางความคิดเป็นพิเศษ มิใช่อบรมความรู้ในการทำงาน อย่างเดียว แต่จะต้องอบรมปลูกฝังอุดมคติในวิชาชีพนั้นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการ ปลูกฝังคุณธรรม ในกรณีนี้นักวิทยาศาสตร์จัดให้เป็นผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งแตกต่างจากวิชาชีพ

สำหรับภาษาอังกฤษ คำว่า “Profession” มาจากคำว่า “Profess” ซึ่งแปลว่า สาบาน หมายความว่า ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องสาบานตนว่าจะรับใช้ประชาชน คำที่ใช้ใน ภาษาอังกฤษจึงสื่อความหมายให้เห็นลักษณะของวิชาชีพยิ่งกว่าคำที่ใช้ในภาษาไทย เพราะ ทำให้เห็นภาพชัดว่าเป็นอาชีพที่มีคุณธรรมประจำอยู่ ได้แก่ การอุทิศตนเพื่อสาธารณะ วิชาชีพต้องมีคุณธรรมประจำใจ ตัวอย่างเช่น วิชาชีพทางการแพทย์มีคุณธรรม ประจำวิชาชีพคือความเมตตา วิชาชีพกฎหมายมีคุณธรรมประจำวิชาชีพคือความยุติธรรม ตรงนี้ทำให้การอบรมอย่างที่เป็นวิชาชีพแตกต่างจากการอบรมอย่างอื่น เพราะฉะนั้นนัก เคมี นักวิทยาศาสตร์ นักชีววิทยา มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของตน แต่ไม่ได้บอกว่าจะต้องมีความเมตตา มีความยุติธรรม เพราะฉะนั้นอาชีพนักวิทยาศาสตร์ แม้จะต้องมีความรู้มากมาย เรียกว่าผู้เชี่ยวชาญ ไม่ใช่วิชาชีพ ลักษณะของวิชาชีพอีก ประการหนึ่ง ซึ่งสำคัญมากและเป็นเงื่อนไขที่จะอธิบายคุณลักษณะอื่นของวิชาชีพ คือ วิชาชีพนั้นจะต้องมีการผูกขาด คนอื่นจะมากกระทำไม่ได้ จำกัดเฉพาะบุคคลบางคนเท่านั้นที่ จะมาประกอบวิชาชีพได้ สาเหตุแห่งการผูกขาด เนื่องมาจากวิชาชีพต้องมีการอบรม ความคิดเป็นพิเศษ ผู้ที่ไม่ได้อบรมวิชาชีพแบบนี้จะเข้ามาประกอบวิชาชีพไม่ได้ และวิชาชีพ เป็นอาชีพที่มีความสำคัญต่อความอยู่รอดของสังคม เช่น แพทย์มีความสำคัญต่อความอยู่ รอดของสังคมด้านสุขภาพอนามัย กฎหมายมีความสำคัญต่อความอยู่รอดของสังคมด้าน ความสงบเรียบร้อยและให้ความเป็นธรรม ผู้ที่จะเข้าทำอาชีพที่มีความสำคัญต่อสังคม จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเป็นพิเศษที่ได้รับการคัดเลือกแล้ว คนอื่นจะกระทำไม่ได้ โดย ลักษณะประการนี้ทำให้วิชาชีพต้องผูกขาดไม่ให้คนอื่นทำ ถ้าคนอื่นเข้ามาทำอาจเป็น สาเหตุให้สังคมเดือดร้อน เช่น หมอดีเข้ามารักษาโรคอย่างแพทย์ คนไข้อาจตายได้ นัก กฎหมายก็เช่นเดียวกัน ลูกความถูกฟ้องร้องว่ากระทำความผิด พวกทนายหรือดีทิลิ่งโรงตี นศาลไม่มีความรู้ข้อกฎหมายไม่สามารถยกข้อกฎหมายขึ้นต่อสู้คดีได้

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2556, หน้า 154 – 155) กล่าวถึงวิชาชีพ (Profession)

ไว้ว่าเป็นอาชีพให้บริหารแก่สาธารณชนที่ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญเป็นการเฉพาะ ไม่ซ้ำซ้อนกับวิชาชีพอื่น และมีมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ โดยผู้ประกอบวิชาชีพต้องฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างเพียงพอก่อนที่จะประกอบวิชาชีพ ต่างกับอาชีพ (Career) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต้องทำให้สำเร็จ โดยอาจมุ่งหวังค่าตอบแทนเพื่อการดำรงชีพเป็นหลัก ซึ่งวิชาชีพที่ได้รับการยกย่องให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง ผู้ประกอบวิชาชีพย่อมต้องมีความรับผิดชอบอย่างสูงตามมา เพราะมีผลกระทบต่อผู้บริหารและสาธารณชน โดยผู้ประกอบวิชาชีพต้องประกอบวิชาชีพด้วยวิธีการแห่งปัญญา (Intellectual Method) ได้รับการศึกษาอบรมมาอย่างเพียงพอ (Long Period of Training) มีอิสระในการใช้วิชาชีพ ตามมาตรฐานวิชาชีพ (Professional Autonomy) และมีจรรยาบรรณของวิชาชีพ (Professional Ethics) รวมทั้งต้องมีสถาบันวิชาชีพ (Professional Institution) หรือองค์กรวิชาชีพ (Professional Organization) เป็นแหล่งกลางในการสร้างสรรค์จรรยาบรรณวิชาชีพ ทัดสินีย์ บัวคำ (2556, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของวิชาชีพ หรือ Profession ไว้ว่า วิชาชีพ หมายถึง งานที่ตนได้ปฏิญาณว่าจะอุทิศตัวทำไปตลอดชีวิต เป็นงานที่ต้องได้รับการอบรมสั่งสอนมานาน เป็นงานที่มีขนบธรรมเนียมและจรรยาของหมู่คณะโดยเฉพาะ ได้รับค่าตอบแทนในลักษณะค่าธรรมเนียม (fee) มิใช่ค่าจ้าง (Wage) การมีวิชาชีพ (Profession) ซึ่งจะต้องมีองค์ประกอบหลักสำคัญของการเป็นวิชาชีพ ดังนี้

1. มีองค์ความรู้เฉพาะของตน ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องเข้ารับการศึกษาศึกษาฝึกอบรมให้มีความรู้ในศาสตร์เฉพาะของวิชาชีพนั้นๆ
2. มีความเป็นอิสระในการประกอบวิชาชีพ เป็นการประกอบวิชาชีพที่มีมาตรฐานการปฏิบัติเป็นการเฉพาะสำหรับวิชาชีพนั้นๆ โดยมีองค์ความรู้เป็นพื้นฐานบุคคลอื่นไม่สามารถจะมาสั่งการให้ปฏิบัติอย่างนั้นอย่างนี้ได้ นอกจากนี้การปกครองตนเองภายในวิชาชีพเดียวกันยังเป็นอิสระจากการควบคุมของคนนอกวิชาชีพ เช่น ถ้าสมาชิกคนใดกระทำความผิด การพิจารณาจะเริ่มจากคณะกรรมการขององค์กรวิชาชีพก่อน
3. มีกฎหมายรองรับการประกอบวิชาชีพ หมายถึง จะต้องมีการขึ้นทะเบียนเพื่อขออนุญาตประกอบวิชาชีพ ได้แก่ ใบประกอบวิชาชีพ
4. มีจรรยาบรรณ เพื่อผู้ประกอบวิชาชีพ ดำรงตน หรือประพฤติตนอยู่ในความถูกต้องดีงามต่อผู้รับบริการ ต่อเพื่อนผู้ร่วมวิชาชีพ ต่อตนเอง และต่อสังคมส่วนรวม
5. มีสำนึกที่จะให้บริการ เมื่อถูกเรียกร้องการบริการจะต้องเต็มใจที่จะ

ให้บริการแก่ผู้มารับบริการได้เสมอ บางครั้งอาจจะต้องสละความสุขส่วนตัว มีความภาคภูมิใจในวิชาชีพของตน

Oxford Advanced Learner's Dictionary (1989, p.993) ได้ให้ความหมายของคำว่า “profession” ที่แปลว่า “วิชาชีพ” ไว้ว่า “profession: paid occupation especially one that requires advanced education and training” ซึ่งแปลว่า “วิชาชีพ” หมายถึงอาชีพที่ได้รับค่าตอบแทน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องเป็นอาชีพที่ต้องการการศึกษาและการฝึกอบรมในระดับสูง ซึ่งก็ตรงกับที่ ส.เสถบุตร ได้อธิบายคำแปลของคำว่า “profession” ไว้ในพจนานุกรม

New Modern English – Thai Dictionary ว่า คำว่า “profession” นั้น หมายถึง “อาชีพที่ใช้การศึกษาสูง เช่น ทนายความ แพทย์ วิศวกร ครู ฯลฯ” ยังมีคำอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับซึ่งล้วนมีความหมายว่า “อาชีพ” แต่ไม่ใช่วิชาชีพได้แก่คำว่า “career” ซึ่งแปลว่าอาชีพ แต่ไม่ใช่วิชาชีพคำว่า “trade” ซึ่งหมายถึงอาชีพต่างๆ ไป รวมทั้งการค้าแต่ไม่รวมการกลักรวมและยังมีกิจกรรมอื่นๆ ที่อาจจะเป็นอาชีพ หรือไม่เป็นอาชีพก็ได้ ดังนี้ avocation, calling, employment, occupation, pursuit, vocation โดยที่ทุกๆ คำเหล่านี้แปลเป็นภาษาไทยว่า อาชีพทั้งสิ้น (ส.เสถบุตร, 2536, หน้า 1137) คำว่า “วิชาชีพ” นั้นมีคำแปลคำเดียวในภาษาอังกฤษคือคำว่า “profession” ซึ่ง Gruen RL, Cruess SR & Kirksey TD. (2003, pp. 605–608) ได้สรุปว่า วิชาชีพมีลักษณะสำคัญ 4 ประการคือ 1) มีความเป็นเอกเทศในการใช้ความรู้ที่เป็นวิชาเฉพาะทางของตนเอง 2) มีเสรีภาพในการทำวิชาชีพ และมีการควบคุมตนเองในหมู่สมาชิก 3) เห็นแก่ประโยชน์ของผู้รับบริการและสังคมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนและ 4) มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานให้ได้ตามมาตรฐานและมีการพัฒนาด้านวิชาการและทักษะในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุป วิชาชีพ หมายถึง อาชีพที่ใช้ทักษะ ความรู้เชิงทฤษฎี และความรู้ในเชิงปฏิบัติขั้นสูงผสมกันในการปฏิบัติงานในกลุ่มผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน เป็นอาชีพที่ต้องใช้วิชาความรู้เป็นพิเศษที่ได้จากการศึกษาอบรมโดยเฉพาะ เน้นการอบรมทางความคิด เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและมีมาตรฐานในการประกอบอาชีพนั้น

ความหมายของความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้มีการให้ความหมายของความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความไว้ ดังนี้

1. ความหมายของความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความ

ความหมายของความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความ ดังนี้

1.1 ความรู้ หมายถึง ความรู้วิชากฎหมาย ระเบียบ ประกาศ คำแนะนำและข้อบังคับต่างๆ ในราชการศาลยุติธรรม หลักเกณฑ์การปฏิบัติราชการศาลยุติธรรมเกี่ยวกับการว่าความและพิจารณาพิพากษาคดีและคำพิพากษาศาลฎีกา หรือความรู้ทางวิชาการอื่น ที่จำเป็นแก่การปฏิบัติงานในหน้าที่ทนายความ มีความรู้ความสามารถ และความสันทัดัดเจน ในการใช้กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความ กฎหมายลักษณะพยาน คำพิพากษาศาลฎีกา ตลอดจนการรู้ระเบียบงานโดยทั่วไปในศาลหรือหน่วยราชการที่ในสังกัด

1.1.1 ความสามารถในงานคดี ดังนี้

1.1.1.1 ความสามารถในการว่าความและพิจารณาคดี การสื่อสารกับคู่ความอย่างเหมาะสมแก่การปฏิบัติงานในหน้าที่ ความสามารถในการทำคำร้อง คำขอต่างๆ หรือความสามารถในการตรวจสำนวนคดีและ การศึกษาค้นคว้าข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หมายถึง การเตรียมพร้อมก่อนว่าความ พิจารณาคดี สงบเยือกเย็น จับประเด็นอันเป็นข้อสำคัญในคดี สามารถชี้แจงให้คู่ความเข้าใจชัดเจน โดยไม่ใช้อารมณ์ ความสามารถในการทำ คำร้อง คำขอต่างๆ และความสามารถในการตรวจสำนวนคดีและ

1.1.1.2 ความสามารถในการวิเคราะห์ สรุปเหตุผล การเสนอความเห็นในทางวิชาการ การอธิบายและชี้แจงแนวความคิดข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจนครบถ้วน ถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม หมายถึง ความมีทักษะและความเชี่ยวชาญในการว่าความและพิจารณาพิพากษาคดี การเสนอความเห็นในทางวิชาการ รวมทั้งการอธิบาย และชี้แจงแนวความคิด ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้อย่างชัดเจนเป็นไปด้วยความรอบคอบ ถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม

1.1.1.3 ความสามารถในงานที่รับผิดชอบ

1.1.1.4 ความสามารถในการศึกษาค้นคว้าข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การเสนอความเห็นในทางวิชาการ การบรรยายการอธิบายและชี้แจงด้วยความรอบคอบชัดเจน ถูกต้องครบถ้วนอย่างเหมาะสมแก่การปฏิบัติงานในหน้าที่

1.1.1.5 ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาสรุปเหตุผล และวินิจฉัยสั่งการ หรือการแก้ไขปัญหาอย่างทันการ ด้วยความละเอียดรอบคอบ

ถูกต้องและรวดเร็ว

ความหมายของวิชาชีพนายความ

ความหมายของคำว่า “วิชาชีพ” ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์ ได้อธิบายความหมายของคำว่า “วิชาชีพ” นี้มาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Profession” มาจากคำกริยา “to Profess” มีรากศัพท์มาจากภาษาลาตินคำว่า “Pro+fateri” แปลว่า ยอมรับ หรือรับว่าเป็นของตน คำนี้ใช้ในทางศาสนาหมายความว่า เป็นการประกาศตนว่ามี ศรัทธาในศาสนา หรือการประกาศปฏิญาณอุทิศตน (ปรีดี เกษมทรัพย์, ม.ป.ป., หน้า 116) วิชาชีพจึงเป็นคุณลักษณะของการทำงานที่ต้องอุทิศตนให้กับงานนั้น

พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิปพงศ์ประพันธ์ ได้เคยอธิบายคำว่า “Profession” ว่าตามรากศัพท์หมายถึงปฏิญาณเพราะฉะนั้นสภาพอันแท้จริงแห่งวิชาชีพคือ “อาชีวปฏิญาณ” เป็นการปฏิญาณตนต่อสรรพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่จะประกอบอาชีพตามธรรมเนียมซึ่งมีวางไว้เป็นบรรทัดฐานอาชีวปฏิญาณในขั้นต้นได้แก่วิถิอาชีพของนักบวชในศาสนาคริสต์ ซึ่งจะต้องผ่านการฝึกฝนอบรมเป็นระยะเวลานานพอสมควรเพื่อให้ยึดมั่นในระเบียบวินัยที่บังคับไว้อย่างเคร่งครัด และต่อมาการฝึกอบรมเช่นนี้ได้ถูกนำไปใช้กับวิชาชีพนักกฎหมาย และนายแพทย์ด้วย (พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิปพงศ์ประพันธ์, ม.ป.ป., หน้า 102)

ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์ ได้ให้ความหมายของคำว่า “วิชาชีพ” คือ ผู้ประกอบการหาเลี้ยงชีพด้วยการใช้ความรู้ที่ต้องอาศัยวิชาความรู้และความชำนาญเป็นพิเศษนักวิชาชีพต้องจงรักภักดีและรู้คุณค่าต่อวิชาชีพที่ตนปฏิบัติเพราะเป็นงานที่คนธรรมดาทำไม่ได้ เนื่องจากต้องศึกษาและอบรมความรู้ความคิดเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาหลายปี และยังต้องมีการทดสอบความรู้ที่ได้ศึกษามาว่าได้ผลดีเพียงพอที่จะนำไปใช้ประกอบวิชาชีพได้หรือไม่และเมื่อทดสอบผ่านก็จะได้รับใบประกาศหรือใบรับรอง หรือปริญญาบัตร ต่อวิชาชีพนั้นเพื่อให้สาธารณชนได้เห็นถึงคุณค่าถึงความรู้ความชำนาญ ของผู้ประกอบการวิชาชีพนั้น (จิตติ ดิงศภัทย์, 2542, หน้า 35 – 39)

ความหมายและความเป็นมาของคำว่า “Profession” จะเห็นได้ว่าศัพท์คำนี้เป็นคำที่ให้เกียรติยกย่องบุคคลที่ทำประโยชน์ให้แก่สังคม และเป็นแบบอย่างของอาชีพที่ดี ซึ่งนอกจากนักบวชแล้ว แพทย์และนักกฎหมายก็เป็นผู้ที่สังคมให้การยกย่องและถือว่าเป็นผู้มีวิชาชีพหรืออาชีวปฏิญาณตั้งแต่สังคมในอดีตกาลมาแล้ว แม้ในสังคมปัจจุบันผู้ที่

แพทย์หรือนักกฎหมายก็ยังคงเป็นบุคคลที่สังคมคาดหวังว่าจะต้องเป็นผู้มีความรู้สูง และใช้ความรู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ทำประโยชน์ให้กับสังคมที่สำคัญคือ จะต้องเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมแห่งวิชาชีพนั้นสูง (จิตติ ดิงศภัทย์, 2542, หน้า 23 - 24) หรือ อีกนัยหนึ่งคำว่า “วิชาชีพ” เป็นคำสนธิระหว่างคำว่า “วิชา” กับคำว่า “อาชีพ” เป็น คำว่า วิชาชีพ จึงหมายถึงงานที่ทำเป็นประจำเพื่อเลี้ยงชีพ โดยอาศัยวิชาคือความรู้เชิงทฤษฎี และความรู้เชิงปฏิบัติทั้งสองอย่างผสมกัน

ความหมายของคำว่า “ทนายความ”

“ทนายความ” คือผู้ทำหน้าที่ในการใช้กฎหมาย เป็นตัวแทนของผู้มีบรรดาศักดิ์ โดยการทำหน้าที่ของทนายความต้องซื่อสัตย์สุจริตและต้องรักษาไว้ซึ่งสิทธิและประโยชน์ของลูกความให้ได้รับความเป็นธรรมจากการใช้กฎหมายเป็นสำคัญ

ดังนั้น ทนายความ จึงทำหน้าที่ 2 สถานะ คือ

1. ทนายความ เป็นผู้ประกอบวิชาชีพอิสระให้บริการทางกฎหมาย ภายใต้การควบคุมการประกอบวิชาชีพโดยองค์กร “สภาทนายความ” ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528

2. ทนายความ เป็นผู้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายที่เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมที่ต้องรับใช้สังคม และให้ความเป็นธรรมต่อบุคคลในสังคม เช่นเดียวกับศาล อัยการ หรือตำรวจ ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ความว่าในฐานะทนายความผู้เป็นนักกฎหมายสาขาหนึ่งไม่พึงนิ่งเฉยต่อการแสดงความคิดเห็นและการเผยแพร่ความรู้ในทางกฎหมายให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชน เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่รู้กฎหมายอย่างแท้จริง หากสิ่งใดดำเนินอยู่ในสังคมทุกวันนี้เป็นไปโดยไม่ถูกต้องด้วยความยุติธรรมแล้ว นักกฎหมายที่ดีไม่พึงนิ่งเฉยเสียควรแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต ได้แย้งด้วยเหตุผล เพื่อความถูกต้องเป็นธรรมของบ้านเมือง ซึ่งหากนักกฎหมายกระทำได้แล้วยอมเป็นกำลังสำคัญส่วนหนึ่งที่ทำให้บ้านเมืองเจริญไปได้ทนายความ จึงเป็นผู้ทำหน้าที่ในการใช้กฎหมาย เป็นตัวแทนของประชาชนผู้มีบรรดาศักดิ์โดยการทำหน้าที่ของทนายความต้องซื่อสัตย์ สุจริต และต้องรักษาไว้ซึ่งสิทธิและประโยชน์ของลูกความให้ได้รับความเป็นธรรมจากการใช้กฎหมายเป็นสำคัญ

คำว่า “ทนายความ” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ว่าต่างแก่ต่างคู่ความในเรื่องบรรดาศักดิ์ หรือหมายถึง

ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ว่าความแทนคู่ความในศาล เรียกลักษณะว่า “ทนาย” จากคำนิยามดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการเป็นทนายความนั้นจะต้องได้รับอนุญาตและเป็นตัวแทนของคู่ความในการดำเนินคดี อันมีลักษณะของการดำเนินการในศาล ดังนั้น จึงทำให้เข้าใจความหมายของ “ทนายความ” มากขึ้นแต่ก็เป็นเพียงการกล่าวถึงการประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวกับการดำเนินการในศาล ในเรื่องของการว่าความเท่านั้น ทั้งที่แท้จริงแล้วการประกอบวิชาชีพทนายความนั้นมิได้มีแต่เฉพาะในทางศาลเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการให้คำแนะนำและรับปรึกษาปัญหาต่างๆ ทั้งในทางปฏิบัติและในข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ที่เราเรียกกันว่า “ที่ปรึกษากฎหมาย” อันเป็นส่วนหนึ่งของวิชาชีพทนายความ ซึ่งนับวันจะยิ่งมีความสำคัญต่อสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะการเข้าทำสัญญาทางธุรกิจขนาดใหญ่ หรือการค้าการลงทุนระหว่างประเทศที่มีความซับซ้อนอย่างมาก จำเป็นที่จะต้องได้รับคำปรึกษาทางกฎหมายธุรกิจจากนักกฎหมายหรือที่ปรึกษากฎหมายที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ และในบางครั้งสัญญาทางธุรกิจที่มีการลงทุนสูงและมีคู่สัญญาหลายฝ่าย จะต้องใช้ที่ปรึกษากฎหมายที่มีประสบการณ์หลายด้านในการเจรจาต่อรองการเข้าทำสัญญาดังกล่าวเป็นต้น ส่วน “ทนายความ” ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528 มาตรา 4 ให้ความหมายว่า ผู้ที่สภาทนายความได้รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้เป็นทนายความ และมาตรา 33 บัญญัติว่าห้ามมิให้ผู้ซึ่งไม่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาต หรือผู้ซึ่งขาดจากการเป็นทนายความหรือต้องห้ามทำการเป็นทนายความว่าความในศาล หรือแต่งฟ้อง คำให้การ ฟ้องอุทธรณ์แก้อุทธรณ์ ฟ้องฎีกา แก้ฎีกา คำร้อง หรือคำแถลงอันเกี่ยวแก่การพิจารณาคดีในศาลให้แก่บุคคลอื่น ทั้งนี้เว้นแต่จะได้กระทำในฐานะเป็นข้าราชการ ผู้ปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือเป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ องค์การของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ผู้ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือมีอำนาจหน้าที่กระทำได้โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความหรือกฎหมายอื่นจากบทบัญญัติดังกล่าวหมายถึง ทนายความที่ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวกับการดำเนินการในศาล ซึ่งมีสิทธิทำการเป็นทนายความว่าความในศาล หรือแต่งคำฟ้อง คำให้การ คำฟ้องอุทธรณ์ แก้อุทธรณ์ คำฟ้องฎีกาแก้ฎีกา คำร้องหรือคำแถลงอันเกี่ยวกับการพิจารณาคดีในศาลให้แก่บุคคลอื่นได้ ทนายความจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในคดี เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรู้ทางกฎหมายและเป็นตัวแทนของตัวความในการว่าต่างแก่ต่างในศาลเพื่ออำนวยความสะดวกและรักษาผลประโยชน์ให้แก่ตัวความให้ได้รับความเป็นธรรมตามกฎหมาย

ดังนั้น เมื่อนำความหมายของคำว่า “วิชาชีพ” และคำว่า “ทนายความ”

มารวมกันแล้วคำว่า“ผู้ที่มีวิชาชีพทนายความ” จึงหมายถึงผู้ที่มีความรู้กฎหมายในเชิงทฤษฎี และเชิงปฏิบัติ โดยนำความรู้ดังกล่าวมาว่าต่างแก้ต่างคู่ความในเรื่องอรรถคดี เป็นงานที่ทำเป็นประจำเพื่อเลี้ยงชีพทนายความเป็นวิชาชีพอิสระไม่ขึ้นอยู่กับหน่วยงานของรัฐกับกระทรวง ทบวง กรมใด เป็นอาชีพที่ผู้ใดจบการศึกษาคณะนิติศาสตร์บัณฑิตแล้วเข้ารับการฝึกอบรมวิชาว่าความในการประกอบวิชาชีพทนายความและจึงสอบเพื่อรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความใช้ประกอบวิชาชีพในการเป็นทนายความว่าต่าง แก้ต่าง หรือให้คำปรึกษากฎหมายตามหน้าที่ของทนายความได้ ซึ่งในการใช้กฎหมายดังกล่าวย่อมเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดคุณหรือโทษต่อประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อน หรือมีปัญหาที่ต้องแก้ไขในข้อกฎหมายเป็นอย่างมาก เพราะหากผู้ประกอบวิชาชีพทนายความใช้ความรู้ความสามารถในวิชาชีพไปในทางที่ถูกที่ควรอยู่ในกรอบของศีลธรรม จรรยาบรรณของการประกอบวิชาชีพก็จะเป็นคุณหรือเป็นประโยชน์ต่อสังคมนั้นๆ ด้วยแต่หากใช้ความรู้ความสามารถไปในทางที่ไม่ชอบ โดยแสวงหาประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้องเป็นที่ตั้งก็จะก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อประชาชนและสังคมเป็นอย่างมากดังนั้น แม้วิชาชีพทนายความจะเป็นวิชาชีพอิสระ แต่เพื่อเป็นการป้องกันสังคม มิให้เกิดความเดือดร้อนจากวิชาชีพและให้ผู้ประกอบวิชาชีพมีระเบียบวินัยมีศีลธรรม และจรรยาบรรณในการประกอบวิชาชีพจึงต้องมีสภาวิชาชีพเป็นผู้ควบคุมการประกอบวิชาชีพทนายความ นั่นคือ สภาทนายความ ซึ่งตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528 และสภาทนายความได้กำหนดกรอบกติกาสำหรับควบคุมดูแลผู้ประกอบวิชาชีพทนายความมิให้ประพฤติปฏิบัตินอกหล่นนอกทางฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับอาจทำให้สังคมได้รับความเดือดร้อนโดยมี “ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ.2529” คือได้กำหนดโทษสำหรับผู้ประกอบอาชีพทนายความที่ฝ่าฝืนไว้ 3 ประการคือ

1. ภาคทัณฑ์
2. ห้ามทำการเป็นทนายความ มีกำหนดไม่เกิน 3 ปี หรือ
3. ลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ

ในกรณี “คดีแพ่ง” เมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่ง หรือบุคคลใดจะต้องใช้สิทธิทางศาล บุคคลนั้นชอบที่จะเสนอคดีของตนต่อศาล ส่วนแพ่งที่มีเขตอำนาจได้การดำเนินคดีดังกล่าวในศาลคู่ความจะว่าความด้วยตนเองและดำเนินกระบวนการพิจารณาทั้งปวงตามที่เห็นสมควร เพื่อประโยชน์ของตนหรือจะแต่งตั้งทนายความคนเดียวหรือหลายคนให้ว่าความและดำเนินกระบวนการแทนตน

ก็ได้ ทนายความซึ่งคู่ความได้แต่งตั้งนั้นมีอำนาจและความและดำเนินกระบวนการพิจารณาใดๆ แทนคู่ความได้ตามที่เห็นสมควร เพื่อรักษาประโยชน์ของคู่ความในกรณี “คดีอาญา” ทนายความจะมีบทบาทสำคัญในการว่าต่างแก้ต่างให้กับผู้ถูกกล่าวหาถูกดำเนินคดี ทนายความจึงเป็นองค์กรหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมอันประกอบไปด้วยกันดังนี้คือ

1. เจ้าหน้าที่ตำรวจ
2. พนักงานอัยการ
3. ศาล
4. ทนายความ

ทนายความในฐานะเป็นองค์กรหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม มีหน้าที่ดูแลให้การดำเนินคดีอาญาเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายและความยุติธรรม ทั้งเป็นหลักประกันแก่ผู้ถูกกล่าวหาที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้โดยถือ “หลักอาวุธเท่าเทียมกัน” (คดีอาญา นศร, 2537, หน้า 52) ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 242 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหาทนายความให้ตามกฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่ผู้ถูกควบคุมหรือคุมขังไม่อาจหาทนายความมาได้ รัฐต้องให้ความช่วยเหลือ โดยจัดหาทนายความให้โดยเร็ว” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดให้ในกรณีที่ผู้ต้องหาเมื่ออายุไม่เกิน 18 ปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การ ให้พนักงานสอบสวนถามถึงสิทธิผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้ อันเป็นการจัดหาทนายความให้ตั้งแต่ในชั้นสอบสวน (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ทวิ) ส่วนในชั้นการพิจารณาของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดให้คดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต ก่อนเริ่มพิจารณาคดีให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้ศาลตั้งทนายความให้และในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกหรือคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกิน 18 ปี ในวันที่ถูกฟ้องต่อศาลก่อนเริ่มพิจารณาคดีให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความก็ให้ศาลตั้งทนายความให้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173) ทนายความจึงเป็นองค์กรที่ควบคู่กับกระบวนการยุติธรรมที่สำคัญ และจะขาดไม่ได้ แม้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งจะให้สิทธิคู่ความว่าความด้วยตนเองได้ก็ตาม แต่ด้วยข้อจำกัดและลักษณะงานว่าความซึ่งเป็นงานที่ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญพิเศษในทางกฎหมายอันมีลักษณะเป็นงานวิชาชีพ (Profession) การว่าความโดยตัวคู่ความเองหาได้ยาก

มาก นอกจากเฉพาะตัวความที่ประกอบวิชาชีพทนายความนั้นเองส่วนในคดีอาญา รัฐธรรมนูญถึงความสำคัญและความจำเป็นในกรณีที่จะช่วยค้นหาความจริงในการกระทำ ความผิดและป้องกันความผิดพลาดในการดำเนินคดีอาญาของเจ้าพนักงานและศาล ทนายความจึงเป็นองค์กรที่สำคัญ อันมีฐานะเป็นองค์กรหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมที่รัฐ พึงจะจัดทนายความให้แก่ประชาชน เพื่อเสริมสร้างความเป็นธรรมและผดุงไว้ซึ่งความ ยุติธรรมให้กับสังคมต่อไป

บทสรุปและการนำไปใช้

1. บทสรุป

จากการศึกษาคู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ

ชุดที่ 1 เรื่อง ความรู้และประสบการณ์วิชาชีพทนายความ ซึ่งผู้รับการ พัฒนาตนเองได้ศึกษาเนื้อหาในส่วนต่างๆ ประกอบด้วย 1) ความหมายของความรู้ 2) ความหมายของประสบการณ์ 3) ความหมายของวิชาชีพ 4) ความหมายของความรู้และ ประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความ โดยการศึกษาดังกล่าว จะทำให้ผู้รับการพัฒนาศึกษาเอง ได้รับความรู้เกี่ยวกับความหมายความสำคัญ องค์ประกอบของความรู้และประสบการณ์ วิชาชีพ ตลอดจนแนวคิดเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความจากทั้ง นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่เป็นทนายความที่ผ่านการประกอบอาชีพ ทนายความมาแล้ว โดยบางคนเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงาน อีกทั้งผู้รับการพัฒนาศึกษาเองยังจะได้รับความรู้จากการศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ข้อบังคับและหนังสือเวียนต่างๆจากแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ตามเว็บไซต์ต่างๆ ที่ผู้วิจัยใส่ไว้ในคู่มือการพัฒนาชุดนี้แล้วเนื่องจากผู้วิจัยไม่สามารถบรรจุ เนื้อหาทั้งหมดไว้ในคู่มือการพัฒนาได้เพราะเนื้อหามีจำกัด ทั้งนี้ผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาเอง จะต้องหมั่นศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอนอกจากนี้ ผู้รับการพัฒนาศึกษาเองจะต้องศึกษาหาความรู้ในทางวิชาการด้านอื่นเพิ่มเติมเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติ หน้าที่ อาทิ ความรู้ทางด้านเศรษฐธุรกิจ การเมืองและสังคมความรู้ทางภาษาต่างประเทศ/ ภาษาท้องถิ่น ความรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนความรู้ ทางด้านเทคโนโลยี วิทยาการและสารสนเทศสมัยใหม่ เป็นต้น

2. การนำไปใช้

หลังจากผู้รับการพัฒนาตนเองได้รับความรู้ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้รับการพัฒนาตนเองก็จะสามารถนำความรู้ต่างๆ ที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาความรู้และประสบการณ์วิชาชีพในทนายความของตนเองให้มีความเชี่ยวชาญขึ้น และสามารถนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานได้ ดังนี้

2.1 สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษา โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่ออกใหม่หรือแก้ไขเพิ่มเติม รวมทั้งความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาแนวคิดและจากคำแนะนำของทนายความและผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญจากการสัมภาษณ์มาในการปฏิบัติหน้าที่และใช้ในการให้คำแนะนำแก่ทนายความในการปฏิบัติหน้าที่

2.2 สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษา ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำแนะนำ ข้อบังคับและหนังสือเวียนต่างๆ ในราชการศาลยุติธรรม มาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่และให้คำแนะนำแก่ทนายความ

2.3 สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลชั้นต้น เทคนิคในการว่าความและการพิพากษาและคำสั่งชี้ขาดคดี การวิเคราะห์ สรุปเหตุผลทำคำพิพากษาหรือคำสั่ง รวมทั้งความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการสืบค้นคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลสูงจากโปรแกรมคำพิพากษาและตำราต่างๆ มาใช้ในการตรวจสำนวนคดี รายงานกระบวนการพิจารณาและร่างคำพิพากษาที่ทนายความพิจารณาหรือพิพากษาคดีเสร็จแล้วในเบื้องต้น

2.4 สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาทางวิชาการด้านอื่น ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น และเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนความรู้ในด้านสหวิทยาการอื่นๆ ที่ทนายความควรรู้ ความรู้เกี่ยวกับการจัดระบบสมานฉันท์และสันติวิธี และความรู้เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยและการประนอมข้อพิพาท มาใช้ในการว่าความในอรรถคดีให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ นอกจากนี้ผู้รับการพัฒนาตนเอง มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหมั่นฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดทักษะที่จำเป็นต่อทนายความผู้ปฏิบัติงานในปัจจุบัน ได้แก่ ทักษะในการติดต่อสื่อสาร การให้ที่ยอมรับกันว่าการปฏิบัติงานในฐานะเป็นทนายความที่ดีและมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ทักษะการเขียนคำร้อง ทักษะการสื่อสาร ทักษะการประเมินวิเคราะห์พยานหลักฐาน ระงับข้อพิพาททางเลือก

ทำงานและการศึกษาอบรมปฏิบัติงานให้ได้ผลและบรรลุเป้าหมายในการทำงานตลอดจนมีความสำคัญไม่น้อยกว่ากัน คือ เป็นสิ่งที่ช่วยให้ทนายความนอกเหนือจากการฝึกอบรมตามระบบที่เป็นทางการแล้ว ยังมีความสามารถเป็นกรณีพิเศษระหว่างที่ปฏิบัติงานหรือการดำรงตำแหน่งก็สามารถทำได้ ทั้งนี้ความมุ่งหมายในการฝึกอบรมในระหว่างการปฏิบัติเรียนรู้ รับรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นเรียนรู้การปฏิบัติงานหรือการแก้ข้อพิพาทระหว่างบุคคล เรียนรู้สิ่งเหล่านี้จะเป็นการกระตุ้นให้มีภายนอกองค์การและสนับสนุนการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็สามารถยกระดับความความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาทักษะการบริหารจัดการคดีเพื่อลดปริมาณคดีที่ค้างค้ำ เป็นต้น โดยทักษะข้างต้น สามารถพัฒนาได้ผ่านประสบการณ์การและฝึกปฏิบัติ ทั้งนี้ การศึกษาและฝึกปฏิบัติมีจุดมุ่งหมายให้การมีความจำเป็นจะต้องฝึกทักษะใหม่ๆ ที่จำเป็นสำหรับใช้คอมพิวเตอร์ อย่างไรก็ตาม ทักษะการศึกษาวินิจฉัยทางกฎหมายจะส่งผลให้ทนายความมีความคิดริเริ่มในการแสวงหาความรู้ในวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2556). *การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรนิติ หะวานนท์. (2554). *หลักวิชาชีพและจรรยาบรรณของนักกฎหมาย*. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นันทิภา กงวิไล.(2558). *ความรู้ (Knowledge)...*เข้าถึงได้จาก <http://web.wattana.ac.th/mainessay/0014.pdf>.
- นิสดารก์ เวชยานนท์. (2556). *การประเมินบุคคล*. กรุงเทพฯ: สถาบันประพันธ์ ภาสกุยดี. (2550). *การจัดการความรู้ (KM) ฉบับขับเคลื่อน LO*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โยโหม.
- พจนานุกรม ฉบับมติชน. (2547). *พจนานุกรม ฉบับมติชน/บริษัทมติชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ :นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ลัดดา เจียมจิตต์ตรงและคณะ. (2550). *เทคโนโลยีกับการจัดการความรู้ในองค์กร*. วารสารวิทยบริการ, 18(2),57-69.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2556). *ประสบการณ์*. เข้าถึงได้จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/ประสบการณ์>.
- ส.เสถบุตร. (2536). *New Modal English–Thai Dictionary*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2550). *สารานุกรมวิชาชีพครูเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 พรรษา*. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์, อัคพงศ์ สุขมาตย์ และนิธิวัฒน์ อินทสิทธิ์ (2555). *พัฒนาทักษะการคิด*. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- Alipour, H. and others (2010). *The role of knowledge management in the achievement of competitive advantage : A case study of Iran Alborze Insurance Company in Western Mazandaran*. African Journal of Business Management, 4(7), 1346 – 1350.
- Gruen RL, Cruess SR, Kirksey TD. (2003). *Professionalism in Surgery*. J AM Coll Surg.

Irick, L. M. (2007). *Managing Tacit Knowledge In Organizations*. Journal of Knowledge Management Practice, 8(3), 1 – 8.

Oxford Advanced Learner's Dictionary. (1989). Oxford: Oxford University Press.

Thammakoranonta, N. & Malison, K. (2011). *The Influence of knowledge management on the Job Satisfaction of SME Employees*. NIDA Development Journal. 51(4), 87 – 104.

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

กิจกรรมที่ 1 ทำแบบฝึก

แบบฝึกชุดที่ 1

เรื่อง ความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพพยาบาลความ

ความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพพยาบาลความ 246

คำชี้แจง เมื่อศึกษาคู่มือการพัฒนาเล่มที่ 1 แล้ว จงวิเคราะห์ สรุป และตอบคำถามต่อไปนี้

1. ตามความเห็นของท่าน ความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพพยาบาลความหมายความว่าอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่า ความรู้และประสบการณ์และวิชาชีพพยาบาลความมีความสำคัญกับการบริหารงานในหน่วยงาน/องค์กรของท่านหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ให้ท่านเลือกแนวคิด ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพพยาบาลความ ที่เห็นว่าตรงกับทัศนคติของท่าน พร้อมทั้งให้เหตุผล

.....

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าทนายความควรจะมีความรู้ความสามารถทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ภาษา และเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

5. ท่านมีหลักการนำความรู้และประสบการณ์วิชาชีพทนายความ มาใช้ในการบริหารงาน ในหน่วยงานของท่านให้ประสบความสำเร็จได้อย่างไร จงอธิบาย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แนวคำตอบเรื่องความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความ

ข้อ 1

ตามความเห็นของข้าพเจ้า ความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความ หมายความว่า การเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ในวิชากฎหมาย การมีความรู้เกี่ยวกับระเบียบ ประกาศ คำแนะนำ และข้อบังคับต่างๆ ในราชการศาลยุติธรรม การมีความสามารถในงานคดี วิเคราะห์ สรุปเหตุผลในคดีความ การคาดการณ์เกี่ยวกับการพิพาทหรือคำสั่ง บันทึกรายงานและรายงานกระบวนการพิจารณา และการมีความรู้ความสามารถในทางวิชาการด้านอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อที่จะได้นำความรู้ความสามารถและประสบการณ์ดังกล่าวมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่

ข้อ 2

ข้าพเจ้าคิดว่า ความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความ มีความสำคัญกับการบริหารงานในหน่วยงานของข้าพเจ้าเป็นอย่างมาก เนื่องจากบุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพทนายความในหน่วยงานของข้าพเจ้ากล่าวก็คือทนายความ ย่อมมีความจำเป็นจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในวิชาชีพทนายความเป็นอย่างดี นอกจากนั้นยังจะต้องมีประสบการณ์ในการประกอบวิชาชีพทนายความมาเป็นระยะเวลาอันพอสมควรจึงจะได้รับความเชื่อถือศรัทธาจากคนทั่วไปตลอดจนบุคคลในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง โดยทนายความจะต้องหมั่นศึกษาหาความรู้และสะสมประสบการณ์ในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษา ระเบียบ ข้อบังคับ คำแนะนำของศาลฎีกา และหนังสือเวียนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของศาล เช่น การนั่งพิจารณาคดี การจ่ายสำนวนคดี การปล่อยชั่วคราว เป็นต้น

2. ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ได้แก่ กฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระธรรมนูญศาลยุติธรรมกฎหมายของศาลพิเศษและศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษ ตลอดจนพระราชบัญญัติต่างๆ อยู่ตลอดเวลาโดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายออกใช้บังคับใหม่ หรือกฎหมายที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม ทั้งนี้เพื่อที่จะสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาไปให้คำแนะนำแก่ทนายความได้

3. ศึกษาหาความรู้ทางวิชาการด้านอื่น อาทิ ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ภาษาทั้งภาษาต่างประเทศและภาษาท้องถิ่นที่ไปปฏิบัติราชการอยู่ รวมทั้งความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

4. ศึกษาแนวคำพิพากษาและแนวปฏิบัติของศาลสูง โดยติดตั้งโปรแกรมสืบค้นคำพิพากษาของศาลสูงไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อให้ความสะดวกในการสืบค้นหาแนวคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลสูง ตลอดจนโปรแกรมสืบค้นกฎหมายต่างๆ ที่ใช้ในศาลเป็นอย่างดี อาทิ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 เป็นต้น

ข้อ 3

ข้าพเจ้าเห็นว่า หนายความควรจะต้องมีความรู้ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ภาษา และเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้วย นอกจากความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทางด้านกฎหมาย เนื่องจากการประกอบอาชีพหนายความในปัจจุบันจะต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ก้าวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ในยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้น หนายความจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เพื่อที่จะได้นำวิชาความรู้ในเรื่องเหล่านี้มาปรับใช้ในการปฏิบัติหน้าที่และบริหารงานในการว่าความ แก่ต่างในคดีความของลูกความ กล่าวคือ หากในปัจจุบันสภาวะทางด้านเศรษฐกิจของประเทศอยู่ในภาวะวิกฤติ ก็มีความจำเป็นที่จะต้องปรับตัวและให้ความช่วยเหลือและเข้าใจในสถานะทางเศรษฐกิจของลูกความด้วยความประหยัดในทุกด้าน และรอบรู้เกี่ยวกับสภาพสังคมและการเมืองในปัจจุบันว่ามีแนวโน้มเป็นอย่างไรบ้าง ทั้งนี้ เพื่อที่จะได้นำความรู้เหล่านั้นมาปรับใช้ให้เหมาะสมนอกจากนี้หนายความมีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ในภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาสากล เพราะจะทำให้ภาพลักษณ์ของหนายความมีความสง่างามยิ่งขึ้นอีก ทั้งจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับภาษาท้องถิ่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นพอสมควร เพื่อที่จะได้สามารถสื่อสารกับประชาชนผู้มาติดต่อให้ความหรือมาศาลได้อย่างถูกต้อง และปฏิบัติตนให้เข้ากับประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม ส่วนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบันก็นับว่ามีความจำเป็นและสำคัญมากในการปฏิบัติงาน เพราะหากหนายความไม่รู้เท่าทันกับเทคโนโลยีสมัยก็จะกลายเป็นคนล้าสมัยไป โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ หนายความจะต้องสามารถใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ได้ดีพอสมควร เพื่อที่จะสามารถใช้คอมพิวเตอร์ในการสืบค้นหาข้อมูลสำคัญเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานหน้าที่ เช่น สืบค้นหาตัวอย่างคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลสูง สืบค้นหากฎหมายที่ออกใหม่หรือแก้ไขใหม่ สืบค้นหาแหล่งความรู้ในเรื่องต่างๆ ที่ต้องการทราบได้ทางอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ก็ยังยังสามารถใช้ในการพิมพ์สำนวนอรรถคดีและอื่นๆในการปฏิบัติหน้าที่ ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น หนายความจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ภาษา และเทคโนโลยีสารสนเทศ

ข้อ 4

ข้าพเจ้าในฐานะทนายความ มีหลักในการนำความรู้และประสบการณ์ในวิชาซึ่งทนายความ มาใช้ในการบริหารงานในหน่วยงานให้ประสบความสำเร็จได้ ตามแนวทางดังต่อไปนี้

1. นำความรู้และประสบการณ์ในวิชากฎหมายที่ได้รับจากการสะสมประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ทนายความมาหลายปี และที่ได้รับจากการศึกษาคู่มือการพัฒนา มาใช้ในการให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาให้แก่ทนายความในศาลในข้อขัดข้องในการปฏิบัติหน้าที่

2. นำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษา ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำแนะนำ ข้อบังคับและหนังสือเวียนต่างๆ ในราชการศาลยุติธรรมตามเว็บไซต์ที่ให้มาในคู่มือการพัฒนา เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่และให้คำแนะนำแก่ทนายความ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ธุรการทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติงานของสำนักงานทนายความที่ตนรับผิดชอบเป็นไปตามนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์/พันธกิจ ของศาลยุติธรรม

3. นำความรู้ความสามารถในงานคดี วิเคราะห์ สรุปเหตุผลทำคำพิพากษา หรือคำสั่งการบันทึกคำพยานและรายงานกระบวนการพิจารณา ทั้งความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการสืบค้นแนวคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลสูงจากโปรแกรมคำพิพากษาศาลสูง และตำราต่างๆ ตลอดจนคำแนะนำและแนวคิดของทนายความและผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำไว้ในคู่มือการพัฒนา มาใช้ในการทำสำนวนคดี โดยตรวจจรรยาบรรณพิจารณาและร่างคำพิพากษาที่ผู้พิพากษาพิจารณาหรือพิพากษาคดีเสร็จแล้วในเบื้องต้นในแต่ละวัน

4. นำความรู้ความสามารถในทางวิชาการด้านอื่น ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น และเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนความรู้ความสามารถในเรื่องอื่นๆ มาใช้ในการบริหารงานในสำนักงานทนายความ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์

คำชี้แจง หลังจากศึกษาคู่มือ

ชุดที่ 1 เรื่อง ความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพพยาบาลความ

ข้อเสนอนี้เกี่ยวข้องกับคู่มือการพัฒนาชุด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการพัฒนา

1. รศ.ดร.หาญชัย อัมภภผล ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
2. ดร.อนุรักษ์ อุปพงษ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 23 (สพม.23) สกลนคร
3. นายสุรศักดิ์ รอนใหม่ ประธานกรรมการบริหารสหภาพนายควม ภาค 3
4. นายชาญยุทธ เห่งกระโทก ประธานสหภาพนายควมจังหวัดสุรินทร์ ภาค 3
5. นายวรวิทย์ ไชยศรียะ ประธานสหภาพนายควมจังหวัดศรีสะเกษ ภาค 3
6. นายชาติชาย จงสมชัย ประธานสหภาพนายควมจังหวัดกาฬสินธุ์ ภาค4
7. พันตรีชุมพร จุนโกเศศ กรรมการบริหารสหภาพนายควม ภาค 4
8. นายฉัตรณรงค์ วงศ์พนารัตน์ นิติกรชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 (สพม.22)
นครพนม – มุกดาหาร
9. นายจุลพงษ์ พวงสุวรรณ อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด
สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัว
จังหวัดนครพนม
10. นายนพรัตน์ อภิวิมลรัตน์ ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสกลนคร

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวัสดิ์ โพธิ์วัฒน์	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ไพไธล	กรรมการ
ดร.ละม้าย กิตติพร	กรรมการ

คู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเอง
รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
คู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเองชุดที่ 2
การพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และทักษะในการว่าความ

ผู้วิจัย

นายสิงหราช สิทธิรัตน์ ณ นครพนม

นักศึกษาระดับดุขฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

คำนำ

เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำของนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำของนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีอยู่แล้วให้เกิดความพร้อมและเกิดความตระหนักในการบริหารงานด้านการใช้วิชาชีพนายความ เป็นผู้นำทางการใช้กฎหมายซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้ประกอบอาชีพทางการใช้กฎหมายต่อไปในอนาคตซึ่งมีเอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำของนายความ ทั้งหมด 5 ชุด ประกอบด้วย

- ชุดที่ 1 ความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพนายความ
- ชุดที่ 2 การพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้และทักษะในการว่าความ
- ชุดที่ 3 บุคลิกภาพและมารยาทของนายความ
- ชุดที่ 4 ความรับผิดชอบของการเป็นนักกฎหมาย
- ชุดที่ 5 คุณธรรมและจริยธรรมของนายความ

ในการจัดทำเอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำของนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์และความเมตตากรุณาจากผู้เชี่ยวชาญและคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำชี้แนะ คำแนะนำในการจัดทำเอกสารประกอบการพัฒนาเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วยและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารนี้คงจะเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

สิงหราช สิทธิรัตน์ ณ นครพนม
 นักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	
เอกสารพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
ชุดที่ 2 เรื่อง การพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความ.....	1
ระยะเวลา	1
วัตถุประสงค์	1
เนื้อหา	1
สื่อประกอบกิจกรรม.....	2
ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม.....	2
การประเมินผล.....	2
1. ความหมายของการพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้.....	3
2. ความหมายของประสบการณ์การว่าความ	5
3. ความหมายของวิชาชีพทนายความ.....	6
4. ความหมายของการพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความ.....	8
เอกสารอ้างอิง	

**เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำของ
 หนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 ชุดที่ 1 การพัฒนาครู**

ระยะเวลา 1 สัปดาห์ (ศึกษารวันละ 3 ชั่วโมง รวม 21 ชั่วโมง)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้รับการพัฒนิตนเอง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความ
2. เพื่อให้ผู้รับการพัฒนิตนเอง สามารถวิเคราะห์ ความหมายและแนวคิดในเรื่อง การพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความ
3. เพื่อให้ผู้รับการพัฒนิตนเอง ตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความและสามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ในการบริหารงานในวิชาชีพนายความ

เนื้อหา

1. ความหมายของการพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้
2. ความหมายของการว่าความ
3. ความหมายของการพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความ

สื่อประกอบกิจกรรม

1. คู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำของหนายความ ชุดที่ 2 เรื่องการพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความ
2. แบบฝึก
3. กระดาษคำตอบ
4. กระดาษ A4
5. ปากกา

ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม

1. ผู้รับการพัฒนิตนเอง ศึกษาเอกสารคู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำของ ทนายความชุดที่ 2 เรื่อง การพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความ ด้วยตนเองตาม ระยะเวลาที่กำหนด เมื่อมีข้อสงสัยให้ปรึกษาผู้วิจัย หรือผู้รับการพัฒนิตนคนอื่น หรือ ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเรื่อง การพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความพร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้อุ สรุปรตามประเด็น ที่กำหนด
2. ผู้รับการพัฒนิตนเอง ทำแบบฝึกหัดหลังศึกษาข้อมูลจากเอกสารคู่มือ ซึ่งเป็น การทบทวนความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย แนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาตนเกี่ยวกับ ความรู้และการว่าความ ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัย รวมทั้งบทสัมภาษณ์ของ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่ผ่านการดำรงตำแหน่งทนายความและอัยการ หัวหน้าศาล มาแล้ว โดยหลายท่านประกอบวิชาชีพทนายความ และบุคคลดังกล่าวได้ใช้ความรู้และการ พัฒนิตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความ จนประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ ตลอดจน ศึกษาศึกษารายกรณีและฝึกตอบคำถาม
3. ผู้รับการพัฒนิตนเอง สรุปรความรู้และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความหมาย และแนวคิด ในเรื่องการพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความโดยการตั้ง ประเด็นคำถาม-ตอบแลกเปลี่ยนเรียนรู้อุร่วมกันและนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ และปรับพฤติกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความของตนเอง การพัฒนาตนเกี่ยวกับ ความรู้และการว่าความ

การประเมินผล

1. ประเมินผลก่อนการพัฒนา โดยให้ผู้รับการพัฒนิตนเองประเมินตนเอง โดยการตอบแบบประเมินตนเองและแบบประเมินก่อนศึกษาคู่มือการพัฒนา
2. ประเมินผลระหว่างการพัฒนา โดยให้ผู้รับการพัฒนิตนเองประเมินตนเอง และผู้วิจัยประเมินผู้รับการพัฒนิตน จากการทำกิจกรรมตามที่กำหนด ประเมินความสนใจ และตั้งใจในการศึกษาคู่มือ ชุดที่ 2 เรื่อง การพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความ ประเมินโดยการซักถาม การตอบข้อซักถามและการให้ข้อคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้อุร่วมกัน ระหว่างผู้รับการพัฒนิตนเองในระหว่างการศึกษาข้อมูลและฝึกทำกิจกรรม
3. ประเมินผลหลังการพัฒนา โดยให้ผู้รับการพัฒนิตนเองประเมินตนเอง

โดยการตอบแบบประเมินตนเอง หลังจากศึกษาคู่มือการพัฒนาและฝึกทำกิจกรรมครบตามกำหนดระยะเวลาแล้ว

การพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความ

1. บทบาทของทนายความในกระบวนการยุติธรรม ทนายความเป็นวิชาชีพหนึ่งที่มีความสำคัญในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับจะกำหนดบทบาทหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับสภาพทนายความได้สรุปถึงความสำคัญในบทบาทไว้ดังนี้

ลัก กอแสงเรือง นายกษัตริย์ทนายความ ได้กล่าวถึงความสำคัญในบทบาทของทนายความว่า เป็นที่ตระหนักกันดีว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 ได้บัญญัติความสำคัญเกี่ยวกับสิทธิของ บุคคลในกระบวนการยุติธรรม ตามมาตรา 40 “บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม” ดังต่อไปนี้

1. สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง
2. สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการได้รับ การพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่ นั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะ และการได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย คำพิพากษา หรือคำสั่ง
3. บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม
4. ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดีมีสิทธิได้รับการ ปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการ สอบสวนอย่างถูกต้องรวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง
5. ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลยและพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ให้เป็นไปตามที่ กฎหมายบัญญัติ
6. เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการ ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม

และยอมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรง ทางเพศ

7. ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการ สอบสวนหรือการ พิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การ ตรวจสอบสวนหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตาม สมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดี จากทนายความและการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

8. ในคดีแพ่ง บุคคลมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่าง เหมาะสมจากรัฐ

มาตรา 81 “รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมายและการ ยุติธรรม ดังต่อไปนี้

1. ดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่าง ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และทั่วถึง ส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือและให้ความรู้ทางกฎหมาย แก่ ประชาชน และจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นในกระบวนการ ยุติธรรมให้มี ประสิทธิภาพ โดยให้ประชาชนและองค์กรวิชาชีพมีส่วนร่วมใน กระบวนการยุติธรรม และการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย”

2. คัดกรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้พ้นจากการล่วงละเมิด ทั้งโดย เจ้าหน้าที่ ของรัฐ และโดยบุคคลอื่น และต้องอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างเท่า เทียมกัน

มาตรา 197 “การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลซึ่งต้อง ดำเนินการให้เป็นไปโดย ยุติธรรม ตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธย พระมหากษัตริย์ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไป โดยถูกต้องรวดเร็ว และเป็นธรรม ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย” ซึ่งจะเห็นได้ว่า การ คัดกรองสิทธิเสรีภาพต่างๆ เหล่านี้เป็นมาตรฐานที่สูงขึ้น เป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพที่มี การยกระดับจากระดับปกติมากขึ้นจึงทำให้นักกฎหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ทนายความ” ต้องตระหนักถึงความสำคัญในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 40 ให้ เกิดผลในทางปฏิบัติ มีสภาพการบังคับได้อย่างเป็นรูปธรรม “ทนายความ” คือ ผู้มีหน้าที่ใช้ กฎหมายเป็นตัวแทนของผู้มีอรรถคดี ไม่ว่าจะเป็้นทนายความโจทก์ทนายความจำเลย หรือฐานะอื่น และทำหน้าที่ทนายความภายใต้กรอบของความซื่อสัตย์สุจริต กรอบ ของมรรยาท ทนายความ กรอบของวิชาชีพทนายความ และภายใต้การกำกับดูแลของ องค์กรของวิชาชีพ คือ “ สภาทนายความ” ซึ่งมีหน้าที่ดูแลให้ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ

อยู่ในกรอบของจรรยาบรรณของทนายความ มีบทลงโทษผู้กระทำ ผิดมรรยาททนายความ เช่นว่ากล่าวตักเตือน การห้ามเป็นทนายความ 3 ปี หรือถ้ากระทำผิดมรรยาททนายความ ร้ายแรงก็จะถูกลบชื่อ เป็นต้น อีกหน้าที่ของทนายความ คือ “ เป็นวิชาชีพอิสระในกระบวน ยุติธรรมซึ่งทำหน้าที่ร่วมกับพนักงาน สอบสวน อัยการ และศาล ในการผดุงความ ถูกต้องเป็นธรรมของกระบวนการยุติธรรม ให้กระบวนการยุติธรรม ดำเนินไปตามกรอบ ของอำนาจหน้าที่ ภายใต้รัฐธรรมนูญและกฎหมาย” การดำเนินกระบวน การยุติธรรมทั้ง ระบบ ไม่ว่าจะเป็นสอบสวน หรืองานพิจารณาคดี ของทุกภาคส่วน ทั้งพนักงานสอบสวน อัยการ ศาล และทนายความ จะต้องดำเนินการให้เกิดความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม ตามกรอบของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

นอกจากนั้น ไม่เพียงแต่ทนายความจะทำหน้าที่เกี่ยวกับอรรถคดีในศาลเท่านั้น แต่ทนายความยังทำหน้าที่ เป็นที่ปรึกษากฎหมายให้กับประชาชนผู้มีอรรถคดีอีกด้วย การ ทำหน้าที่ในฐานะทนายความเพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ภายใต้กรอบของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ต่างคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขัง ผู้ต้องหา หรือ จำเลย ซึ่งมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว มีสิทธิที่จะได้รับการ สอบปากคำต่อหน้า ทนายความหรือผู้ที่ได้รับความไว้วางใจ มีสิทธิที่จะต่อสู้ในเรื่องการ ละเมิดสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือสิทธิเสรีภาพ ทนายความจึงเป็นผู้ที่ทำให้ ประชาชนสามารถเข้าถึงสิทธิต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายได้เพราะเหตุว่า ผู้ที่ บังคับใช้กฎหมายและอำนวยความสะดวกยุติธรรมในกระบวนการยุติธรรมประกอบด้วย ตำรวจ อัยการ ศาล ซึ่งเป็นบุคลากรภาครัฐ มีเพียงทนายความเท่านั้นที่เป็นวิชาชีพอิสระไม่เป็น ข้าราชการ ปลอตการบังคับบัญชา ส่งงานจากราชการและเป็นอิสระ เพราะฉะนั้น ทนายความจึงเป็นวิชาชีพอิสระเพียงสาขาเดียวในกระบวนราชการ ยุติธรรมที่มีส่วนทำให้ กฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์ การรักษากฎหมายมีประสิทธิภาพ และสามารถที่จะทำให้ รัฐธรรมนูญในเรื่องสิทธิเสรีภาพ สิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ สามารถมีชีวิต สามารถ นำมาปฏิบัติและบังคับ ใช้ได้อย่างทั่วถึงเท่าเทียม ทำอย่างไรให้กฎหมายมีความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์และเท่าเทียม ระหว่างคนมี คนพร้อมและคนด้อย โอกาส ซึ่งมี 2 ส่วน คือ คนที่มีความสามารถที่จะจ้างทนายความเอง ส่วนคนที่ด้อยโอกาสนั้น สภาทนายความมี นโยบายหลักในการให้ความช่วยเหลือผ่านทางสำนักงานช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายฯ ซึ่งได้รับงบอุดหนุน จากรัฐบาลเป็นงบช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย ในการทำคดี

ช่วยเหลือประชาชนฯ ทั่วประเทศ ต้องจัดทนายความไปร่วมฟังการสอบปากคำผู้ต้องหา
 จำเลย ในคดีอาญาทั้งเด็กและผู้ใหญ่ทั่วประเทศ โดยมีทนายความอาสา ทนายความอาสา
 ประจำส่วนราชการ ทนายความอาสา ร่วมฟังการสอบปากคำ เข้ามาทำหน้าที่ด้วยจิต
 วิญญูญาณ แห่งความเสียสละ ด้วยจิตอาสาที่ต้องการช่วยเหลือประชาชนสิ่งสำคัญก็คือ
 ต้องปลูกฝังให้นักกฎหมายเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญยิ่งของหลักการนี้เพื่อให้การ
 ติความเป็นไปด้วยความยุติธรรมปราศจากซึ่งอคติของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อ
 ความรู้สึกนึกคิดของ ประชาชน อันเป็นเรื่องสำคัญที่สังคมไทย โดยเฉพาะวงการยุติธรรม
 ไทยจะต้องคำนึงและเข้มแข็งในการสร้าง จิตสำนึกแก่นักกฎหมาย เพราะการเป็นนัก
 กฎหมายที่ดีต้องแสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ว่าตนเองพร้อมที่จะยืนหยัด ต่อสู้เพื่อความ
 ถูกต้องในกระบวนการยุติธรรมของประเทศ พร้อมที่จะแสดงความโปร่งใสและรับคำ
 วินิจฉัยของ ศาลซึ่งเป็นอำนาจตุลาการที่จะพิเคราะห์ความถูกต้องและวินิจฉัยตาม
 ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม หากในอนาคตนักกฎหมาย
 รุ่นใหม่ไม่รู้จักความถูกต้องและหลักการใช้กฎหมายที่ดีต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมอย่างมี
 มาตรฐานที่เข้มแข็งพอ ประเทศก็จะขาดความยุติธรรมที่ส่งงาม “ทนายความ” ที่เป็น
 วิชาชีพหนึ่งที่ได้วางหลักการและมาตรฐานการถือปฏิบัติของผู้เป็นทนายความว่า จะต้อง
 ดำรงไว้ซึ่งหลักการที่จะต้องไม่ก่อเกิดการขัดกันซึ่งผลประโยชน์ของทนายความกับตัวความ
 หรือเข้าไปมีส่วนได้เสียกับคู่ความฝ่ายตรงข้าม ซึ่งเป็นหลักใหญ่และสำคัญสำหรับการ
 รักษาบรรยาทนายความที่ทนายความได้ ยึดถือปฏิบัติตลอดมาสภาพทนายความ ในฐานะ
 องค์กรดูแลผู้ประกอบวิชาชีพทนายความซึ่งเป็นวิชาชีพต้นทางหลักของการ อำนวยความ
 เป็นธรรมสู่ประชาชนโดยตรง เข้าถึงและรับรู้ปัญหาของประชาชนอย่างแท้จริง มีหน้าที่
 ค้นหาความจริง ข้อเท็จจริง พยานหลักฐาน เพื่อให้ผู้กระทำผิดได้รับการลงโทษ และผู้
 บริสุทธิ์ได้รับความเป็นธรรม สร้าง บรรทัดฐานทางกฎหมายให้มีความศักดิ์สิทธิ์และเป็น
 เชื้อถือ เชื้อมั่นของประชาชนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ทุกองค์กรในกระบวนการยุติธรรมจะ
 ร่วมกันพัฒนา ผลักดันให้การอำนวยความสะดวก ยุติธรรมแก่ประชาชน เกิดความถูกต้อง
 รวดเร็ว และเป็นธรรม ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 40 เพื่อให้ รัฐธรรมนูญมี
 ชีวิตสามารถปฏิบัติบังคับใช้ได้จริง ประชาชนจะได้รับความยุติธรรม และเป็นธรรม
 อย่าง แท้จริงตามรัฐธรรมนูญ จนกล่าวได้ว่า “เป็นรัฐธรรมนูญที่มีชีวิต” เพื่อสร้างความ
 เชื้อมั่น และศรัทธาของ ประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมยั่งยืนตลอดไป

องค์ประกอบภาวะผู้นำของทนายความ

ได้มีนักกฎหมาย หน่วยงานทางกระบวนการยุติธรรมและนักวิชาการ กล่าวถึงองค์ประกอบภาวะผู้นำของทนายความไว้ดังนี้

สัก กอแสงเรือง (2550) กล่าวว่าทนายความเป็นผู้ที่มีหน้าที่ใช้กฎหมาย เป็นตัวแทนของผู้มีบรรณคดี ดังนั้นจะต้องมีองค์ประกอบของภาวะผู้นำของทนายความ คือ 1) ทำหน้าที่ทนายความภายใต้กรอบความซื่อสัตย์สุจริต 2) ปฏิบัติตามกรอบมรรยาทของทนายความ 3) ปฏิบัติตามกรอบวิชาชีพทนายความ ภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรวิชาชีพ 4) มีจรรยาบรรณของทนายความ 5) ดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม

ประธาน ดวงรัตน์ (2529) ได้ลงนามในประกาศราชกิจจานุเบกษาว่า ด้วยข้อบังคับของสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ว่าจะต้องมี องค์ประกอบภาวะผู้นำดังนี้ คือ 1) ต้องมีมรรยาทต่อศาลและในศาล 2) มีมรรยาทต่อตัว ความ 3) มีมรรยาทต่อทนายความด้วยกันต่อประชาชน ผู้มีบรรณคดี และอื่นๆ 4) มีมรรยาทในการแต่งกาย 5) มีมรรยาทในการปฏิบัติตามคำสั่งตามกฎหมายและข้อบังคับ

สภาทนายความ (2529) และเปรม ติณสูลานนท์ (2528) ได้ให้ความหมายของทนายความว่า เป็นผู้ซึ่งสภาทนายความได้รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาต ให้เป็นทนายความและต้องปฏิบัติตามข้อบังคับในมาตรา 53 ว่าด้วยมรรยาทของทนายความ คือ 1) มรรยาทของทนายความต่อศาลและในศาล 2) มรรยาทของทนายความต่อตัวความ 3) มรรยาทของทนายความต่อประชาชนผู้มีบรรณคดี 4) มรรยาทของทนายความต่อทนายความด้วยกัน 5) มรรยาทเกี่ยวกับความประพฤติของทนายความ 6) การแต่งกายของทนายความ 7) การปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการมรรยาททนายความคณะกรรมการ หรือสภานายกพิเศษแล้วแต่กรณี

ความหมายของการพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความ

การพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้ คือวิธีการทำให้ผู้ประกอบการอาชีพทนายความมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่เป็นองค์ความรู้และทักษะทางกฎหมายและการพิพากษาคดีต่างๆ เข้าไปอยู่ในสมองของผู้รับการฝึกอบรมหรือพัฒนาให้มากที่สุดจึงจะทำให้ผู้รับการฝึกเกิดการเรียนรู้และทักษะทางกฎหมายและการพิพากษาคดีต่างๆ มากที่สุด มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับความรู้ไว้หลากหลาย ดังนั้นเมื่อนำมาผนวกกับการพัฒนาตนจึงจะสามารถจะประยุกต์ความหมายการพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความได้

ดังต่อไปนี้

จากความหมายของพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน การพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้จึงหมายถึงวิธีการทำให้ผู้ประกอบการอาชีพทนายความมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่เป็นสิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้าหรือวิเคราะห์ประสบการณ์ความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะความเข้าใจหรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากประสบการณ์ที่ได้รับมาจากการได้ยินได้

ศิริชัย กาญจนวาสี กล่าวว่า การพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้ หมายถึง วิธีการทำให้ผู้ประกอบการอาชีพทนายความมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่เป็นความรู้และความเข้าใจในแนวคิดและทฤษฎีทางการบริหารตามตำแหน่งหน้าที่ของตน ดังนั้นในการประเมินด้านความรู้หรือ (Cognitive Domain) เป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่แสดงลำดับขั้นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในสมองซึ่งเป็นการเรียนรู้ทางด้านสติปัญญาเกี่ยวกับความรู้ ความคิดและการแก้ปัญหา

ประพนธ์ ผาสุขยัต (2550, หน้า21) ได้นำเสนอความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้ว่าเป็นวิธีการทำให้ผู้ประกอบการอาชีพทนายความมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่เป็นความรู้ความสามารถ แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้ 1) ความรู้ที่เห็นได้ชัดเจนเป็นรูปธรรม เป็นวิธีการทำให้ผู้ประกอบการอาชีพทนายความมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่เป็นความรู้ที่อยู่ในตำรา หนังสือ เอกสารต่างๆ เช่น พวงหลักวิชาหรือทฤษฎีทั้งหลายที่ได้มาจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผ่านกระบวนการพิสูจน์ผ่านกระบวนการวิจัย เรามักเรียกกันทั่วๆ ไปว่าเป็น “ความรู้ชัดแจ้ง” หรือ “Explicit Knowledge” และ 2) ความรู้ฝังลึก (tacit knowledge) เป็นวิธีการทำให้ผู้ประกอบการอาชีพทนายความมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่เป็นเป็นสิ่งที่เห็นได้ไม่ชัดที่ฝังลึกอยู่ในตัวคนเป็นความรู้ที่มาจากการปฏิบัติบ้างก็จัดว่าเป็น “เคล็ดวิชา” เป็น “ภูมิปัญญา” เป็นสิ่งที่มาจากการใช้วิจารณญาณปฏิภาณไหวพริบ เป็นเทคนิคเฉพาะตัวของปฏิบัติแต่ละท่านถึงแม้ความรู้ประเภทที่สองนี้จะเห็นได้ไม่ชัดเหมือนความรู้ประเภทแรกแต่ก็เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้งานบรรลุผลสำเร็จได้เช่นกัน

ลัดดา เจียมจิตต์ตรง และคณะ (2550, หน้า 57 – 69) กล่าวถึงการพัฒนาความรู้ที่ติดต้องอาศัยองค์ประกอบหลัก คือ 1) “การพัฒนาคน” ถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เป็นแหล่งความรู้และผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ 2) การพัฒนาเทคโนโลยี” เป็นเครื่องมือเพื่อช่วยในการจัดการความรู้ในลักษณะของการ “เข้าถึง”

ความรู้ซึ่งเหมาะสำหรับความรู้แบบชัดแจ้ง และช่วยในการ “ถ่ายทอด” เหมาะสำหรับความรู้แบบซ่อนเร้น ซึ่งต้องอาศัยการถ่ายทอด โดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นหลัก และส่วนมากนิยมนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงคนเข้าด้วยกัน 3) “การพัฒนากระบวนการจัดการความรู้” เป็นการบริหารจัดการที่เป็นขั้นตอน เพื่อนำความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ ไปสู่ผู้ใช้งาน เพื่อเกิดการปรับปรุงและการสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้น

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2550, หน้า 33) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาต้นเกี่ยวกับความรู้ว่าการพัฒนาต้นเกี่ยวกับความรู้มีหลายลักษณะ เช่น วิธีการทำให้ผู้ประกอบอาชีพทนายความมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่เป็นความรู้ตามข้อเท็จจริงที่ได้รับการถ่ายทอดมาหรือความเชื่อและความรู้ในการหาความรู้ในการหาความหมายและกฎเกณฑ์ข้อเท็จจริงต่างๆ เป็นการแปลความหมายจากข้อเท็จจริงที่มีอยู่ซึ่งความสามารถในความหมายใหม่ๆ นั้น เป็นความสามารถทางวิชาการที่ทำให้เกิดความคิดในการพัฒนาสิ่งใหม่ๆ แบบการประเมินและรายงานการปฏิบัติราชการของข้าราชการตุลาการ (2551, หน้า 4) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาต้นเกี่ยวกับความรู้ที่นักกฎหมายต้องมีไว้ว่า การพัฒนาต้นเกี่ยวกับความรู้ หมายถึง วิธีการทำให้ผู้ประกอบอาชีพทนายความมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่เป็นความรู้ความเข้าใจในวิชากฎหมาย ระเบียบ ประกาศ คำแนะนำและข้อบังคับต่างๆ ในราชการศาลยุติธรรม หลักเกณฑ์การปฏิบัติราชการศาลยุติธรรมเกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดีและคำพิพากษาศาลฎีกาหรือ ความรู้ทางวิชาการอื่นที่จำเป็นแก่การปฏิบัติงานในหน้าที่และการพิพากษาคดีเป็นต้น

สุวัฒน์ วิวัฒน์นานนท์, อัศพงษ์ สุขมาตย์ และนิธิวัฒน์ อินทสิทธิ์ (2555, หน้า 49) ได้เสนอรายละเอียดเกี่ยวกับการพัฒนาต้นเกี่ยวกับความรู้ไว้ว่าการพัฒนาต้นเกี่ยวกับความรู้ประกอบไปด้วย 6 ระดับ จากการเรียนรู้ตามแนวการพัฒนาของ Bloom กล่าวคือ 1) วิธีการทำให้ผู้ประกอบอาชีพทนายความมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่เป็นระดับความรู้ความจำ (Memory) 2) วิธีการทำให้ผู้ประกอบอาชีพทนายความมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่เป็นระดับความเข้าใจ (Comprehension) 3) วิธีการทำให้ผู้ประกอบอาชีพทนายความมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่เป็นระดับการประยุกต์ใช้ (Application) 4) วิธีการทำให้ผู้ประกอบอาชีพทนายความมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่เป็นระดับการวิเคราะห์ (Analysis) 5) วิธีการทำให้ผู้ประกอบอาชีพทนายความมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่เป็นระดับการสังเคราะห์ (Synthesis)

และ 6) วิธีการทำให้ผู้ประกอบการอาชีพทนายความมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่เป็นระดับการประเมิน (Evaluation)

นิสตากร์ เวชยานนท์ (2556, หน้า 166) กล่าวว่า การพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้หมายถึงวิธีการทำให้ผู้ประกอบการอาชีพทนายความมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่เป็นข้อมูลจำเพาะที่เป็นศาสตร์ ซึ่งความรู้ที่เป็นองค์ประกอบของสมรรถนะมี 2 ระดับ คือ 1) วิธีการทำให้ผู้ประกอบการอาชีพทนายความมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่เป็นรูปแบบพื้นฐานที่ส่งให้แสดงทักษะต่างๆ ออกมาและ 2) วิธีการทำให้ผู้ประกอบการอาชีพทนายความมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่เป็นทักษะเฉพาะของบุคคลที่จะเปลี่ยนความรู้ให้กลายเป็นสมรรถนะ ในการพัฒนาทักษะของตนเองให้ได้ผลดีนั้นจะต้องจัดลำดับความสำคัญของความรู้ที่ต้องการสร้างเป็นทักษะเฉพาะของตน มีทักษะอยู่หลายอย่างที่ ต้องใช้ความไหวพริบปฏิภาณของบุคคลนั้น โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความรู้ความจำ (Knowledge) คือ ความสามารถในการเจาะลึกได้ถึงเรื่องราวต่างๆ ที่เคยมีประสบการณ์มาก่อนจะโดยวิธีใดก็ตาม เช่น จากการเรียนรู้ในห้องเรียน ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์การบอกเล่าต่อๆ กันมา เป็นต้น

นันทิพา กงวิไล (2558, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้ ไว้ว่าการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้หมายถึง วิธีการทำให้ผู้ประกอบการอาชีพทนายความมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่เป็นสารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิด การเปรียบเทียบเชื่อมโยงกับความรู้จนเกิดเป็นความเข้าใจและนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุปและตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ ได้โดยไม่จำกัดช่วงเวลาหรือกล่าวได้ว่าเป็นสารสนเทศที่ก่อให้เกิดประโยชน์กับเราในการนำไปใช้งาน

Trick, L.M. (2007, PP.1 – 8) ได้กล่าวถึงการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้ โดยเน้นไปที่ความรู้แฝง หมายถึง วิธีการทำให้ผู้ประกอบการอาชีพทนายความมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่เป็นความรู้หรือแนวความคิดที่อยู่ภายในตัวบุคคล เป็นความรู้ที่ถูกปลูกฝังและยึดถือกันมายาวนาน ซึ่งมีอยู่ในแต่ละบุคคล แตกต่างกันไปตามรากฐานของประสบการณ์ ความคิด ค่านิยมและสภาวะทางอารมณ์ บทความนี้ศึกษาถึงวิธีการจัดการความรู้แฝงในองค์กร โดยใช้กรณีศึกษาที่เลือกขึ้นมาโดยอาศัยปัจจัยสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) เทคโนโลยีทางด้านความรู้ (Knowledge Technologies: KT) 2) ผลการดำเนินงานของมนุษย์ (Human Performance: HP) 3) การให้คำปรึกษาด้านการจัดการ (Management Consulting: MC)

Alipour, H. and others (2010, PP. 1346 – 1350) ได้กล่าวถึงการพัฒนาดนเกี่ยวกับความรู้เป็นวิธีการทำให้ผู้ประกอบการอาชีพทนายความมีการพัฒนาดนเองเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่เป็นความรู้จะต้องประกอบไปด้วย 6 ตัวแปร ได้แก่ 1) การสร้างความรู้ (knowledge creation) 2) การได้มาซึ่งความรู้ (knowledge gaining) 3) การเรียนรู้ในองค์กร (organizational learning) 4) การถ่ายทอดความรู้ (knowledge allocation and transformation) 5) การนำความรู้ไปใช้ (knowledge utilization) และ 6) การเก็บรักษาความรู้ (knowledge saving)

Thammakoranonta, N. & Malison, K. (2011, PP. 87 – 104) ได้กล่าวถึงการพัฒนาดนเกี่ยวกับความรู้ว่าความรู้ ต้องการอาศัย 5 กระบวนการ ดังต่อไปนี้ 1) วิธีการทำให้ผู้ประกอบการอาชีพทนายความมีการพัฒนาดนเองเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่เป็นการสร้างความรู้ (knowledge creation) 2) วิธีการทำให้ผู้ประกอบการอาชีพทนายความมีการพัฒนาดนเองเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่เป็นการสะสมความรู้ (knowledge accumulation) 3) วิธีการทำให้ผู้ประกอบการอาชีพทนายความมีการพัฒนาดนเองเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่เป็นการแบ่งปันความรู้ (knowledge sharing) 4) วิธีการทำให้ผู้ประกอบการอาชีพทนายความมีการพัฒนาดนเองเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่เป็นการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ (knowledge utilization) 5) วิธีการทำให้ผู้ประกอบการอาชีพทนายความมีการพัฒนาดนเองเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่เป็นการหาความรู้ภายใน (knowledge internalization) ทั้งนี้มุ่งเน้นเป็นที่เรื่องของความรู้ที่เปรียบเสมือนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่จะช่วยทำให้องค์กรนั้นยังคงรักษาความได้เปรียบในธุรกิจของการแข่งขัน โดยที่องค์กรนั้นๆ จะต้องได้มีการจัดเอากิจการจัดการความรู้นำมาใช้ในการพัฒนาองค์กร ซึ่งมีปัจจัยสำคัญได้แก่เทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้การจัดการความรู้ขององค์กรสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุปการพัฒนาดนเกี่ยวกับความรู้ หมายถึง วิธีการทำให้ผู้ประกอบการอาชีพทนายความมีการพัฒนาดนเองเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่เป็นการเรียนรู้ที่ได้มาจากการศึกษาจากประสบการณ์หรือการระลึกรู้ถึงได้ในข้อเท็จจริงจากทฤษฎีและกฎเกณฑ์รวมถึงสิ่งของและเหตุการณ์ต่างๆที่บุคคลได้จากการสังเกตและเก็บรวบรวมซึ่งถือเป็นความจำสะสมซึ่งแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตและวัดได้ด้วยเครื่องมือ

ความหมายของการว่าความ

ก่อนที่จะมาทำความหมายของคำว่า การว่าความ ควรที่จะทำความเข้าใจว่า การว่าความนั้นเป็นประสบการณ์หรือทักษะที่นักกฎหมาย ผู้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมาย จะต้องมาโดยเกิดจากการสั่งสมองค์ความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะในว่าความหรือการพิพากษาคดี ดังนั้นต้องทำความเข้าใจคำว่าประสบการณ์เสียก่อน ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายประสบการณ์ไว้ ดังนี้

· พจนานุกรม ฉบับมติชน (2547, หน้า 532) ได้ให้ความหมายของ ประสบการณ์ไว้ว่าประสบการณ์ หมายถึง ความชัดเจนที่เกิดจากการกระทำ หรือได้พบเห็นมาประสบการณ์การว่าความจึงหมายถึงความชัดเจนที่เกิดจากการกระทำ หรือได้พบเห็นมาจากการว่าความ

กิริติ บุญเจือ (อ้างถึงใน สุนทรศาสตร์ 419317, 2554, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของประสบการณ์ไว้ว่าประสบการณ์การว่าความ หมายถึง ประสบการณ์ของทนายความที่เกิดจากการสัมผัสระหว่างโลกภายนอกกับประสาทสัมผัส ได้แก่อวัยวะรับสัมผัสทั้ง 5 ของเราได้ปะทะเข้าโลกภายนอก เช่น ตาสัมผัสหรือปะทะเข้ากับรูป เราก็เรียกว่าจักขุสัมผัสเป็นประสบการณ์ทางตา จึงสรุปได้ว่า ประสบการณ์การว่าความ หมายถึงสิ่งที่ทนายความรู้โดยอายตนะไม่ว่าจะเป็นภายในหรือ ภายนอก แต่เมื่อพูดลอยๆ มักหมายถึงสิ่งที่รู้โดยอายตนะภายนอกหรือผัสสะเท่านั้น

· วิกีพีเดียสารานุกรมเสรี (2556, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของ ประสบการณ์ไว้ว่าประสบการณ์ หมายถึง ความชัดเจนที่เกิดจากการกระทำหรือได้พบเห็นมา และประสบการณ์ก็เป็นสิ่งที่มีคุณค่าในการเรียนรู้ทุกๆ ด้าน ประสบการณ์มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ 1) ประสบการณ์ตรง เป็นประสบการณ์ที่เราได้ปะทะหรือสัมผัสด้วยตัวเองได้พบเอง กระทำเอง ได้ยินได้ฟังเอง 2) ประสบการณ์รอง หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ประสบการณ์ทางอ้อม” เป็นประสบการณ์ที่ได้รับการถ่ายทอดหรือรับรู้มาอีกทอดหนึ่งดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ประสบการณ์การว่าความ หมายถึงความชัดเจนที่เกิดจากการกระทำหรือได้พบเห็นมาและประสบการณ์ก็เป็นสิ่งที่มีคุณค่าในการเรียนรู้ทุกๆ ด้าน ประสบการณ์มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ 1) ประสบการณ์ตรง เป็นประสบการณ์ที่เราได้ปะทะหรือสัมผัสด้วยตัวเองได้พบเอง กระทำเอง ได้ยินได้ฟังเอง 2) ประสบการณ์รอง หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ประสบการณ์ทางอ้อม” เป็นประสบการณ์ที่ได้รับการถ่ายทอดหรือรับรู้มาอีกทอดหนึ่ง

Mowday et al. (1982, pp. 28 – 35) ได้ให้ความหมายของประสบการณ์

ในการทำงาน (Work Experience) ไว้ว่า ประสบการณ์ในการทำงาน หมายถึง ทักษะที่มีต่อผู้ร่วมงานในองค์กร การพึ่งพาผู้บังคับบัญชาการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชา ความรู้สึก ว่างานมีความสำคัญเป็นสิ่งที่มียุทธวิธีทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กร กล่าวคือ พนักงานที่มีประสบการณ์ที่ประทับใจในงานกล่าวโดยสรุป ประสบการณ์ หมายถึง ความชัดเจนที่เกิดจากการกระทำหรือได้พบเห็นมาและเป็นสิ่งที่มีคุณค่าในการเรียนรู้ในทุกๆ ด้านดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ประสบการณ์การว่าความ หมายถึงทักษะความสามารถที่เป็นทัศนคติที่มีต่อผู้ร่วมงานในองค์กร การพึ่งพาผู้บังคับบัญชาการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชา ความรู้สึกว่างานมีความสำคัญเป็นสิ่งที่มียุทธวิธีทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กร กล่าวคือ พนักงานที่มีประสบการณ์ที่ประทับใจในงาน

ความหมายของการพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้มีการให้ความหมายของความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความไว้ ดังนี้

1. ความหมายของการพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความ
ความหมายของการพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความดังนี้

1.1 ความรู้ หมายถึง ความรู้วิชากฎหมาย ระเบียบ ประกาศ คำแนะนำ และข้อบังคับต่างๆ ในราชการศาลยุติธรรม หลักเกณฑ์การปฏิบัติราชการศาลยุติธรรม เกี่ยวกับการว่าความและพิจารณาพิพากษาคดีและคำพิพากษาศาลฎีกา หรือความรู้ทางวิชาการอื่น ที่จำเป็นแก่การปฏิบัติงานในหน้าที่ทนายความ มีความรู้ความสามารถ และความสันตจิตชัดเจน ในการใช้กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความ กฎหมายลักษณะพยาน คำพิพากษาศาลฎีกา ตลอดจนการรู้ระเบียบงานโดยทั่วไปในศาลหรือหน่วยราชการที่ในสังกัด

1.2 ความสามารถในงานคดี ดังนี้

1.2.1 ความสามารถในการว่าความและพิจารณาคดี การสื่อสารกับคู่ความอย่างเหมาะสมแก่การปฏิบัติงานในหน้าที่ ความสามารถในการทำ คำร้อง คำขอต่างๆ หรือความสามารถในการตรวจสำนวนคดีและการศึกษาค้นคว้าข้อเท็จจริง และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หมายถึง การเตรียมพร้อมก่อนว่าความ พิจารณาคดี สงบเยือกเย็น จับประเด็นอันเป็นข้อสำคัญในคดี สามารถชี้แจงให้คู่ความเข้าใจชัดเจน โดยไม่ใช้อารมณ์ ความสามารถในการทำ คำร้อง คำขอต่างๆ และความสามารถในการตรวจ

สำนวนคดีและ

1.2.2 ความสามารถในการวิเคราะห์ สรุปเหตุผล การเสนอความเห็นในทางวิชาการ การอธิบายและชี้แจงแนวความคิดข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจนครบถ้วน ถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม หมายถึง ความมีทักษะและความเชี่ยวชาญในการว่าความและพิจารณาพิพากษาอรรถคดี การเสนอความเห็นในทางวิชาการ รวมทั้งการอธิบาย และชี้แจงแนวความคิด ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้อย่างชัดเจนเป็นไปด้วยความรอบคอบ ถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม

1.3 ความสามารถในงานที่รับผิดชอบ

1.3.1 ความสามารถในการศึกษาค้นคว้าข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การเสนอความเห็นในทางวิชาการ การบรรยายการอธิบายและชี้แจงด้วยความรอบคอบชัดเจน ถูกต้องครบถ้วนเหมาะสมแก่การปฏิบัติงานในหน้าที่

1.3.2 ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาสรุปเหตุผล และวินิจฉัยสั่งการ หรือการแก้ไขปัญหาอย่างทันการ ด้วยความละเอียดรอบคอบ ถูกต้องและรวดเร็ว “ทนายความ” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2538 ให้ความหมายว่า ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ว่าความแทนคู่ความในศาล เรียกสั้นๆ ว่า “ทนาย” “ทนายความ” ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528 มาตรา 4 ให้ความหมายว่า ผู้ที่สภาทนายความได้รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้เป็นทนายความและมาตรา 33 บัญญัติว่าห้ามมิให้ผู้ซึ่งไม่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาต หรือผู้ซึ่งขาดจากการเป็นทนายความหรือต้องห้ามทำการเป็นทนายความว่าความในศาล หรือแต่งฟ้อง คำให้การฟ้องอุทธรณ์แก้อุทธรณ์ ฟ้องฎีกา แก้ฎีกา คำร้อง หรือคำแถลงอันเกี่ยวแก่การพิจารณาคดีในศาลให้แก่บุคคลอื่น ทั้งนี้เว้นแต่จะได้กระทำในฐานะเป็นข้าราชการ ผู้ปฏิบัติกรตามหน้าที่ หรือเป็นเจ้าของหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ องค์กรของรัฐหรือ รัฐวิสาหกิจ ผู้ปฏิบัติกรตามหน้าที่หรือมีอำนาจหน้าที่กระทำได้โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความหรือกฎหมายอื่น (พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528) ทนายความจึงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมที่จำเป็นอย่างยิ่งและจะขาดไม่ได้แม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งจะให้สิทธิคู่ความว่าความด้วยตนเองได้ก็ตาม แต่ด้วยข้อจำกัดและลักษณะงานว่าความซึ่งเป็นงานที่ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญพิเศษในทางกฎหมาย อันมีลักษณะเป็นงานวิชาชีพ การว่าความโดยตัวคู่ความเองจึงปรากฏให้เห็นเฉพาะตัวคู่ความที่ประกอบวิชาชีพทนายความเท่านั้น ดังที่ทราบกันดีว่าทนายความเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อประชาชน

ในทางอรรถคดี เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านกฎหมายโดยตรง จึงสามารถช่วยช่วยเหลือประชาชนที่มีคดีความให้ได้รับความเป็นธรรมและความถูกต้องตามกฎหมายตลอดจนแนะนำแก้ไขปัญหาต่างๆ ทางกฎหมายให้คลี่คลายลง วิชาชีพทนายความจึงเป็นวิชาชีพที่ทรงเกียรติวิชาชีพหนึ่งที่สังคมให้การเคารพและศรัทธา วิชาชีพทนายความมีบทบาทต่อสังคมมาเป็นเวลาช้านานและมีวิวัฒนาการตลอดมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้สืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีในแต่ละยุคแต่ละสมัย จึงควรศึกษาถึงวิวัฒนาการของการประกอบวิชาชีพทนายความ ตามยุคสมัยได้ ดังนี้

1) การประกอบวิชาชีพทนายความในสมัยโบราณ

สมัยโบราณการพิจารณาพิพากษาคดีในประเทศต่างๆ ในโลก ทั้งในทวีปยุโรปและทวีปเอเชียจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ พระมหากษัตริย์จะทรงเป็นผู้พิจารณาพิพากษา ซึ่งขาดตัดสินคดีด้วยพระองค์เองโดยคุณกรณีหรือคู่พิพาทแห่งคดีต้องเข้าไปฟ้องร้องโต้เถียงกล่าวหากันต่อหน้าพระมหากษัตริย์ ตลอดจนนำพยานหลักฐานเข้าแสดงกล่าวพิสูจน์ว่าฝ่ายใดถูกต้องอย่างไรจากนั้นพระมหากษัตริย์ก็ทรงวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทและพิพากษาโดยอาศัยคำพยานหลักฐานที่ทั้งสองฝ่ายได้นำไปแสดง คู่กรณีที่มีเรื่องพิพาทก่อนที่จะนำความขึ้นฟ้องร้องหรือต่อสู้อคดีมักจะปรึกษากับผู้รู้ในการต่อสู้คดีเสียก่อน ซึ่งตามประวัติศาสตร์นั้นผู้ที่ให้คำปรึกษาก็คือ หัวหน้าสกุลหรือหัวหน้าครอบครัว เมื่อบุคคลดังกล่าวรู้ข้อเท็จจริงทั้งหมดและสามารถสรุปเหตุผลให้เป็นที่เข้าใจและยอมรับของพระมหากษัตริย์ หรือผู้วินิจฉัยตัดสินคดีได้ ผู้ให้คำปรึกษาซึ่งเป็นหัวหน้าสกุลดังกล่าวจึงไม่เพียงแต่ให้ความเห็นแก่คู่กรณีเท่านั้น หากแต่ยังได้รับอนุญาตให้เข้าเฝ้าพระมหากษัตริย์ เพื่อแถลงฟ้องร้องและปฏิเสธต่อสู้คดีแทนคนในสกุลเดียวกัน อันเป็นต้นกำเนิดของการมีตัวแทนฟ้องร้อง และกล่าวแก้แทนผู้มีความผิดที่แท้จริงต่อมานอกจากบุคคลผู้เป็นหัวหน้าสกุลจะเป็นผู้กล่าวแก้ข้อกล่าวหาและต่อสู้คดีแถลงแทนบุคคลในสกุลแล้วยังอนุญาตให้บุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด เช่น บิดามารดา เพื่อนฝูงที่สนิท ทำหน้าที่ดังกล่าวได้ รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาได้ด้วยบุคคลซึ่งทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและดำเนินคดีแทนบุคคลอื่นนั้นจะต้องเป็นบุคคลที่ยอมรับนับถือกันว่าเป็นผู้มีความรู้ทางกฎหมายหรือแบบแผนประเพณีและปกติต้องเป็นผู้ทรงความรู้หรืออาวุโสกว่าผู้ต้องคดีความ บุคคลเหล่านี้มีชื่อเรียกว่า “Synegoros” ซึ่งถือเป็นจุดกำเนิดเบื้องต้นของวิชาชีพทนายความในสมัยโบราณ

2) วิวัฒนาการของการประกอบวิชาชีพทนายความในประเทศไทย

ในประเทศไทยประวัติศาสตร์กฎหมายและกระบวนการอำนวยความสะดวกที่มีมาตั้งแต่ ครั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ตามหลักฐานศิลาจารึกในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช หลักที่ 1 ด้านที่ 1 บรรทัดที่ 24 ถึง 28 มีข้อความว่า “ไพร่ฟ้าลูกเจ้าขุนผีแล้ผลิตแพกแสกว้าง สนวนดูแลแล้ว จึงแล่งความแก่ชาด้วยชื่อ บ่อเข้าผู้ลักมกผู้ช่อน เห็นข่าวท่านบ่ใคร่พิน เห็น ลินท่านบ่ใคร่เดือด” ข้อความที่ได้จารึกไว้นี้แสดงให้เห็นถึงหลักการพิจารณาดีข้อพิพาท ของราษฎรจะต้องไต่สวนให้ได้ความจริง ไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่เห็นแก่สินบน แล้วตัดสินด้วยความเป็นธรรม โดยผู้มีอำนาจตัดสินคดี คือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง

กระบวนการอำนวยความสะดวกที่ใช้อยู่ในสมัยสุโขทัยนี้ มิได้มีการกล่าวถึงทนายความ หรือผู้ทำหน้าที่ซึ่งพอจะถือว่าเป็นทนายความได้เลย เหตุที่เป็นเช่นนี้ คงจะต้องพิจารณา ประกอบไปกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรในสมัยนั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า ชาวสุโขทัยมีวิถี ชีวิตที่สะดวกสบายในการหาเลี้ยงชีพ เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และการถือหลักการค้าเสรีไม่มีภาษีผ่านด่าน ใครทำกินบนที่ดินก็ได้เป็นกรรมสิทธิ์ อีกทั้ง ราษฎรสุโขทัยเป็นผู้ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา เป็นผลทำให้หลักกฎหมายที่ใช้อยู่ปราศจาก ความยุ่งยากซับซ้อนทั้งความสัมพันธ์ระหว่างพระมหากษัตริย์กับราษฎรมีลักษณะใกล้ชิด หากราษฎรประสงค์จะร้องทุกข์ต่อพระมหากษัตริย์โดยตรงก็กระทำได้โดยง่าย ดังที่ปรากฏ ในหลักศิลาจารึกหลักที่ 1 บรรทัดที่ 32 ถึง 35 ต่อด้านที่ 2 บรรทัดที่ 1 ถึง 2 มีข้อความว่า “ในปากปทุมมิกดิ่ง อันณึ่งแขวนไว้หั้น ไพร่ฟ้าหน้าปก กลางบ้าน กลางเมือง มีถ้อย มีความ เจ็บท้องข้องใจมันจักกล่าวถึงเจ้าถึงขุนบ่ไร้ ไปลั่นกดิ่งอันท่านแขวนไว้ พ่อขุนรามคำแหง เจ้าเมืองได้ยินเรียกเมืองถามสวนความแก่มันด้วยชื่อไพร่ในเมืองสุโขทัยนี้จึงชม” ตามหลัก ศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ซึ่งนักประวัติศาสตร์เชื่อว่าส่วนหนึ่งแห่งข้อความ ในศิลาจารึกเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรฉบับแรกของไทย แม้หลักศิลาจารึกดังกล่าวจะ มีการจารึกข้อความเรื่องการประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมการตัดสินความ (แล่งความ) แต่หลักศิลาจารึกนั้นก็มิได้กล่าวถึงทนายความแต่อย่างใดทนายความเพิ่งปรากฏหลักฐาน เป็นลายลักษณ์อักษรในรัชสมัยของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง)

ปฐมกษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา โดยได้บัญญัติไว้ในกฎหมายพระอัยการลักษณะรับฟ้อง เมื่อ พ.ศ.1899 ความว่า “...แต่งทนายต่างตัวแก่ในอาญา...” แม้นักประวัติศาสตร์จะเชื่อว่า ทนายความน่าจะมีมาก่อนสมัยนี้แล้วภายหลังสมัยพระเจ้าอู่ทองจึงบัญญัติไว้ก็ตาม แต่ก็ ถือได้ว่าในปี พ.ศ.1899 นี้ เป็นต้นกำเนิดของทนายความไทยที่มีหลักฐานยืนยันแน่นอน ทนายความในประเทศไทย หากแบ่งตามช่วงเวลาแบ่งได้ 3 ยุค คือ

1.1 ทนายความยุคกรุงศรีอยุธยาถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้นในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) แม้ว่าจะปรากฏหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรในเรื่องทนายความ แต่ลักษณะการทำงานของทนายความก็ดี อำนาจหน้าที่และบทบาทของ ทนายความก็ดี หาได้มีกฎหมายบัญญัติรับรองไว้เป็นลายลักษณ์อักษรไม่ เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในพระอัยการลักษณะพยาน และลักษณะดำเนินาลุ่ยเพลิงก็ไม่ปรากฏว่าได้กล่าวถึงบทบาทของทนายความเช่นกันกระบวนการซักถามพยานไม่ว่าจะเป็นการถามค้านหรือถามตั้ง ล้วนเป็นหน้าที่ของศาลทนายความในสมัยนั้นทำงานแต่เพียงเบื้องหลังไม่แสดงออกโดยทำหน้าที่เพียงแต่งหรือเรียบเรียงคำฟ้อง คำร้อง คำแถลง คำให้การ แทนตัวความเท่านั้น การซักถามพยาน ถามค้านถามตั้ง โดยทนายความมิได้กระทำกันเลยต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายพระอัยการลักษณะตระลาการ บทบาทของทนายความเริ่มปรากฏให้เห็นมากขึ้น โดยในบทบัญญัติพระอัยการลักษณะตระลาการ มาตรา 72 บัญญัติว่า “ถ้าพี่น้องภรรยา ญาติกา สมักสมอาา ไครย ไพร์ฟ้า ข้าคนผู้ใด ๆ แลเป็นถ้อยความสิ่งใด ๆ อยู่ก็ดี แลคนผู้เจ้าความนั้นเจ็บป่วยเป็นประการใด ๆ จะว่าความไปมิได้จะให้พ่อแม่พี่น้องลูกหลานผัวเมียประกันแก้ความต่างก็ดี ท่านว่าจะประกันแก้ต่างว่าต่างกันได้ เพราะใช้เจ็บพี่น้องกันเขาเสียกันมิได้”

นอกจากนั้นบทบัญญัติลักษณะตระลาการ มาตรา 92 บัญญัติในเรื่องการแต่งทนายความไว้ว่า “แต่นา 400 ไร่ขึ้นไปถ้ามีภยสุขทุกขสิ่งใด ๆ ก็ดีแลร้องฟ้องกฎหมายกล่าวหาผู้มีบันดาคักดีแต่นา 400 ขึ้นไป เป็นข้อแพ่ง อาญา อุทธรณ์ ก็ดี ให้แต่งทนายความว่าความต่างตัว ป่ฟังให้ว่าความเอง ถ้ามิได้ให้เรียกทนายต่างตัว ท่านว่าอย่าฟังรับไว้บังคับบัญชา ตำนา 400 ลงมา ถ้ามีภยจรรุระสิ่งใด ๆ ก็ดี จะแก้ต่างว่าต่างประกันหาต่างพี่น้องได้ ถ้าราษฎรจะฟ้องร้องให้พิจารณาตัวเองได้”

ตามกฎหมายพระอัยการลักษณะตระลาการแสดงให้เห็นว่าการว่าต่างแก้ต่างแทนตัวความ สามารถกระทำได้มากขึ้น เปิดโอกาสให้สามีภรรยา บิดามารดา ทำหน้าที่แทนตัวความได้และกำหนดให้ผู้มีศักดินาสุงกว่า 400 ไร่ ขึ้นไป แต่งทนายความได้เพื่อป้องกันการเผชิญหน้ากันซึ่งดูไม่เหมาะสม อย่างไรก็ตามการทำหน้าที่ของทนายความในสมัยนี้ก็ยังเป็นไปในรูปแบบเดิมกล่าวคือ การแสดงตัวในการถามพยาน ถามค้านถามตั้ง ยังไม่ปรากฏ ทนายความยังทำหน้าที่เน้นหนักไปในด้านการเขียน แต่งคำร้อง คำฟ้อง คำแถลง คำให้การ อยู่เช่นเดิม ลักษณะการทำงานของทนายความเช่นนี้ดำเนินตลอดมาจนถึงยุคต้นของรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

1.2 ทนายความยุคใหม่ ในสมัยรัชกาลที่ 5 ประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับต่างประเทศ โดยเฉพาะที่นครเซี่ยงไฮ้มีชาวอังกฤษขึ้นไปประกอบอาชีพทำไม้เป็นจำนวนมาก เมื่อมีข้อพิพาทในเรื่องสัมปทานป่าไม้ ผู้ครองนครก็ถืออภิสิทธิ์ ชาวอังกฤษผู้รับสัมปทานก็ไม่ยินยอมเพราะเห็นว่าไม่เป็นธรรมรัฐบาลจึงต้องยื่นมือเข้าจัดการแก้ปัญหา โดยกำหนดเกี่ยวกับการฟ้องร้องเจ้านครเซี่ยงไฮ้ใหม่ ในพระราชบัญญัติสำหรับข้อหลวงชำระความหัวเมือง จุลศักราช 1236 หรือ ร.ศ.93 (พ.ศ.2417) ซึ่งให้ดำเนินวิธีการทางศาลแบบใหม่ และให้สิทธิเจ้าครองนครและญาติแต่งตั้งทนายความว่าความแทนได้และให้เจ้าผู้ครองนครเซี่ยงไฮ้ใหม่ ลำปาง ลำพูน จัดเจ้านายบุตรหลานฝึกหัดในการชำระความยังศาลทำให้กระบวนการศาลเริ่มมีการซักถามพยาน ถามค้าน ถามตั้งโดยทนายความ การแสดงตัวของทนายความจึงปรากฏให้เห็นมากขึ้น มิใช่จำกัดอยู่แต่เฉพาะการขึ้นแต่งคำฟ้อง คำร้อง คำแถลง ซึ่งเป็นงานเบื้องหลังดังแต่ก่อน

ต่อมาในปี พ.ศ.2424 ได้มีพระราชบัญญัติว่าความศาลต่างประเทศจุลศักราช 1243 บัญญัติให้คนไทยทุกคนแต่งตั้งทนายความได้ ไม่จำกัดศักดิ์ดินนาอย่างแต่ก่อน การแต่งตั้งทนายความเข้าสู่คดีโดยเฉพาะศาลต่างประเทศจึงเป็นไปอย่างกว้างขวางและเสมอหน้ากันจนกระทั่ง ร.ศ.110 (พ.ศ.2434) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ประกาศตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้น ทั้งยอมรับวิธีการศาลและกระบวนการพิจารณาแบบยุโรปมาใช้ ศาลต่างๆ จึงถูกรวบรวมให้สังกัดกระทรวงยุติธรรม ใน ร.ศ.111 (พ.ศ.2435) มีพระราชบัญญัติสนามสถิตยุติธรรมใช้บังคับ กระบวนการว่าความ โดยวิธีแต่งคำฟ้อง คำร้อง คำแถลงและการซักถามพยาน ถามค้านถามตั้ง ของทนายความจึงเริ่มใช้เต็มรูปแบบ เช่นเดียวกับทนายความในทวีปยุโรปงานของทนายความแบบใหม่ได้ขยายตัวควบคู่ไปกับการเปิดศาลยุติธรรมของประเทศไทย จนกระทั่งได้เปิดศาลยุติธรรมแบบใหม่ทั่วประเทศเมื่อ พ.ศ.2458 ผู้ที่เคยดำเนินธุรกิจรับทำหน้าที่เขียนคำฟ้อง คำให้การแบบเดิมก็เปลี่ยนมาเป็นทนายความในศาลตามระบบใหม่ ผู้มีความรู้กฎหมายบ้างพอสมควรต่างก็กันไปประกอบอาชีพทนายความ รวมทั้งผู้มีความรู้กฎหมาย เมื่อลาออกจากราชการแล้ว ก็มักจะประกอบอาชีพทนายความ ด้วยเหตุนี้จึงปรากฏว่าทนายความมักจะมาจาก นายตำรวจ ปลัดอำเภอ จ่าศาล อัยการ รวมทั้งผู้พิพากษา เนื่องจากการเป็นทนายความแบบใหม่ต้องมีการแสดงตัวและแสดงออกในการซักถามพยาน ถามค้าน ถามตั้ง ทำให้อาชีพทนายความต้องผ่านการฝึกฝน ฝึกหัด การซักถาม ถามค้าน จนมีการกล่าวกันว่าทนายความที่เก่งนั้นต้องมีฝีปากหรือ คารมดี อย่างไรก็ตามอาชีพทนายความในขณะนั้นก็

ยังไม่สู้จะดีนัก เพราะในสมัยนั้นทนายความยังขาดองค์การควบคุม ทำให้ทนายบางคนประพฤติตนไม่เหมาะสม ภาพพจน์ของทนายความจึงเสื่อมเสียไม่เท่าที่ควร

1.3 ทนายความยุคพัฒนาถึงปัจจุบัน ทนายความแบบใหม่ได้มีจำนวนมากขึ้น จนกระทั่ง ปี ร.ศ.127 (พ.ศ.2451) จึงได้มีกฎหมายควบคุมทนายความขึ้นเป็นครั้งแรก ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่ง ร.ศ.127 โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 127 ว่า ให้ศาลมีอำนาจห้ามทนายความผู้ประพฤติตนไม่สมควรมิให้ว่าความในศาลใดศาลหนึ่ง หรือทุกศาลได้ และให้เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมตั้งกฎข้อบังคับเรื่องทนายความได้ การควบคุมมรรยาททนายความในยุคแรกจึงอยู่อำนาจศาลเป็นผู้ควบคุม ต่อมาปี พ.ศ. 2456 เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมก็ได้ออกกฎหมายห้ามข้าราชการผู้มีหน้าที่รักษาพระธรรมนูญเข้าว่าความในคดีอาญา

ในปี พ.ศ.2457 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงก่อตั้งเนติบัณฑิตยสภา ขึ้นพร้อมกับได้ทรงตราพระราชบัญญัติทนายความฉบับแรกขึ้นใช้ คือพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2457 ความว่ากาลทุกวันนี้มีพระราชกำหนดกฎหมายให้โจทก์ จำเลยผู้มีอรรถคดีต่างทนายความว่าต่างแก่ต่างได้ในศาลยุติธรรม และมีเจ้าถ้อยหมอลความและบุคคลเป็นผู้ไร้คุณสมบัติเข้ามาแอบแฝงหากินเป็นทนายความในโรงศาลเป็นอันมากและกฎข้อบังคับทนายความ ซึ่งมีอยู่ยังไม่เพียงพอที่จะสอดส่องครอบงำตลอดทั่วถึงบุคคลเหล่านั้น และการประพฤติอยู่ในมารยาทอันดีงามเป็นอันเดียวกัน จึงจำต้องตราพระราชบัญญัตินี้ดั่งนั้น งานทนายความไทยจึงเป็นงานที่กฎหมายรับรองและต้องใช้ความรู้ ความชำนาญทางนิติศาสตร์ ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับต่างๆ นั้น มีบทบัญญัติที่กำหนดฐานะและหน้าที่ของทนายความที่แตกต่างกันดังนี้

1. พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2457 ได้แบ่งทนายความออกเป็น 2 ชั้น คือ

1.1 ทนายความชั้นที่หนึ่ง เป็นทนายความประเภทที่สอบไล่วิชากฎหมาย ได้รับประกาศนียบัตรเป็นเนติบัณฑิตไทย ทนายความประเภทนี้มีสิทธิว่าความได้ทั่วราชอาณาจักร

1.2 ทนายความชั้นสอง เป็นทนายความซึ่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ได้สอบสวนคุณสมบัติ ความรู้ ความชำนาญ แล้วมีสิทธิว่าความได้เฉพาะศาลในกรุงเทพหรือหัวเมืองโดยตำบลที่จัดลงไว้ในใบอนุญาตทนายความเท่านั้นจะไปว่าความในท้องที่อื่นที่ไม่ได้จัดทะเบียนไว้ก็ให้ขออนุญาตพิเศษเฉพาะเรื่องทุกคราวไปจึงจะว่าความได้

2. พระราชบัญญัติหนายความแก้ไขเพิ่มเติมปี พ.ศ.2481 ในปี พ.ศ.2477 หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองได้มีการออกพระราชบัญญัติหนายความฉบับใหม่ โดยแก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ.2481 กำหนดให้หนายความมี 2 ชั้นคือ

2.1 หนายความชั้นหนึ่ง ได้แก่

2.2 ผู้สอบความรู้ทางนิติศาสตร์ได้เป็นเนติบัณฑิตหรือตั้งแต่ปริญาตรีขึ้นไป และเป็นสามัญสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา

2.3 ผู้ที่เคยเป็นผู้พิพากษาหรืออัยการมาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปีหรือเป็นสมาชิกพิเศษแห่งเนติบัณฑิตยสภา

2.4 หนายความชั้นสองซึ่งได้ทำการเป็นหนายความมาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี และได้ว่าความยกย่องเป็นสมาชิกพิเศษแห่งเนติบัณฑิตยสภาสมาชิกพิเศษแห่งเนติบัณฑิตยสภา ที่ได้รับอนุญาตให้เป็นหนายความชั้นหนึ่งอยู่ก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้ หนายความชั้นสอง ได้แก่ ผู้ซึ่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ได้สอบคุณสมบัติและความสามารถแล้วเห็นว่าสมควรจะทำหน้าที่หนายความได้ และเป็นสมาชิกสมทบแห่งเนติบัณฑิตยสภาตามพระราชบัญญัติดังกล่าว สิทธิการว่าความยังเป็นเช่นเดิมหนายความชั้นหนึ่งว่าความทั่วราชอาณาจักร หนายความชั้นสองว่าความได้เฉพาะจังหวัดที่ตนจดทะเบียนไว้ หากจะว่าความนอกเขตจังหวัดนั้นต้องได้รับอนุญาตจากผู้พิพากษาศาลที่หนายความจะเข้าว่าความเสียก่อนแล้วรายงานให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ทราบ

3. พระราชบัญญัติหนายความ พ.ศ.2508 ต่อมาในปี พ.ศ.2508 มีพระราชบัญญัติหนายความฉบับที่ 3 มีข้อกำหนดให้โอนอำนาจการออกใบอนุญาตว่าความจากอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์มาให้เนติบัณฑิตยสภาเป็นผู้ออกใบอนุญาต ตลอดจนควบคุมทะเบียนและมรรยาทของหนายความโดยมีพระราชบัญญัติหนายความ พ.ศ.2508 กำหนดให้มีหนายความ 2 ชั้นคือหนายความชั้นหนึ่ง ต้องสำเร็จวิชากฎหมาย และเป็นสามัญสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา มีสิทธิว่าความได้ทั่วราชอาณาจักร หนายความชั้นที่สอง ต้องเป็นผู้ที่สอบความรู้ได้ที่เนติบัณฑิตยสภา กำหนดให้มีการสอบหรือมีปริญญา อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรในวิชานิติศาสตร์ในสถานศึกษาในประเทศไทย ซึ่งเนติบัณฑิตยสภารับรองว่ามาตรฐานการศึกษาสมควรเป็นหนายความได้ และเป็นสมาชิกวิสามัญหรือสมทบแห่งเนติบัณฑิตยสภา มีสิทธิว่าความในศาลในเขตจังหวัดที่หนายความผู้นั้นมีสำนักงานที่จดทะเบียนไว้และจังหวัดอื่นที่ระบุใบอนุญาตอาชีพ หนายความได้พัฒนาเจริญก้าวหน้าขึ้นตามลำดับผู้ประกอบการวิชาชีพหนายความมี

เป็นจำนวนมากขึ้น มีการรวมตัวกันเป็นองค์การอิสระโดยจัดตั้งสมาคมทนายความ ในปี พ.ศ.2500 เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ทนายความด้วยกันและประชาชนทั่วไป สมาคมทนายความเห็นว่าการควบคุมทนายความโดยเนติบัณฑิตยสภาซึ่งประกอบไปด้วย ผู้พิพากษา อัยการ ทนายความ และบุคคลทั่วไป ไม่เป็นธรรมและไม่เหมาะสม ทนายความควรปกครองทนายความด้วยตนเอง จึงเกิดการเรียกร้องจากทนายความ อันเป็นต้นกำเนิดของสภาทนายความในเวลาต่อมาในปี พ.ศ.2528 สภาทนายความจึงก่อกำเนิดขึ้นพร้อมกับพระราชบัญญัติทนายความฉบับใหม่ โดยมีสาระสำคัญให้โอนการควบคุมทนายความ ทั้งการจดทะเบียนการควบคุมมรรยาทและการกำหนดคุณสมบัติของผู้เป็นทนายความให้กับสภาทนายความ ทั้งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ยังได้ยกเลิกทนายความชั้นหนึ่งและชั้นสอง ให้มีทนายความประเภทเดียวโดยว่าความได้ที่ราชอาณาจักรส่วนการขอจดทะเบียนเป็นทนายความและรับใบอนุญาต การออกใบอนุญาต การต่อใบอนุญาตและการบอกเลิกจากการเป็นทนายความ เป็นไปตามกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ.2528)

นับตั้งแต่มีสภาทนายความเกิดขึ้น ทนายความในปัจจุบันจึงมีบทบาทมากขึ้นไม่จำกัดแต่เฉพาะการว่าความในวิชาชีพของตนเท่านั้น หากแต่ยังมีส่วนร่วมช่วยเหลือสังคมในด้านกฎหมายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการร่างกฎหมาย และช่วยเหลือประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยเคลื่อนไหวในรูปขององค์กร อันถือได้ว่าวิชาชีพทนายความได้พัฒนาก้าวหน้ามากขึ้นในปัจจุบัน กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่าการประกอบวิชาชีพทนายความในประเทศไทยนั้นได้เป็นไปอย่างกว้างขวาง ซึ่งในแวดวงของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ ถือกันว่าการว่าความเป็นศิลปะแบบหนึ่ง กล่าวคือนอกจากจะมีความรู้ในทางกฎหมายแล้วยังต้องประกอบไปด้วยความรู้ในด้านอื่นๆ ตลอดจนต้องใช้ปฏิภาณไหวพริบเชาวน์ปัญญาต่างๆ เข้าประกอบด้วย จนมีผู้กล่าวขานกันว่า

“การเป็นนักนิติศาสตร์ที่ดีหรือยิ่งใหญ่ หากเป็นทนายความก็ย่อมเป็นทนายที่ดี (Great lawyers must be good advocates) แต่ไม่แนเสมอไปว่านักนิติศาสตร์ที่ดีทุกคนจะเป็นทนายความได้ (Good lawyers may be such and not advocates)”

(สุรชัย สุวรรณปรีชา, 2531, หน้า 28)

บทบาทและหน้าที่ของทนายความ

กระบวนการทางกฎหมายมีขั้นตอนที่สลับซับซ้อนประชาชนผู้มีอรรถคดีที่ไม่มีความรู้ทางด้านกฎหมาย จึงจำเป็นที่จะต้องมิดัวแทนผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ

ความชำนาญและเข้าใจในด้านกฎหมายที่เรียกว่า “ทนายความ” ทำหน้าที่ว่าต่างแ่ต่าง และเป็นตัวแทนในการใช้กฎหมาย โดยมีเจตนารมณ์สำคัญเพื่อให้ทุกคนได้รับความเป็นธรรมภายใต้กฎหมายเดียวกัน ประชาชนผู้มีอรรถคดีย่อมต้องการผลคดีที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองเป็นสำคัญ ดังนั้นการให้ทนายความเป็นตัวแทนของตนในการรักษาสติและประโยชน์ส่วนบุคคล จึงเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกคนมีสิทธิพึงพาได้เพื่อให้การใช้กฎหมายเป็นระบบตามกระบวนการยุติธรรม และให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายทนายความจึงเป็นผู้ทำหน้าที่ในการใช้กฎหมาย เป็นตัวแทนของประชาชนผู้มีอรรถคดีโดยการทำหน้าที่ของทนายความต้องซื่อสัตย์ สุจริต และต้องรักษาไว้ซึ่งสิทธิและประโยชน์ของลูกความให้ได้รับความเป็นธรรมจากการใช้กฎหมายเป็นสำคัญ

บทบาทและหน้าที่ของทนายความที่มีต่อประชาชน

1. หน้าที่ในการรับใช้ประชาชน ทนายความมีหน้าที่ในการรับใช้โดยการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนและต้องการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการบรรเทาความเดือดร้อน เนื่องจากวิชาชีพทนายความเป็นวิชาชีพอิสระ ทนายความมีอิสระในการพิจารณาว่าจะรับคดีของลูกความหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับอุดมการณ์ในการประกอบวิชาชีพของแต่ละคน อย่างไรก็ตามทนายความโดยหน้าที่แล้วควรจะช่วยเหลือลูกความที่เดือดร้อนเนื่องจากประชาชนคนธรรมดาไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับข้อกฎหมายเท่าไร ไม่ทราบว่ามีสิทธิและจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างไรบ้าง จึงเป็นหน้าที่ของทนายความที่จะต้องอธิบายชี้แจงในข้อกฎหมายให้ลูกความได้ทราบและเข้าใจ และยอมรับถึงผลของการกระทำดังกล่าวที่ตนได้ก่อไว้ด้วยเพื่อให้โทษที่จะได้รับลดน้อยลง ในประเทศอังกฤษนั้น การไม่รับว่าความถือว่าเป็นการปฏิเสธไม่ให้ความยุติธรรม แต่ในประเทศสหรัฐอเมริกาถือว่าทนายความมีอิสระที่จะรับหรือไม่รับว่าความก็ได้

ทั้งนี้ ทนายความและลูกความมีนิติสัมพันธ์ระหว่างกันในลักษณะของสัญญาจ้างทำของประเภทหนึ่ง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 250/2478 นิติสัมพันธ์ระหว่างทนายความกับลูกความจัดเป็นสัญญาจ้างทำของ) ซึ่งผลสำเร็จของงานคือการให้บริการที่ทนายความทำไป มิใช่หวังผลคดีว่าจะต้องชนะทนายความจึงต้องทำหน้าที่ของตนด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ตรงไปตรงมาต่อลูกความโดยใช้ความรู้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่และด้วยความระมัดระวังภายใต้ขอบเขตของกฎหมายและความถูกต้องและทนายความจะต้องดำเนินคดีจนเสร็จสิ้นจนกว่าคดีจะถึงที่สุด ดังนั้นหน้าที่ในการให้ความ

ช่วยเหลือประชาชนหรือลูกความที่เดือดร้อนในเรื่องอรรถคดีทางด้านกฎหมายจึงเป็นหน้าที่สำคัญของทนายความที่จะต้องทำหน้าที่ดังกล่าวให้สอดคล้องกับอุดมการณ์ของตนในการรับใช้ประชาชนเพื่อประโยชน์ของประชาชนมากกว่าประโยชน์แก่ตนเองและจะต้องเป็นไปตามกฎหมายอย่างถูกต้อง จึงจะได้รับการยอมรับและยกย่องจากสังคมว่าเป็นวิชาชีพที่มีเกียรติและศักดิ์ศรีต่อไปด้วย

2. หน้าที่ในการรักษาความยุติธรรม “ทนายความ” คือ กลไกที่สำคัญยิ่งส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม ภาระหน้าที่หลักอันสำคัญของทนายความก็คือ การจรรโลงความยุติธรรมในสังคม ส่วนภาระหน้าที่ในการปกป้องและดูแลผลประโยชน์ของลูกความนั้น ควรเป็นหน้าที่ที่ผดุงความยุติธรรมในสังคมยิ่งกว่าเพื่อแสวงหาผลประโยชน์แก่ฝ่ายตนเพียงฝ่ายเดียว (ภิญโญ ชีรนิตติ, 2528, หน้า 6) จากข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่าวิชาชีพทนายความเป็นการประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องของกับกระบวนการยุติธรรม ทนายความจึงมีหน้าที่พิทักษ์ความยุติธรรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ทนายความจะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความบริสุทธิ์ ซื่อสัตย์ และเป็นธรรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความนั้น เพื่อดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมและความสงบเรียบร้อยในสังคมทุกสังคมต้องการ หากการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความปราศจากความบริสุทธิ์แล้ว ทนายความก็ไม่อาจจะผดุงความยุติธรรมไว้ได้ ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม การปฏิบัติหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือลูกความและรักษาความยุติธรรมของทนายความจะต้องปฏิบัติควบคู่กันไปเสมอ ทุกครั้งที่ทนายความจะรับช่วยเหลือลูกความรายใด ทนายความต้องคำนึงถึงความยุติธรรมเป็นหลักในการพิจารณาว่าจะรับหรือไม่รับช่วยเหลือลูกความรายนั้นเพื่อตนจะได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนในการช่วยเหลือลูกความได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายและจรรโลงไว้ซึ่งความยุติธรรมให้คงอยู่ในสังคมตลอดไป การช่วยเหลือลูกความโดยการกระทำผิดกฎหมาย เช่น การสร้างพยานหลักฐานเท็จและนำพยานหลักฐานเท็จนั้นมาเบิกความต่อศาล ถือว่าเป็นการช่วยเหลือลูกความในทางที่ผิดและไม่เป็นการผดุงความยุติธรรมตามอุดมการณ์ของทนายความแต่อย่างใด หรือการที่ทนายความไม่รักษาเวลาของศาล ไม่ตรงต่อเวลาตามที่ศาลนัดหมายไว้ การประวิงให้ชักช้า ซึ่งเป็นการไม่รักษาผลประโยชน์ของลูกความและไม่รักษาความยุติธรรมให้แก่ลูกความอย่างแท้จริง เพราะความล่าช้าถือว่าเป็นความไม่ยุติธรรมเช่นกัน ฉะนั้นหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือลูกความ และการรักษาความยุติธรรมของทนายความดังกล่าว จะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกันจึงจะเกิดประโยชน์แก่ประชาชนและสังคมอย่าง

แท้จริง

3. หน้าที่ในทางจริยธรรม เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือประชาชนหรือลูกความตามกฎหมายและการรักษาความยุติธรรมในสังคม เป็นไปอย่างสอดคล้องกันตามที่กล่าวมาข้างต้น หนายความจะต้องมีหลักจริยธรรมทางวิชาชีพ ซึ่งเป็นหน้าที่ของหนายความทุกคนที่ต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเช่นเดียวกับนักกฎหมายในสาขาวิชาชีพอื่นที่ต้องมีหลัก จริยธรรมทางวิชาชีพ อันเป็นหลักเกณฑ์ในการประกอบวิชาชีพ ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวในส่วนหนึ่งได้ถูกบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยอาจจะมีชื่อเรียกต่างกัน เช่น ผู้พิพากษามีประมวลจริยธรรมของข้าราชการตุลาการ พนักงานอัยการมีพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ.2521 ส่วนหนายความมีพระราชบัญญัติหนายความ พ.ศ.2528 และข้อบังคับสภาหนายความว่าด้วยมรรยาทหนายความ พ.ศ.2529 ซึ่งจะขอกกล่าวในเรื่อง

บทบาทและหน้าที่ของหนายความที่มีต่อคู่ความ

บทบาทและหน้าที่ของหนายความโดยทั่วไปปัจจุบันนี้ การประกอบวิชาชีพหนายความเป็นไปอย่างกว้างขวาง เนื่องจากดำเนินธุรกิจในปัจจุบันส่วนใหญ่แล้วรัฐบาลเป็นผู้ควบคุมดูแล ซึ่งอยู่ในรูปของกฎหมายควบคุมธุรกิจต่างๆ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ผู้ที่มีความรู้ทางกฎหมาย ในการให้คำปรึกษาแนะนำ ตั้งแต่การร่วมเจรจาเพื่อเข้าทำธุรกิจ การวางแผนและจัดเตรียมการขออนุญาตดำเนินการจากหน่วยงานของรัฐในกรณีที่เป็นธุรกิจที่ควบคุมตามกฎหมายซึ่งต้องขออนุญาตก่อน ตลอดจนการเป็นคนกลางในการตกลง โกล่เกลี่ยปัญหาหรือข้อพิพาทต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในระหว่างการทำธุรกิจ ก่อนที่จะคดีความต่อศาลเมื่อมีการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวเรื่อยมาติดต่อกันจึงทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของหนายความเช่นนี้กลายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน และทำให้หนายความบทบาทมากขึ้นในการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน ซึ่งการให้คำปรึกษาในทางธุรกิจกลายเป็นงานของหนายความอีกอย่างหนึ่ง โดยอาจจำแนกงานของหนายความได้ ดังนี้

1. การเป็นที่ปรึกษากฎหมาย ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น การประกอบวิชาชีพหนายความในขณะนี้ได้มีการขยายขอบเขตกว้างออกไป โดยเฉพาะการเข้าไปมีบทบาทในวงการธุรกิจต่างๆ ซึ่งต้องอาศัยผู้ที่มีความรอบรู้ทางกฎหมายคอยให้คำปรึกษาแนะนำทางกฎหมายควบคู่ไปกับการดำเนินงานทางธุรกิจ เพื่อให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ความหมายของที่ปรึกษากฎหมายนั้นมิได้บัญญัติไว้เป็น

กฎหมายอย่างชัดเจน แต่มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1373/2495 ที่ศาลฎีกาได้แปลความหมายของ “ที่ปรึกษากฎหมาย” ว่าเป็นทนายความ หรือหมอความเช่นเดียวกัน โดยอธิบายว่า “หมอความตาม ป.พ.พ. มาตรา 165 (15) ดังนั้นย่อมหมายถึงบุคคลผู้ถืออาชีพหรือแสดงออกว่าเป็นผู้มีความรู้เพื่อรับจ้างในการใช้วิชากฎหมายทั่วๆ ไป ที่ปรึกษากฎหมายจึงเป็นหมอความตามความหมายของมาตรา 165 (15)” ดังนั้น นอกจากจะรับจ้างเป็นทนายความว่าต่างแ่ต่างแล้วทนายความยังเป็นผู้รับปรึกษาคดี ในธุรกิจการค้า และกิจการอื่นๆ อีกมากมาย หากไม่ได้ทนายความเข้าช่วยเหลือก็จะเกิดความยุ่งยาก ในทางธุรกิจเช่นเดียวกับทางศาลนักรธุรกิจส่วนใหญ่โดยเฉพาะในกิจการที่มีการลงทุนจากต่างชาติจึงต้องมีที่ปรึกษาทางกฎหมายไว้คอยให้คำปรึกษาแนะนำและแก้ไขปัญหทางกฎหมาย งานที่ปรึกษากฎหมายจึงมีบทบาทมากขึ้นในสมัยนี้ และจะมีบทบาทมากขึ้นไปตามการขยายตัวของธุรกิจการค้า ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ทนายความเลือกประกอบวิชาชีพเป็นที่ปรึกษากฎหมายประจำบริษัท ห้างหุ้นส่วน สมาคม หรือนิติบุคคลอื่นๆ ตลอดจนบุคคลธรรมดาที่มีกิจการและทรัพย์สินมากมาย นับว่าเป็นทางเลือกในการประกอบวิชาชีพทนายความอีกทางหนึ่งสำหรับทนายความที่ไม่ถนัดทางด้านว่าความในศาล

2. การเป็นผู้จัดการทรัพย์สิน นักธุรกิจที่มีกิจการที่ต้องดูแลมากมาย หรือผู้ที่มีทรัพย์สินมากมายมักจะจ้างทนายความให้เป็นผู้จัดการทรัพย์สินเนื่องจากเป็นผู้มีความรู้ทางด้านกฎหมายหมาย หากเกิดปัญหาหรือข้อขัดข้องในการดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายแล้วทนายความก็จะช่วยแก้ไขปัญหานั้นได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของตน และทำให้สะดวกในการดำเนินกิจการ งานของทนายความในการดูแลทรัพย์สินนั้นอาจจำแนกได้ ดังนี้

2.1 เป็นผู้เก็บค่าเช่าตึกแถว โรงเรือน อาคารพาณิชย์ ที่ดิน ค่าเช่าสวน ค่าเช่านาและค่าเช่าทรัพย์สินอื่นๆ

2.2 เป็นผู้จัดการมรดก และทำพินัยกรรม การแบ่งทรัพย์สินตามพินัยกรรมเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายการจัดการทรัพย์สินในกรณีอื่นๆ ตามความจำเป็น เช่น ในธุรกิจการค้าระหว่างประเทศที่มีการนำเข้าส่งออกสินค้า บางครั้งอาจเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ ทนายความจะเข้าไปจัดการดูแลสินค้าดังกล่าว เพื่อให้การดำเนินกิจการเป็นไปอย่างราบรื่น

3. การเป็นผู้รับจัดตั้งและจดทะเบียนพาณิชย์ ห้างหุ้นส่วน บริษัท

สมาคม มูลนิธิและนิติบุคคลอื่นๆ ในปัจจุบันนี้ การดำเนินธุรกิจส่วนใหญ่เป็นไปในรูปแบบของการจัดตั้งบริษัทจำกัดจึงมีการจัดตั้งบริษัทจำกัดกันเป็นจำนวนมาก ทำให้ทนายความมีบทบาทมากขึ้นในการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท รวมทั้งการจดทะเบียนพาณิชย์ ห้างหุ้นส่วน สมาคม มูลนิธิ และนิติบุคคลอื่นๆ โดยเฉพาะนิติบุคคลต่างชาติ อาทิเช่น สำนักงานผู้แทน สำนักงานภูมิภาค สำนักงานสาขา เป็นต้น

4. การดำเนินการขอใบอนุญาตต่างๆ จากหน่วยงานราชการ และการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในทางทรัพย์สินทางปัญญาการดำเนินธุรกิจบางประเภท จะต้องมีการขออนุญาตเพื่อประกอบกิจการก่อน เช่นการขออนุญาตทำกิจการโรงงาน ต้องมีใบอนุญาตโรงงาน จากกรมโรงงานอุตสาหกรรม การดำเนินกิจการนำเข้าเพื่อจำหน่ายสินค้าจำพวกสุรา ต้องมีใบอนุญาตจำหน่ายและนำเข้าสินค้าดังกล่าวจากกรมสรรพสามิต หรือการประกอบธุรกิจของคนต่างชาติบางประเภทต้องได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เป็นต้น ทนายความก็มีบทบาทในการดำเนินการขอใบอนุญาตต่างๆ ดังกล่าว รวมทั้งการดำเนินการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า การจดทะเบียนสิทธิบัตร จากกรมพัฒนาทางปัญญา

5. การวางแผนและจัดการเรื่องภาษีอากรการวางแผนเรื่องภาษีอากรเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับกิจการต่างๆ หากไม่มีการวางแผนภาษีอากรอย่างดีแล้วอาจทำให้กิจการนั้นต้องเสียภาษีอากรให้กับรัฐอย่างมาก โดยเฉพาะธุรกิจใหญ่ๆ ที่มีการดำเนินกิจการต่างๆ มากมาย มีภาระภาษีมากขึ้นตามไปด้วย เช่น ภาษีเงินได้ ภาษี การค้า ภาษี โรงเรือน ภาษีป้าย ภาษีโมคภณฑ์ ภาษสรรพสามิต ภาษีศุลกากร เป็นต้น ดังนั้นเพื่อเป็นการสะดวกต่อการดำเนินกิจการ นักธุรกิจหรือเจ้าของกิจการจึงมักจ้างทนายความให้เป็นผู้วางแผนและจัดการเรื่องภาษีอากรสำหรับกิจการของตน ทนายความที่รับจัดการงานด้านนี้จะต้องศึกษากฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรต่างๆ อย่างลึกซึ้ง

6. การรับปรึกษาในการร่างสัญญา ทำสัญญา และนิติกรรมต่างๆ งานรับปรึกษาในการร่างสัญญา ทำสัญญาและนิติกรรมต่างๆ นับว่าเป็นงานที่สำคัญของทนายความอีกอย่างหนึ่ง เนื่องจากการติดต่อ เจรจาเพื่อเข้าทำธุรกิจในลักษณะของการร่วมลงทุนมีมากขึ้น ทำให้มีผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินธุรกิจหนึ่งอาจมีมากกว่าหนึ่งคน ซึ่งข้อตกลงต่างๆ ในการดำเนินธุรกิจนั้นส่วนใหญ่ทำในรูปแบบของสัญญา ดังนั้นจึงต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ทางกฎหมายและประสบการณ์ในการร่างสัญญาทางธุรกิจต่างๆ ทนายความจึงมักถูกจ้างให้ทำหน้าที่ในการร่างสัญญา ทำสัญญา ตลอดจนนิติกรรมต่างๆ

7. การรับเป็นตัวแทนหรือนายหน้าในกิจการบางอย่างกิจการบางอย่าง ไม่เหมาะสมที่จะให้บุคคลที่ไม่รู้กฎหมายดำเนินการ เจ้าของกิจการจึงมอบหมายให้ ทนายความดำเนินการให้แทน เช่น มอบหมายให้ทนายความเป็นนายหน้า หรือตัวแทนใน การจัดการขายที่ดิน บ้านเรือน สิ่งปลูกสร้างต่างๆ การมอบหมายให้ทนายความดำเนินการ ไล่ถอนจำนอง หรือรับจำนองทรัพย์สิน การมอบหมายให้ติดต่อเพื่อซื้อขายสินค้า เป็นต้น

8. การรับแปลเอกสารต่างๆ การรับแปลเอกสาร ปัจจุบันนี้ พบว่าการ ดำเนินงานในสำนักงานทนายความหลายแห่งโดยเฉพาะสำนักงานทนายความที่เป็นสาขา จากต่างประเทศ มีการใช้เอกสารต่างประเทศกันมาก และการติดต่อราชการไทยส่วนใหญ่ แล้วจะรับเอกสารภาษาไทย จึงต้องมีการแปลเอกสารจากภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย หรือแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ เช่น หนังสือรับรองของบริษัท สัญญา กรมธรรม์ต่างๆ เป็นต้น ดังนั้นงานแปลเอกสารจึงเป็นงานของทนายความอีกอย่างหนึ่ง

9. การเป็นอนุญาโตตุลาการแม้ว่าจะมีทนายความเป็นส่วนน้อยที่จะ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นอนุญาโตตุลาการเพื่อระงับข้อพิพาทต่างๆ ก็ตาม แต่เนื่องจากการ เป็นอนุญาโตตุลาการนั้นจะต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ทางกฎหมายด้วย ดังนั้น งาน อนุญาโตตุลาการจึงถือว่าเป็นงานของทนายความในฐานะที่เป็นผู้รู้กฎหมายและใช้ กฎหมายในการประกอบวิชาชีพด้วยเหมือนกัน

10. งานอื่นๆ งานของทนายความนอกจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังอาจ มีงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรู้ทางกฎหมายอาจถือว่าเป็นงานของทนายความได้ เช่น การรับรองลายมือชื่อและความถูกต้องของเอกสารต่างๆ หรือที่เรียกว่า โนตารีพับลิก แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่จบกฎหมายก็ได้เพียงแต่ต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ โดยมี หน้าที่รับรองเอกสารเพื่อใช้เอกสารดังกล่าวกับหน่วยงานราชการของต่างประเทศ เช่น เอกสารที่ต้องยื่นต่อศาลในต่างประเทศ เป็นต้น ปัจจุบันนี้ประเทศไทยยังไม่มีโนตารีพับลิก หากต้องการจะรับรองเอกสารเพื่อไปใช้ในต่างประเทศ จะต้องให้กระทรวงการต่างประเทศ ของไทยรับรองเอกสารและคำแปลเอกสารนั้น (กองสัญชาติและนิติกรรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ) อย่างไรก็ตาม การทำงานของกระทรวงการต่างประเทศ ในเรื่องนี้ค่อนข้างจะจำกัดไม่ครบถ้วนเหมือนโนตารีพับลิกในต่างประเทศ

บทบาทและหน้าที่ของทนายความในการดำเนินคดีแพ่งทั่วไป

การปฏิบัติหน้าที่ของทนายความในทางศาล (Litigation) นั้นถือว่าเป็นงาน ของทนายความโดยแท้ที่จะต้องใช้ความรู้ทางกฎหมายทั้งสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติ

ซึ่งอาจจำแนกรายละเอียดของงานในทางศาลได้ ดังนี้

1. การให้คำปรึกษาคดีความทั่วไปและการเตรียมคดีโดยปกติแล้ว
 ตัวความจะนำเรื่องราวหรือปัญหาข้อขัดแย้งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและต้องใช้สิทธิ
 ในทางศาลมาปรึกษาทนายความก่อนที่จะมีการดำเนินการทางศาล ซึ่งเป็นหลักความจริง
 ที่ทนายความจะต้องรู้เรื่องราวต่างๆ จากตัวความให้มากที่สุด เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากตัว
 ความมาเรียบเรียง ลำดับขั้นตอน และวางแผนการดำเนินงานและหาหนทางแก้ไขปัญหานั้น
 นั้นต่อไปซึ่งการให้คำปรึกษาและวางแผนการจัดเตรียมคดีนั้นเป็นงานที่ต้องใช้ความ
 ละเอียดยรอบคอบ ต้องอาศัยประสบการณ์จึงจะเกิดความชำนาญที่ทนายความแต่ละคนมี
 ไม่เท่ากัน แม้ว่าผู้จบการศึกษาทางนิติศาสตร์จะมีความรู้ทางกฎหมายที่สามารถให้
 คำปรึกษาทางกฎหมายได้ก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเพียงงานในเบื้องต้นเท่านั้น หากบุคคลนั้นมิได้มี
 ประสบการณ์ในการว่าความในศาลเลย ก็ไม่สามารถเตรียมคดีและดำเนินคดีในทางศาลได้
 อย่างถูกต้อง อย่างก็ตามอาจมีกรณีที่สามารถแก้ไขปัญหาก็แก่ตัวความได้เพียงแต่การให้
 คำปรึกษาและแนะนำโดยไม่ต้องเป็นคดีขึ้นสู่ศาลก็ได้ แต่หากปัญหานั้นจะต้องใช้อำนาจ
 ศาลแล้ว ทนายความจะต้องเตรียมคดีว่าจะว่าต่างในฐานะโจทก์หรือแก้ต่างในฐานะจำเลย
 ซึ่งจะต้องมีการจัดเตรียมคำฟ้อง หรือคำให้การ รวมทั้งคำร้อง คำแถลงต่างๆ ตลอดจน
 การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อเสนอต่อศาล

2. การทำหนังสือบอกกล่าวหรือทำหนังสือเตือนต่างๆ การทำหนังสือ
 บอกกล่าวหรือหนังสือเตือน ซึ่งโดยทั่วไปมักจะเรียกกันว่าโนติสนั้นเป็นงานของทนายความ
 อย่างหนึ่งในปัจจุบันที่นิยมทำกันมาก แม้ว่าจะมิได้บัญญัติไว้ในกฎหมาย อย่างชัดเจนก็ตาม
 เพียงแต่มีในเรื่องของการที่เจ้าหนี้เตือนลูกหนี้ให้ชำระหนี้เมื่อลูกหนี้ผิดนัด ซึ่งความจริงแล้ว
 บุคคลที่ทำหนังสือโนติสไม่จำเป็นต้องเป็นทนายความก็ได้ คู่กรณีที่มีข้อโต้แย้งกันสามารถ
 ดำเนินการได้เอง แต่ในทางปฏิบัติแล้วมักจะใช้ทนายความดำเนินการแทน โดยทั่วไปแล้ว
 การออกหนังสือโนติสจะเป็นเรื่องของการผิดสัญญาต่างๆ การกระทำละเมิด การทวง
 หนี้สิน การบอกกล่าวให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งปฏิบัติตามสัญญา หากไม่ปฏิบัติตามก็จะ
 ดำเนินคดีตามกฎหมาย ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนหนึ่งของการเตรียมคดีก่อนที่จะนำคดีมาสู่ศาล

3. การยื่นคำคู่ความ การแต่งคำฟ้อง คำให้การ คำร้อง คำแถลงต่างๆ
 คำฟ้องอุทธรณ์ แก้อุทธรณ์ คำฎีกา คำแก้ฎีกาของทนายความที่สำคัญอีกประการหนึ่ง
 คือ การเรียบเรียงคำคู่ความ การแต่งคำฟ้อง คำให้การ คำร้อง คำแถลงต่างๆ คำฟ้อง
 อุทธรณ์ การแก้อุทธรณ์ ตลอดจนคำฎีกา และแก้ฎีกาซึ่งเป็นงานที่ต้องใช้ความประณีต

นอกจากต้องมีความรู้เรื่องบทกฎหมายแล้วยังต้องมีศิลปะในการเขียนภาษากฎหมายได้ เป็นอย่างดี เพราะมีฉะนั้นศาลอาจสั่งยกฟ้องได้ หากคำฟ้องไม่ถูกต้อง เช่นในคดีอาญานั้น คำฟ้องของโจทก์จะต้องมีรายละเอียดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 158 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

4. การว่าความในศาลงานว่าความในศาลนั้นนับว่าเป็นงานที่ต้องใช้ วาทศิลป์เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อว่าต่างโจทก์หรือแก้ต่างจำเลย หรือบุคคลอื่นที่ฟังเข้ามาเป็น คู่ความในศาล การซักถาม ถามค้าน ถามตง พยานและการแถลงอื่นๆ ด้วยวาจา ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสามารถและความชำนาญของทนายความแต่ละคน และเป็นงานที่ยากต่อ การเรียนรู้เนื่องจากเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยปฏิกิริยาฉับไวของแต่ละคนอย่างจริงแท้ ต้องมีการโต้ตอบอย่างมีเหตุผล แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างทันที ซึ่งต้องมีการฝึกหัดอย่าง จริงจังเพื่อให้เกิดความชำนาญ ทั้งนี้ งานว่าความในศาลอาจแบ่งได้ ดังนี้ คือ

4.1 การแถลงด้วยวาจาต่อศาล

4.2 การซักถามพยานฝ่ายที่ตนนำมาสืบ และถามตงพยาน

4.3 การถามค้านพยานฝ่ายตรงข้าม

5. การยื่นอุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์ ยื่นฎีกาและคำแก้ฎีกา ในการ ดำเนินคดีทั้งทางแพ่งและคดีอาญาก็ดีถ้าคู่ความทั้งฝ่ายโจทก์หรือจำเลยไม่พอใจใน คำพิพากษาของศาลชั้นคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็สามารถยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาต่อศาลสูง ต่อไปได้และคู่ความฝ่ายตรงข้ามก็สามารถสู้คดีได้อย่างเต็มที่โดยการแก้อุทธรณ์หรือแก้ ฎีกาต่อไป อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ประกอบวิชาชีพทนายความเมื่อรับคดีความมาแล้ว ไม่ว่าจะ เป็นฝ่ายโจทก์คือการรับว่าแต่งหรือฝ่ายจำเลยคือการรับแก้ต่างนั้น จะต้องมีการเตรียมคดี ทั้งในคดีแพ่งหรือ เช่นในคดีอาญา จะต้องหาหลักฐานต่างๆ เพื่อให้นำพิสูจน์ประกอบใน การต่อสู้คดีความ จะต้องเป็นคนช่างสังเกต จดจำเมื่อออกนอกสถานที่เกิดเหตุ สอบถาม พยานรู้เห็น พยานแวดล้อมต่างๆ เพื่อที่ทนายความฝ่ายโจทก์หรือทนายความฝ่ายจำเลยจะ ได้ใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินคดีความของฝ่ายตนเองต่อไปด้วย ดังนั้นการเตรียมคดีจึงมี ความสำคัญยิ่ง เพื่อที่จะได้ล่วงรู้ล่วงหน้าว่าคดีของฝ่ายเราและฝ่ายตรงข้ามมีพยานบุคคล หรือพยานเอกสารสำคัญต่อรูปคดีมากน้อยเพียงใด และจะว่าต่าง แก้ต่างอย่างไรจึงจะเป็น ประโยชน์ต่อฝ่ายตนนั่นเอง

5.1 ความแตกต่างระหว่างการดำเนินคดีแพ่งทั่วไป และการดำเนินคดี แบบกลุ่ม

5.1.1 ลักษณะการดำเนินคดีแพ่งทั่วไป

การดำเนินคดีจะเกิดผลสำเร็จตามความมุ่งหมายถ้าได้มีการเตรียมคดีไว้อย่างรอบคอบโดยละเอียดทุกแง่มุมของคดี ทั้งในด้านข้อกฎหมายและข้อเท็จจริง แยกออกเป็น

5.1.1.1 การเตรียมคดีแพ่งในฐานะโจทก์ หมายความว่า
ดำเนินการในเรื่องต่างๆ ได้แก่

- 1) การตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น ควรตรวจสอบที่มาของคดี เจตนาในการฟ้อง และแนวทางประนีประนอมยอมความ
- 2) การรวบรวมพยานหลักฐาน หมายความว่าต้องรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดี โดยเฉพาะพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ
- 3) ผู้ที่จะเป็นโจทก์ฟ้องคดีได้ต้องมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้
- 4) ผู้ที่จะถูกฟ้องให้เป็นจำเลยในคดี ได้แก่ผู้ที่ต้องรับผิดชอบโดยตรง และผู้ที่ต้องร่วมรับผิดชอบ
- 5) การที่จะยื่นฟ้องต้องพิจารณาเขตศาลและอำนาจศาล เพื่อจะได้ยื่นฟ้องให้ถูกต้อง
- 6) หมายความว่าอาจรับหรือไม่รับดำเนินคดีก็ได้ หากรับการดำเนินคดีควรตกลงค่าทนายความให้เรียบร้อย
- 7) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีแพ่งในฐานะโจทก์ ได้แก่ ค่าขึ้นศาล ค่าธรรมเนียมอื่นๆ ค่าป่วยการต่างๆ และค่าใช้จ่ายพิเศษการเตรียมคดีแพ่งในฐานะจำเลย หมายความว่าดำเนินการในเรื่องต่างๆ ได้แก่ การตรวจคำฟ้อง ประเด็นที่ฟ้อง การสอบข้อมูลที่ถูกต้องและการวางแผนต่อสู้คดี โดยการยื่นคำให้การภายในกำหนดหรือการพิจารณารับหรือไม่รับดำเนินคดีและการคำนวณค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี

5.1.1.2 การร่างคำฟ้อง กล่าวคือคำฟ้องที่เกี่ยวข้องด้วยทรัพย์สิน ศาลที่จะฟ้องคดีคือศาลที่ทรัพย์สินเหล่านั้นตั้งอยู่ในเขตศาลในวันเวลายื่นฟ้อง ยกเว้นฟ้องต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตหรือ ทรัพย์สินที่ฟ้องตั้งอยู่ในเขตศาล 2 ศาลขึ้นไป จะฟ้องศาลใดศาลหนึ่งก็ได้คำฟ้องที่ไม่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินแบ่งเป็นคดีมีข้อพิพาท กับคดีไม่มีข้อพิพาท

- 1) คดีมีข้อพิพาทคือ คดีที่มีการโต้แย้งสิทธิในอันที่จะเรียกใครมาเป็นจำเลย ศาลที่จะฟ้องคือศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ ยกเว้น ฟ้องต่อศาลที่มูลคดี

เกิดขึ้นหรือจำเลยหลายคนมีภูมิลำเนาในเขตศาลหลายศาลให้ฟ้องยังศาลใดศาลหนึ่ง

2) คดีไม่ข้อพิพาท คือ คดีที่มีได้ฟ้องบังคับใคร จึงไม่มีตัวจำเลย ผู้ร้อง จำเป็นต้องใช้สิทธิทางศาลเพื่อขอให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ศาลที่จะฟ้องคดี คือศาลที่มูลคดีเกิดขึ้น คำฟ้องเกี่ยวข้องกับหนี้เหนือบุคคลซึ่งเจ้าหนี้มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย ลูกหนี้มีภูมิลำเนาอยู่ต่างประเทศต้องเป็นหนี้เหนือบุคคล คือหนี้อันเป็นบุคคลสิทธิ หาได้บังคับเอาแก่ตัวทรัพย์ใดโดยเฉพาะเจาะจงไม่เจ้าหนี้ต้องมีภูมิลำเนาในประเทศไทยลูกหนี้จะต้องมีได้มีภูมิลำเนาในประเทศไทยหากแต่เข้ามาในประเทศไทยชั่วคราวศาลที่รับฟ้องคดีคือศาลที่เจ้าหนี้มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลหรือศาลที่พบตัวลูกหนี้ในเขตศาลคำฟ้องเกี่ยวกับคนสัญชาติไทยนอกประเทศ

3) ต้องเป็นกรณีที่บัญญัติในหมวด 1 มิได้บังคับถึง คือต้องเป็นเรื่องประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยอำนาจศาลมิได้บังคับเป็นอย่างอื่น ต้องเป็นเรื่องระหว่างคนสัญชาติไทยต่อคนสัญชาติไทยต้องยื่นฟ้องต่อศาลชั้นต้นในกรุงเทพมหานคร

5.1.1.3 การดำเนินคดีแพ่งขณะอยู่ในระหว่างพิจารณาคดีนั้น คู่ความทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงกันได้และเสนอต่อศาลให้ทำการไกลเกลี่ย ประนีประนอมยอมความ ก่อนมีการสืบพยานโจทก์จำเลย ก็ได้ คือ ถ้าในระหว่างไกลเกลี่ยคดีนั้น โจทก์จำเลย ตกลงกันได้ ก็สามารถทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันในศาล โดยให้ศาลจำหน่ายคดีชั่วคราว หรือถอนฟ้องคดีต่อไป หากตกลงกันไม่ได้ ก็จะดำเนินการสืบพยานโจทก์-จำเลย โดยโจทก์-จำเลย จะนำพยานหลักฐานต่างๆ เช่น พยานบุคคล พยานเอกสาร มาเสนอต่อศาลเพื่อคู่ความทั้งสองฝ่ายสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่และศาลจะเป็นผู้พิจารณาพยานบุคคล และพยานเอกสารของคู่ความทั้งสองฝ่าย ว่าคู่ความฝ่ายใดมีข้อมูลนำพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือว่ากัน แล้วจึงใช้ดุลยพินิจพิพากษาต่อไป

4. คำพิพากษาดังกล่าวมีผลผูกพันกันคู่ความทั้งสองฝ่าย คือ โจทก์และจำเลย ซึ่งถ้าฝ่ายโจทก์หรือฝ่ายจำเลยไม่พอใจในคำพิพากษาดังกล่าวของศาลชั้นต้น ก็สามารถดำเนินการอุทธรณ์หรือฎีกา ในศาลสูงต่อไปได้ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแพ้คดีแล้วไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล คู่ความฝ่ายชนะคดี สามารถดำเนินการชั้นบังคับคดีต่อไปได้

5. ขั้นตอนการบังคับคดีคือเมื่อคู่ความฝ่ายแพ้คดีไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาฝ่ายที่ชนะคดีก็ดำเนินการขอศาลตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีและไปตั้งเรื่องยึดทรัพย์

จำเลยที่สำนักงานบังคับคดีเพื่อกระทำการยึดทรัพย์จำเลยนำออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้แก่โจทก์จนแล้วเสร็จด้วยในคดีแพ่งเมื่อพิจารณาบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแล้ว พบว่าไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่ามีกรณีใดบ้างที่จำเลยได้รับความคุ้มครองสิทธิโดยได้รับความช่วยเหลือจากรัฐในเรื่องของการจัดหาทุนความให้ แม้ในคดีแพ่งใหญ่ๆ ที่มีทุนทรัพย์พิพาทจำนวนมากก็ตาม ทั้งนี้คงเนื่องมาจากการดำเนินคดีในศาลของประเทศไทยนั้น ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาในฐานะโจทก์หรือจำเลย และคู่ความร่วมมือทั้งหลายในคดี มีสิทธิที่จะดำเนินคดีได้ด้วยตนเองเพื่อประโยชน์ของตน โดยไม่จำเป็นต้องตั้งทนายความเพื่อความแทน ไม่ว่าจะด้วยความจะมีความรู้ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลหรือไม่ก็ตาม ในต่างประเทศบางประเทศมีกฎหมายบังคับไว้ เช่น ในกฎหมายเยอรมันไม่ยอมให้ตัวความดำเนินคดีเองเพราะอาจเสียหายแก่คดีของตัวความได้ (จักรพงษ์ เล็กสกุลไชย, 2545, หน้า 70) อย่างไรก็ตามมีกรณีที่กฎหมายกำหนดให้มีการตั้งทนายความ คือ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 60 วรรคสอง ที่กำหนดให้คู่กรณีที่ผู้รับมอบอำนาจได้รับมอบอำนาจจากตัวความให้เป็นผู้แทนตัวความในการดำเนินคดี ผู้รับมอบอำนาจนั้นจะทำการว่าความอย่างทนายความไม่ได้ แต่จะต้องแต่งตั้งทนายความเพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีแทน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้บุคคลภายนอกซึ่งมิได้มีอาชีพทนายความทำการว่าความในศาลอย่างทนายความ ซึ่งอาจทำความเสียหายให้แก่ตัวความได้ และเพื่อป้องกันมิให้บุคคลภายนอกมาแย่งอาชีพทนายความ

ด้วยเหตุที่ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดว่ากรณีใดบ้างที่ตัวความไม่อาจจะดำเนินคดีได้ด้วยตนเอง แต่ต้องให้ทนายความว่าต่างแก่ต่างแทนตามที่กล่าวมาข้างต้น ตัวความจึงสามารถดำเนินคดีได้เองโดยไม่ต้องตั้งทนายความ เว้นแต่ผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากตัวความกฎหมายบังคับว่าจะดำเนินกระบวนการพิจารณาเองไม่ได้ ผู้รับมอบอำนาจนี้จะต้องแต่งตั้งทนายความให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาแทนอีกทีหนึ่ง หากผู้รับมอบอำนาจจากตัวความเป็นทนายความซึ่งผู้มีสิทธิว่าความอยู่แล้ว จะว่าความไปเองเลยไม่ได้ เพราะเมื่อตัวความมอบอำนาจให้เป็นผู้แทนตนในคดี ผู้รับมอบอำนาจก็ย่อมมีอำนาจเพียงดำเนินคดีแทนผู้รับมอบอำนาจในฐานะตัวความ จะว่าความอย่างทนายความแทนตัวการอีกฐานะหนึ่งด้วยหาได้ไม่ กรณีผู้รับมอบอำนาจที่เป็นทนายความนั้นสามารถทำใบแต่งตั้งทนายความแต่งตั้งตนเองเป็นทนายความเพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาในฐานะทนายความอีกฐานะหนึ่ง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 615/2524) หรือให้ตัวความลงชื่อในใบแต่งตั้ง

ทนายความอีกใบหนึ่งให้ดำเนินคดีในฐานะทนายความ เพราะไม่มีกฎหมายห้ามทนายความเป็นผู้รับมอบอำนาจให้ดำเนินคดีและทำหน้าที่ทนายความด้วย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1013/2525) คดีแพ่งนั้นมีขั้นตอนการดำเนินคดีที่ยุ่งยากและซับซ้อน กล่าวคือการเสนอคดีแพ่งต่อศาลนั้นจะต้องพิจารณาว่าคดีนั้นเป็นคดีมีข้อพิพาทหรือไม่มีข้อพิพาท หากเป็นคดีมีข้อพิพาทก็ต้องมีโจทก์และจำเลย ต้องเสนอคดีเป็นคำฟ้องต่อศาล เมื่อเสนอคำฟ้องแล้วฝ่ายโจทก์จะต้องนำหมายเรียกพร้อมสำเนาคำฟ้องส่งไปให้แก่จำเลย และเมื่อจำเลยได้รับคำฟ้องแล้วจะต้องหาทนายความเพื่อยื่นคำให้การต่อสู้คดี ศาลเห็นว่าคดีมีข้อยุ่งยากจึงต้องนัดชี้สองสถานเพื่อกำหนดประเด็นข้อพิพาท แล้วจึงนัดสืบพยานโจทก์พยานจำเลยต่อไปซึ่งในระหว่างดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีนั้น ศาลสามารถไกล่เกลี่ยโดยคู่ความทั้งสองฝ่ายโจทก์และจำเลยสมัครใจจะไกล่เกลี่ยก็ทำได้ หรือเมื่อตกลงกันได้ก็สามารถทำสัญญาประนีประนอมกันในชั้นศาล หรือตกลงกันได้ระหว่างโจทก์กับจำเลยก็สามารถถอนฟ้องกันต่อไปได้เช่นกันหรือโจทก์จำเลยสามารถขอใช้วิธีการชั่วคราวก่อนศาลพิพากษาได้ แต่ถ้าคู่ความทั้งสองฝ่ายระหว่างโจทก์กับจำเลยไม่สามารถตกลงกันได้ก็ดำเนินการสืบพยานโจทก์และพยานจำเลยต่อไปโดยการชักถามพยานโจทก์ และพยานจำเลยซักค้านพยานโจทก์ พยานจำเลย และถามติง เมื่อศาลมีคำพิพากษาอย่างใดแล้ว หากคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่พอใจในคำพิพากษาของศาลชั้นต้นก็สามารถยื่นอุทธรณ์ฎีกาต่อไปได้ และยังสามารถขอทุเลาการบังคับคดีในระหว่างอุทธรณ์ฎีกาได้ ถ้าหากใช้บุคคลที่ไม่รู้กฎหมายและไม่เคยดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาล อาจทำให้คดีของตนล่าช้าและติดขัดได้ ดังนั้นด้วยเหตุที่ตัวความไม่รู้กฎหมายและไม่รู้ขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการพิจารณา และเพื่อต้องการขจัดปัญหาข้อยุ่งยากในการดำเนินคดี และเพื่อความสะดวกรวดเร็ว และเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ตัวความจึงมักจะมอบหมายให้ทนายความดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีแทน

5.2 ลักษณะของการดำเนินคดีแบบกลุ่ม

เนื่องด้วยการดำเนินคดีแบบกลุ่มเป็นกระบวนการดำเนินคดีที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน เนื่องจากการดำเนินคดีแบบกลุ่มสามารถคุ้มครองผู้เสียหายจำนวนมากได้ในการดำเนินคดีเพียงครั้งเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นวิธีการที่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียหายประเภทที่ไม่มีความสามารถฟ้องคดีเพื่อเยียวยาความเสียหายด้วยตนเองได้ หรือผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายประเภทที่เมื่อจำแนกความเสียหายเป็นรายบุคคลแล้ว ความเสียหายที่ได้รับนั้นมี

จำนวนเพียงเล็กน้อยไม่คุ้มค่ากับการดำเนินคดีไปฟ้องเป็นคดีแพ่งสามัญ เช่นในคดีเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งเป็นมาตรการที่สร้างความเข้มแข็งให้แก่ประชาชนผู้ด้อยโอกาสในสังคมได้เป็นอย่างดี ประกอบกับการดำเนินคดีแบบกลุ่มเป็นวิธีการที่ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการและเพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนในการฟ้องคดีและ ป้องกันความขัดแย้งกันของคำพิพากษาลดจนเป็นมาตรการในการลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ศาลได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกทางหนึ่ง ด้วยลักษณะการดำเนินคดีแบบกลุ่ม แยกออกเป็น

5.2.1 การขออนุญาตดำเนินคดีแบบกลุ่มต้องเสนอพร้อมคำฟ้อง

5.2.2 การพิจารณาคดีแบบกลุ่ม

5.2.3 คำพิพากษาคดีแบบกลุ่ม

5.2.4 การบังคับคดีแบบกลุ่ม

5.2.3 การอุทธรณ์คดีแบบกลุ่ม

ข้อ 1 การขออนุญาตดำเนินคดีแบบกลุ่มต้องเสนอพร้อมคำฟ้องตามร่างกฎหมายของไทย (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่มตามมาตรา 222/5) ได้บัญญัติเกี่ยวกับคำนิยามของการดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้นจะต้องเป็น “กลุ่มบุคคล” หรือ “สมาชิกกลุ่ม” เสียก่อนจึงจะสามารถดำเนินคดีแบบกลุ่มได้ ซึ่งการจะขออนุญาตดำเนินคดีแบบกลุ่ม ได้มีกฎหมายบัญญัติว่า “คดีที่มีสมาชิกกลุ่มจำนวนมากดังต่อไปนี้ โจทก์ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มอาจร้องขอให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มได้

1.1 คดีละเมิด

1.2 คดีผิดสัญญา

1.3 คดีเรียกร้องสิทธิตามกฎหมายต่างๆ เช่น กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การคุ้มครองผู้บริโภค แรงงาน หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ การแข่งขันทางการค้า ซึ่งคำว่า “สมาชิกกลุ่มจำนวนมาก” กฎหมายมิได้กำหนดจำนวนบุคคลว่า จะต้องกี่จำนวนเท่าใด จึงจะเรียกว่าเป็นสมาชิกกลุ่มจำนวนมาก แม้ตามบทบัญญัตินี้จะมีได้มีความชัดเจนว่า “สมาชิกกลุ่มจำนวนมาก” นั้นอย่างน้อยเพียงใดก็ตาม แต่ในการที่ศาลจะพิจารณาคดีหรือไม้อนุญาตให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ตามร่างกฎหมายได้วางหลักเกณฑ์ที่น่าจะเป็นการวางกรอบจำนวนสมาชิกกลุ่มไว้โดยปริยายในอนุมาตรา (2) (3) และ(4) ของมาตรา 222/9 ดังนี้

1.3.1 โจทก์ได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะที่เหมือนกันของกลุ่มบุคคลที่ชัดเจนเพียงพอเพื่อให้อันหนึ่งเป็นกลุ่มบุคคลใด

1.3.2 กลุ่มบุคคลมีสมาชิกกลุ่มจำนวนมาก ซึ่งการดำเนินคดีอย่าง
สามัญจะทำให้เกิดความยุ่งยากและไม่สะดวก

1.3.3 การดำเนินคดีแบบกลุ่มจะเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ
มากกว่าการดำเนินคดีอย่างคดีสามัญ

ดังนั้น แม้กฎหมายใช้ถ้อยคำที่ว่า “สมาชิกกลุ่มจำนวนมาก” (Numerous) ยังมีชัดเจนเท่าใดแต่หากพิจารณาประกอบกับหลักเกณฑ์การที่ศาลจะพิจารณาอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มหรือไม่ตาม (2) (3) และ (4) แล้วจะเห็นได้ว่าจำนวนสมาชิกกลุ่มที่ศาลจะพิจารณาอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มได้ โจทก์จะต้องแสดงให้เห็นที่พอใจของศาลว่า โจทก์เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีลักษณะเฉพาะที่เหมือนกันของกลุ่มบุคคลที่ชัดเจนเพียงพอเพื่อให้รู้ได้ว่าเป็นกลุ่มบุคคลใดและกลุ่มบุคคลเช่นว่านั้นจะต้องมีสมาชิกกลุ่มจำนวนมาก ซึ่งการดำเนินคดีอย่างคดีสามัญจะทำให้เกิดความยุ่งยากและไม่สะดวก อีกทั้งการดำเนินคดีแบบกลุ่มจะเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพมากกว่าการดำเนินคดีอย่างคดีสามัญตามที่ (3) บัญญัติในลักษณะเปิดกว้างว่า นอกจากคดีละเมิดและคดีผิดสัญญา ตามอนุมาตรา (1) และ (2) แล้ว ยังกำหนดให้คดีที่เรียกร้องสิทธิตามกฎหมายอื่นๆ ก็อาจร้องขอให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่มได้ คือ คดีเรียกร้องสิทธิตามกฎหมายต่างๆ เช่น

1. กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
2. กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค
3. กฎหมายเกี่ยวกับแรงงาน
4. กฎหมายเกี่ยวกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
5. กฎหมายเกี่ยวกับการแข่งขันทางการค้า

จะสังเกตได้ว่ากฎหมายต่างๆ ตามที่ระบุไว้ในอนุมาตรา (3) นั้น กฎหมายใช้คำว่า “เช่น” ดังนั้น สิทธิเรียกร้องตามกฎหมายอื่นๆ นอกเหนือจากที่ระบุได้ใน อนุมาตรา (3) แล้ว ก็อาจร้องขอให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่มได้นอกจากนี้ ตามร่างกฎหมายไทย (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/7 วรรคหนึ่ง) บัญญัติว่าคำฟ้องของโจทก์ต้องทำเป็นหนังสือและแสดงโดยชัดแจ้งซึ่งสภาพแห่งข้อหา คำขอบังคับ รวมทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาของโจทก์และของกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะเดียวกับโจทก์ด้วย และในกรณีที่โจทก์มีคำขอบังคับให้จำเลยชำระหนี้เป็นเงิน คำขอบังคับของกลุ่มต้องระบุหลักการและวิธีการคำนวณเพื่อชำระหนี้ให้แก่สมาชิกกลุ่มเท่าที่จะระบุได้ แต่ไม่จำเป็นต้องแสดงจำนวนเงินที่สมาชิกกลุ่มแต่ละรายจะได้รับด้วยตามบทบัญญัติดังกล่าว

ข้อความที่ว่า “คำฟ้องของโจทก์ต้องทำเป็นหนังสือและแสดงโดยชัดแจ้งซึ่งสภาพแห่งข้อหา คำขอบังคับ รวมทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหา” นั้นเป็นถ้อยคำ ทำนองเดียวกับหลักเกณฑ์การฟ้องคดีแพ่งสามัญดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 172 วรรคสอง ดังนั้น หลักเกณฑ์การบรรยายฟ้องคดีแพ่งสามัญตามมาตรา 172 วรรคสอง ที่กำหนดว่า โจทก์ต้องแสดงโดยชัดแจ้งซึ่งสภาพแห่งข้อหา คำขอบังคับ รวมทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหา มีอยู่อย่างไร ก็ต้องนำมาใช้บังคับในการบรรยายฟ้องคดีแบบกลุ่มด้วยเช่นกันแต่สำหรับในคดีแพ่งสามัญตามมาตรา 172 วรรคสอง นั้นคำฟ้องโจทก์เพียงแต่บรรยายสภาพแห่งข้อหา คำขอบังคับ รวมทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาของโจทก์เท่านั้น แต่กรณีของคำฟ้องคดีแบบกลุ่มนอกจากจะต้องบรรยายในส่วนของโจทก์แล้ว ร่างกฎหมายไทยยังกำหนดให้โจทก์ต้องบรรยายในส่วนของกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะเดียวกับโจทก์ด้วย กล่าวคือ โจทก์ต้องบรรยายฟ้องให้ปรากฏด้วยว่าสภาพแห่งข้อหาเรื่องละเมิด หรือการผิดสัญญา หรือสิทธิเรียกร้องตามกฎหมายอื่นๆ นั้นก่อให้เกิดโจทก์และสมาชิกกลุ่มคนอื่นๆ เกิดสิทธิเรียกร้องอย่างเดียวกันอันเนื่องมาจากข้อเท็จจริงและหลักข้อกฎหมายเดียวกัน และมีลักษณะเฉพาะของกลุ่มเหมือนดังกับคำนิยามความหมายของคำว่า “กลุ่มบุคคล” ด้วยกรณีคำฟ้องคดีแบบกลุ่มของโจทก์ที่มีคำขอบังคับให้จำเลยชำระหนี้เป็นเงินด้วยนั้น โจทก์จะต้องดำเนินคดีแทนสมาชิกกลุ่มที่มีได้แจ้งความประสงค์ออกจากกลุ่ม (Opt - out) ด้วย แต่เนื่องจากขณะที่โจทก์ยื่นฟ้องนั้นยังไม่มีความแน่นอนชัดเจนในเรื่องของตัวบุคคลว่าใครบ้างเป็นสมาชิกกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มคนใดจะตัดสินใจ “Opt - out” ออกจากกลุ่มหรือไม่ และสมาชิกกลุ่มที่มีได้ “Opt - out” นั้น แต่ละคนมีความเสียหายเพียงใด จึงไม่อยู่ในวิสัยที่โจทก์จะมีคำขอบังคับให้จำเลยชำระเงินจำนวนแน่นอนแก่สมาชิกกลุ่มได้ ดังนั้น กรณีที่โจทก์มีคำขอให้จำเลยชำระหนี้เป็นเงิน โจทก์จึงอยู่ในบังคับที่จะต้องบรรยายคำขอให้จำเลยชำระหนี้เป็นเงินเฉพาะในส่วนของโจทก์เท่านั้น แต่ในส่วนของกลุ่มบุคคลโจทก์เพียงแต่ระบุจำนวนหลักการและวิธีการคำนวณเพื่อชำระหนี้ให้แก่สมาชิกกลุ่มเท่าที่จะระบุได้เท่านั้น แต่ไม่จำเป็นต้องแสดงจำนวนเงินที่สมาชิกกลุ่มแต่ละรายจะได้รับด้วยสำหรับการยื่นคำร้องขอดำเนินคดีนั้น ตามร่างกฎหมายไทยนั้นมีบัญญัติ (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/6) ว่าโจทก์อาจยื่นคำร้องต่อศาลพร้อมกับคำฟ้องเริ่มคดีเพื่อขอให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่มได้ตามบทบัญญัติแห่งหมวดนี้ คำร้องขอดำเนินคดีแบบกลุ่มตามวรรคหนึ่ง โจทก์ต้องแสดงเหตุตามสมควรที่ศาลจะอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มคือกฎหมายได้วางหลักเกณฑ์การร้องขอให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่มไว้ ดังนี้

- (1) โจทก์จะต้องยื่นคำร้องต่อศาลที่มีอำนาจชำระคดีแบบกลุ่ม
- (2) โจทก์ต้องยื่นคำร้องต่อศาลพร้อมกับคำฟ้องเริ่มคดีเพื่อขอให้

การดำเนินคดีแบบกลุ่ม

(3) โจทก์ต้องแสดงเหตุตามสมควรที่ศาลจะอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มสำหรับหลักเกณฑ์ข้อ (1) ที่ว่าโจทก์ต้องยื่นคำร้องต่อศาลที่มีอำนาจชำระคดีแบบกลุ่มนั้นปัญหาว่าศาลใดมีอำนาจชำระคดีแบบกลุ่มได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อที่ 1 ส่วนหลักเกณฑ์ข้อ (2) โจทก์ต้องยื่นคำร้องขอให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่มต่อศาลพร้อมกับคำฟ้องเริ่มคดี นั้น เนื่องจากก่อนที่ศาลจะพิจารณาคำร้องขออนุญาตดำเนินคดีแบบกลุ่มของโจทก์ตามกฎหมาย (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาแบบกลุ่ม มาตรา 222/8) กำหนดให้ศาลตรวจคำฟ้องของโจทก์ในฐานะที่เป็น คู่ความ ตามมาตรา 18 ก่อน อีกทั้งยังได้วางหลักเกณฑ์ (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/9 วรรคหนึ่ง) การที่ศาลจะพิจารณานุญาตหรือไม่อนุญาตให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่มด้วยว่า สภาพแห่งข้อหาคำขอบังคับและข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาของโจทก์และของกลุ่มบุคคลมีลักษณะตามที่กำหนดไว้ในเรื่องแบบของคำฟ้องคดีแบบกลุ่มด้วย ดังนั้น หลักเกณฑ์การยื่นคำร้องขอให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่มนี้ จึงบังคับว่าโจทก์ต้องยื่นคำร้องต่อศาลพร้อมกับคำฟ้องเริ่มคดี โจทก์จะยื่นแต่เพียงคำร้องขอให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มเท่านั้นโดยมิได้ยื่นมาพร้อมกับคำฟ้องเริ่มคดีไม่ได้เหตุผลที่กฎหมาย ใช้ถ้อยคำว่า “คำฟ้องเริ่มคดี” เพราะคำฟ้องที่เสนอ “...เสนอในภายหลังโดยคำฟ้องเพิ่มเติม หรือแก้ไข หรือฟ้องแย้ง หรือโดยร้องสอดเข้ามาในคดี ไม่ว่าจะด้วยสมัครใจหรือถูกบังคับหรือโดยมีคำขอให้พิจารณาใหม่” ก็ถือว่าเป็น “คำฟ้อง” ตามมาตรา 1 (3) ด้วย เมื่อกฎหมายไม่ประสงค์จะให้มีการยื่นคำร้องขอให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ในกรณีที่มีการแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้อง ฟ้องแย้ง ร้องสอด หรือขอให้พิจารณาคดีใหม่ กฎหมายจึงจำเป็นต้องเจาะจงถ้อยคำลงไปว่าโจทก์ต้องยื่นคำร้องต่อศาลพร้อมกับ “คำฟ้องเริ่มคดี” เท่านั้น

ส่วนหลักเกณฑ์ข้อที่ (3) โจทก์ต้องแสดงเหตุตามสมควรที่ศาลจะอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้น เมื่อกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์การที่ศาลจะพิจารณานุญาตให้มีการดำเนินการแบบกลุ่มได้ต่อเมื่อเป็นที่พอใจของศาลว่ามีเงื่อนไขตามที่กำหนดไว้ครบถ้วนทุกประการ คือ ต้องเป็นเหตุผลที่เป็นเงื่อนไขตามที่กฎหมาย (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/9 (1) ถึง (5)) กำหนดไว้

ในการพิจารณาคำร้องขอดำเนินคดีแบบกลุ่มตามร่างกฎหมายไทยได้กำหนด

หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินกระบวนการพิจารณาคำร้องไว้ ดังนี้

1. ศาลต้องตรวจคำฟ้องของโจทก์ตามมาตรา 18 ก่อน ดังบทบัญญัติ (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/8) ที่ว่าในกรณีที่โจทก์ยื่นคำร้องเพื่อขอให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่ม หากศาลเห็นว่าคำฟ้องของโจทก์ไม่มีข้อขัดข้องที่จะรับไว้ตามมาตรา 18 หรือมีข้อขัดข้องแต่โจทก์ได้แก้ไขให้ถูกต้องแล้วก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งรับคำฟ้อง ให้ศาลพิจารณาคำร้องของโจทก์ตามมาตรา 222/9 แล้วมีคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มโดยไม่ชักช้า

คำฟ้องคดีแบบกลุ่มจัดเป็นชนิดหนึ่งของ “คู่ความ” ตามที่กฎหมายกำหนดนิยามความหมายไว้ในมาตรา 1(5) ดังนั้น หลักเกณฑ์การที่ศาลจะต้องตรวจรับคำคู่ความตามมาตรา 18 จึงเป็นหลักการที่กำหนดให้ศาลต้องดำเนินการก่อนที่พิจารณาว่าจะมีคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม และศาลต้องจัดส่งสำเนาคำฟ้องและคำร้องขอดำเนินคดีแบบกลุ่มให้จำเลยคำร้องขอดำเนินคดีแบบกลุ่มเป็นคำขออันจะทำได้ฝ่ายเดียวอีกทั้งกฎหมายยังบัญญัติวิธีการพิจารณาคำร้องเช่นว่านี้ “เมื่อศาลได้ฟังคู่ความทุกฝ่ายและทำการไต่สวนตามที่เห็นสมควรแล้ว” การพิจารณาคำร้องขอดำเนินคดีแบบกลุ่มของโจทก์ ศาลจึงอยู่ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 21 (2) ซึ่งห้ามมิให้ศาลทำคำสั่งในเรื่องนั้นๆ โดยมีได้ให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมีโอกาสคัดค้านก่อน โดยเหตุนี้จึงมีการบัญญัติว่า “ในการพิจารณาคำร้องขออนุญาตให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ให้ศาลจัดส่งสำเนาคำฟ้องและคำร้องเช่นว่านั้นไปให้จำเลย...” เพื่อให้โอกาสแก่จำเลยที่จะโต้แย้งคัดค้านคำร้องของโจทก์ก่อน

2. เงื่อนไขในการที่ศาลจะพิจารณาอนุญาตในเรื่องนี้มีบัญญัติต่อไปว่า ... เมื่อศาลได้ฟังคู่ความทุกฝ่ายและทำการไต่สวนตามที่เห็นสมควรแล้ว ศาลจะอนุญาตให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่มได้ต่อเมื่อเป็นที่พอใจของศาลว่า

2.1 สภาพแห่งข้อหา คำขอบังคับและข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาของโจทก์ของกลุ่มบุคคลมีลักษณะที่

2.2 โจทก์ได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะที่เหมือนกันของกลุ่มบุคคลที่ชัดเจนเพียงพอที่เพื่อรู้ว่าเป็นกลุ่ม

2.3 กลุ่มบุคคลมีสมาชิกจำนวนมาก ซึ่งการดำเนินคดีอย่างสามัญจะทำให้เกิดความยุ่งยากและไม่สะดวก ดังนั้น กฎหมายจึงกำหนดให้โจทก์ต้องแสดงให้เห็นจนเป็นที่พอใจว่า คดีที่โจทก์ ขออนุญาตดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้น กลุ่มบุคคลมีสมาชิกกลุ่ม

จำนวนมาก ซึ่งหากดำเนินคดีอย่างคดีสามัญจะทำให้เกิดความยุ่งยากและไม่สะดวก

2.4 การดำเนินคดีแบบกลุ่มจะเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพมากกว่าการดำเนินคดีสามัญ ทั้งนี้เพราะการดำเนินคดีแบบกลุ่มย่อมเป็นการเปิดโอกาสให้โจทก์รวบรวมความเสียหายทั้งหมดที่เกิดขึ้นแก่สมาชิกกลุ่มโดยกระทำการเป็นผู้แทนกลุ่ม ซึ่งในการฟ้องร้องขอให้จำเลยรับผิดชอบต่อสมาชิกกลุ่มทั้งหมดได้เท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้มีการรวบรวมพลังจากบรรดาสมาชิกกลุ่มทั้งหลายขึ้นต่อสู้คดีกับจำเลยได้อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

2.5 โจทก์ได้แสดงให้เห็นว่าโจทก์เป็นสมาชิกของกลุ่มที่มีคุณสมบัติส่วนได้เสียรวมตลอดทั้งการได้มาซึ่งสิทธิการเป็นสมาชิกกลุ่มตามข้อกำหนดที่ออกโดยประธานศาลฎีกา ถ้ามีและโจทก์รวมทั้งทนายความที่โจทก์เสนอให้เป็นทนายความของกลุ่มสามารถดำเนินคดีคุ้มครองสิทธิของกลุ่มบุคคลได้อย่างเพียงพอและเป็นธรรม กล่าวคือตามร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่มมาตรา 222/9 (5) ได้กำหนดคุณสมบัติของโจทก์ คือต้องแสดงให้เห็นที่พอใจของศาลว่าโจทก์เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีคุณสมบัติส่วนได้เสีย รวมตลอดทั้งการได้มาซึ่งสิทธิการเป็นสมาชิกกลุ่มตาม ข้อกำหนดที่ออกโดยประธานฎีกา (ถ้ามี) ความสามารถของโจทก์และทนายความที่โจทก์เสนอให้เป็นทนายความของกลุ่มในการดำเนินคดีแทนกลุ่มบุคคลนอกจากโจทก์จะต้องแสดงให้เห็นที่พอใจของศาลเรื่องคุณสมบัติ ส่วนได้เสีย รวมทั้งการได้มาซึ่งสิทธิการเป็นสมาชิกกลุ่มแล้วยังต้องแสดงให้เห็นที่พอใจแก่ศาลด้วยว่า โจทก์รวมทั้งทนายความที่โจทก์เสนอให้เป็นทนายความของกลุ่มต้องมีศักยภาพเพียงพอที่จะดำเนินคดีคุ้มครองสิทธิของกลุ่มบุคคลได้อย่างเพียงพอและเป็นธรรมด้วยอันเป็นหลักการที่สอดคล้องกับเงื่อนไขเบื้องต้น (Prerequisite) ของการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ส่วนการอุทธรณ์คำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ดำเนินแบบกลุ่มในเรื่องนี้มีบัญญัติ (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/9) วรรคสอง ว่า “คำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม อาจอุทธรณ์ไปยังศาลฎีกาภายใน เจ็ดวัน นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งและให้งดการพิจารณาไว้จนกว่าคำสั่งนั้นจะถึงที่สุด ทั้งนี้ให้ศาลฎีกาวินิจฉัยชี้ขาดโดยเร็ว” ข้อสังเกต การอุทธรณ์คำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้น มีบัญญัติให้อุทธรณ์ไปยังศาลฎีกาเช่นเดียวกับการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่ดำเนินคดีแบบกลุ่มเช่นกัน เพียงแต่ที่กำหนดกรอบระยะเวลาอุทธรณ์ไว้เพียง 7 วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง มิใช่ทำให้อุทธรณ์ได้ภายในกำหนดหนึ่งเดือนเหมือนกับกรณีคำพิพากษา (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่ม

มาตรา 222/45 นอกจากนี้ โดยที่การดำเนินคดีแบบกลุ่มมีผลผูกพันสมาชิกที่มีได้แจ้งความประสงค์ออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือ “Opt – out” ออกไปจากกลุ่มด้วยและกฎหมาย (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/13) ยังกำหนดให้ถือว่าสมาชิกกลุ่มที่ได้แจ้งความประสงค์เป็นหนังสือต่อศาลภายในกำหนดเวลาตามกฎหมาย (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่มมาตรา 222/12) หรือ “Opt – out” ออกไปจากกลุ่มแล้ว ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มนับแต่วันที่ได้รับแจ้งความประสงค์นั้นต่อศาล อีกทั้งยังมีบทบัญญัติ (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/15 วรรคหนึ่ง) ที่ห้ามมิให้สมาชิกกลุ่มที่ไม่ได้ “Opt – out” ออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่มยื่นฟ้องจำเลยในเรื่องเดียวกันกับที่โจทก์ยื่นฟ้อง ส่วนกรณีที่สมาชิกที่ไม่ได้ “Opt – out” ออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่มได้ยื่นฟ้องคดีไว้ก่อนสิ้นกำหนดระยะเวลาออกจากรุ่นย่อยอยู่ในบังคับที่กฎหมาย (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/15 วรรคสอง) กำหนดให้ศาลที่ได้รับฟ้องคดีเช่นว่านี้มีคำสั่งให้จำหน่ายคดีออกเสียจากระบบความ อันเป็นกลุ่มมาตราของกฎหมายที่แสดงให้เห็นเจตนารมณ์ของกฎหมายได้ชัดแจ้งว่า กฎหมายมุ่งประสงค์จะให้มิผู้แทนโจทก์ (Representation Plaintiff) เป็นผู้ดำเนินคดีแทนสมาชิกกลุ่มที่ไม่ได้ “Opt – out” ออกจากกลุ่มเพียงรายเดียว จะมีการดำเนินคดีแบบกลุ่มหลายรายในสิทธิเรียกร้องอย่างเดียวกันของกลุ่มบุคคลเดียวกันไม่ได้ ดังนั้น ในกรณีที่การยื่นคำร้องขอดำเนินคดีแบบกลุ่มเกี่ยวกับสิทธิอย่างเดียวกันหลายราย กฎหมายจึงจำเป็นต้องวางหลักเกณฑ์การพิจารณาคำขอหลายรายนั้นไว้ ดังนี้ (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่มมาตรา 222/10)

ในกรณีที่มีการยื่นคำร้องขอดำเนินคดีแบบกลุ่มเกี่ยวกับสิทธิอย่างเดียวกันหลายรายในศาลเดียวกันหรือต่างศาลกัน ให้ศาลรวมการพิจารณาคำร้องขออนุญาตเหล่านั้นเข้าด้วยกัน และมีคำสั่งให้ผู้ร้องขอรายหนึ่งรายใดเป็นโจทก์ในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในข้อกำหนดที่ออกโดยประธานศาลฎีกาตามมาตรา 222/2 คำสั่งของศาลตามมาตรา 222/1 ให้เป็นที่สิ้นสุด เว้นแต่จะเป็นกรณีตามมาตรา 222/9 วรรค 2

ข้อ 2 ขบวนการพิจารณาคดีแบบกลุ่ม

ตามร่างกฎหมายไทย (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/11) ได้บัญญัติไว้ว่า “เมื่อคำสั่งอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มถึงที่สุดแล้ว ให้ศาลสั่งให้โจทก์นำเงินค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีมาวางศาลตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควรภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งในกรณีที่โจทก์เพิกเฉยไม่ดำเนินการตามคำสั่งดังกล่าวและ

ไม่แจ้งให้ศาลทราบเหตุแห่งการเพิกเฉยเช่นว่านั้นให้ศาลมีคำสั่งยกเลิกการดำเนินคดีแบบกลุ่มและให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปอย่างคดีสามัญหากต่อมาปรากฏว่าค่าใช้จ่ายที่วางไว้มีจำนวนไม่เพียงพอ ศาลจะสั่งให้มีการวางเงินค่าใช้จ่ายดังกล่าวเพิ่มเติมตามจำนวนที่เห็นสมควรก็ได้ ในกรณีที่โจทก์เพิกเฉยไม่ดำเนินการตามคำสั่งดังกล่าวและไม่แจ้งให้ศาลทราบเหตุแห่งการเพิกเฉยเช่นว่านั้น ให้ถือว่าโจทก์ทิ้งฟ้องนอกจากนี้ การดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้นีผลผูกพันทั้งโจทก์และสมาชิกกลุ่มที่มีได้ “Opt – out” ออกจากกลุ่มด้วย ดังนั้น การส่งคำบอกกล่าวและประกาศคำสั่งที่ศาลอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มกับการกำหนดวันให้สมาชิกกลุ่มที่ไม่ต้องผูกพันในผลของการดำเนินคดีแบบกลุ่มใช้สิทธิ “Opt – out” แจ้งความประสงค์ออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่มจึงเป็นกระบวนการพิจารณาที่สำคัญยิ่งที่ศาลจะต้องกระทำก่อนที่จะเริ่มดำเนินคดีต่อไปของการดำเนินคดีแบบกลุ่มตามร่างกฎหมายได้กำหนดวิธีการและกรอบเวลาในการใช้สิทธิออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่มกับผลของการออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่มไว้ดังนี้ (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่มมาตรา 222/13) สมาชิกกลุ่มมีสิทธิออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่มได้โดยแจ้งความประสงค์เป็นหนังสือยื่นต่อศาลในระยะเวลาที่ศาลกำหนดตามมาตรา 222/12(6) และให้สมาชิกกลุ่มดังกล่าวไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มนับแต่วันที่ได้รับแจ้งความประสงค์นั้นต่อศาลเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง สมาชิกกลุ่มจะออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่มไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล คำสั่งของศาลให้เป็นที่สุดบุคคลที่ออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่มแล้วจะร้องขอกลับเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มอีกไม่ได้สมาชิกกลุ่มและบุคคลที่ออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่มจะร้องขอเข้ามาเป็นโจทก์ร่วมในการดำเนินคดีแบบกลุ่มโดยอาศัยสิทธิตามมาตรา 57 ไม่ได้

นอกจากนี้ใน บทบัญญัติแห่งหมวด 4 การดำเนินคดีแบบกลุ่มได้บัญญัติถึงกรณีที่ศาลจะมีคำสั่งยกเลิกการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ไว้ดังนี้

1. กรณีโจทก์เพิกเฉยไม่นำเงินค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีมาวางต่อศาลก่อนเริ่มดำเนินคดีแบบกลุ่ม (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/11 วรรคหนึ่ง)
2. กรณีความปรากฏต่อศาลว่าการดำเนินคดีแบบกลุ่มจะไม่คุ้มครองหรือเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกกลุ่มอย่างเพียงพอ หรือไม่มีความจำเป็นที่จะดำเนินคดีแบบกลุ่มอีกต่อไป (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/16วรรคหนึ่ง)
3. กรณีความปรากฏต่อศาลในระหว่างการพิจารณาว่าทนายความฝ่ายโจทก์ไม่สามารถดำเนินคดีคุ้มครองสิทธิของกลุ่มบุคคลได้อย่างเพียงพอและเป็นธรรม หรือ

ทนายความฝ่ายโจทก์ขอถอนตัวจากการดำเนินคดี และศาลมีคำสั่งให้โจทก์และสมาชิกกลุ่มจัดหาทนายความคนใหม่มาดำเนินคดีแทนภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่โจทก์และสมาชิกกลุ่มกลับเพิกเฉยไม่ยอมดำเนินการดังกล่าว (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณา คดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/16 วรรคสอง)

4. กรณีปรากฏเหตุประการหนึ่งประการใดตามกฎหมาย (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณา คดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/25(1) ถึง (5)) ขึ้นในระหว่างการพิจารณาและศาลได้ ดำเนินกระบวนการพิจารณาเพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้มีโอกาสเข้าแทนที่โจทก์แล้ว ปรากฏว่าศาล ไม่อนุญาตให้สมาชิกกลุ่มเข้าแทนที่ หรือไม่มีการร้องขอเข้าแทนที่โจทก์ส่วนในการ ถอนฟ้องคดีแบบกลุ่มนั้น กฎหมายเปิดโอกาสให้โจทก์ถอนฟ้องได้เหมือน เช่น คดีสามัญ แต่เนื่องจากการถอนฟ้องร้องดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้น โจทก์ฟ้องแทนสมาชิกกลุ่มด้วยและ การที่ศาลพิจารณาว่าสมควรจะอนุญาตให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่มหรือไม่ตามหลักเกณฑ์ ดังกล่าวนั้น โจทก์ได้แสดงให้เห็นที่พอใจของศาลว่าโจทก์มิได้ดำเนินคดีเพื่อตนเองเท่านั้น หากแต่โจทก์จะทำหน้าที่เป็นผู้แทนกลุ่มในการคุ้มครองสิทธิของกลุ่มบุคคลที่โจทก์เป็น สมาชิกกลุ่มอยู่ด้วย ดังนั้น หากศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มแล้ว โดย หลักการ กฎหมายจึงบัญญัติห้ามมิให้โจทก์ถอนฟ้องเว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล อีกทั้งกฎหมายยังกำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับการต้องรับฟังข้อคัดค้านของจำเลย และสมาชิกกลุ่มคนอื่นๆ ก่อนตามที่บัญญัติไว้ (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณา คดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/28) ดังนี้

4.1 เมื่อศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มแล้ว โจทก์จะถอนคำ ฟ้องไม่ได้ เว้นแต่ศาลจะอนุญาตในกรณีที่จำเลยยื่นคำให้การแล้ว ห้ามไม่ให้ศาลอนุญาต โดยไม่ได้ฟังจำเลยก่อนในกรณีที่ได้มีการประกาศกับส่งคำบอกกล่าวให้สมาชิกกลุ่มแล้ว หากศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้อง ให้ศาลกำหนดวันตามที่เห็นสมควร แต่ต้องไม่น้อย กว่าสี่สิบห้าวันเพื่อให้สมาชิกกลุ่มคัดค้านโดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลและสั่งให้โจทก์นำ เงินค่าใช้จ่ายมาวางศาลเพื่อแจ้งเรื่องการถอนฟ้องให้สมาชิกกลุ่มทราบ

4.2 ในกรณีที่โจทก์เพิกเฉยไม่นำเงินค่าใช้จ่ายมาวางศาลตามวรรคสาม โดยไม่แจ้งให้ศาลทราบเหตุแห่งการเพิกเฉยเช่นว่านั้น ให้ศาลมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ถอน ฟ้อง” ข้อความที่บัญญัติว่า “เมื่อศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มแล้ว...” แสดงให้เห็นว่าการถอนฟ้องในคดีแบบกลุ่มจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเป็นเวลาภายหลัง จากศาลมีคำสั่งให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มแล้ว ทั้งนี้เพราะกฎหมายกำหนดให้โจทก์ต้องยื่น

คำร้องขอดำเนินคดีแบบกลุ่มพร้อมกับคำฟ้องเริ่มคดี (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่มมาตรา 222/6) รวมทั้งกำหนดให้ศาลต้องพิจารณาคำสั่งคำร้องขอให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่มก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งรับคำฟ้อง (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/8วรรคหนึ่ง) และบัญญัติต่อเนื่องในมาตราถัดมา (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/9วรรคสาม) ว่า “ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มให้ศาลสั่งรับคำฟ้องไว้พิจารณา...” อันเป็นการแสดงให้เห็นในตัวว่า ตราบใดที่ศาลยังไม่ได้มีคำสั่งอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม ตราบนั้นศาลยังไม่อาจมีคำสั่งรับฟ้องคดีแบบกลุ่มของโจทก์ไว้พิจารณาได้ หากโจทก์ยื่นคำร้องขอถอนฟ้องคดีแบบกลุ่ม ภายหลังจากศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มแล้ว กรณีย่อมเป็นไปตามหลักทั่วไปกล่าวคือ โจทก์จะถอนคำฟ้องไม่ได้ เว้นแต่ศาลจะอนุญาต ซึ่งในกรณีที่ศาลจะอนุญาตให้โจทก์ถอนฟ้องได้นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับว่าขณะที่โจทก์ยื่นคำร้องขอถอนฟ้องนั้น กระบวนพิจารณาได้ดำเนินการมาถึงขั้นตอนใดแล้วกรณีที่โจทก์ถอนฟ้องก่อนมีการประกาศกับส่งคำบอกกล่าวให้สมาชิกกลุ่มทราบนั้นขณะที่โจทก์ขอถอนฟ้องอาจเป็นเวลาก่อนหรือหลังจากที่จำเลยยื่นคำให้การก็ได้ซึ่งกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์การที่ศาลจะพิจารณาสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้โจทก์ถอนฟ้องไว้แตกต่างกันดังนี้

1. ในกรณีที่จำเลยยังไม่ยื่นคำให้การ โจทก์ขอถอนฟ้องคดีแบบกลุ่มก่อนมีการประกาศกับส่งคำบอกกล่าวให้สมาชิกกลุ่มทราบ และก่อนที่จำเลยยื่นคำให้การนั้น ศาลย่อมมีอำนาจสั่งอนุญาตให้โจทก์ถอนฟ้องได้โดยไม่ต้องฟังจำเลยก่อน
2. ในกรณีที่จำเลยยื่นคำให้การแล้ว ศาลย่อมอยู่ในบังคับที่บัญญัติว่าห้ามไม่ให้ศาลอนุญาตโดยไม่ฟังจำเลยก่อน กฎหมายกำหนดให้ศาลกำหนดวันตามที่เหมาะสม แต่ต้องไม่น้อยกว่า 45 วัน เพื่อให้สมาชิกกลุ่มคัดค้านโดยทำเป็นหนังสือและสั่งให้โจทก์นำเงินค่าใช้จ่ายมาวางศาลแล้วจึงแจ้งเรื่องการถอนฟ้องให้สมาชิกกลุ่มทราบนั้น มีขั้นตอนการดำเนินกระบวนพิจารณาดังนี้
 - 2.1 ศาลต้องกำหนดวันตามที่เหมาะสม แต่ต้องไม่น้อยกว่า 45 วัน เพื่อให้สมาชิกกลุ่มมีโอกาสได้คัดค้านการถอนฟ้องของโจทก์
 - 2.2 ศาลต้องสั่งให้โจทก์นำเงินค่าใช้จ่ายมาวางศาลเพื่อแจ้งเรื่องการถอนฟ้องให้สมาชิกกลุ่มทราบ
 - 2.3 การแจ้งเรื่องการถอนฟ้องให้สมาชิกกลุ่มทราบ ศาลต้องแจ้งเรื่องการถอนฟ้องกับกำหนดวันเพื่อให้สมาชิกกลุ่มเท่าที่ทราบและประกาศ

หนังสือพิมพ์หลายฉบับเป็นเวลา 3 วันรวมถึงสื่อมวลชนอื่นหรือวิธีการอื่นใดเพิ่มเติมตามที่เห็นสมควร

2.4 การคัดค้านการถอนฟ้อง สมาชิกกลุ่มต้องทำคัดค้านเป็นหนังสือยื่นต่อศาลภายในกำหนดวันคัดค้านที่ศาลแจ้งและประกาศให้สมาชิกกลุ่มทราบ

2.5 ในกรณีที่โจทก์เพิกเฉยไม่นำเงินค่าใช้จ่ายมาวางศาลโดยไม่แจ้งให้ศาลทราบเหตุแห่งการเพิกเฉยเช่นว่านั้น กฎหมายบัญญัติให้ศาลมีคำสั่งไม่อนุญาตให้โจทก์ถอนฟ้องการตกลงกันหรือการประนีประนอมยอมความกัน การดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้นเมื่อศาลอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มและพ้นระยะที่สมาชิกกลุ่ม “Opt - out” ออกจากกลุ่มแล้ว กรณียอมถือว่า โจทก์ได้รับอนุญาตจากศาลให้ดำเนินคดีแทนกลุ่มบุคคล หากใช้ว่าเป็นการดำเนินคดีเป็นการเฉพาะตัวของโจทก์เท่านั้นไม่ ดังนั้น ภายหลังจากพ้นกำหนดระยะเวลาเช่นว่านี้ หากโจทก์จำเลยสามารถบรรลุข้อตกลงอันจะนำไปสู่การประนีประนอมยอมความกันในประเด็นแห่งคดีได้ โจทก์โดยลำพังกับจำเลยจะทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันแล้วให้ศาลพิพากษาตามยอมดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 138 ไปทันทีเหมือน ดังเช่นคดีสามัญไม่ได้ ทั้งนี้เพราะคำพิพากษาตามยอมในคดีแบบกลุ่มย่อมมีผลผูกพันสมาชิกกลุ่มที่มีได้ “Opt - out” ออกไปจากกลุ่มด้วย กรณีจึงมีความจำเป็นที่กฎหมายจะต้องกำหนดกระบวนการพิจารณาเพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มได้มีส่วนร่วมในการตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันในประเด็นแห่งคดีด้วยการคัดค้านหรือแจ้งความประสงค์ “Opt - out” ออกจากกลุ่มการเป็นสมาชิกกลุ่มได้ (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่มมาตรา 222/29) ดังนี้เมื่อศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มและพ้นระยะเวลาตามมาตรา 222/12 (6) แล้วก่อนที่ศาลจะอนุญาตให้มีการตกลงหรือประนีประนอมยอมความกันในประเด็นคดีให้ศาลกำหนดวันตามที่เห็นสมควร แต่ต้องไม่น้อยกว่าสี่สิบห้าวัน เพื่อให้สมาชิกกลุ่มคัดค้านหรือแจ้งความประสงค์ออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่มโดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลและสั่งให้โจทก์นำเงินค่าใช้จ่ายมาวางศาลเพื่อแจ้งการตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันในประเด็นแห่งคดีให้สมาชิกกลุ่มทราบตามวิธีการเช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ในมาตรา 222/12 วรรคหนึ่ง เมื่อศาลมีคำสั่งอนุญาตให้มีการตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันในประเด็นแห่งคดีแล้ว ให้ถือว่าสมาชิกกลุ่มรายที่แจ้งความประสงค์ออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่มและมีได้ขอถอนความประสงค์ดังกล่าวก่อนศาลมีคำสั่งอนุญาต ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตในกรณีที่โจทก์เพิกเฉยไม่นำเงินค่าใช้จ่ายมาวางศาลตามวรรคหนึ่ง โดยไม่แจ้งให้

ศาลทราบเหตุแห่งการเพิกเฉยเช่นนั้น ให้ศาลมีคำสั่งไม่อนุญาตให้มีการประนีประนอมยอมความกันใน ประเด็นแห่งคดี”

ในกรณีที่โจทก์จำเลยตกลงกันว่าจะเสนอข้อพิพาทให้อนุญาตให้ตุลาการเป็นผู้ชี้ขาดคดีแบบกลุ่มก็มีความจำเป็นที่จะต้องกระทำด้วยเหตุผลอย่างเดียวกันนั้น และต้องกระทำโดยกระบวนการพิจารณาทำนองเดียวกันด้วยกฎหมาย (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/30) จึงบัญญัติถึงกระบวนการพิจารณาที่ศาลและโจทก์จะต้องดำเนินการก่อนที่ศาลจะอนุญาตให้มีการเสนอข้อพิพาทให้อนุญาตให้ตุลาการเป็นผู้ชี้ขาดตามแบบบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยอนุญาตให้ตุลาการว่าให้นำเรื่องการตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความมาใช้บังคับโดยอนุโลมดังนี้

เมื่อศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มและพ้นระยะเวลาตามมาตรา 222/12(6) แล้ว ก่อนที่ศาลจะอนุญาตให้มีการเสนอข้อพิพาทให้อนุญาตให้ตุลาการเป็นผู้ชี้ขาดตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยอนุญาตให้ตุลาการให้นำความใน มาตรา 222/29 บังคับโดยอนุโลมศาลต้องทำหน้าที่ปกป้องคุ้มครองสิทธิของสมาชิกกลุ่มที่ต้องผูกพันด้วยในผลแห่งการที่โจทก์ถอนฟ้อง หรือข้อตกลงแห่งการประนีประนอมยอมความกันในประเด็นแห่งคดีหรือผูกพันด้วยในการเสนอข้อพิพาทให้อนุญาตให้ตุลาการเป็นผู้ชี้ขาดคดีแบบกลุ่ม ดังนั้น แม้สมาชิกแบบกลุ่มจะมีได้คัดค้านหรือแสดงความประสงค์ออกจากกลุ่ม แต่ในการดำเนินกระบวนการเกี่ยวกับการที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตหรือไม่ อนุญาตให้มีการถอนฟ้อง ยอมความหรือเสนอข้อพิพาทให้อนุญาตให้ตุลาการเป็นผู้ชี้ขาดนั้น สมาชิกกลุ่มมิได้มีสิทธิดำเนินกระบวนการใดๆ กฎหมายจึงให้ความคุ้มครองสิทธิของสมาชิกกลุ่มโดยกำหนดข้อพิจารณาให้ศาลคำนึงเงื่อนไขต่างๆตามที่ระบุไว้(ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/31) ซึ่งบัญญัติว่าในการพิจารณามีคำสั่งตามมาตรา 222/27 มาตรา 222/28 หรือมาตรา 222/29 ให้ศาลคำนึงถึง

- (1) ความจำเป็นที่จะดำเนินคดีแบบกลุ่มต่อไป
- (2) ความคุ้มครองหรือประโยชน์ของสมาชิกกลุ่ม
- (3) ความยุ่งยากหรือความสะดวกในการที่จะดำเนินคดีแบบกลุ่มต่อไป
- (4) ความเป็นธรรมและความมีประสิทธิภาพในการที่จะดำเนินคดีแบบกลุ่มต่อไป
- (5) จำนวนของสมาชิกกลุ่มที่คัดค้าน
- (6) ความสามารถของจำเลยในการชดเชยค่าเสียหายในกรณีที่มีการตกลงกันหรือ

ประนีประนอมยอมความกันในประเด็นแห่งคดี

(7) การตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันในประเด็นแห่งคดีของคุณความ มีความเป็นธรรมและเป็นประโยชน์กับสมาชิกการดำเนินคดีแบบกลุ่ม เป็นการดำเนินคดีที่ มิใช่มีผลเพียงยุติข้อพิพาทระหว่างโจทก์กับจำเลยเท่านั้น กระบวนการยุติธรรมทางเลือก อีกประการหนึ่งที่ช่วยขจัดความขัดแย้งและอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชน ดังนั้น ระบบบริหารจัดการคดีจึงเป็นเรื่องจำเป็นที่กฎหมายจะต้องบัญญัติขึ้นเพื่อสนับสนุนให้การ ดำเนินคดีแบบกลุ่มได้เสร็จไปด้วยความรวดเร็วร่างกฎหมายการดำเนินคดีแบบกลุ่ม จึงกำหนดกระบวนการ “Pre – trial Conference” โดยให้ศาลนัดพร้อมเพื่อให้ประโยชน์แก่ การบริหารจัดการคดี ดังได้บัญญัติไว้ในร่างกฎหมายวิธีพิจารณาความคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/17 ดังนี้

- 1) โกล่เกลี่ยหรือนำวิธีอนุญาโตตุลาการมาใช้เพื่อให้คดีเสร็จ
- 2) ให้คู่ความนำต้นฉบับพยานเอกสารหรือพยานวัตถุมาแสดงต่อศาลเพื่อให้ ศาลและคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตรวจดู คู่ความที่ประสงค์จะอ้างอิงให้ศาลมีคำสั่งเรียกพยาน นั้นมาจากผู้ครอบครอง ให้ยื่นคำขอต่อศาลพร้อมยื่นบัญชีระบุพยานนั้นก่อนวันนัด ในกรณี มีเหตุขัดข้องไม่สามารถนำพยานหลักฐานที่ศาลออกคำสั่งเรียกนั้น หรือมีเหตุจำเป็นอื่นใด ถ้าศาลเห็นสมควร ก็ให้เลื่อนวันนัดพร้อมออกไปตามที่เหมาะสม
- 3) ให้ศาลตรวจดูคำคู่ความ แล้วนำข้ออ้างข้อเถียงที่ปรากฏในคำคู่ความ เทียบกันดู
- 4) กำหนดระยะเวลาทั้งหมด
- 5) กำหนดวัน เวลา วิธีการ และขั้นตอนในการดำเนินคดีที่จำเป็น
- 6) กำหนดตัวผู้เชี่ยวชาญตามกฎหมาย(ร่างกฎหมายดำเนินคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/20)

ข้อ 3 คำพิพากษาคดีแบบกลุ่ม

คำพิพากษาของศาลในคดีแบบกลุ่มมีผลผูกพันทั้งคู่ความและสมาชิก กลุ่ม การดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้น กฎหมายได้กำหนดให้ศาลต้องควบคุมกำกับดูแลการ ดำเนินกระบวนการพิจารณาของคุณความ โดยเฉพาะโจทก์ให้ทำหน้าที่มิใช่คุ้มครองสิทธิเฉพาะ ส่วนของตนเท่านั้น หากแต่ต้องดำเนิน กระบวนการพิจารณาเพื่อคุ้มครองสิทธิของกลุ่มบุคคล ได้อย่างเพียงพอและเป็นธรรม การใช้ดุลพินิจพิจารณาคดี ทุกขั้นตอนของการดำเนิน กระบวนการพิจารณา ศาลจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวังและคำนึงถึงสิทธิและประโยชน์

และความเป็นธรรมที่จะเกิดขึ้นแก่กลุ่มบุคคลด้วย หากใช้พิจารณาเพื่อประโยชน์แห่งความเป็นธรรมเฉพาะโจทก์และจำเลยซึ่งเป็นคู่ความในคดีเท่านั้น (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/36) ได้วางหลัก คำพิพากษาของศาลต้องกล่าวหรือแสดงรายการดังต่อไปนี้

1) รายการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 141 เป็นแบบคำพิพากษาคดีสามัญและคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ต้องลงลายมือชื่อผู้พิพากษาที่พิพากษาหรือทำคำสั่งหรือถ้าผู้พิพากษาคนใดลงลายมือชื่อไม่ได้ ก็ให้ผู้พิพากษาอื่นที่พิพากษาหรือทำคำสั่งคดีนั้น หรืออธิบดีผู้พิพากษา แล้วแต่กรณี จดแจ้งเหตุที่ผู้พิพากษาคคนนั้นมิได้ลงลายมือชื่อ และมีความเห็นฟ้องด้วยคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น แล้วก๊อัดไว้ในสำนวนความ

2) ในส่วนของรายการในคำพิพากษานั้น คำพิพากษาของศาลต้องกล่าวหรือแสดงลักษณะโดยชัดเจนของกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มย่อยที่จะต้องถูกผูกพันตามคำพิพากษาดด้วย ลักษณะโดยชัดเจนของกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มย่อยนั้นมีความหมายเช่นเดียว คำว่า มีลักษณะเฉพาะของกลุ่มเหมือนกัน (Typicality) คำพิพากษาต้องกล่าวหรือแสดงให้ชัดเจนเกี่ยวกับบุคคล เวลา และสถานที่ของกลุ่มบุคคลที่จะต้องถูกผูกพันตามคำพิพากษาให้ชัดเจนว่าเป็นกลุ่มบุคคล หรือกลุ่มย่อยกลุ่มใดเป็นการชำระบังคับขอบเขตของกลุ่มบุคคล (Area of Class) อันจะเป็นประโยชน์แก่การบังคับคดีต่อไปทั้งนี้เพราะตามมาตรา 271 กำหนดให้คู่ความหรือบุคคล ซึ่งเป็นฝ่ายชนะ (เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา) ชอบที่จะร้องขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลเท่านั้น พนักงานบังคับคดีหรือศาล แล้วแต่กรณี ก็คงต้องพิจารณาจากรายการของคำพิพากษาซึ่งเป็นรายการที่กำหนดให้คำพิพากษาต้องกล่าวหรือแสดงถึงลักษณะโดยชัดเจนของกลุ่มบุคคล หรือกลุ่มย่อยที่จะต้องถูกผูกพันตามคำพิพากษานั้นเอง

3) ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้จำเลยชำระหนี้เป็นเงิน ต้องระบุจำนวนเงินที่จำเลยต้องชำระแก่โจทก์ รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการคำนวณในการชำระเงินให้สมาชิกกลุ่มในกรณีที่โจทก์มีค่าขอบังคับให้จำเลยชำระหนี้ เป็นเงิน ค่าขอบังคับของกลุ่มบุคคลต้องระบุหลักการและวิธีการคำนวณ เพื่อชำระเงินให้แก่สมาชิกกลุ่มเท่าที่ระบุได้ แต่ไม่จำเป็นต้องแสดงจำนวนเงินที่สมาชิกกลุ่มแต่ละรายจะได้รับด้วย ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้จำเลยชำระหนี้เป็นเงินศาลจะต้องระบุรายการดังต่อไปนี้ในคำพิพากษาดด้วย

(1) ต้องระบุจำนวนเงินที่จำเลยจะต้องชำระให้แก่โจทก์

(2) ต้องระบุหลักเกณฑ์และวิธีการคำนวณในการชำระเงินให้แก่

สมาชิกกลุ่ม

(3) จำนวนเงินรางวัลของทนายความฝ่ายโจทก์

เงินรางวัลของทนายความฝ่ายโจทก์นั้น ศาลอยู่ในบังคับที่จะต้องพิพากษากำหนดให้ก็ต่อเมื่อโจทก์เป็นฝ่ายชนะคดีซึ่งเท่ากับว่าโจทก์พิสูจน์แสดงให้ศาลเห็นว่าจำเลยได้กระทำละเมิดหรือผิดสัญญาและก่อให้เกิดความเสียหายต่อโจทก์และสมาชิกกลุ่มจริงตามฟ้อง ดังนั้น กฎหมายจึงกำหนดให้จำเลยต้องเป็นผู้รับผิดชอบชำระเงินรางวัลนี้ด้วยนอกเหนือจากหนี้ตามคำพิพากษาในส่วนอื่นๆ กับกำหนดหลักเกณฑ์การกำหนดจำนวนเงินรางวัลของทนายความฝ่ายโจทก์ไว้ (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาความคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/37) ดังนี้กรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้จำเลยกระทำการหรืองดเว้นกระทำการหรือส่งมอบทรัพย์สินให้ศาลกำหนดจำนวนเงินรางวัลที่จำเลยจะต้องชำระให้แก่ทนายความฝ่ายโจทก์ตามที่เห็นสมควรโดยคำนึงถึงความยากง่ายของคดีประกอบกับระยะเวลาและการทำงานของทนายความฝ่ายโจทก์รวมทั้งค่าธรรมเนียมแห่งการนี้ เมื่อการพิจารณาลิ้นสุดลง ให้ทนายความฝ่ายโจทก์ยื่นบัญชีค่าใช้จ่ายดังกล่าวต่อศาลโดยให้สำเนาแก่จำเลยด้วยถ้าคำพิพากษากำหนดให้จำเลยใช้เงิน นอกจากศาลต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ศาลคำนึงถึงจำนวนเงินที่โจทก์และสมาชิกกลุ่มมีสิทธิได้รับประกอบด้วย โดยกำหนดเป็นจำนวนร้อยละของจำนวนเงินดังกล่าว แต่จำนวนเงินรางวัลดังกล่าวต้องไม่เกินร้อยละสามสิบของจำนวนเงินนั้น”

การกำหนดจำนวนเงินรางวัลทนายความในกรณีที่มีการเปลี่ยนทนายความฝ่ายโจทก์ หากศาลมีคำสั่งให้โจทก์และสมาชิกกลุ่มจัดหาทนายความคนใหม่มาดำเนินคดีแทนโจทก์ เมื่อปรากฏว่าในระหว่างการพิจารณา ทนายความโจทก์ไม่สามารถดำเนินคดีคุ้มครองสิทธิของกลุ่มบุคคลได้อย่างเพียงพอและเป็นธรรม หรือ กรณีที่ทนายความฝ่ายโจทก์ได้ขอถอนตัวออกจากกรดำเนินคดี

ปัญหาว่าศาลจะกำหนดจำนวนเงินรางวัลที่จะให้แก่ทนายความฝ่ายโจทก์อย่างไร ทั้งนี้เพราะในส่วนของทนายความโจทก์คนเดิมที่ได้ดำเนินการไป และในส่วนของทนายทนายความฝ่ายโจทก์คนใหม่ที่เข้ามาทำหน้าที่เป็นทนายความให้แก่โจทก์ หรือสมาชิกกลุ่ม ดังนั้นเพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องดังกล่าว จึงได้มีบทบัญญัติให้ศาลกำหนดจำนวนเงินรางวัลให้แก่ ทนายความฝ่ายโจทก์คนเดิมและทนายความคนใหม่ตามสัดส่วนของการทำงานและค่าใช้จ่ายที่ได้เสียไปการให้ถือว่าทนายความฝ่ายโจทก์เป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและจำเลยเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาในส่วนของเงินรางวัลทนายความฝ่าย

โจทก์ด้วย และเงินรางวัลดังกล่าวมิใช่ค่าฤชาธรรมเนียม ทั้งนี้เพราะ “เงินรางวัล” ตามที่ศาลกำหนดให้จำเลยชำระให้แก่ทนายความฝ่ายโจทก์ มีความแตกต่างจาก “ค่าทนายความ” เนื่องจากค่าทนายความตามที่ศาลมีคำพิพากษาให้คู่ความฝ่ายใดเป็นผู้รับผิดชอบนั้นถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของค่าฤชาธรรมเนียมยอมตกเป็นของโจทก์ซึ่งเป็นตัวความที่หาใช้ตกได้แก่ทนายความฝ่ายโจทก์เหมือนเช่นเงินรางวัลทนายความโจทก์ไม่ นอกจากนั้น กฎหมายยังได้กำหนดให้ศาลมีอำนาจพิพากษากำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการปฏิบัติตามคำพิพากษา ได้ตามกฎหมาย (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาความคดีแบบกลุ่มมาตรา 222/38) ศาลชั้นต้นมีอำนาจพิจารณาสั่งคำร้องขอทุเลาการบังคับตามคำพิพากษาในกรณีการดำเนินคดีแบบกลุ่มและคำสั่งของศาลชั้นต้นให้ถือเป็นที่สุด (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาความคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/38 วรรค 2) ซึ่งจะแตกต่างจากการพิจารณาความคดีสามัญ กล่าวคืออำนาจในการพิจารณาคำสั่งคำร้องขอทุเลาการบังคับคดีจะเป็นของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณีข้อ 4. การบังคับคดีแบบกลุ่มเมื่อศาลได้มีคำพิพากษาให้ศาลแจ้งคำพิพากษาให้สมาชิกทราบ โดยวิธีการส่งคำพิพากษาให้แก่สมาชิกกลุ่มเท่าที่ทราบ และประกาศทางหนังสือพิมพ์รายวันที่แพร่หลายเป็นเวลา สามวัน และแจ้งให้อธิบดีกรมบังคับคดีทราบด้วย (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาความคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/39 (วรรคหนึ่ง)เจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้ดำเนินการบังคับคดีตามคำพิพากษาแทนโจทก์หรือสมาชิกกลุ่มในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้จำเลยชำระเงินหรือชำระเงินรวมอยู่ด้วย ให้ ศาลตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้บังคับคดีแทนโจทก์หรือสมาชิกกลุ่ม รวมถึงกำหนดระยะเวลาเพื่อให้โจทก์หรือสมาชิกกลุ่มยื่นคำขอรับชำระหนี้ แต่หากเป็นกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้จำเลยชำระหนี้เป็นอย่างอื่นและจำเป็นจะต้องมีการดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อประโยชน์แก่การบังคับคดีตามคำพิพากษาโจทก์อาจยื่นคำขอต่อศาลเพื่อตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการได้ (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาความคดีแบบกลุ่มมาตรา 222/39 วรรคสอง) กรณีที่โจทก์หรือสมาชิกกลุ่มมิได้ยื่นคำขอภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ถือว่าโจทก์หรือสมาชิกกลุ่มไม่มีสิทธิที่จะขอเฉลี่ยทรัพย์สินหรือเงินในการบังคับคดี เว้นแต่ในกรณีเหตุสุดวิสัยโจทก์หรือสมาชิกกลุ่มสามารถที่จะยื่นคำขอรับชำระหนี้ ต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี ได้ภายในสามสิบวัน นับแต่วันพ้นกำหนดระยะเวลา (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาความคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/39 วรรคท้าย)

การโต้แย้งคำขอรับชำระหนี้ของโจทก์หรือสมาชิกกลุ่มที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ คู่ความในคดีหรือสมาชิกกลุ่มรายอื่นอาจยื่นขอตรวจหรือโต้แย้งคำขอรับชำระหนี้ของโจทก์

หรือสมาชิกกลุ่มซึ่งได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลายื่นคำขอรับชำระหนี้เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุสุดวิสัยอาจขอขยายเวลาออกไปได้อีกแต่ไม่เกินสามสิบวัน (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/40)

กรณีที่มีการโต้แย้งคำขอรับชำระหนี้ เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจมีคำสั่งให้ยกคำขอรับชำระหนี้ อนุญาตให้ได้รับชำระหนี้เต็มตามจำนวน หรืออนุญาตให้ได้รับชำระหนี้บางส่วน ซึ่งโจทก์หรือสมาชิกกลุ่มอาจยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งของเจ้าพนักงานบังคับคดีต่อศาลได้ ภายในกำหนดเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่รับทราบคำสั่ง ซึ่งคำสั่งของศาลดังกล่าวให้อุทธรณ์ไปยังศาลฎีกาภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/42)

กรณีที่จำเลย ได้ปฏิบัติ ตามคำพิพากษาโดยนำเงินหรือทรัพย์สินมาวางต่อ เจ้าพนักงานบังคับคดี หรือเมื่อได้มีการขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นหรือกรณีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้รวบรวมทรัพย์สินอื่นของจำเลย และได้หักค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจ่ายเงินให้ผู้มีสิทธิตามลำดับดังนี้ (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/44)

- 1) ผู้มีสิทธิได้รับชำระหนี้ก่อนตามมาตรา 287 และมาตรา 289
- 2) เงินรางวัลความผายใจทักตามมาตรการกฎหมาย (ร่างกฎหมายการดำเนินคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/37)
- 3) ค่าฤชาธรรมเนียมใช้แทนโจทก์
- 4) โจทก์ สมาชิกกลุ่ม และเจ้าหนี้อื่นที่มีสิทธิได้รับเฉลี่ยทรัพย์สินตามมาตรา

290

ข้อ 5 การอุทธรณ์คดีแบบกลุ่ม

ตามร่างกฎหมายไทยได้ (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/45) มีบัญญัติไว้ว่า “ภายใต้บังคับบทบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์ในประมวลกฎหมายนี้ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่ดำเนินคดีแบบกลุ่มตามหมวดนี้ให้อุทธรณ์ไปยังศาลฎีกา ภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น”

ตามบทบัญญัติดังกล่าวข้อความระบุไว้ แม้กฎหมายจะกำหนดหลักเกณฑ์ของการอุทธรณ์คดีแบบกลุ่มว่า “คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล” ที่ดำเนินคดีแบบกลุ่มตามหมวดนี้ให้อุทธรณ์ไปยังศาลฎีกา อันเป็นหลักเกณฑ์ใหม่ที่จัดระบบการพิจารณาพิพากษาคดีแบบกลุ่มเป็นระบบศาลสองชั้น ซึ่งแตกต่างกับคดีสามัญที่เป็นระบบศาลสาม

ชั้น แต่หลักเกณฑ์พื้นฐานตามบทบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์ตามบทบัญญัติภาค 3 ลักษณะ 1 อุทธรณ์ แห่งประมวลกฎหมายนี้ ก็ยังต้องนำมาใช้บังคับแก่การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่ดำเนินคดีแบบกลุ่มตามหมวดนี้ด้วย เว้นแต่จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์ในประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่ดำเนินคดีแบบกลุ่มต้องอยู่ภายใต้บังคับเฉพาะที่สำคัญที่ใช้แก่การอุทธรณ์คดีแพ่งสามัญด้วย ตามบทบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์คดีแบบกลุ่มที่ผิดแผกแตกต่างไปจากการอุทธรณ์คดีสามัญกฎหมาย (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/46) มีบัญญัติไว้ว่าสมาชิกกลุ่มไม่มีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ยกเว้นในกรณีตามมาตรา 222/42

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่ากฎหมายให้สิทธิสมาชิกกลุ่มที่จะอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลได้เพียงกรณีเดียว คือซึ่งเป็นการอุทธรณ์คำสั่งขอรับชำระหนี้ของศาลชั้นต้นเท่านั้น (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/42) สมาชิกกลุ่มจะใช้สิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่ดำเนินคดีแบบกลุ่มตามหมวดนี้ในเรื่องอื่นๆ นอกจากนี้ไม่ได้เลยราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ ให้ถือราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์เฉพาะระหว่างโจทก์กับจำเลย กฎหมายกำหนดหลักการสำคัญว่าการอุทธรณ์คดีแบบกลุ่มตามส่วนที่ 4 นี้ต้องอยู่ภายใต้บังคับบทบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์ในประมวลกฎหมายนี้ด้วยกล่าวคือต้องอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 224 ที่ห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงในคดีที่ราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในคดีไม่เกิน 50,000 บาท แต่คำพิพากษาคดีแบบกลุ่มในกรณีที่ศาลพิพากษาให้จำเลยชำระหนี้เป็นเงินให้แก่โจทก์เท่านั้นแต่ในส่วนของสมาชิกกลุ่มกฎหมายกำหนดให้ศาลกล่าวหรือแสดงหลักเกณฑ์ และวิธีการคำนวณในการชำระเงินให้สมาชิกกลุ่มเท่านั้น ดังนั้น ในชั้นนี้คู่ความในคดีและศาลยอมไม่อยู่ในวิสัยที่จะคำนวณหาทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ตามมาตรา 224 ได้เลย เพื่อขจัดปัญหาข้อขัดข้องที่จะเกิดขึ้นแก่การพิจารณาข้อจำกัดสิทธิในการดำเนินคดีแบบกลุ่มตามมาตรา 224 กฎหมาย (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/47) มีบัญญัติไว้ว่าราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ให้ถือราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์เฉพาะระหว่างโจทก์กับจำเลย ในกรณีที่จำเลยยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ตามมาตรา 234 นั้น ให้จำเลยนำค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวงมาวางศาลและนำเงินมาชำระตามคำพิพากษาหรือหาประกันให้ไว้ต่อศาลเฉพาะในส่วนที่

จำเลยต้องรับผิดชอบชำระหนี้ให้แก่โจทก์ แต่ไม่ต้องนำเงินมาชำระหรือหาประกันให้ไว้ต่อศาล สำหรับเงินรางวัลนายความ

การขออนุญาตอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา ข้อจำกัดสิทธิในเรื่องการอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่คู่ความมิได้หยิบยกขึ้นว่ากล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้นตามมาตรา 225 นั้น คู่ความในคดีและศาลย่อมอยู่ในบังคับแห่งบทบัญญัติของกฎหมายมาตราดังกล่าว ที่จะหยิบยกปัญหาเช่นนั้นขึ้นอุทธรณ์หรือวินิจฉัยไม่ได้ตามมาตรา 225 วรรคหนึ่ง เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นใน กรณีต่างๆ ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 225 วรรคสอง ซึ่งหลักกฎหมายของมาตรา 225 ดังกล่าวสำหรับคดีสามัญผลแห่งคำพิพากษาจะผูกพันเฉพาะคู่ความในคดีเท่านั้น แต่ในการดำเนินคดีแบบกลุ่มซึ่งผลของคำพิพากษามีใช้เพียงผูกพันเฉพาะคู่ความในคดีเท่านั้น หากแต่ยังมีผลผูกพันไปถึงสมาชิกกลุ่มด้วย เพียงแต่การพลาดพลั้งของนายความฝ่ายโจทก์หรือฝ่ายจำเลยที่มีได้หยิบยกปัญหาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายใดขึ้นกล่าวอ้างมาแต่ในศาลชั้นต้นนั้น น่าจะไม่มี ความชอบธรรมเพียงพอที่จะปิดปากสมาชิกกลุ่มคนอื่นๆ หรือจำเลยหรือปิดกั้นอำนาจศาลฎีกาในการพิจารณาให้ความเป็นธรรมแก่คู่ความในคดีลักษณะเช่นนี้ ซึ่งรวมทั้งข้อจำกัดสิทธิอุทธรณ์ของคู่ความอื่นๆ ด้วยเช่น อุทธรณ์ไม่ขัดแย้งตามมาตรา 225 หรืออุทธรณ์ที่ยื่นเกินกำหนดเป็นต้น ดังนั้น กฎหมายจึงเปิดโอกาสให้คู่ความในคดีแบบกลุ่มที่จะยื่นคำร้องขออนุญาตอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา ในกรณีที่คู่ความ เห็นว่าคดีต้องห้ามอุทธรณ์หรือในกรณีที่ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับอุทธรณ์เพราะเหตุอุทธรณ์ต้องห้ามไว้ในกฎหมาย (ร่างกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/48) มีบัญญัติไว้ว่าในคดีที่คู่ความเห็นว่าต้องห้ามอุทธรณ์ คู่ความอาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องเพื่อขออนุญาตอุทธรณ์ต่อศาลฎีกาไปพร้อมกับอุทธรณ์ก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ เมื่อศาลชั้นต้นตรวจอุทธรณ์แล้วเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ต้องห้ามก็ให้ส่งอุทธรณ์และคำขอดังกล่าวไปยังศาลฎีกาเพื่อพิจารณา แต่ถ้าศาลชั้นต้นเห็นว่าอุทธรณ์ดังกล่าวไม่ต้องห้ามก็ให้มีคำสั่งรับอุทธรณ์นั้นไว้ดำเนินการต่อไปในกรณีที่ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับอุทธรณ์เฉพาะเหตุต้องห้ามอุทธรณ์ คู่ความอาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องเพื่อขออนุญาตต่อศาลฎีกาภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งก็ได้ถ้า คู่ความยื่นคำขอดังกล่าวแล้ว จะอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ไม่ได้การยื่นคำขอและการพิจารณาคำขอของศาลฎีกาตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดโดยข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามกฎหมาย (ร่างกฎหมายการดำเนินคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/2)

คดีที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับอุทธรณ์ส่งมาให้ศาลฎีกา หากศาลฎีกาพิจารณาเห็นว่าอุทธรณ์นั้นต้องห้ามอุทธรณ์ ให้ยกอุทธรณ์ แต่ถ้าศาลฎีกาพิจารณาเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็นต้องแก้ไขข้อผิดพลาด จะรับพิจารณาพิพากษาคดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ดังกล่าวนั้นก็ได้อีกที่ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์แต่ศาลฎีกาเห็นว่าข้อที่อุทธรณ์นั้นไม่สมควรได้รับการวินิจฉัยจากศาลฎีกาตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยระเบียบของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา จะยกอุทธรณ์ดังกล่าวเสียก็ได้ ข้อบังคับสภาพทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ.2529 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 27 (3) (จ) และมาตรา 51 และด้วยความเห็นชอบของสภานายกพิเศษแห่งสภาพทนายความตามมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 คณะกรรมการสภาพทนายความออกข้อบังคับว่าด้วยมรรยาททนายความไว้ดังต่อไปนี้หมวด 1 บททั่วไป ; หมวด 2 มรรยาทต่อศาลและในศาล ; หมวด 3 มรรยาทต่อตัวความ ; หมวด 4 มรรยาทต่อทนายความด้วยกันต่อประชาชนผู้มีอรรถคดี และอื่นๆ ; หมวด 5 มรรยาทในการแต่งกาย ; หมวด 6 มรรยาทในการปฏิบัติ ตามคำสั่งตามกฎหมายและข้อบังคับประกาศ ณ วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2529 ประธานดวงรัตน์นายกสภาพทนายความประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม 103 ตอนที่ 25 วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2529

สรุปจากการศึกษาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิชาชีพทนายความ จากข้อบังคับสภาพทนายความ ว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ.2529 สรุปได้ว่า ทนายความคือผู้ที่ทำหน้าที่ใช้กฎหมาย เป็นตัวแทนของผู้มีอรรถคดีโดยการทำหน้าที่ทนายความที่ต้องซื่อสัตย์ สุจริตและต้องรักษาไว้ซึ่งสิทธิ และประโยชน์ของลูกค้า ให้ได้รับความเป็นธรรมจากการใช้กฎหมาย และต้องปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ของทนายความ ตลอดจนวิธีการดำเนินคดี

บทสรุปและการนำไปใช้

1. บทสรุป

จากการศึกษาคู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ ชุดที่ 2 เรื่อง การพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความ ซึ่งผู้รับการพัฒนาตนเองได้ศึกษาเนื้อหาในส่วนต่างๆ ประกอบด้วย 1) ความหมายของความรู้ 2) ความหมายของประสบการณ์ 3) ความหมายของวิชาชีพ 4) ความหมายของการพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความ โดยการศึกษาดังกล่าว จะทำให้ผู้รับการพัฒนาตนเองได้รับความรู้เกี่ยวกับความหมาย

ความสำคัญ องค์ประกอบของความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ตลอดจนแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความ จากทั้งนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่เป็นทนายความที่ผ่านการประกอบอาชีพทนายความมาแล้ว โดยบางคนเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงาน อีกทั้งผู้รับการพัฒนาตนเองยังจะได้รับความรู้จากการศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ข้อบังคับและหนังสือเวียนต่างๆ จากแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตตามเว็บไซต์ต่างๆ ที่ผู้วิจัยใส่ไว้ในคู่มือการพัฒนาชุดนี้แล้ว

เนื่องจากผู้วิจัยไม่สามารถบรรจุเนื้อหาทั้งหมดไว้ในคู่มือการพัฒนาได้เพราะเนื้อหาที่มีจำกัด ทั้งนี้ผู้เข้ารับการพัฒนาตนเองจะต้องหมั่นศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ

นอกจากนี้ ผู้รับการพัฒนาตนเองยังจะต้องศึกษาหาความรู้ในทางวิชาการด้านอื่นเพิ่มเติมเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ อาทิ ความรู้ทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมความรู้ทางภาษาต่างประเทศ/ภาษาท้องถิ่น ความรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนความรู้ทางด้านเทคโนโลยี วิทยาการและสารสนเทศสมัยใหม่ เป็นต้น

2. การนำไปใช้

หลังจากผู้รับการพัฒนาตนเองได้รับความรู้ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้รับการพัฒนาตนเองก็จะสามารถนำความรู้ต่างๆ ที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความ ของตนเองให้มีความเชี่ยวชาญขึ้น และสามารถนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานได้ ดังนี้

2.1 สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษา โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่ออกใหม่หรือแก้ไขเพิ่มเติม รวมทั้งความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการแนวคิดและจากคำแนะนำของทนายความและผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญจากการสัมภาษณ์มาในการปฏิบัติหน้าที่และใช้ในการให้คำแนะนำแก่ทนายความในการปฏิบัติหน้าที่

2.2 สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษา ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำแนะนำ ข้อบังคับและหนังสือเวียนต่างๆ ในราชการศาลยุติธรรม มาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่และให้คำแนะนำแก่ทนายความ

2.3 สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการ

พิจารณาพิพากษาคดีของศาลชั้นต้น เทคนิคในการว่าความและการพิพากษาและคำสั่งชี้ขาดคดี การวิเคราะห์ สรุปเหตุผลทำคำพิพากษาหรือคำสั่ง รวมทั้งความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการสืบค้นคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลสูงจากโปรแกรมคำพิพากษาและตำราต่างๆ มาใช้ในการตรวจสำนวนคดี รายงานกระบวนการพิจารณาและร่างคำพิพากษาที่ทนายความพิจารณาหรือพิพากษาคดีเสร็จแล้วในเบื้องต้น

2.4 สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาทางวิชาการด้านอื่น ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น และเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนความรู้ในด้านสหวิทยาการอื่นๆ ที่ทนายความควรรู้ ความรู้เกี่ยวกับการจัดระบบสมานฉันท์และสันติวิธี และความรู้เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยและการประนอมข้อพิพาท มาใช้ในการว่าความในอรรถคดีให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ นอกจากนี้ผู้รับการพัฒนาตนเอง มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหมั่นฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในฐานะเป็นทนายความที่ดีและมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ทักษะการเขียนคำร้อง ทักษะการสื่อสาร ทักษะการประเมินวิเคราะห์พยานหลักฐาน ระเบียบข้อพิพาททางเลือก ทำงานและการศึกษาอบรมปฏิบัติงานให้ได้ผลและบรรลุเป้าหมายในการทำงานตลอดจน ทนายความผู้ปฏิบัติงานในปัจจุบัน ได้แก่ ทักษะในการติดต่อสื่อสาร การให้ที่ยอมรับกันว่ามีความสำคัญไม่น้อยกว่ากัน คือ เป็นสิ่งที่ช่วยให้ทนายความนอกเหนือจากการฝึกอบรมตามระบบที่เป็นทางการแล้ว ยังมีความสามารถเป็นกรณีพิเศษระหว่างที่ปฏิบัติงานหรือการดำรงตำแหน่งก็สามารถทำได้ ทั้งนี้ความมุ่งหมายในการฝึกอบรมในระหว่างการปฏิบัติ เรียนรู้ รับรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นเรียนรู้การปฏิบัติงานหรือการแก้ข้อพิพาทระหว่างบุคคล เรียนรู้สิ่งเหล่านี้จะเป็นการกระตุ้นให้มีภายนอกองค์การและสนับสนุนการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์มากขึ้น ในขณะเดียวกันก็สามารถยกระดับความ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นอยู่ ตลอดเวลาทักษะการบริหารจัดการคดีเพื่อลดปริมาณคดีที่ค้างคั่ง เป็นต้น โดยทักษะข้างต้น สามารถพัฒนาได้ผ่านประสบการณ์การและฝึกปฏิบัติ ทั้งนี้ การศึกษาและฝึกปฏิบัติมีจุดมุ่งหมายให้การมีความจำเป็นจะต้องฝึกทักษะใหม่ๆ ที่จำเป็นสำหรับใช้ คอมพิวเตอร์ อย่างไรก็ตาม ทักษะการศึกษาวิจัยทางกฎหมายจะส่งผลให้ทนายความมีความคิดริเริ่มในการแสวงหาความรู้ในวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2556). *การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรนิติ หะวานนท์. (2554). *หลักวิชาชีพและจรรยาบรรณของนักกฎหมาย*. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นันทิภา กงวิไล.(2558). *ความรู้ (Knowledge)...*เข้าถึงได้จาก <http://web.wattana.ac.th/mainessay/0014.pdf>.
- นิสดารก์ เวชยานนท์. (2556). *การประเมินบุคคล*. กรุงเทพฯ: สถาบันประพนธ์ ภาสุกยัต. (2550). *การจัดการความรู้ (KM) ฉบับขับเคลื่อน LO*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โยโหม.
- พจนานุกรม ฉบับมติชน. (2547). *พจนานุกรม ฉบับมติชน/ปริทัศน์มติชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- ลัดดา เขียมจิตต์ตรงและคณะ. (2550). *เทคโนโลยีกับการจัดการความรู้ในองค์กร*. วารสารวิทยบริการ, 18(2), 57 – 69.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2556). *ประสบการณ์*. เข้าถึงได้จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/ประสบการณ์>.
- ส.เสถบุตร. (2536). *New Modal English–Thai Dictionary*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2550). *สารานุกรมวิชาชีพครูเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 พรรษา*. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์, อัคพงศ์ สุขมาตย์ และนิธิวัฒน์ อินทสิทธิ์ (2555). *พัฒนาทักษะการคิด*. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- Alipour, H. and others (2010). *The role of knowledge management in the achievement of competitive advantage : A case study of Iran Alborze Insurance Company in Western Mazandaran*. African Journal of Business Management, 4(7), 1346 – 1350.

Gruen RL, Cruess SR, Kirksey TD. (2003). *Professionalism in Surgery*. J AM CollSurg.

Irick, L. M. (2007). *Managing Tacit Knowledge In Organizations*. Journal of

Knowledge Management Practice, 8(3), 1 – 8.

Oxford Advanced Learner's Dictionary. (1989). Oxford: Oxford University Press.

Thammakoranonta, N. & Malison, K. (2011). *The Influence of knowledge management*

on the Job Satisfaction of SME Employees. NIDA Development Journal.

51(4), 87 – 104.

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

กิจกรรมที่ 1 ทำแบบฝึก
แบบฝึกชุดที่ 2
เรื่อง การพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความ

คำชี้แจง เมื่อศึกษาคู่มือการพัฒนาเล่มที่ 2 แล้ว จงวิเคราะห์ สรุป และตอบคำถามต่อไปนี้

1. ตามความเห็นของท่าน การพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความ หมายความว่าอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่า การพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความ มีความสำคัญกับการประกอบอาชีพทนายความของท่านหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

3. ให้ท่านเลือกแนวคิด ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความ ที่เห็นว่าตรงกับทัศนคติของท่าน พร้อมทั้งให้เหตุผล

.....

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าอาชีพทนายความควรจะมีรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ภาษา และเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

ข้อ 2

ข้าพเจ้าคิดว่า การพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความ มีความสำคัญกับการประกอบอาชีพทนายความของข้าพเจ้าเป็นอย่างมาก เนื่องจากบุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพทนายความ ย่อมมีความจำเป็นจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในการว่าความเพื่อนำมาใช้ในวิชาชีพทนายความเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังจะต้องมีประสบการณ์ในการประกอบวิชาชีพทนายความมาเป็นระยะเวลาพอสมควรจึงจะได้รับความเชื่อถือศรัทธาจากคนทั่วไปตลอดจนบุคคลในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง โดยทนายความจะต้องหมั่นศึกษาหาความรู้และสะสมประสบการณ์ในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษา ระเบียบ ข้อบังคับ คำแนะนำของศาลฎีกาและหนังสือเวียนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของศาล การพิพากษาคดีต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการนำมาเทียบเคียงกับคดีความของลูกค้า
2. ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในการประกอบอาชีพทนายความ ได้แก่ กฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระธรรมนูญศาลยุติธรรมกฎหมายของศาลพิเศษและศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษ ตลอดจนพระราชบัญญัติต่างๆ อยู่ตลอดเวลาโดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายออกใช้บังคับใหม่ หรือกฎหมายที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม ทั้งนี้เพื่อที่จะสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาไปให้คำแนะนำแก่ทนายความได้
3. ศึกษาหาความรู้ทางวิชาการด้านอื่น อาทิ ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ภาษาทั้งภาษาต่างประเทศและภาษาท้องถิ่นที่ไปปฏิบัติราชการอยู่ รวมทั้งความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์ เป็นต้น
4. ศึกษาแนวคำพิพากษาและแนวปฏิบัติของศาลสูง โดยติดตั้งโปรแกรมสืบค้นคำพิพากษาของศาลสูงไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อให้ความสะดวกในการสืบค้นหาแนวคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลสูง ตลอดจนโปรแกรมสืบค้นกฎหมายต่างๆ ที่ใช้ในศาลเป็นอย่างดี อาทิ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 เป็นต้น

ข้อ 3

ข้าพเจ้าเห็นว่า ทนายความควรจะต้องมีความรู้ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ภาษา และเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้วย นอกจากความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทางด้านกฎหมาย เนื่องจากการประกอบอาชีพทนายความในปัจจุบันจะต้องมีการพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ก้าวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ในยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้น ทนายความจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองเพื่อที่จะได้นำวิชาความรู้ในเรื่องเหล่านี้มาปรับใช้ในการปฏิบัติหน้าที่และบริหารงานในการว่าความ แตกต่างในคติความเชื่อของลูกความ กล่าวคือ หากในปัจจุบันสภาวะทางด้านเศรษฐกิจของประเทศอยู่ในภาวะวิกฤติ ก็มีความจำเป็นที่จะต้องปรับตัวและให้ความช่วยเหลือและเข้าใจในสถานะทางเศรษฐกิจของลูกความด้วยความประหยัดในทุกด้าน และรอบรู้เกี่ยวกับสภาพสังคมและการเมืองในปัจจุบันว่ามีแนวโน้มเป็นอย่างไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อที่จะได้นำความรู้เหล่านั้นมาปรับใช้ให้เหมาะสมนอกจากนี้ ทนายความมีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ในภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาสากล เพราะจะทำให้ภาพลักษณ์ของทนายความมีความสง่างามยิ่งขึ้นอีก ทั้งจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับภาษาท้องถิ่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นพอสมควร เพื่อที่จะได้สามารถสื่อสารกับประชาชนผู้มาติดต่อให้ความช่วยเหลือหรือมาศาลได้อย่างถูกต้องและปฏิบัติตนให้เข้ากับประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม ส่วนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบันก็นับว่ามีความจำเป็นและสำคัญมากในการปฏิบัติงานและประกอบอาชีพทนายความ เพราะหากทนายความไม่รู้เท่าทันกับเทคโนโลยีสมัยก็จะกลายเป็นคนล้าสมัยไป โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ทนายความจะต้องสามารถใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ได้ดีพอสมควร เพื่อที่จะสามารถใช้คอมพิวเตอร์ในการสืบค้นหาข้อมูลสำคัญเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น สืบค้นหาตัวอย่างคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลสูง สืบค้นหากฎหมายที่ออกใหม่หรือแก้ไขใหม่ สืบค้นหาแหล่งความรู้ในเรื่องต่างๆ ที่ต้องการทราบได้ทางอินเทอร์เน็ต นอกจากนั้นก็ยังสามารถใช้ในการพิมพ์สำนวนอรรถคดีและอื่นๆ ในการปฏิบัติหน้าที่

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ทนายความจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ภาษา และเทคโนโลยีสารสนเทศ

ข้อ 4

ข้าพเจ้าในฐานะทนายความ มีหลักในการพัฒนาตนเกี่ยวกับความรู้และการว่าความมาใช้ในการประกอบอาชีพทนายความให้ประสบความสำเร็จได้ ตามแนวทางดังต่อไปนี้

1. นำความรู้และประสบการณ์ในวิชากฎหมายที่ได้รับจากการสะสมประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ทนายความมาหลายปี และที่ได้รับจากการศึกษาคู่มือการพัฒนา มาใช้ในการให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาให้แก่ทนายความในศาลในข้อขัดข้องในการปฏิบัติหน้าที่และประกอบอาชีพ

2. นำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษา ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำแนะนำ ข้อบังคับและหนังสือเวียนต่างๆ ในราชการศาลยุติธรรมตามเว็บไซต์ที่เข้ามาในคู่มือการพัฒนา เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่และให้คำแนะนำแก่ทนายความ ตลอดจนประสานงานกับเจ้าหน้าที่ธุรการทุกส่วนที่เกี่ยวข้องในการติดต่อคดีความของลูกความ ทั้งนี้เพื่อให้การประกอบอาชีพทนายความและความคล่องตัวในการปฏิบัติงานของสำนักงานทนายความที่ตนรับผิดชอบเป็นไปวัตถุประสงค์

3. นำความรู้ความสามารถในงานคดี วิเคราะห์ สรุปเหตุผลในการศึกษาถึงคำพิพากษาหรือคำสั่งการบันทึกคำพยานและรายงานกระบวนการพิจารณาของศาล ทั้งความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการสืบค้นแนวคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลสูงจากโปรแกรมคำพิพากษาศาลสูง และตำราต่างๆ ตลอดจนคำแนะนำและแนวคิดของทนายความและผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำไว้ในคู่มือการพัฒนา มาใช้ในการทำสำนวนคดีความ

4. นำความรู้ความสามารถในทางวิชาการด้านอื่น ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น และเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนความรู้ความสามารถในเรื่องอื่นๆ มาใช้ในการประกอบอาชีพทนายความให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการพัฒนา

1. รศ.ดร.หาญชัย อัมภภผล ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
2. ดร.อนุรักษ์ อุปพงษ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 23 (สพม.23) สกลนคร
3. นายสุรศักดิ์ รอนใหม่ ประธานกรรมการบริหารสหภาพนายควม ภาค 3
4. นายชาญยุทธ เห่งกระโทก ประธานสหภาพนายควมจังหวัดสุรินทร์ ภาค 3
5. นายวรวิทย์ ไชยศรียะ ประธานสหภาพนายควมจังหวัดศรีสะเกษ ภาค 3
6. นายชาติชาย จงสมชัย ประธานสหภาพนายควมจังหวัดกาฬสินธุ์ ภาค4
7. พันตรีชุมพร จุนโกเศศ กรรมการบริหารสหภาพนายควม ภาค 4
8. นายฉัตรณรงค์ วงศ์พนารัตน์ นิติกรชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 (สพม.22)
นครพนม – มุกดาหาร
9. นายจุลพงษ์ พวงสุวรรณ อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด
สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัว
จังหวัดนครพนม
10. นายนพรัตน์ อภิวิมลรัตน์ ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสกลนคร

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวัสดิ์ โพธิ์วัฒน์	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ไพไทร	กรรมการ
ดร.ละม้าย กิตติพร	กรรมการ

คู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเอง
รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ

เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความใน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
คู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดที่ 3
บุคลิกภาพและมารยาทของทนายความ

ผู้วิจัย

นายสิงหาราช สิทธิรัตน์ ณ นครพนม

นักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

คำนำ

เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำของนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำของนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีอยู่แล้วให้เกิดความพร้อมและเกิดความตระหนักในการบริหารงานด้านการใช้วิชาชีพนายความ เป็นผู้นำทางการใช้กฎหมายซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้ประกอบอาชีพทางการใช้กฎหมายต่อไปในอนาคตซึ่งมีเอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำของนายความ ทั้งหมด 5 ชุด ประกอบด้วย

- ชุดที่ 1 ความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพนายความ
- ชุดที่ 2 การพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้และทักษะในการว่าความ
- ชุดที่ 3 บุคลิกภาพและมารยาทของนายความ
- ชุดที่ 4 ความรับผิดชอบของการเป็นนักกฎหมาย
- ชุดที่ 5 คุณธรรมและจริยธรรมของนายความ

ในการจัดทำเอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำของนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์และความเมตตากรุณาจากผู้เชี่ยวชาญและคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำชี้แนะ คำแนะนำในการจัดทำเอกสารประกอบการพัฒนาเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วยและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารนี้คงจะเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

สิงหราช สิทธิรัตน์ ณ นครพนม

นักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษาศึกษาและภาวะผู้นำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	
เอกสารพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ชุดที่ 3	
เรื่อง บุคลิกภาพและมารยาทของทนายความ	1
ระยะเวลา	1
วัตถุประสงค์	1
เนื้อหา.....	1
สื่อประกอบกิจกรรม.....	2
ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	2
การประเมินผล	2
1. ความหมายของมนุษยสัมพันธ์และบุคลิกภาพ.....	3
2. ความหมายของมารยาทของทนายความ.....	5
3. ความหมายของวิชาชีพ.....	5
4. ความหมายของบุคลิกภาพและมารยาทของทนายความ.....	6
เอกสารอ้างอิง	

**เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำของ
 หนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 ชุดที่ 1 การพัฒนาครู**

ระยะเวลา 1 สัปดาห์ (ศึกษารวันละ 3 ชั่วโมง รวม 21 ชั่วโมง)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้รับการพัฒนาตนเอง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบุคลิกภาพและมารยาทของหนายความ
2. เพื่อให้ผู้รับการพัฒนาตนเอง สามารถวิเคราะห์ ความหมายและแนวคิด ในเรื่อง บุคลิกภาพและมารยาทของหนายความ
3. เพื่อให้ผู้รับการพัฒนาตนเอง ตระหนักในความสำคัญของบุคลิกภาพและมารยาทของหนายความและสามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ในการบริหารงานในวิชาชีพหนายความ

เนื้อหา

1. ความหมายของบุคลิกภาพ
2. ความหมายของมารยาทของหนายความ
3. ความหมายของวิชาชีพ
4. ความหมายของบุคลิกภาพและมารยาทของหนายความ

มีบุคลิกภาพดี สุภาพอ่อนโยน วางตนเหมาะสมกับอาชีพมีมารยาทต่อศาล มีมารยาทต่อศาลตัวความ มีมารยาทต่อหนายความด้วยกันมีมารยาทในการแต่งกาย

สื่อประกอบกิจกรรม

1. คู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำของหนายความ ชุดที่ 3 เรื่องบุคลิกภาพและมารยาทของหนายความ
2. การศึกษารายกรณี
3. แบบฝึก
4. กระดาษคำตอบ
5. กระดาษ A4

6. ปากกา

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ผู้รับการพัฒนาตนเอง ศึกษาเอกสารคู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำของ ทนายความชุดที่ 3 เรื่องบุคลิกภาพและมารยาทของทนายความตนเองตามที่กำหนด เมื่อมี ข้อสงสัยให้ปรึกษาผู้วิจัย หรือผู้รับการพัฒนาคณะอื่น หรือผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเรื่องบุคลิกภาพและมารยาทของ ทนายความพร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุปตามประเด็นที่กำหนด

2. ผู้รับการพัฒนาตนเอง ทำแบบฝึกหัดหลังศึกษาข้อมูลจากเอกสารคู่มือ ซึ่งเป็น การทบทวนความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย แนวคิดที่เกี่ยวกับบุคลิกภาพและมารยาทของ ทนายความซึ่งได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัย รวมทั้งบทสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิและ ผู้เชี่ยวชาญที่ผ่านการดำรงตำแหน่งทนายความและอัยการ หัวหน้าศาลมาแล้ว โดยหลาย ท่านประกอบวิชาชีพทนายความ และบุคคลดังกล่าวได้ใช้บุคลิกภาพและมารยาทของ ทนายความจนประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ ตลอดจนศึกษาการศึกษารายกรณีและฝึก ตอบคำถาม

3. ผู้รับการพัฒนาตนเอง สรุปความรู้และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความหมาย และแนวคิด ในเรื่องบุคลิกภาพและมารยาทของทนายความโดยการตั้ง ประเด็นคำถาม-ตอบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ และปรับพฤติกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความของตนเอง บุคลิกภาพและ มารยาทของทนายความ

การประเมินผล

1. ประเมินผลก่อนการพัฒนา โดยให้ผู้รับการพัฒนาตนเองประเมินตนเอง โดยการตอบแบบประเมินตนเองและแบบประเมินก่อนศึกษาคู่มือการพัฒนา

2. ประเมินผลระหว่างการพัฒนา โดยให้ผู้รับการพัฒนาตนเองประเมินตนเอง และผู้วิจัยประเมินผู้รับการพัฒนา จากการทำกิจกรรมตามที่กำหนด ประเมินความสนใจ และตั้งใจในการศึกษาคู่มือ ชุดที่ 3 เรื่อง บุคลิกภาพและมารยาทของทนายความประเมิน โดยการซักถาม การตอบข้อซักถามและการให้ข้อคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง ผู้รับการพัฒนาตนเองในระหว่างการศึกษาข้อมูลและฝึกทำกิจกรรม

3. ประเมินผลหลังการพัฒนา โดยให้ผู้รับการพัฒนาดูตนเองประเมินตนเอง โดยการตอบแบบประเมินตนเอง หลังจากศึกษาคู่มือการพัฒนาและฝึกทำกิจกรรมครบตามกำหนดระยะเวลาแล้ว

บุคลิกภาพและมารยาทของทนายความ

1. บทบาทของทนายความในกระบวนการยุติธรรมทนายความเป็นวิชาชีพหนึ่งที่มีความสำคัญในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับจะกำหนดบทบาทหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับสภาพทนายความได้สรุปถึงความสำคัญในบทบาทไว้ดังนี้ ลัก กอแสงเรือง นายกสภาทนายความ ได้กล่าวถึงความสำคัญในบทบาทของทนายความว่า เป็นที่ตระหนักกันดีว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 ได้บัญญัติ ความสำคัญเกี่ยวกับสิทธิของ บุคคลในกระบวนการยุติธรรม ตามมาตรา 40 “บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม” ดังต่อไปนี้

1.1 สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวกรวดเร็วและทั่วถึง

1.2 สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการได้รับ การพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่นั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะและการได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย คำพิพากษาหรือคำสั่ง

1.3 บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้องรวดเร็ว และเป็นธรรม

1.4 ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดีมีสิทธิได้รับการ ปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการ สอบสวนอย่างถูกต้องรวดเร็ว เป็นธรรมและการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง

1.5 ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลยและพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ให้เป็นไปตามที่ กฎหมายบัญญัติ

1.6 เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิ

ได้รับความคุ้มครองในการ ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสมและยอมมีสิทธิ ได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรง ทางเพศ

1.7 ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการ สอบสวนหรือการ พิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตาม สมควร การได้รับความช่วยเหลือในทาง คดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

1.8 ในคดีแพ่ง บุคคลมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่าง เหมาะสมจากรัฐ

มาตรา 81 “รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรม ดังต่อไปนี้

1. ดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่าง ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และทั่วถึง ส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือและให้ความรู้ทางกฎหมาย แก่ประชาชน และจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นในกระบวนการ ยุติธรรมให้ มีประสิทธิภาพ โดยให้ประชาชนและองค์กรวิชาชีพมีส่วนร่วมใน กระบวนการยุติธรรม และ การช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย

2. คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้พ้นจากการล่วงละเมิด ทั้งโดย เจ้าหน้าที่ ของรัฐ และโดยบุคคลอื่น และต้องอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างเท่า เทียมกัน

มาตรา 197 “การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลซึ่งต้อง ดำเนินการให้เป็นไปโดย ยุติธรรม ตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธย พระมหากษัตริย์ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไป โดยถูกต้องรวดเร็วและเป็นธรรม ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย” ซึ่งจะเห็นได้ว่า การ คุ้มครองสิทธิเสรีภาพต่างๆ เหล่านี้เป็นมาตรฐานที่สูงขึ้น เป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพที่มี การยกระดับจากระดับปกติมากขึ้นจึงทำให้นักกฎหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ทนายความ” ต้องตระหนักถึงความสำคัญในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 40 ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ มีสภาพการบังคับได้อย่างเป็นรูปธรรม “ทนายความ” คือ ผู้มีหน้าที่ ใช้กฎหมายเป็นตัวแทนของผู้มีอรรถคดี ไม่ว่าจะเป็นทนายความโจทก์ทนายความจำเลย หรือฐานะอื่น และทำหน้าที่ทนายความภายใต้กรอบของความซื่อสัตย์สุจริต กรอบของ มรรยาท ทนายความ กรอบของวิชาชีพทนายความ และภายใต้การกำกับดูแล

ขององค์กรของวิชาชีพ คือ “สหภาพนายความ” ซึ่งมีหน้าที่ดูแลให้ผู้ประกอบวิชาชีพ
 นายความอยู่ในกรอบของจรรยาบรรณของนายความ มีบทลงโทษผู้กระทำ ผิดจรรยา
 นายความ เช่นว่ากล่าวตักเตือน การห้ามเป็นนายความ 3 ปี หรือถ้ากระทำผิดจรรยา
 นายความร้ายแรงก็จะถูกลบชื่อ เป็นต้น อีกหน้าที่ของนายความ คือ “เป็นวิชาชีพอิสระใน
 กระบวนยุติธรรมซึ่งทำหน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวน อัยการ และศาล ในการผดุงความ
 ถูกต้องเป็นธรรมของกระบวนการยุติธรรม ให้กระบวนการยุติธรรม ดำเนินไปตามกรอบ
 ของอำนาจหน้าที่ ภายใต้รัฐธรรมนูญและกฎหมาย” การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทั้ง
 ระบบ ไม่ว่าจะเป็นสอบสวน หรืองานพิจารณาคดี ของทุกภาคส่วน ทั้งพนักงานสอบสวน
 อัยการ ศาล และนายความ จะต้องดำเนินการให้เกิดความถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม
 ตามกรอบของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

นอกจากนั้น ไม่เพียงแต่นายความจะทำหน้าที่เกี่ยวกับอรรถคดีในศาลเท่านั้น
 แต่นายความยังทำหน้าที่ เป็นที่ปรึกษากฎหมายให้กับประชาชนผู้มีอรรถคดีอีกด้วย
 การทำหน้าที่ในฐานะนายความเพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ภายใต้กรอบ
 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักร
 ไทย พ.ศ. 2550 ต่างคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ คัดติศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขัง ผู้ต้องหา
 หรือ จำเลย ซึ่งมีสิทธิที่จะพบและปรึกษานายความเป็นการเฉพาะตัว มีสิทธิที่จะได้รับ
 การสอบปากคำต่อหน้า ทนายความหรือผู้ที่ได้รับความไว้วางใจ มีสิทธิที่จะต่อสู้ในเรื่อง
 การละเมิดสิทธิมนุษยชน คัดติศรีความเป็นมนุษย์ หรือสิทธิเสรีภาพ ทนายความจึงเป็นผู้ที่
 ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสิทธิต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายได้เพราะเหตุว่า ผู้ที่
 บังคับใช้กฎหมายและอำนาจความยุติธรรมในกระบวนการยุติธรรมประกอบด้วย ตำรวจ
 อัยการ ศาล ซึ่งเป็นบุคลากรภาครัฐ มีเพียงนายความเท่านั้นที่เป็นวิชาชีพอิสระไม่เป็น
 ราชการ ปลอดการบังคับบัญชา สั่งงานจากราชการและเป็นอิสระ เพราะฉะนั้น
 ทนายความจึงเป็นวิชาชีพอิสระเพียงสาขาเดียวในกระบวนการการ ยุติธรรมที่มีส่วนทำให้
 กฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์ การรักษากฎหมายมีประสิทธิภาพ และสามารถที่จะทำให้
 รัฐธรรมนูญในเรื่องสิทธิเสรีภาพ สิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ สามารถมีชีวิต สามารถ
 นำมาปฏิบัติและบังคับ ใช้ได้อย่างทั่วถึงเท่าเทียม ทำอย่างไรให้กฎหมายมีความถูกต้อง
 ครบถ้วนสมบูรณ์และเท่าเทียม ระหว่างคนมี คนพร้อม และคนด้อย โอกาส ซึ่งมี 2 ส่วน
 คือ คนที่มีความสามารถที่จะจ้างทนายความเอง ส่วนคนที่ด้อยโอกาสนั้น สหภาพนายความ
 มีนโยบายหลักในการให้ความช่วยเหลือผ่านทางสำนักงานช่วยเหลือประชาชนทาง

กฎหมาย ซึ่งได้รับบอกรับชดเชย จากรัฐบาลเป็นงบช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย ในการ
 ทำคดีช่วยเหลือประชาชน ทั่วประเทศ ต้องจัดทนายความไปร่วมฟังการสอบปากคำ
 ผู้ต้องหา จำเลย ในคดีอาญาทั้งเด็กและผู้ใหญ่ทั่วประเทศ โดยมีทนายความอาสา
 ทนายความอาสาประจำส่วนราชการ ทนายความอาสาร่วมฟังการสอบปากคำ เข้ามาทำ
 หน้าที่ด้วยจิตวิญญาณ แห่งความเสียสละ ด้วยจิตอาสาที่ต้องการช่วยเหลือประชาชน
 สิ่งสำคัญก็คือ ต้องปลูกฝังให้นักกฎหมายเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญยิ่งของ
 หลักการนี้เพื่อให้การ ติความเป็นไปได้ด้วยความยุติธรรมปราศจากซึ่งอคติของบุคคลใด
 บุคคลหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของ ประชาชน อันเป็นเรื่องสำคัญที่สังคมไทย
 โดยเฉพาะวงการยุติธรรมไทยจะต้องคำนึงและเข้มแข็งในการสร้าง จิตสำนึกแก่นัก
 กฎหมาย เพราะการเป็นนักกฎหมายที่ดีต้องแสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ว่าตนเองพร้อมที่จะ
 ยืนหยัด ต่อสู้เพื่อความถูกต้องในกระบวนการยุติธรรมของประเทศ พร้อมที่จะแสดงความ
 โปร่งใสและรับคำวิพากษ์วิจารณ์ของ ศาลซึ่งเป็นอำนาจตุลาการที่จะพิเคราะห์ความถูกต้องและ
 วิวินิจฉัยตามข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม หากในอนาคต
 นักกฎหมายรุ่นใหม่ไม่รู้จักความถูกต้องและหลักการใช้กฎหมายที่ดีต้องมีคุณธรรมและ
 จริยธรรมอย่างมีมาตรฐานที่เข้มแข็งพอ ประเทศก็จะขาดความยุติธรรมที่สว่างงาม
 “ทนายความ” ที่เป็นวิชาชีพหนึ่งที่ได้วางหลักการและมาตรฐานการถือปฏิบัติของผู้เป็น
 ทนายความว่า จะต้องดำรงไว้ซึ่งหลักการที่จะต้องไม่ก่อเกิดการขัดกันซึ่งผลประโยชน์ของ
 ทนายความกับตัวความ หรือเข้าไปมีส่วนได้เสียกับคู่ความฝ่ายตรงข้าม ซึ่งเป็นหลักใหญ่
 และสำคัญสำหรับการรักษามรรยาททนายความที่ทนายความได้ ยึดถือปฏิบัติตลอดมา
 สภาทนายความ ในฐานะองค์กรดูแลผู้ประกอบการวิชาชีพทนายความซึ่งเป็นวิชาชีพต้นทาง
 หลักของการ อำนวยความเป็นธรรมสู่ประชาชนโดยตรง เข้าถึงและรับรู้ปัญหาของ
 ประชาชนอย่างแท้จริง มีหน้าที่ค้นหาความ จริง ข้อเท็จจริง พยานหลักฐาน เพื่อให้
 ผู้กระทำผิดได้รับการลงโทษ และผู้บริสุทธิ์ได้รับความเป็นธรรม สร้าง บรรทัดฐานทาง
 กฎหมายให้มีความศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่ยึดถือ เชื่อมั่นของประชาชนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า
 ทุกองค์กรในกระบวนการยุติธรรมจะร่วมกันพัฒนา ผลักดันให้การอำนวยความสะดวก ยุติธรรม
 แก่ประชาชน เกิดความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ
 มาตรา 40 เพื่อให้ รัฐธรรมนูญมีชีวิตสามารถปฏิบัติบังคับใช้ได้จริง ประชาชนจะได้รับ
 ความยุติธรรม และความเป็นธรรมอย่าง แท้จริงตามรัฐธรรมนูญ จนกล่าวได้ว่า
 “เป็นรัฐธรรมนูญที่มีชีวิต” เพื่อสร้างความเชื่อมั่น และศรัทธาของ ประชาชนต่อ

กระบวนการยุติธรรมยั่งยืนตลอดไป

องค์ประกอบภาวะผู้นำของทนายความ

ได้มีนักกฎหมาย หน่วยงานทางกระบวนการยุติธรรมและนักวิชาการ กล่าวถึงองค์ประกอบภาวะผู้นำของทนายความไว้ดังนี้

สัก กอแสงเรือง (2550) กล่าวว่าทนายความเป็นผู้ที่มีหน้าที่ใช้กฎหมาย เป็นตัวแทนของผู้มีบรรณคดี ดังนั้นจะต้องมีองค์ประกอบของภาวะผู้นำของทนายความ คือ 1) ทำหน้าที่ทนายความภายใต้กรอบความซื่อสัตย์สุจริต 2) ปฏิบัติตามกรอบมรรยาทของทนายความ 3) ปฏิบัติตามกรอบวิชาชีพทนายความ ภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรวิชาชีพ 4) มีจรรยาบรรณของทนายความ 5) ดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม

ประธาน ดวงรัตน์ (2529) ได้ลงนามในประกาศราชกิจจานุเบกษาว่า ด้วยข้อบังคับของสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ว่าจะต้องมี องค์ประกอบภาวะผู้นำดังนี้ คือ 1) ต้องมีมรรยาทต่อศาลและในศาล 2) มีมรรยาทต่อตัว ความ 3) มีมรรยาทต่อทนายความด้วยกันต่อประชาชน ผู้มีบรรณคดีและอื่นๆ 4) มีมรรยาท ในการแต่งกาย 5) มีมรรยาทในการปฏิบัติตามคำสั่งตามกฎหมายและข้อบังคับ

สภาทนายความ (2529) และเปรม ติณสูลานนท์ (2528) ได้ให้ความหมายของทนายความว่า เป็นผู้ซึ่งสภาทนายความได้รับจดทะเบียนและออก ใบอนุญาต ให้เป็นทนายความและต้องปฏิบัติตามข้อบังคับในมาตรา 53 ว่าด้วยมรรยาท ของทนายความ คือ 1) มรรยาทของทนายความต่อศาลและในศาล 2) มรรยาทของ ทนายความต่อตัวความ 3) มรรยาทของทนายความต่อประชาชนผู้มีบรรณคดี 4) มรรยาท ของทนายความต่อทนายความด้วยกัน 5) มรรยาทเกี่ยวกับความประพฤติของทนายความ 6) การแต่งกายของทนายความ 7) การปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการมรรยาท ทนายความคณะกรรมการ หรือสภานายกพิเศษแล้วแต่กรณี

บุคลิกภาพจะมีความสัมพันธ์กับมนุษย์สัมพันธ์เพราะเป็นพฤติกรรมที่มี ปฏิสัมพันธ์กันที่ผู้ประกอบการทนายความควรที่จะพัฒนาตนเองให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีบุคลิกภาพดี สุภาพอ่อนโยน วางตนเหมาะสมกับอาชีพ มีมารยาทต่อศาล มีมารยาทต่อ ศาลตัวความ มีมารยาทต่อทนายความด้วยกัน มีมารยาทในการแต่งกายเป็นผู้มี มนุษย์สัมพันธ์และมีมารยาทที่ดี เป็นที่เคารพ เลื่อมใสและศรัทธาของผู้ที่พบเห็นและ ประกอบอาชีพอื่นๆ เพื่อให้มีการพัฒนาในด้านนี้ ให้ศึกษารายละเอียดต่อไป

1. ความหมายของมนุษยสัมพันธ์

มนุษยสัมพันธ์เป็นพฤติกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์กัน ระหว่างบุคคลกับบุคคล หรือบุคคลกับหมู่คณะ โดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการสร้างความสัมพันธ์ ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อความสำเร็จของงาน โดยคำนึงถึงความรู้สึกความต้องการของบุคคล ได้มีผู้ให้ความหมายของมนุษยสัมพันธ์ไว้หลายท่าน ดังนี้

กิตติ วัฒนกุล (2552) กล่าวว่ามนุษยสัมพันธ์คือ วิชาที่ว่าด้วยความสัมพันธ์เป็นกระบวนการของการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ที่แสดงออกต่อกันในสังคม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของตนเอง การที่คนซึ่งอยู่ร่วมกันมีการโต้ตอบและมีการตอบสนองต่อกันและกัน ซึ่งอาจเป็นทั้งความสัมพันธ์ในทางที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ เช่น ความร่วมมือ การแข่งขันกันระหว่างบุคคลกับบุคคลหรือบุคคลกับหมู่คณะ โดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ในการสร้างความสัมพันธ์ ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อความสำเร็จ ความรู้สึกความต้องการของบุคคล

สุตสาคร เวชชชัย การเรียนรู้ถึงความต้องการที่แท้จริงของบุคลากร ปรับปรุงตนเองและเพิ่มขีดความสามารถและภาวะคาดหวังของบุคคลที่เข้ามาทำงาน ร่วมกันทั้งในด้านผลตอบแทน ความพึงพอใจในงานความก้าวหน้าในหน้าที่การงานได้รับความชื่นชม และมองเห็นคุณค่าของบุคคล ทั้งต้องเมื่อคนต้องมาทำงานร่วมกัน และหาวิธีแก้ไขความสุข บนพื้นฐานของมิตรภาพ สามารถตั้งศักยภาพและความสามารถที่อยู่ในตัวของ บุคคลออกมา เพื่อพัฒนาองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้

เทพ สงวนกิตติพันธ์ (2556, หน้า 1) ได้ให้ความหมายมนุษยสัมพันธ์ไว้ว่า มนุษยสัมพันธ์ (Human Relation) หมายถึง ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับมนุษย์ด้วยกัน หรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับกลุ่มหรือสังคม อันจะเป็นสะพานทอดไปสู่การสร้างมิตรภาพ ความพึงพอใจ รักใคร่สนิทสนม ก่อให้เกิดความสุข อันนำมาซึ่งความร่วมมือร่วมใจกันที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ร่วมกันให้บรรลุความต้องการได้ มนุษย์เราโดยสัญชาตญาณแล้วย่อมต้องการเข้าสังคม ต้องการคบหาสมาคมกับบุคคลทั่วไป ต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม ต้องการมิตรภาพที่ดีและมีความรู้สึกพึงพอใจ เมื่อเรามีความจำเป็นต้องเข้าสังคม การมีความสัมพันธ์ระหว่างกันย่อมเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นมนุษย์จึงควรรู้จักปรับปรุงตนเองเพื่อให้สามารถสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น บังเกิดผลดี ไม่เกิดความขัดแย้งหรือโกรธเคืองกัน ความสามารถเข้ากับคนได้เป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต ผู้ที่ล้มเหลวในการดำเนินชีวิตก็คือไม่สามารถเข้ากับคนได้ แม้จะมี

ความรู้ความสามารถสูงสักเพียงใด แต่ถ้าไม่สามารถใช้ความรู้ความสามารถดังกล่าวมาพัฒนาตนให้สามารถเข้ากับคนอื่นได้แล้วก็จะพบกับความล้มเหลวในชีวิตได้

ทิพย์ นิลนพคุณ (2557, หน้า 1) ได้ให้ความหมายมนุษยสัมพันธ์ว่าเป็นเรื่องราวที่ว่าด้วยพฤติกรรมของบุคคลที่มาเกี่ยวข้องกันในการทำงานในองค์กรหรือหน่วยงาน เพื่อให้การทำงานดำเนินไปได้อย่างราบรื่น มีความสำคัญในการทำงานก็คือสร้างความราบรื่นในการทำงานร่วมกัน สร้างความเข้าใจอันดีและความสามัคคีก่อให้เกิดความรักใคร่และความสำเร็จในการทำงานร่วมกัน เป็นปัจจัยที่ช่วยเพิ่มผลผลิตและเป็นเครื่องมือช่วยในการแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้ง หลักของมนุษยสัมพันธ์คือการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ โดยใช้หลักปฏิบัติที่ว่าเมื่อเราต้องการสิ่งใด ผู้อื่นก็มีความต้องการสิ่งนั้นเช่นกัน โดยมนุษยสัมพันธ์นั้นเกี่ยวข้องกับศาสตร์สาขาต่างๆ เช่น วิทยาศาสตร์การแพทย์ จิตวิทยา จิตวิเคราะห์และความแตกต่างระหว่างบุคคล

สรุป มนุษยสัมพันธ์ หมายถึงพฤติกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลกับบุคคลหรือบุคคลกับหมู่คณะโดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อความสำเร็จของงาน โดยคำนึงถึงความรู้สึกความต้องการของบุคคล การให้ความเอาใจใส่ การเป็นผู้รับฟังที่ดี สนใจการกระทำและความรู้สึกของผู้อื่น การรักษาและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รวมทั้งการให้เกียรติบุคคลอื่น โดยลักษณะความสัมพันธ์นั้นจะก่อให้เกิดความร่วมมือ ความสามัคคีและความจงรักภักดี ซึ่งเป็นกระบวนการทางสังคมที่จะนำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์การที่กำหนดไว้และเกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลสูงสุด

ความสำคัญและประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์

เป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับมนุษย์ทุกคนในสังคม ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะหรือสถานภาพใดก็ตาม เพราะผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ย่อมเป็นที่ชื่นชอบของผู้อื่น ได้รับความร่วมมือและความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นเป็นอย่างดีและทำงานร่วมกัน เพื่อความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ แต่ถ้าผู้ที่ไม่มียุทธสัมพันธ์ก็จะอยู่ในสถานะที่เข้ากับคนอื่นได้ยาก ขาดการยอมรับนับถือจะทำให้ขาดความมั่นใจในตนเองอันจะเป็นผลทำให้เกิดความเบื่อกว่าหน้าต่อหน้าที่การงานอันจะเป็นผลต่อการปฏิบัติตามมาด้วย ได้มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ไว้หลายท่าน ดังนี้

สมพร สุทัศน์ีย์ (2548, หน้า 14) กล่าวถึงความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ว่า มนุษยสัมพันธ์แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการดำเนินชีวิตในสังคม ด้านการบริหารงานในองค์การ ด้านเศรษฐกิจและด้านการเมือง

เกรียงศักดิ์ ราชโคตร (2552, หน้า 9 – 10) กล่าวถึงความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ว่ามนุษยสัมพันธ์ก่อให้เกิดผลกระทบที่ดีทั้งในการดำเนินชีวิตประจำวันและการทำงานร่วมกัน หลายประการ ดังนี้

1. มนุษยสัมพันธ์ระหว่างบุคคลระดับใกล้ชิด ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว สามารถนำหลักของมนุษยสัมพันธ์มาใช้ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกันได้อย่างเหมาะสมย่อมส่งผลถึงความเข้าใจ ความเห็นใจ ความรับผิดชอบร่วมกันและนำมาไปสู่การประพடுத்தที่สนองตอบความต้องการซึ่งกันและกัน นำมาซึ่งความกลมเกลียวรักใคร่สามารถช่วยเหลือเกื้อกูลกันได้ต่อไป

2. มนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน องค์การต่างๆ เป็นที่รวมของบุคคลหลากหลายอาชีพหลายระดับ ต่างเข้าทำงานด้วยจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน กระบวนการบริหารจัดการจึงต้องสนองตอบความต้องการบรรลุเป้าหมายของคนทำงานและขององค์การด้วย ขณะเดียวกันก็ต้องพิจารณาว่าความสำเร็จของงานมิได้ขึ้นอยู่กับความสำคัญของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงอย่างเดียวแต่จำเป็นต้องอาศัยทั้ง ทักษะเฉพาะงาน (Technical Skills) ทักษะทางความคิด (Conceptual Skills) และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Skills) ความจำเป็นในทักษะทั้ง 3 นี้ อาจต่างกันน้อยต่างกันไปตามระดับและบทบาทในการทำงาน ความสำเร็จของงานย่อมต้องอาศัยคนเก่งงาน (Task Ability) และเก่งคน (Social Ability) การเก่งงาน หมายถึง การมีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญในงานหรือวิชาชีพของตน สามารถมีความเชี่ยวชาญในงานหรือวิชาชีพของตนสามารถจัดดำเนินการได้อย่างถูกต้องรวดเร็วและทำนายผลได้ ส่วนเก่งคน หมายถึง การมีความสามารถในการเข้าใจให้การยอมรับบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วยปฏิบัติตัวต่อผู้อื่นด้วยความเหมาะสม นำไปสู่ความพึงพอใจ ความไว้วางใจ รักใคร่ และการร่วมมือด้วยความเต็มใจบุคคลใดที่มีความสามารถทั้ง 2 ประการนี้ ย่อมมีโอกาสเป็นหัวหน้าหรือผู้นำได้ไม่ยากนัก

เกรียงศักดิ์ ราชโคตร (2552, หน้า 13 – 14) กล่าวถึงประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์ว่าเกี่ยวข้องกับคนทุกคนตลอดชีวิต มนุษย์ต้องมีการติดต่อ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตลอดเวลาและทุกหนทุกแห่ง ทั้งนี้เพื่อให้มีความสุขในชีวิตส่วนตัว มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสงบ ความเรียบร้อย และความเจริญก้าวหน้า

แก่หมู่คณะและสังคมประเทศชาติได้อย่างถาวร ประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์สรุปได้ดังนี้

1. ทำให้เข้าใจธรรมชาติด้านต่างๆ ของมนุษย์
 2. ทำให้เข้าใจความต้องการพื้นฐานของมนุษย์และสามารถสนองความต้องการพื้นฐานที่เหมือนกันและแตกต่างกันได้
 3. ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีในการคบหาสมาคมกับผู้อื่น
 4. ทำให้เกิดความรักใคร่ เชื้อถือ ศรัทธา จากบุคคลในครอบครัว องค์กรและสังคมได้
 5. ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะผู้บริหารการมีมนุษยสัมพันธ์จะช่วยให้งานสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 6. ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งในการทำงานและการอยู่ร่วมกัน ทำให้บุคคลมีแรงจูงใจในการทำงาน มีความสามัคคีกลมเกลียวรักองค์การและให้องค์การมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น
 7. เป็นปัจจัยสำคัญในการประสานประโยชน์ของสังคม ป้องกันและแก้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองได้
 8. ทำให้ทุกคนมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ทำให้ตนเองมีความสุขและผู้อื่นก็มีความสุขและสังคมมีประสิทธิภาพ
- ดรรชนี (2552, หน้า 31 - 33) ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับ คุณลักษณะที่ดีของการมีมนุษยสัมพันธ์และการสร้างมนุษยสัมพันธ์ให้ได้รับความสำเร็จนั้นมีคุณลักษณะจำเป็นหลายอย่างที่จะต้องคำนึงถึงในการปรับปรุงแก้ไขและสร้างให้เกิดขึ้นแต่ละบุคคล ที่เรียกว่า มีคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ดี มีดังต่อไปนี้
1. การมีท่าทางที่ดีลักษณะการเข้าคน กิริยามารยาทเรียบร้อย การพูดคุยสนุกสนาน ตลกขบขันเบิกบาน ผู้คบหาด้วยมีความสบายใจ มีลักษณะโอภาปราศรัย
 2. บุคลิกภาพ (Personality) รูปร่างหน้าตา การแต่งตัว การเคลื่อนไหว กิริยาท่าทาง การพูดจา
 3. ความเป็นเพื่อน (Friendliness) สนทนากลมเกลียว เป็นเพื่อนกันได้ง่ายเป็นกันเอง
 4. มีความอ่อนน้อม (Modesty) รวมทั้งกิริยามารยาทสุภาพ

พูดจาอ่อนน้อมถ่อมตน

5. การมีน้ำใจช่วยเหลือ (Helpful) เต็มใจช่วยเหลือผู้อื่น ช่วยด้วยกำลังกาย กำลังความคิด กำลังเงิน ในลักษณะเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
6. การให้ความร่วมมือ (Cooperation) การให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญและให้การช่วยเหลือ
7. การมีความกรุณา (Kindness) เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปัน มีน้ำใจโอบอ้อมอารีแก่ผู้ได้รับความทุกข์ยาก กรุณาปราณีแก่คนทั่วไป
8. เป็นคนมีประโยชน์ (Contribution) ช่วยเหลือกิจการงานแก่คนทั่วไปโดยมิได้หวังประโยชน์ อำนวยประโยชน์แก่สังคม ไม่ว่าจะป็นด้วยความคิด กำลังกายหรือกำลังทรัพย์
9. มีการสร้างสรรค์ (Constructive) หมายถึง มีความคิดและมีการกระทำที่สร้างสรรค์ ไม่ใช่ความคิดที่คอยทำลาย หรือกลั่นแกล้งถ่วง หรือ หน่วงเหนี่ยว ความเจริญก้าวหน้าของผู้อื่น
10. การมีอารมณ์ดี (Good Emotion) การควบคุมและใช้อารมณ์ได้เหมาะสม
11. มีความกระตือรือร้น (Enthusiasm) คือ ความมีชีวิตจิตใจ ไม่เชื่องซึมหรือมีินชาเบิกบาน แจ่มใส
12. มีความรับผิดชอบ (Responsibility) ต่อการทำงาน คำพูด คำมั่นสัญญารักษาวินัย ทำให้เป็นผู้มีเกียรติ และมีความซื่อตรง ซื่อสัตย์สุจริต
13. มีความอดทน (Patient) อดทนต่อความเหน็ดเหนื่อย ความยากลำบาก อดทนต่อกริยาท่าทางการกระทำ คำพูดที่ไม่สบอารมณ์ หรือทำให้เราโกรธ
14. มีความขยันขันแข็ง (Diligent) ขยันต่อการทำงาน ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบไม่เป็นคนเกียจคร้าน ทำให้ภาพพจน์และนิยมเลื่อมใสเสียไป
15. มีความพยายาม (Attempt) มีความพยายามพากเพียรที่จะฝึกฝน ฝึกหัดคนให้มีคุณสมบัติทางมนุษยสัมพันธ์อย่างไม่ทอดย พยายามปรับปรุงแก้ไขตนเองอยู่เสมอพยายามเอาชนะใจคนและอุปสรรคต่างๆ อันจะเป็นหนทางนำไปสู่ความสัมพัธ์ที่ดี
16. มีปฏิภาณ (Intelligent) ฝึกปฏิภาณไหวพริบ ความ

แพรวพราวในการสร้างบรรยากาศความสัมพันธ์กับผู้อื่น การพูดคุย การเสนอความคิดเห็นปฏิภาณนี้สามารถเตรียมและฝึกฝนได้

ฟูสตี พฤษะวัน (อ้างถึงใน ดาราวรรณ ไคลมณี. 2552, หน้า 35 - 36)

กล่าวถึงประโยชน์ของการมีมนุษยสัมพันธ์อยู่ที่การนำไปใช้ปฏิบัติ มนุษยสัมพันธ์มีใช้หลายระดับประโยชน์จะเกิดการใช้ในทุกระดับ ดังนี้คือ

1. ใช้มนุษยสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคล ถ้าทำตัวให้มีความสัมพันธ์อันดีกับคนอื่น การร่วมมือ การประสานงาน ความเต็มใจทำงานก็ย่อมจะเกิดตามขึ้นมาเอง งานก็สำเร็จลุล่วงไปโดยเราไม่ต้องออกแรงมาก ตลอดไปจนถึงการใช้ชีวิตประจำวันของเราต่อผู้อื่นด้วย

2. มนุษยสัมพันธ์ระหว่างคนในกลุ่ม ในปัจจุบันคนทำงานคนเดียวไม่ได้ ถ้าทำงานคนเดียวคนอื่นจะหาว่าผิดปกติ ทำงานไม่เป็น ดังนั้นคนฉลาดจึงต้องทำงานเป็นกลุ่ม ถ้าใครสามารถรวมคนให้ทำงานเป็นกลุ่มได้หรือทำงานแทนตนได้นั้น นับว่าเป็นยอดคน เป็นคนทันสมัย มีวิสัยทัศน์ มีความเป็นผู้นำ

3. มนุษยสัมพันธ์ระหว่างองค์การกับพนักงาน ลูกจ้าง หรือปัญหาแรงงานสัมพันธ์ เป็นปัญหาใหญ่ปัญหาหนึ่ง ที่สร้างปัญหาให้แก่เศรษฐกิจและการบริหารงาน แรงงานสัมพันธ์ (Employee's Relation) จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างลูกจ้างต่อลูกจ้าง ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างลงไปได้เมื่อไม่มีความเข้าใจระหว่างกันไม่ว่าในระดับไหน ความขัดแย้งย่อมเกิดขึ้นได้ในทุกระดับจากจุดเล็กไปหาจุดใหญ่ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจึงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและการบริหารงานด้วย

ธีรรัตน์ กิจจักษ์ (อ้างถึงใน ชัยยา ทองอาบ. 2553, หน้า 18) กล่าวว่า ผู้บริหารที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะทำให้เกิดการยอมรับนับถือเกียรติภูมิ คุณค่าและความภาคภูมิใจของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์การหรือหน่วยงานผู้บริหารที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะเป็นคนที่พูดจาดี ถูกหูคนให้กำลังใจกับทุกคน แสดงความยินดีแก่ทุกคนแสดงความยินดีเมื่อมีใครได้ดีทุกคน มีความมั่นใจในความคิดของผู้อื่น เห็นอกเห็นใจ พยายามสร้างภาพการทำงานในโรงเรียนให้ดีที่สุดน่าอยู่ที่สุด และมีความสุขที่สุดสำหรับทุกคน ทำให้ทุกคนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน ขจัดความขัดแย้ง และความตึงเครียดในองค์การหรือหน่วยงานได้เสมอ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ใจกว้าง

ศศิกา เขียนนอก (อ้างถึงใน พูนศักดิ์ ดวงใจ. 2554, หน้า 11) ได้สรุปถึงความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ไว้ว่ามนุษยสัมพันธ์มีส่วนช่วยเพิ่มผลผลิต เพิ่มประสิทธิภาพ

ในการทำงาน เพิ่มขวัญและกำลังใจผู้ปฏิบัติงานรวมทั้งความอยู่รอดของคนในกลุ่ม และความมั่นคงของหน่วยงาน รวมทั้งทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ และประสิทธิภาพส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลในหน่วยงานด้วย จะเห็นได้ว่ามนุษยสัมพันธ์ในการทำงานนั้นมีความสำคัญกับทุกองค์การโดยเกี่ยวข้องกับฝ่ายผู้ที่เป็นผู้บริหารรวมทั้งระบบการบริหาร ฝ่ายผู้ปฏิบัติงานและเพื่อนร่วมงาน ซึ่งหากองค์การใดบุคลากรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีแล้วก็จะทำให้การทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ระวีวรรณ เสวตามร (อ้างถึงใน พูนศักดิ์ ดวงใจ. 2554, หน้า 13) ได้สรุปประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์ไว้ ดังนี้

1. ทำให้เกิดความราบรื่นในการคบหาสมาคม มีความเข้าใจที่ดีต่อกัน
2. ทำให้เกิดความพอใจ ยินดีในการปฏิบัติงาน
3. ทำให้บุคคลร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน และประกอบกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี
4. ทำให้บุคคลมีเมตตา กรุณาต่อผู้อื่น ซึ่งจะช่วยลดปัญหาความขัดแย้ง และปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว ในองค์การหรือหน่วยงาน รวมทั้งในสังคมโดยทั่วไป
5. ทำให้บุคคลมีความรัก ความกลมเกลียว ความสามัคคี ซึ่งจะช่วยให้ชีวิตมีความสุขและมีสุขภาพชีวิตที่ดี
6. ทำให้บุคคลเกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน เพราะทุกคนต่างร่วมแรงร่วมใจกันทำงานทุกคนมีความรักเพื่อนพ้อง และรักหน่วยงานจึงจะมีผลทำให้องค์การมีประสิทธิภาพ
7. ทำให้ทุกคนมีความสุข สังคมมีความสงบ ทุกองค์การมีความมั่นคง และมีความเจริญก้าวหน้า
8. ทำให้เกิดปัจจัยในการเพิ่มผลผลิต

สุดสาคร เวชยชัย (2554, หน้า 3) กล่าวว่า ธรรมชาติของมนุษย์จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลต่างๆ ตั้งแต่ในครอบครัว สังคม และในการทำงานในองค์กรต่างๆ โดยเฉพาะในการทำงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับคน มักจะพบปัญหาความขัดแย้ง ความไม่เข้าใจกัน มีอคติต่อกัน มีพฤติกรรมที่ทำให้เกิดความไม่พอใจซึ่งกันและกันและอาจถึงขั้นไม่สามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้ ดังนั้น หากบุคคลเหล่านี้ได้ศึกษาและเรียนรู้เรื่องมนุษยสัมพันธ์หรือพฤติกรรมมนุษย์ในองค์กรและการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของบุคคลในองค์กร ก็จะช่วยบรรเทาภาคในการทำงานดีขึ้น การติดต่อประสานงานดีขึ้น สามารถ

ทำงานร่วมกันเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เกิดความขัดแย้ง บรรลุความต้องการและเป้าหมายในการทำงาน มีความสุขในงานที่ทำ รู้สึกว่าตนเองมีค่า เกิดความผูกพันกับองค์กร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ ต่อองค์กรหรือหน่วยงานนั้น รวมถึงไปถึงประชาชนที่มาติดต่อกับองค์กรหรือหน่วยงานนั้นก็จะได้รับ บริการที่ดี สะดวกและรวดเร็ว

สรุปได้ว่า มนุษยสัมพันธ์ก่อให้เกิดความราบรื่นในการคบหาสมาคมและมีความเข้าใจอันดีต่อกันมนุษยสัมพันธ์ก่อให้เกิดความพึงพอใจ ความยินดี เพิ่มพลังความสมัครสมานสามัคคีในการทำงาน มนุษยสัมพันธ์ก่อให้เกิดความเชื่อถือรักใคร่ ประองดองซึ่งกันและกันมนุษยสัมพันธ์ก่อให้เกิดความสำเร็จในกิจการที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกันมนุษยสัมพันธ์ก่อให้เกิดปัจจัยในการเพิ่มปริมาณผลงานและอาจรวมถึงคุณภาพด้วยมนุษยสัมพันธ์เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาและขจัดข้อขัดแย้งต่างๆ ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ก่อให้เกิดความราบรื่นในการคบหาสมาคมทำให้องค์กรเกิดความมั่นคง มีความพึงพอใจ ความยินดี เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ซึ่งมนุษยสัมพันธ์ยังมีความสำคัญในการบริหารงานอย่างยิ่ง ที่จะทำให้บุคคลเกิดการยอมรับนับถือยินดีช่วยเหลืออันจะนำไปสู่ความสำเร็จในกิจการที่มีเป้าหมายหรือจุดประสงค์เดียวกัน

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์

การที่จะเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ได้นั้น ต้องเข้าใจความต้องการและธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งจะทำให้เกิดความมั่นใจในการติดต่อสัมพันธ์ได้อย่างราบรื่น เรายังต้องคิดและคำนึงถึงองค์ประกอบบางอย่างของบุคคลหรือกลุ่มคนที่ใช้ในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ด้วย ดังนี้ คือ

เกรียงศักดิ์ ราชโคตร (2552, หน้า 104 – 108) ได้อธิบายทฤษฎีหน้าต่างหัวใจของ Johari ที่เกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ในเรื่องการจัดคุณลักษณะของแต่ละบุคคล ออกเป็น 4 ส่วนหรือหน้าต่าง 4 บานไว้เพื่อสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น พร้อมทั้งจะเปิดตนเองต่อผู้อื่นมากเพียงใด คนอื่นก็พร้อมที่จะสนองตอบมากเพียงนั้น เป็นผลต่อการจัดสิ่งขวางกั้นและการเป็นอยู่ทางสังคมรวมทั้งในแง่ของความสัมพันธ์ส่วนบุคคล เรารู้จักคนอื่นมากเท่าไรเราก็ยิ่งมีความเข้าใจและเรียนรู้ถึงจุดแข็งและจุดอ่อนมากขึ้นเท่านั้น กล่าวคือ หน้าต่าง 4 บานประกอบไปด้วย

1. พื้นที่สาธารณะ (Public Area) เป็นพื้นที่ที่ตนเองและผู้อื่นรู้ซึ่งจะเรียกว่าเป็น “พื้นที่เปิด” พฤติกรรมที่แสดงออกในพื้นที่นี้ไม่จำเป็นต้องมีการปกป้องตนเอง

ซึ่งจะรู้จักคุ้นเคยทั้งตนเองและผู้อื่นรอบข้าง เช่น ความมีหน้ามีตาในสังคม เป็นต้น

2. พื้นที่ลับ (Secret Area) ได้แก่ พื้นที่ที่คนนั้นรู้จักตนเอง แต่ผู้อื่นไม่รู้ ซึ่งจะเรียกว่า “พื้นที่ซ่อนเร้น” ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ทุกคนจะเก็บเป็นความลับเพราะกลัวว่าผู้อื่น จะทำการโต้ตอบความลับนี้มักเป็นเรื่องของความรู้สึกเจตคติและพฤติกรรม

3. พื้นที่บอด (Blind Area) ได้แก่ พื้นที่ของคนๆ นั้น ที่คนอื่นรู้จักแต่ตนเองไม่รู้ ซึ่งเป็นพื้นที่บอดสำหรับตนเอง เพราะคนอื่นอาจจะไม่บอกกล่าวให้เจ้าตัวรู้ เพราะกลัวว่าเขาจะไม่พอใจและเรียกพื้นที่นี้เรียกอย่างหนึ่งว่า “พื้นที่กลิ่นไม่สะอาด”

4. พื้นที่มืด (Dark Area) เป็นพื้นที่ที่ตนเองไม่รู้ ละผู้อื่นก็ไม่รู้ แต่เป็นพื้นที่ที่บรรจุขีดความสามารถและความถนัดต่างๆ ที่ยังไม่ค้นพบ และยังไม่เป็นที่รู้จัก ซึ่งเรียกพื้นที่นี้ว่า “อนาคต” หรือ “ไม่ค้นพบ” หรือเรียกง่ายๆ ว่า “พื้นที่ไม่ทราบ”

ทฤษฎีหน้าต่างของ Johari เป็นแนวทางในการสร้างกลยุทธ์ในการแก้ไข ปัญหา รวมทั้งเป็นกลยุทธ์เพื่อการเจรจาต่อรอง เนื่องจากการรู้ข้อมูลความต้องการของผู้อื่น นั้นก็หมายความว่าเราสามารถเปิดพื้นที่ซ่อนเร้นออกมาได้ จึงทำให้อยู่ในสถานะที่ ได้เปรียบและมีโอกาสในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ได้ต่อไป

Davis (อ้างถึงใน พูนศักดิ์, ดวงใจ, 2554, หน้า 14) กล่าวถึงแนวคิดในเรื่อง ธรรมชาติของมนุษยสัมพันธ์ว่าธรรมชาติของมนุษยสัมพันธ์มีความแตกต่างกันพื้นฐาน 4 ประการ ดังนี้

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล บุคคลจะมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว (Uniqueness) และจะทำให้แต่ละคนแตกต่างไปจากคนอื่น ในเรื่องสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ ฯลฯ

2. การดำเนินถึงบุคคลในลักษณะส่วนรวมทั้งหมด (A Whole Person) บุคคลจะมีลักษณะหลายประการประกอบขึ้นเป็นตัวของเขาเองไม่ว่าจะเป็นเรื่องทาง กายภาพหรือจิตใจเรื่องความรู้ประสบการณ์ ฯลฯ แต่ละเรื่องไม่แยกจากกันและจะมี ผลกระทบถึงกันเพราะทุกเรื่องจะผสมผสานเป็นตัวของเขาเองทั้งหมด ในการติดต่อ สัมพันธ์กับบุคคลนั้นเราไม่อาจเลือกติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลเพียงเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เราต้อง ติดต่อกับบุคคลในลักษณะส่วนรวม

3. พฤติกรรมของบุคคลจะมีสาเหตุ (Caused Behavior) สาเหตุที่ทำให้ บุคคลแสดงพฤติกรรมนั้น เกิดจากการจูงใจในการค้นหาเป้าหมายที่ทำให้ชีวิตสมหวัง ความต้องการของมนุษย์นั้น แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic

Needs) และความต้องการภายหลัง (Meta Needs) โดยความต้องการพื้นฐานนั้นจะมีความสำคัญเป็นลำดับก่อนหลัง 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางด้านร่างกาย เป็นความต้องการที่เกิดจากแรงผลักดันภายในเพื่อความจำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น ความหิว ฯลฯ

ขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย เป็นความต้องการความรู้สึกรับประกันความปลอดภัยจากอันตราย

ขั้นที่ 3 ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ เช่น ความเป็นส่วนหนึ่งของสังคมความต้องการได้รับความยอมรับจากผู้อื่น

ขั้นที่ 4 ความต้องการมีชื่อเสียง เช่น ต้องการได้รับการยกย่องสรรเสริญ

ขั้นที่ 5 ความต้องการการยอมรับในความสามารถ ซึ่งเป็นความต้องการสูงสุดของมนุษย์ที่ทำให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity)

ดาร์วอร์ธ ไคลมณี (2552, หน้า 30) กล่าวว่า การสร้างมนุษย์สัมพันธ์ให้เกิดขึ้นในกลุ่มคนไม่ว่าจะเป็นกลุ่มใดจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของมนุษย์สัมพันธ์ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคของความสัมพันธ์ของกลุ่มแล้วดำเนินการสร้างเสริมพัฒนาและปรับปรุงปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ให้เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีให้ได้ สำหรับองค์ประกอบของมนุษย์สัมพันธ์นี้มีด้วยกัน 2 ประการคือ

1. ความเข้าใจตนเอง หมายถึง ความเข้าใจในความต้องการของตนเอง การรู้จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง การรู้ถึงจุดที่จะต้องปรับปรุงพัฒนาคน ความเข้าใจบุคคลอื่น หมายถึง การที่เรารู้ถึงความต้องการหรือปัญหาของบุคคลอื่น บุคลิกลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลนั้นๆ และธรรมชาติของคน

2. ความแตกต่างของบุคคล หมายถึง ลักษณะที่ทำให้คนแต่ละคนไม่เหมือนกันซึ่งแต่ละคนย่อมมีความคิดจิตใจสติปัญญาความสามารถเจตคติประสบการณ์ต่างๆ กัน สิ่งที่ทำให้มนุษย์เราแตกต่างกันไม่เหมือนกันนั้นมาจากหลายสาเหตุด้วยกันอาจประมวลได้ดังนี้ คือรูปร่างหน้าตา (appearance) อารมณ์ (emotion) นิสัย (habit) เจตคติ (attitude) พฤติกรรม (behavior) ความถนัด (aptitude) ความสามารถ (ability) สุขภาพ (health) รสนิยม (taste) และสังคม (social) ความแตกต่างจากสาเหตุดังกล่าวเป็นสาเหตุให้

มนุษย์ขัดแย้งกันไม่สามารถเข้ากันหรือสัมพันธ์กันได้หากขาดความรู้ความเข้าใจเกิดการดูหมิ่นเหยียดหยามไม่เคารพสิทธิไม่ให้เกิดริเคาพหับถือในความแตกต่างกันถือว่าเป็นสิ่งธรรมดาสามัญทั่วไป ถ้าเราได้เข้าใจในเรื่องเหล่านี้แล้วความขัดแย้งก็จะลดน้อยลงหรือสามารถขจัดออกไปได้ความสัมพันธ์กับผู้อื่นก็จะดีขึ้น

วิจิตร อวระกุล. (2542, หน้า 34 อ้างถึงใน ดาราวรรณ ไศลมณี 2552 หน้า 30) และวิภาพร มาพบสุข (อ้างถึงใน พูนศักดิ์ ดวงใจ. 2554, หน้า 18) กล่าวถึงองค์ประกอบในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ดังนี้

1. เข้าใจตนเอง หมายถึง การรู้จักวิเคราะห์ตนเองและปรับปรุงตนเอง เพื่อพัฒนาตนเองให้เข้ากับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมได้ดี
2. เข้าใจผู้อื่น หมายถึง การรู้ถึงความต้องการและสามารถวิเคราะห์บุคลิกลักษณะเฉพาะตัวและธรรมชาติของคนได้
3. การยอมรับความแตกต่าง หมายถึง บุคคลแต่ละคนมีความคิดจิตใจ อารมณ์ความรู้สึก ปัญญา ความสามารถ เจตคติ และประสบการณ์แตกต่างกัน ซึ่งเป็นสิ่งยอมรับได้
4. การสร้างสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี หมายถึง การรู้องค์ประกอบต่างๆ ของสังคมที่ประกอบด้วย มนุษย์ สภาพแวดล้อม ทั้งที่เป็นวัตถุ สภาพแวดล้อมธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เพื่อนำมาสร้างให้สังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ

หลักการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน

เกรียงศักดิ์ ราชโคตร (2552, หน้า 185 - 188) กล่าวถึงหลักการสร้างมนุษยสัมพันธ์ไว้ดังต่อไปนี้

1. การสำรวจตนเอง ในการสมาคมกับบุคคลอื่นในชีวิตประจำวันนั้น เราควรสำรวจตนเองว่าเรามีสิ่งใดบกพร่องมากไป หรือไม่ หากมีควรหาทางแก้ไขปรับปรุงตนเอง การชมตนเองมากเกินไปนั้นมีผลเสียมาก เช่น ทำให้บางคนลืมหิวคิดว่าตนเองดีแล้วไม่ต้องปรับปรุงแก้ไข เป็นต้น แต่บางครั้งคำชมก็จำเป็นเหมือนกัน ถ้าคำชมนั้นเป็นคำชมที่จริงใจจากผู้อื่น อย่งไรก็ตามเราควรรู้จักประมาณตน มองตนเองโดยไม่ลำเอียงหรือคำชมของผู้อื่นง่ายเกินไป

2. การศึกษาสิ่งที่ควรรู้เกี่ยวกับบุคคล บุคคลโดยทั่วไปมักมีลักษณะที่คล้ายๆ กันอยู่หลายประการ หากเราได้ตระหนักถึงลักษณะเหล่านี้ ก็จะช่วยเสริมการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ง่ายขึ้น และดำรงความสัมพันธ์อันดีให้มั่นคงได้ ลักษณะต่างๆ เกี่ยวกับบุคคลดังกล่าวมีดังนี้

- 2.1 ไม่ชอบให้ใครตำหนิ
- 2.2 อยากมีชื่อเสียงเด่น
- 2.3 ชอบคนที่อารมณ์ดีมากกว่าอารมณ์เสีย
- 2.4 ไม่ชอบให้ใครได้เสีย
- 2.5 อยากให้บุคคลอื่นเคารพนับถือ
- 2.6 ชอบเห็นการรับผิดชอบ กระทำผิด
- 2.7 ต้องการให้เป็นกันเองกับทุกคน
- 2.8 ชอบให้ผู้อื่นพูดในเรื่องที่ตนสนใจ
- 2.9 ชอบให้ผู้อื่นฟังเมื่อตนพูด

3. การผูกมิตร หลักเบื้องต้นในการผูกมิตร เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันให้ยั่งยืน มีดังนี้

- 3.1 ความจริงใจต่อกัน
- 3.2 การช่วยเหลือกัน
- 3.3 ความมีน้ำใจต่อกันกัน
- 3.4 การให้เกียรติซึ่งกันและกัน

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (อ้างถึงใน ดาราวรรณ ไสยมณี. 2552, หน้า 33 - 35) ได้ระบุเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ในทางการบริหารและองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการสร้างมนุษยสัมพันธ์ไว้พอสรุปได้ดังนี้

มนุษยสัมพันธ์ในทางการบริหารสร้างขึ้นจากพื้นฐานของความนับถือซึ่งกันและกันที่มั่นคงมีไมตรีจิต ศรัทธา จริงใจในศักดิ์ศรี และคุณค่าของมนุษย์ด้วยกัน จึงต้องพัฒนาทักษะที่จะสัมพันธ์ตนเองกับบุคคลอื่นๆ กับสถานการณ์ทางสังคมที่ตนอยู่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน มีข้อควรพิจารณา ดังนี้

1. การสื่อสาร หรือการสื่อความหมายที่ดี (Communication) การสื่อสารเป็นการส่งข่าวสารข้อเท็จจริงให้คนในหน่วยงานทราบความจริง ทราบความ

เคลื่อนไหวของงาน การสื่อสารที่ดีจะช่วยสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือและการประสานงานที่ดีขึ้นในหน่วยงาน เกิดทัศนคติที่ดีและเป็นแรงกระตุ้นจูงใจให้คนอยากทำงาน ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การใช้ภาษาท่าทางในการสื่อสารกันควรจะต้องเลือกใช้ให้ถูก ให้เหมาะกับคน สถานที่ บรรยากาศและเวลา เพื่อป้องกันการแปลความหมายผิดๆ ไป

2. การรับรู้ (Perception) การรับรู้โดยบุคคลต่างกัน ย่อมเกิดผลแตกต่างกัน ถ้าภูมิหลังประสบการณ์ ความต้องการ ความใกล้ชิดกับหน่วยงาน ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคนในตำแหน่งต่างๆ กัน ย่อมก่อให้เกิดข้อขัดแย้งขึ้นได้ คนเรามักจะเข้าข้างตนเองว่าดีกว่าและถูกต้อง แต่คนอื่นอาจมองเราไปอีกในแง่อื่นๆ ก็ได้ โดยเฉพาะบุคลิกภาพของคนก็เป็นส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในการรับรู้ของคนอื่นๆ ก็ได้ ดังนั้นการรับรู้โดยการเข้าใจพื้นฐานซึ่งกันและกันก็จะช่วยลดความขัดแย้งกันได้มาก

3. การใช้อำนาจโดยตำแหน่ง (Authority) อำนาจโดยตำแหน่งส่วนใหญ่จะหมายถึง ผู้มีตำแหน่งสูงกว่า จะใช้อำนาจทางตำแหน่งกับบุคคลที่อยู่ต่ำกว่า พฤติกรรมการใช้ของแต่ละบุคคลที่มีตำแหน่งสูงจะมีความแตกต่างกัน บางคนใช้อำนาจไปตามประเพณี บางคนใช้ด้วยเหตุผล บางคนใช้โดยอาศัยบุคลิกภาพส่วนตัว การจะทำงานในหน่วยงานด้วยกันให้ได้ผลดีจึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจกันถึงอำนาจหน้าที่ มีการอธิบายชี้แจงให้เกิดการยอมรับนับถือในอำนาจนั้นและไม่ยอมรับในพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้ใช้อำนาจเกินขอบเขต การใช้อำนาจที่ผิดพลาดย่อมเป็นอันตรายต่อความสัมพันธ์ของคนที่จะทำงานร่วมกันได้

4. ภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นองค์ประกอบอีกแบบหนึ่ง ที่มีผลกระทบต่อการทำงานร่วมกันของบุคลากร ผู้นำ คือผู้ที่มีอิทธิพลต่อการทำงานของบุคลากรในหน่วยงานจะต้องรักษาเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน อำนวยความสะดวกในการให้บุคลากรมีปฏิสัมพันธ์กัน และรักษาความสามัคคีกลมเกลียวของบุคคลในหน่วยงาน ผู้นำจะเป็นผู้ชี้แนะบังคับบัญชาและสื่อสารงานให้คนได้มีความเข้าใจในแผนงาน วิธีการปฏิบัติงานแสวงหาความร่วมมือ และตีความหมายบทบาทของแต่ละคนให้เข้าใจความสำเร็จของงานขึ้น อยู่กับความสามารถและรูปแบบของความเป็นผู้นำการตัดสินใจ ผู้นำมีอิทธิพลต่อการทำงานของบุคคลในหน่วยงาน การรู้จักใช้สิ่งจูงใจเป็นเครื่องกระตุ้นในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่ผู้นำจะต้องศึกษาและจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับคน

5. การจูงใจ (Motivation) สิ่งจูงใจมีอิทธิพลต่อการทำงานของบุคคล และสิ่งจูงใจที่จะให้กับคนแต่ละคนนั้นอาจมีความแตกต่างกันไป ความต้องการและลักษณะประเภทของบุคคลสิ่งจูงใจอาจจะเป็นในด้านวัตถุ ได้แก่ เงิน สิ่งของ เป็นโอกาสในการทำงานใหญ่ๆ สภาพทางกายอันเป็นสิ่งที่ยังปรารถนา บรรยากาศแห่งความเป็นมิตรงานที่ท้าทายให้อยากทำ สิ่งเหล่านี้จะต้องมีการศึกษาและสำรวจลักษณะบุคลิกของแต่ละคน ที่ร่วมกันทำงานและนำมากระตุ้นมอบให้แต่ละคนตามความต้องการ บุคลากรที่ทำงานร่วมกันก็ควรศึกษาให้เข้าใจและรู้จักเสียสละและเลือกใช้กับเพื่อนร่วมงานของตน เพื่อก่อให้เกิดบรรยากาศของการทำงานร่วมกันให้ได้

6. การบำรุงขวัญ (Morale) ขวัญเป็นการแสดงออกทางสภาวะจิตใจหรือความรู้สึกทัศนคติของคนในหน่วยงานที่มีต่องาน ต่อบุคคล หรือเพื่อนร่วมงาน ต่อองค์การที่ตนปฏิบัติงานอยู่ต่อความสำเร็จตามความมุ่งหมายขององค์การ ต่อความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ ขวัญของคนในหน่วยงานจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบอยู่เสมอ ขวัญในหน่วยงานจะมองได้จากทัศนคติของคนที่มีต่อหน่วยงาน ความกระตือรือร้นของคนทำงาน ความสามัคคีกลมเกลียวของคนในหน่วยงาน การมีส่วนร่วมช่วยเหลือในกิจกรรมต่างๆ ที่มีขึ้นในหน่วยงาน ดังนั้นในหน่วยงานจึงมีความจำเป็นจะต้องมีการบำรุงขวัญเพื่อให้คนทำงานร่วมกันด้วยดีและทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน

สันทัต ศะลีวินิช (2553, หน้า 46 – 47) กล่าวว่า การสร้างมนุษยสัมพันธ์เมื่อทำได้แล้วจะอำนวยความสะดวกให้การดำรงชีวิต ครอบครัวและการทำงาน สำหรับในด้านการงานนั้นมีข้อ ที่ควรปฏิบัติดังนี้

1. การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน การสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลในองค์กรมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การสร้างความเชื่อมั่นให้กับเพื่อนร่วมงาน การเอาใจใส่เพื่อนร่วมงาน การปรับตัวเองให้เข้ากันได้กับเพื่อนร่วมงาน

2. การควบคุมพฤติกรรมและเจตนาอารมณ์ผู้อื่นเมื่อต้องการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน มีสิ่งที่ควรปฏิบัติ คือ การสร้างความประทับใจให้กับเพื่อนร่วมงาน คำนิ่งถึงเสมอว่าเพื่อนร่วมงานทุกคนเป็นผู้มีคุณค่า การสั่งหรือติดต่องานไม่ควรใช้วิธีพูดผ่านคนอื่น

3. วิธีสร้างเสน่ห์ในบุคลิกภาพ การเป็นคนมีเสน่ห์จะช่วยให้บุคคลที่อยู่รอบข้างอยากเข้ามาใกล้ชิดและปรารถนาจะร่วมงานด้วย การสร้างเสน่ห์สามารถทำได้โดยการใช้น้ำเสียงหรือคำพูด การแสดงออกทางร่างกาย การใช้ภาษาที่เหมาะสม การ

พัฒนาบุคลิกภาพให้สง่างาม การแต่งกายให้เหมาะสมกับกาลเทศะและการมีความมั่นใจในตนเอง

4. การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา การปฏิบัติงานในองค์กร ผู้ใต้บังคับบัญชาจำเป็นต้องการสื่อสารเพื่อนร่วมกันดำเนินงานให้บรรลุภารกิจขององค์กร โดยผู้บังคับบัญชาจะทำหน้าที่อำนวยความสะดวกให้นโยบายและข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและเหมาะสมแก่ผู้ร่วมงานและในทางตรงกันข้ามก็ต้องรับฟังข่าวสารข้อมูล ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน เพื่อให้สามารถประสานงานในการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพนอกจากในการวินิจฉัยตัดสินใจก็เป็นหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บังคับบัญชาและเป็นศิลปะอันหนึ่งในการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารควรต้องรับผิดชอบต่อการตัดสินใจและการวินิจฉัยสั่งการที่เกิดขึ้น ภาระหน้าที่ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือการสั่งการโดยการสั่งการนั้นสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การสั่งงานด้วยวาจาและการสั่งงานเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม และยังสามารถสั่งโดยใช้การบังคับหรือออกคำสั่ง การสั่งงานแบบขอร้อง การสั่งงานแบบแนะนำ การสั่งงานแบบอาสาสมัคร ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับว่าตัวผู้บริหารจะเลือกใช้การสั่งงานแบบใด

เรื่องรอง รัตนวิไลสกุล (อ้างถึงใน พูนศักดิ์ ดวงใจ. 2554, หน้า 22) กล่าวว่า การมีมนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานมีดังนี้

1. ให้ความเคารพต่อตนเองและผู้อื่น การทำงานร่วมกัน หากเรามีความเคารพต่อความรู้ความสามารถของตนแล้ว ผลงานที่ได้ก็จะออกมาตามที่หวัง ในขณะเดียวกันถ้าเราเคารพในความรู้ความสามารถของผู้ร่วมงานด้วยงานก็จะสามารถสัมฤทธิ์ผลตามต้องการ

2. เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในกลุ่มอย่างแท้จริงไม่ว่าจะด้วยความคิดเห็น การปฏิบัติหรือการตัดสินใจก็ตาม จงอย่ากระทำตนเป็นเหยื่อที่แฝงตัวอยู่กับผู้อื่นคอยแต่กัดกินทำลายมิให้ประโยชน์แก่ผู้ที่ตนอาศัย จงเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับด้วยการให้ความร่วมมือในงานของกลุ่มอย่างแท้จริง

3. ทำความเข้าใจต่อบทบาทของกันและกัน กล่าวคือ ไม่ก้าวร้าวผู้รู้ในหน้าที่การงานของผู้อื่น ต้องสังวรอยู่เสมอว่าขอบข่ายอำนาจหน้าที่ของตนมากแค่ไหน ดังคำกล่าวที่ว่า เป็นพยาบาลทำตัวให้เป็นหมอ เป็นเสมียนทนายความอย่าเป็นทนายความเสียเอง

4. อดทนต่อปฏิกริยาต่อต้าน ไม่ว่าจะจากผู้ร่วมงานหรือหัวหน้างานให้คิดเสียว่าคนรักเท่าฝันหนึ่งคนซึ่งเท่าฝันเสีย จงอย่าคิดว่าทุกคนที่เรารู้จักจะรักเห็นดีเห็นชอบไปกับเราด้วย

5. เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานทุกคนได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม กล่าวคือ ต้องกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานทุกคนได้มีส่วนร่วมในกลุ่มไม่ควรเอาแต่ประโยชน์ส่วนตัวหรือเอาแต่ใจฝ่ายเดียว แต่ต้องคำนึงถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้เกิดในกลุ่มด้วยเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานเพราะจะนำทางไปสู่งานที่มีประสิทธิภาพ

6. ต้องมีความมั่นใจและเชื่อในความสามารถของตนว่าเหมาะสมกับงานนั้นหรือไม่เพื่อจะได้ไม่เป็นตัวถ่วง หรือไปสร้างความขัดแย้งให้แก่กลุ่มเพราะความไม่รู้ไม่เข้าใจเป็นสาเหตุ

7. ใจกว้างและเปิดโอกาสให้มีการโต้ตอบกันแบบสื่อสาร 2 ทาง เพื่อชักจูงข้อบกพร่องข้อขัดแย้งกันระหว่างทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจเหมือนกัน และตรงกัน

8. ใช้วิธีการพูดที่มีประสิทธิภาพทั้งวาจาและกิริยาท่าทางให้ดูแล้วชื่นใจ การพูดเร็วเกินไปอาจทำให้คนไม่อยากฟัง การพูดเชื่องช้า อาจทำให้คนเบื่อหน่าย การพูดจาที่ใช้ท่าทางหน้าตาเกินไปก็จะทำให้คู่สนทนาเมื่อยหน้าเมื่อยตัวไปด้วย ฉะนั้น การพูดจาจะต้องทั้งจั้งหวะ และมีท่าทางประกอบตามความเหมาะสมควรสนทนาปราศรัยอย่างเป็นกันเอง ไม่ผูกขาดอยู่คนเดียวหรือฟังอย่างเดียว และที่สำคัญก็คือการเป็นคนช่างเจรจาที่มีใช้เป็นหนทางการมีมนุษยสัมพันธ์เสมอไปถ้าหากการพูดนั้นไม่ได้มาจากความจริงใจ

9. ให้หลักการสื่อสารที่ดี กล่าวคือ ไม่ควรมีการต่อเติมเสริมแต่ง ตัดทอน หรือลำเอียงจะต้องมีการโต้ตอบที่ชัดเจน เพื่อให้มีการส่งข้อมูลนั้นถูกต้อง

10. ปรับตัวให้เข้าหาผู้อื่น การที่จะให้คนหลายๆ คนปรับตัวเข้าหาเรานั้น ย่อมเป็นการยาก แต่ถ้าเราปรับตัวเข้าหาผู้อื่นย่อมง่ายกว่า และยังเป็นผลทำให้เกิดเสน่ห์ต่อตนเองด้วย ดังนั้น การสร้างมนุษยสัมพันธ์ควรเริ่มต้นจากความรู้จักภายใน คือ จิตใจ จะต้องเป็นผู้มีความรักที่ดี ปราศรณาที่ดีต่อผู้อื่นมีอารมณ์มั่นคง ยิ้มแย้มแจ่มใส ยืดหยุ่นตามสถานการณ์เอาใจเขามาใส่ใจเรา มีกิริยาวาจาสุภาพ ให้เกียรติยกย่องผู้ร่วมงานมีความเสมอต้นเสมอปลายรวมทั้งยึดมั่นในหลักธรรมพระพุทธศาสนา ขณะเดียวกันก็ฝึกปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยกิริยามารยาทที่ดีมีความจริงใจตลอดจนให้ความช่วยเหลือผู้อื่นตาม

โอกาส

เทพ สงวนกิตติพันธ์ (2556, หน้า 2 – 3) ได้ให้แนวคิดในการสร้างมนุษย์สัมพันธ์โดยยึดหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนาไว้ว่าประกอบด้วย

1. สังคหวัตถุ 4 สิ่งที่ควรสงเคราะห์แก่กัน 4 ประการ ได้แก่
 - 1.1 ทาน : การให้ (วัตถุทาน, ธรรมทาน, อภัยทาน)
 - 1.2 ปิยวาจา : การเจรจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน
 - 1.3 อัถตจริยา : การประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและ

สังคัม

- 1.4 สมานัตตตา : การเป็นผู้วางตนเสมอคนอื่น (มีสัมมาคารวะ)
2. พรหมวิหาร 4 ธรรมประจำใจอันประเสริฐ 4 ประการ ได้แก่
 - 2.1 เมตตา : ความรัก ความปรารถนาดี อยากให้เขามีความสุข (ช่วยทำลาย : ความเกลียดชัง อาฆาต พยาบาท)
 - 2.2 กรุณา : ความสงสาร ปรารถนาให้เขาพ้นทุกข์ (ก่อให้เกิด : การช่วยเหลือ การเอื้อเฟื้อและการเสียสละ)
 - 2.3 มุทิตา : ยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีมีความสุข (ลด : ความอิจฉาริษยา)
 - 2.4 อุเบกขา : มีใจเป็นกลางด้วยปัญญา ไม่ลำเอียงด้วยรักหรือชัง (ละเลิก : ความมีอคติต่อกัน)

3. สร้างสุขในสังคัมด้วยหลัก “เก้ายอด”

- 3.1 ยิ้มแย้ม (ทำจิตใจเป็นสุข)
- 3.2 ยับยั้ง (ไม่ทำตามใจตนเอง รู้จักใช้เหตุใช้ผล)
- 3.3 ยึดหยุ่น (ไม่ยึดติดกับอะไรมากเกินไป)
- 3.4 ยกย่อง (รู้จักให้เกียรติกัน ชมเชยกัน)
- 3.5 ยินยอม (ยุติปัญหาที่อาจจะรุกรลามใหญ่โต)
- 3.6 เยือกเย็น (จิตใจสงบเป็นสุข รู้จักให้อภัย)
- 3.7 ย่นย่อ (ทำเรื่องใหญ่ในกลายเป็นเรื่องเล็ก)
- 3.8 เยี่ยงอย่าง (ประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี)
- 3.9 ยืนยง (รักษาความดีของตนดูจะเกลือกรักษาความเต็ม) สอดคล้อง

กับปราณี สุรสิทธิ์ (2556, หน้า 286 – 289) กล่าวว่า ได้มีผู้กล่าวถึงหลักในการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ในการทำงานโดยยึดหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนาไว้ที่น่าสนใจ

ดังต่อไปนี้

1. สังคหวัตถุ 4 ได้แก่

1.1 ทาน หมายถึง การให้ แบ่งปัน การช่วยเหลือด้วยสิ่งของ ตลอดถึงการให้ความรู้และการแนะนำสั่งสอน

1.2 ปิยวาจา หมายถึง การเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวานทำให้เกิดความรักใคร่ นับถือ ซึ่งมีความหมายสอดคล้องกับพฤติกรรม การมีมนุษยสัมพันธ์เกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารที่เหมาะสมเพื่อสร้างสัมพันธไมตรีระหว่างกัน

1.3 อุตถจริยา หมายถึง การประพฤติที่มุ่งประโยชน์ช่วยแก้ไขและส่งเสริมจริยธรรม

1.4 สมานัตตตา หมายถึง ความสม่ำเสมอกับคนทั้งหลาย มีความเสมอดันเสมอปลายควบคุมตนเองให้มีอารมณ์มั่นคง

2. พรหมวิหาร 4 ได้แก่

2.1 เมตตา หมายถึง ความมีไมตรีจิต มีความรัก ความปรารถนาดี เห็นอกเห็นใจ มีเจตนาบริสุทธิ์ที่จะช่วยให้เพื่อนมนุษย์มีความสุข ความสบาย

2.2 กรุณา เป็นความเอ็นดู หรือสงสาร ต้องการจะช่วยให้เขาพ้นจากความทุกข์ยากลำบาก ช่วยได้ทั้งทางกายและทางวาจา

2.3 มุทิตา เป็นความชื่นชมยินดีเมื่อ เห็นบุคคลอื่นได้มีความสุข มีความเจริญ ในหน้าที่การงาน หรือการศึกษา หรือประสบความสำเร็จในชีวิตครอบครัว

2.4 อุเบกขา คือ วางตัวเป็นกลาง ไม่ดีใจ ไม่เสียใจ เมื่อ คนอื่นประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว

3. อิทธิบาท 4 ได้แก่

3.1 ฉันทะ คือ ความพอใจ เต็มใจ ในภารกิจการทำงานที่มีอยู่ ฝึกฝนที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

3.2 วิริยะ คือ ความเพียรพยายามในการปฏิบัติภารกิจ หรือประกอบกิจการต่างๆ ในหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ไม่เกียจคร้าน ไม่ท้อถอยต่ออุปสรรคต่างๆ

3.3 จิตตะ คือ ความมีจิตใจจดจ่อ ฝึกฝนในงาน หรือหน้าที่ในความรับผิดชอบเพื่อให้ภารกิจเหล่านั้นเป็นไปอย่างเรียบร้อย

3.4 วิมังสา คือ การหมั่นตรวจสอบเพื่อพัฒนางานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

4. ฆราวาสธรรม 4 ได้แก่

4.1 สัจจะ คือ ความซื่อสัตย์และความจริงใจต่อตนเอง และผู้อื่น ตลอดจนมีความกตัญญู รู้คุณต่อผู้มีพระคุณ มนุษย์สัมพันธ์ที่ถาวรย่อมตั้งอยู่บนความซื่อสัตย์และจริงใจต่อกัน

4.2 ทมะ คือ ความข่มใจ ได้แก่ รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนไม่ให้เกิดความหวั่นไหวเป็นเหตุให้แสดงกิริยาหรือวาจาอันไม่สมควรออกมา

4.3 ขันติ คือ ความอดทน หรืออดทนต่อความยากลำบากในกิจการงาน และอดทนต่อสิ่ง ยั่วเยวต่างๆ หรือบรรดากิเลสทั้งหลาย

4.4 จาคะ หรือ การเสียสละ ด้วยการให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่ตกยาก

5. เว้นจากอคติ 4 ได้แก่

5.1 ฉันทาคติ ลำเอียง เพราะความรักใคร่

5.2 โทษาคติ ลำเอียงเพราะโกรธหรือไม่ชอบหน้ากัน

5.3 โมหาคติ ลำเอียงเพราะความโง่เขลา หรือขาดข้อมูลที่ถูกต้อง

5.4 ภยาคติ ลำเอียงเพราะความกลัว

6. สัมปยุตธรรม ได้แก่

6.1 ทัมมัญญุตาคติ คือ ความเป็นผู้รู้จักเหตุ เป็นธรรมที่สอนให้ฝึกคิดให้รอบคอบก่อนพูด ก่อนทำการสิ่งใด เพราะผลที่ตามมาย่อมเกิดจากเหตุ

6.2 อัตถัญญุตาคติ คือ ความเป็นผู้รู้จักผล รู้สึกตัวและพิจารณาเสมอว่า ความสุขความทุกข์ ความพอใจ ความไม่พอใจ ความดีใจ และความเสียใจที่ได้รับนั้นเป็นผลมาจากเหตุอันใด

6.3 อัตตัญญุตาคติ คือ ความเป็นผู้รู้จักตน รู้ตนว่าเป็นใคร อยู่ในฐานะ ตำแหน่งใด ควรวางตนอย่างไรจึงเหมาะสม ไม่เป็นที่รังเกียจของสังคม และเป็นที่ประทับใจแก่ผู้พบเห็น

6.4 มัตตัญญุตาคติ คือ ความเป็นผู้รู้จักประมาณ หมายถึง ประพฤติปฏิบัติ อยู่ในความพอดีพอเหมาะ พอควร ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป คือ ให้มีสติคอยระวังการพูด การกระทำไม่ให้ดึงเครียดจนเกินไปหรือหย่อนยานปล่อยปละละเลยจนเกินไป

6.5 กาลัญญุตาคติ คือ ความเป็นผู้รู้จักเวลา รู้จักวางแผนล่วงหน้า รู้คุณค่าของเวลาและรู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ รู้ว่าควรจะทำสิ่งใดเวลาใด

6.6 ปริสัจญญุตาคติ คือ ความเป็นผู้รู้จักชุมชน รู้จักสมาคมตลอดถึงกิริยา

อาการที่จะแสดงออกในกลุ่มชนนั้นๆ เพื่อช่วยให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางสังคมอันเป็นผลให้บุคคลในสังคมนั้นยอมรับเรา

6.7 บุคคลัญญตา คือ ความเป็นผู้รู้เลือกบุคคล โดยพิจารณาได้ว่าบุคคลใดที่ควรคบบุคคลใดไม่ควรคบ ควรเคารพบุคคลใด ควรวางใจบุคคลใด วางใจได้แค่ไหน บุคคลใดควรเชื่อถือบุคคลใดควรช่วยเหลือเกื้อกูล ควรใช้บุคคลใดทำงานประเภทใด

ทิพย์ นิลนพคุณ (2557, หน้า 2 – 3) กล่าวว่า การสร้างมนุษยสัมพันธ์นั้นไม่ใช่เรื่องยากเมื่อทำได้แล้วจะอำนวยความสะดวกให้การดำรงชีวิต ครอบครัวและการทำงาน สำหรับในด้านการทำงานนั้นมีข้อที่ควรปฏิบัติคือ

1. การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน การสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลในองค์กร มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ การสร้างความเชื่อมั่นให้กับเพื่อนร่วมงาน การเอาใจใส่เพื่อนร่วมงาน การปรับตัวเองให้เข้าได้กับเพื่อนร่วมงาน
2. การควบคุมพฤติกรรมและเจตนาของคนอื่น เมื่อต้องการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมงานมีสิ่งที่จะต้องปฏิบัติ คือ การสร้างความประทับใจให้กับเพื่อนร่วมงาน การสร้างความเป็นมิตร มองหาส่วนดีและยอมรับความสามารถของเพื่อนร่วมงาน คำนี้ถึงเสมอว่าเพื่อนร่วมงานทุกคนเป็นผู้มีคุณค่า การสั่งหรือติดต่องานไม่ควรใช้วิธีพูดผ่านกับคนอื่น
3. วิธีการสร้างเสน่ห์ในบุคลิกภาพ การเป็นคนมีเสน่ห์จะช่วยให้บุคคลที่อยู่รอบข้างอยากเข้ามาชิดใกล้ และปรารถนาจะร่วมงานด้วย การสร้างเสน่ห์สามารถทำได้โดยการใช้น้ำเสียงหรือคำพูด การแสดงออกทางร่างกาย การใช้ภาษาที่เหมาะสม การพัฒนาบุคลิกภาพให้สง่างาม การแต่งกายให้เหมาะสมกับกาลเทศะและการมีความมั่นใจในตนเอง
4. การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา การปฏิบัติงานในองค์กร ผู้ใต้บังคับบัญชาจำเป็นต้องมีการสื่อสาร ร่วมกันดำเนินงานให้บรรลุภารกิจขององค์กร โดยผู้บังคับบัญชาจะทำหน้าที่อำนวยความสะดวกให้นโยบายและข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและเหมาะสมแก่พนักงาน และในทางตรงกันข้ามก็ต้องรับฟังข่าวสารข้อมูล ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของพนักงาน เพื่อให้สามารถประสานงานงานในการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ในการวินิจฉัยตัดสินใจก็เป็นหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บังคับบัญชาและเป็นศิลปะอันหนึ่งในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารควรต้องรับผิดชอบต่อการตัดสินใจและการวินิจฉัยสั่งการที่เกิดขึ้นภาระหน้าที่ที่

สำคัญอีกอย่างหนึ่ง ก็คือการสั่งการ โดยในการสั่งการนั้นสามารถทำได้ในหลายรูปแบบ เช่น การสั่งงานด้วยวาจาและการสั่งงานเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม และยังสามารถสั่งโดยใช้การบังคับหรือออกคำสั่ง การสั่งงานแบบขอร้อง การสั่งงานแบบแนะนำ การสั่งงานแบบอาสาสมัคร ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับว่าตัวผู้บริหารจะเลือกใช้การสั่งงานแบบใด

5. หลักปฏิบัติในการเป็นผู้ช่วยที่ดี การปฏิบัติตัวเป็นผู้ช่วยที่ดีนั้นจะใช้หลัก 3 ประสานก็คือ มือดี ใจดี ความคิดดี ซึ่งมือดีก็คือมีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ บุคลิกภาพและลักษณะท่าทางดี ใจดีก็คือมีความมั่นคงทางจิตใจ มีความรับผิดชอบ เอาใจใส่ในงาน มีความขยันหมั่นเพียรและอดทน ส่วนความคิดดีก็คือ มีความคิดริเริ่ม ความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีรู้จักกาลเทศะ รู้จักช่องทางในการติดต่อสื่อสารและเป็นผู้รู้จักประมาณตน

กล่าวโดยสรุป หลักการสร้างมนุษยสัมพันธ์ แสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติของบุคคลต่อกลุ่มและสังคมที่เป็นกันเองที่จะร่วมกันทำงานอย่างมีความสุข ผู้บริหารจำเป็นที่จะต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีโดยการสร้างความเป็นกันเองให้ความช่วยเหลือด้วยความจริงใจ ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงานพร้อมทั้งยกย่องผู้ใต้บังคับบัญชาที่ได้ทำดี ซึ่งเป็นการสร้างสัมพันธ์อันดีต่อกัน ผลที่เกิดทำให้ผู้บริหารประสบความสำเร็จในการบริหารงานตามวัตถุประสงค์

2.1 ความหมายของบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพ หมายถึงถึงลักษณะ หน้าตา ท่าทาง ความสามารถ แรงจูงใจ ที่สั่งสมและปฏิบัติมานานจนส่งผลและหล่อหลอมให้เกิดเป็นพฤติกรรมและอุปนิสัย เฉพาะตัวที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล เป็นภาพลักษณ์ที่พร้อมที่จะแสดงออกต่อสิ่งแวดล้อม หรือสิ่งเร้าภายนอกบุคคล อย่างไรก็ตาม เราไม่สามารถกล่าวได้ว่าคำจำกัดความใดดีที่สุดและถูกต้องที่สุด ทั้งนี้เพราะคำจำกัดความแต่ละความหมายต่างก็มาจากความเชื่อ ในทฤษฎีบุคลิกภาพที่มีอยู่มากมายแตกต่างกัน ดังนี้

พระมหาบุญทัน อภิปัญญา ไชยพันธ์ (2552, หน้า 11) ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพไว้ว่า บุคลิกภาพ หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลใดบุคคลหนึ่งทั้งในสิ่งที่มองเห็นได้ ลักษณะของพฤติกรรมและสิ่งที่มองไม่เห็น เช่น ความคิด ความสนใจ ค่านิยม ซึ่งจะทำให้คนอื่นสามารถจะเข้าใจและแยกได้ว่าบุคคลนั้นแตกต่างจากคนทั่วไป

จงจิตต์ โศภนคณาภรณ์ (2554, หน้า 7) ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพไว้ว่าบุคลิกภาพหมายถึง การจัดระเบียบพลังภายในบุคคล ซึ่งประกอบด้วยความซับซ้อนของทัศนคติ ค่านิยม และการมองโลก ซึ่งจะก่อให้เกิดรูปแบบแห่งพฤติกรรมที่คงเส้นคงวาของปัจเจกบุคคล หรืออาจกล่าวได้ว่าบุคลิกภาพ คือ สภาพร่างกายที่เปลี่ยนแปลงได้ของปัจเจกบุคคล โดยมีระบบทางจิตและกายที่กำหนดบุคคลนั้น มีการปรับตัวต่อสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทำให้แตกต่างจากบุคคลอื่น

นิภาพร พวงมี (2554, หน้า 11 - 12) ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพไว้ว่าบุคลิกภาพหมายถึง ส่วนผสมขององค์ประกอบต่างๆ จากภายในตัวบุคคล เช่น พันธุกรรมและภายนอกตัวบุคคลเช่นวัฒนธรรมประเพณีทางสังคม การเรียนรู้จากการสังเกตและประสบการณ์ตรง ซึ่งบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลมีทั้งส่วนที่เป็นเหมือนๆ กัน (Common) และส่วนที่เป็นลักษณะเฉพาะ (Unique) แตกต่างจากคนอื่น จึงทำให้แต่ละบุคคลมีเอกลักษณ์เฉพาะตนและเปลี่ยนแปลงได้ตามการเปลี่ยนแปลงไปของปัจจัยภายนอก

ปราณี สุรสิทธิ์ (2556, หน้า 15) ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพไว้ว่าบุคลิกภาพหมายถึง ลักษณะส่วนรวมของบุคคลหนึ่งที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนทั้งทางร่างกาย การแสดงออกทางพฤติกรรม ทัศนคติ จิตสำนึก อุดมคติ ก่อให้เกิดการปรับตัว

ยุพิน มินสาคร (2558, หน้า 93) ได้รวบรวมความหมายของบุคลิกภาพจากนักจิตวิทยาที่ได้ให้ความหมายของคำว่า “บุคลิกภาพ” ไว้ต่างๆ ดังนี้บุคลิกภาพ หมายถึง สภาวะทุกอย่างที่ประกอบกันขึ้นเป็นตัวบุคคล โดยหมายรวมถึงคุณสมบัติหรือคุณลักษณะทางจิตใจ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการกระทำของบุคคลในสถานการณ์ต่างๆ บุคลิกภาพ เป็นหน่วยรวมของระบบทางกายและจิตภายในตัวบุคคล ซึ่งกำหนดลักษณะการปรับตัวเป็นแบบเฉพาะของบุคคลนั้นต่อสิ่งแวดล้อมของเขาบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลจะเห็นได้ชัดเจนจากลักษณะนิสัยในการคิดและการแสดงออกรวมทั้งทัศนคติและความสนใจต่างๆ กิริยาท่าทาง ตลอดจนปรัชญาชีวิตที่บุคคลนั้นยึดถือบุคลิกภาพครอบคลุมสภาวะทุกอย่างซึ่งประกอบขึ้นเป็นตัวบุคคล นับตั้งแต่สภาวะทางกาย อารมณ์ ทักษะ ความสนใจ ความคิดหวัง ความรู้สึก ลักษณะท่าทาง นิสัยความสามารถทางปัญญา ตลอดจนความสำเร็จที่บุคคลนั้นได้รับ รวมทั้งการปรับตัวของแต่ละบุคคลในการเผชิญปัญหา หรือความคับข้องใจที่เกิดขึ้นในทุกสถานการณ์ของชีวิต ซึ่งก็นับว่าเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ

Feist, J and Feist, Gregory J. (2006, p.4) ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพ

ไว้ว่าบุคลิกภาพ คือ รูปแบบของลักษณะนิสัยที่ถาวรของบุคคลใดบุคคลหนึ่งและเป็นคุณลักษณะที่เป็นหนึ่งเดียวไม่เปลี่ยนแปลง ดังนั้นแต่ละบุคคลจึงมีการแสดงออกของพฤติกรรมที่แตกต่างกัน

สรุป บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลในด้านต่างๆ ทั้งส่วนภายนอก คือ ส่วนที่มองเห็นชัดเจน เช่น รูปร่าง หน้าตา การแสดงท่าทาง และส่วนภายใน เช่น แรงจูงใจ ความถนัด ค่านิยม ความสนใจ สติปัญญาและความสามารถในการเข้าสังคม ที่แตกต่างกันของแต่ละคน เป็นผลรวมขององค์ประกอบระหว่างร่างกาย จิตใจ สังคมและสิ่งแวดล้อม หล่อหลอมให้เกิดเป็นพฤติกรรมและอุปนิสัยเฉพาะตัวที่แตกต่างของแต่ละบุคคล ซึ่งจะทำให้คนอื่นสามารถจะเข้าใจและแยกได้ว่าบุคคลนั้นแตกต่างจากคนทั่วไป ซึ่งบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลมีทั้งส่วนที่เป็นเหมือนๆ กันและส่วนที่แตกต่างจากคนอื่นจึงทำให้แต่ละบุคคลมีเอกลักษณ์เฉพาะตนและเปลี่ยนแปลงได้ตามการเปลี่ยนแปลงไปของปัจจัยภายนอก

2.2 ลักษณะทั่วไปของบุคลิกภาพ

สุพานี สฤษฏ์วานิช (2552, หน้า 94) ได้สรุปลักษณะของบุคลิกภาพไว้ดังนี้

- 2.2.1 บุคลิกภาพเป็นภาพรวมทุกแง่ทุกมุมของบุคคลนั้น
- 2.2.2 บุคลิกภาพสามารถสังเกตได้และวัดได้
- 2.2.3 บุคลิกภาพโดยทั่วไปจะคงที่และสม่ำเสมอ เช่น เป็นคนอารมณ์ผันผวนง่ายเป็นนิจ
- 2.2.4 บุคลิกภาพจะมีทั้งส่วนที่เห็นได้ง่ายและส่วนที่อยู่ลึก เช่น สภาวะภายในจิตใจของบุคคลนั้นๆ
- 2.2.5 บุคลิกภาพจะมีทั้งส่วนที่เป็นเหมือนๆ กัน (Common) และส่วนที่เป็นลักษณะเฉพาะ (Unique) ไม่เหมือนคนอื่น

การพัฒนาบุคลิกภาพ (Personality Development) (2558, หน้า 2) ได้กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของบุคลิกภาพ ไว้ดังนี้

1. บุคคลแต่ละคน มีลักษณะรูปร่างเป็นไปตามพันธุกรรม อยู่ในสังคมจะเกิดการเรียนรู้และมีผลต่อบุคลิกภาพของบุคคล
2. บุคลิกภาพ เป็นลักษณะพฤติกรรมส่วนรวมของบุคคล ซึ่งหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรากฏออกมาจากตัวบุคคลนั้น

3. บุคลิกภาพของบุคคลจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับมุมมองเห็นของบุคคลอื่น
4. บุคลิกภาพเกิดจากการที่บุคคลใช้ความสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นได้

2.3 ความสำคัญของบุคลิกภาพ

อะริยา เลาสอร์โยธิน (2553, หน้า 5) กล่าวว่า บุคลิกภาพมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมยุคทุกสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันสูงขึ้น บุคลิกภาพจึงเปรียบเสมือนใบเบิกทางที่จะนำเราไปสู่ความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ ดังนั้น บุคลิกภาพจึงมีความสำคัญ ดังนี้

1. บุคลิกภาพมีผลต่อการยอมรับและการปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น ๆ บุคลิกภาพมีส่วนสำคัญในการช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่น ๆ และสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันได้เช่น คนที่มีบุคลิกภาพเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ อุดหนุน เสียสละ รู้จักมารยาทก็ย่อมจะเป็นที่ชื่นชอบและยอมรับจากคนทั่วๆ ไป ดังนั้น การที่จะปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น ๆ ย่อมทำได้ง่าย

2. บุคลิกภาพมีผลต่อความสำเร็จในชีวิต ผู้ที่มีบุคลิกภาพดีย่อมได้เปรียบคนอื่น ๆ เสมอไม่ว่าจะเป็นการเรียน การทำงาน การเลือกคู่ครอง การเลือกผู้นำ ฯลฯ เพราะจะทำให้เกิดการยอมรับ เกิดความเชื่อมั่น และศรัทธาจากผู้พบเห็น เช่น นักศึกษาที่แต่งกายด้วยเครื่องแบบนักศึกษาที่ถูกต้อง ย่อมทำให้ครูอาจารย์เกิดความเอ็นดู รู้สึกว่านักศึกษาเป็นคนที่เรียบร้อย น่ารัก ดังนั้น เมื่อนักศึกษามาขอความช่วยเหลือต่างๆ มักจะเป็นไปโดยง่าย

3. บุคลิกภาพมีผลต่อการตระหนักในเอกลักษณ์และการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากบุคลิกภาพเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล จึงช่วยให้เราสามารถจดจำและเข้าใจบุคคลแต่ละคนได้เป็นอย่างดี ตลอดจนรู้วิธีที่จะปรับตัวให้เข้ากับคนเหล่านั้นได้จึงทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกันในสังคมและลักษณะเฉพาะบางอย่างของบุคคลสามารถเป็นต้นแบบของบุคลิกภาพที่ดีได้ เช่น ความอดทน ชยัน ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ จึงสมควรได้รับการยกย่องและส่งเสริมให้คนรุ่นหลังได้ยึดถือเป็นแบบอย่างเพื่อเป็นมาตรฐานของสังคมอันจะทำให้สังคมนั้นๆ มีประชากรที่มีคุณภาพ

การพัฒนาบุคลิกภาพ (Personality Development) (2558, หน้า 3)

ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพว่ามีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในสังคมเป็นอย่างมาก ดังจะพิจารณาได้จากประเด็น ดังนี้

1. ความมั่นใจ ผู้มีบุคลิกภาพดีจะมีความมั่นใจในการแสดงออกมากขึ้น และมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จจึงมีมากขึ้น
2. การยอมรับของกลุ่ม ผู้ที่มีบุคลิกภาพดีย่อมเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป และต้องการที่จะให้อยู่ในกลุ่ม
3. การปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น การที่เรารู้บุคลิกภาพของผู้อื่นทำให้เราสามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลและสถานการณ์ได้ดีขึ้น รวดเร็วขึ้น ง่ายขึ้น
4. ความสำเร็จ ผู้ที่มีบุคลิกภาพดีจะได้เปรียบคนอื่นเสมอ เพราะสามารถสร้างความศรัทธา น่าเชื่อถือแก่ผู้พบเห็น ได้รับความร่วมมือ และการติดต่อด้วยดี ช่วยให้ทำงานได้สำเร็จง่ายขึ้น
5. เอกลักษณ์ของบุคคล บุคลิกภาพทำให้คนมีลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งสามารถใช้เป็นแบบอย่างที่ดีและแบบอย่างที่ไม่ดีได้

ยุพิน มินสาคร (2558, หน้า 94) เห็นว่า ผู้ที่มีบุคลิกภาพดีนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดีเป็นเบื้องต้น เป็นผู้ที่สามารถมองเห็นสิ่งต่างๆ ตามที่เป็นจริงอย่างถูกต้องไม่ต่อต้านหรือยอมรับทุกสิ่งทุกอย่างโดยไร้หลักการและไม่ว่าอยู่ในสภาวะการณ์ใดๆ ก็ตามก็ยังสามารถประพฤติปฏิบัติได้อย่างคงเส้นคงวา นั่นก็คือการเป็นบุคคลที่สามารถปรับตัวได้ดีการมีบุคลิกภาพที่ดีนั้นจะเป็นผลให้บุคคลนั้นมีลักษณะสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ในแง่มุมต่างๆ ดังนี้

1. มีความสามารถในการรับรู้และเข้าใจในสภาพความจริงได้อย่างถูกต้อง
2. การแสดงอารมณ์จะอยู่ในลักษณะและขอบเขตที่เหมาะสม
3. มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสังคมได้ดี
4. มีความสามารถในการทำงานที่อำนาจประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมได้
5. มีความรักและความผูกพันต่อผู้อื่น
6. มีความสามารถในการพัฒนาตนเอง และพัฒนาทางการแสดงออกของตนต่อผู้อื่นได้ดีขึ้น

สรุป บุคลิกภาพมีความสำคัญและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปว่า เป็นส่วนหนึ่ง

ทำให้บุคคลมีความสำเร็จในชีวิตและเป็นที่ยอมรับของบุคคลรอบข้างสามารถ
แก้ปัญหาได้ถูกต้อง เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้พบเห็น

2.4 ขอบข่ายของบุคลิกภาพ

การพัฒนาบุคลิกภาพ (Personality Development) (2558, หน้า 2 – 6)
ได้กล่าวถึงแนวทางที่คนส่วนใหญ่ยึดถือในการพิจารณาบุคลิกภาพของคน มีดังนี้

1. ลักษณะทางกาย ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา สัดส่วน ผิวพรรณ สีสัน
ความสูง น้ำหนัก เป็นลักษณะประจำตัวของบุคคล
2. ลักษณะทางใจ ได้แก่ ความคิด ความจำ จินตนาการ ความสนใจ
ความตั้งใจ การตัดสินใจสติปัญญา เป็นเรื่องเกี่ยวกับสมอง
3. อุปนิสัย ได้แก่ ความสุภาพอ่อนโยน ความซื่อสัตย์เชื่อถือได้ ความ
เคารพสิทธิ ส่วนบุคคลไม่เห็นแก่ตัว มีศีลธรรมจรรยา ซึ่งเป็นกิริยาที่สอดคล้องกับสภาพ
ของสังคม
4. อารมณ์ ได้แก่ ความรู้สึกแห่งจิตที่ก่อให้เกิดอาการต่างๆ เช่น
ตื่นเต้น ตกใจ โกรธกลัหาญหวาดกลัว ร่าเริง หดหู่ หงุดหงิด วิดกกังวล ฯลฯ
5. การสมาคม คือ กิริยาท่าที อาการที่บุคคลแสดงต่อผู้อื่น เช่น เป็น
คนชอบคบหาสมาคมกับผู้อื่น หรือเป็นคนเก็บตัว เห็นใจผู้อื่น ไม่เห็นใจผู้อื่น ฯลฯ ผู้มี
บุคลิกภาพดี เป็นผู้ที่มีพื้นฐานด้านสุขภาพดี สามารถปรับตัวได้ดีและส่งผลทำให้บุคลิกภาพ
ดีด้วยผู้มีบุคลิกภาพดีจะมีคุณลักษณะและความสามารถทางจิตใจที่สำคัญ ดังนี้

5.1 ความสามารถในการรับรู้ และเข้าใจสภาพเป็นจริงอย่าง
ถูกต้อง บุคคลที่มีสุขภาพจิตสมบูรณ์ จะมีความสามารถในการรับรู้และเข้าใจสภาพความ
จริงทั้งความจริงภายนอกและความจริงภายใน เช่น สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทางสังคม
ความรู้สึกและความต้องการของเรา

5.2 การแสดงอารมณ์ในลักษณะและขอบเขตที่เหมาะสม ผู้ที่มี
สุขภาพจิตดีจะสามารถควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม แต่การควบคุมอารมณ์มากเกินไป
กว่าเหตุจะมีผลร้าย คือ ทำให้มีอารมณ์เครียดผิดปกติ ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาในการดำเนิน
ชีวิตและไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองและขาดการยับยั้งชั่งใจ

5.3 ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม โดย
ธรรมชาติของมนุษย์จะไม่ชอบอยู่ลำพังจะต้องมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น มีส่วนร่วมในสังคม

ต้องการได้รับการยกย่องและมีชื่อเสียงเป็นที่รักของทุกคนตลอดจนทำให้เกิดความรู้สึกปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ และได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น

5.4 ความสามารถในการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม
 คนเรายังจำเป็นต้องเลือกประกอบอาชีพที่ตนถนัด เพื่อให้ใช้ความรู้ความสามารถได้อย่างเต็มที่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองในการทำงาน และเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม

5.5 ความรักและความต้องการทางเพศ มีความสำคัญต่อสุขภาพจิต และส่งผลต่อบุคลิกลักษณะของบุคคล ความรักจะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ความรักใคร่ผูกพันจะสร้างความปรารถนาและอุทิศตัวในการอยู่ร่วมกันและผูกพันกับผู้อื่น ซึ่งจะสร้างความสุขความพอใจ และเกิดความรู้สึก เป็นตัวของตัวเองและสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ด้วย

5.6 ความสามารถในการพัฒนาตน ตนในที่นี้หมายถึง ตนที่แท้จริง และตนที่แสดงออกต่อผู้อื่น ดังนั้น ผู้มีสุขภาพจิตสมบูรณ์จะมีความรู้สึก ต่อตนเองในแง่ดี และเข้าใจตนเองในบางครั้งคนเราก็มักจะเกิดความรู้สึกขัดแย้ง ไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่ตนต้องกระทำ แต่ต้องปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้อื่น ซึ่งอาจจะทำให้เกิดกระทบกระเทือนต่อความรู้สึกและความต้องการของตนเอง

2.5 ทฤษฎีบุคลิกภาพ มีผู้ให้แนวคิดไว้ดังนี้

สุพานี สฤษฏ์วานิช (2552, หน้า 95) กล่าวว่า ทฤษฎีบุคลิกภาพมีการศึกษาหลายกลุ่มดังนี้

1. ทฤษฎีกลุ่มคุณลักษณะ (Trait Theory) จะมุ่งศึกษาลักษณะนิสัย (Trait) ของบุคคลเป็นสำคัญ เช่น ทฤษฎีของ Gordon Allport
2. ทฤษฎีกลุ่มจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) ทฤษฎีที่มีชื่อเสียงในกลุ่มนี้ คือทฤษฎีของ Sigmund Freud และทฤษฎีของ Carl Gustav Jung เป็นต้น
3. ทฤษฎีกลุ่มมนุษยนิยม (Humanistic Theory) ทฤษฎีในกลุ่มนี้จะ เป็นทฤษฎีของนักมนุษยสัมพันธ์ เช่น ทฤษฎีของ Maslow
4. ทฤษฎีกลุ่มประสานนิยม (Integrative Theory) ทฤษฎีในกลุ่มนี้มุ่งศึกษาบุคลิกภาพของบุคคลโดยครอบคลุมทั้งอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติ ความคาดหวัง และพฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงออก ในที่นี้จะขอกล่าวถึงทฤษฎีที่สำคัญๆ บางทฤษฎี ได้แก่ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ Sigmund Freud (Psychoanalysis Theory)

เดมคักดี คทวณิช (2548, หน้า 235) กล่าวว่า Sigmund Freud จิตแพทย์

ชาวเวียนนาประเทศออสเตรีย ผู้ก่อตั้งทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับบุคลิกภาพการแสดงออกของแต่ละคนเป็นอย่างมาก เพื่ออธิบายทำความเข้าใจ Freud ได้บัญญัติศัพท์เฉพาะขึ้นมาเพื่ออธิบายโครงสร้างบุคลิกภาพว่ามีองค์ประกอบที่เป็นระบบ 3 อย่าง คือ อิด (Id) อีโก้ (Ego) และซูปเปอร์อีโก้ (Superego) ระบบทั้ง 3 อย่างนี้จะรวมเป็นโครงสร้างของบุคลิกภาพ ระบบของจิตทั้ง 3 อย่าง อธิบายได้ ดังนี้

1. อิด (Id หรือ libido) หมายถึง แรงขับทางร่างกายที่กำกับบุคคลให้กระทำการต่างๆ ซึ่งติดตัวมาตั้งแต่เกิด และเป็นตัวกระตุ้นที่ค่อนข้างรุนแรง อันเกิดจากภาวะของจิตไร้สำนึกเปรียบได้กับกิเลส ตัณหา หรือโลภ ที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง ในขั้นนี้เป็นความต้องการที่ขาดสิ่งยับยั้งจะเรียกว่าเป็นสันดานดิบก็ว่าได้ อิดจึงเป็นแรงกระตุ้นดิ้นรนชวนขวายที่จะประพฤติปฏิบัติ ไปตามหลักที่เรียกว่า “หลักแห่งความพอใจ” (pleasure principle) เพื่อหลีกเลี่ยงความเครียด (avoid tension) และแสวงหาความพึงใจในทันที เพื่อว่าความรู้สึกและอารมณ์ที่จะได้รับเป็นไปในทางบวก

2. อีโก้ (Ego) เกิดจากอิดโดยผ่านการติดต่อและมีประสบการณ์กับสิ่งที่เกิดจริง (Reality principle) นั่นคือ แทนที่พลังงานอิดแสดงออกมาได้รับโทษก็มีอีโก้คอยกั้นขวางเอาไว้เพื่อให้สามารถเข้าสู่สังคมได้ อีโก้ทำหน้าที่เหมือนผู้บริหารหรือผู้จัดการของบุคลิกภาพ อีโก้จึงหมายถึงจิตที่รู้สำนึก ที่ก่อตัวและพัฒนาขึ้นมาเมื่อเด็กเจริญเติบโต เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้และความรู้สึกนึกคิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ที่สั่งสม จึงทำให้อีโก้ได้รับการพัฒนาจนทำให้บุคคลมีความสามารถในการคิดที่อยู่ในวิสัยแห่งความเป็นจริง (Realistic thinking) รวมทั้งมีความสามารถเผชิญกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม รู้ว่าอะไรควรหรือไม่ควรกระทำ การปฏิบัติการของอีโก้เป็นการปฏิบัติตามหลักที่เรียกว่า “หลักแห่งความเป็นจริง” ที่ทำให้พฤติกรรมของบุคคลสอดคล้องกับสังคมเป็นอย่างดีสิ่งที่เกิดขึ้นจริง (Reality) เกิดมาจากการที่ผู้บริหารได้เรียนรู้และสั่งสมจากประสบการณ์มาตั้งแต่เด็กจนโต ทำให้เป็นคนมีความคิดและความสามารถในการจัดการกับสิ่งแวดล้อมตามหลักความจริง เช่น แม่รู้สึกรู้สีกี่ หิวอิดจะเร่งให้ไปแย่งอาหารจากเพื่อน อีโก้ อาจจะนำทางให้ไปขออาหารหรือทำอาหารกินเองหรือแม้แต่ไปหาทำงานเพื่อหาเงินมาซื้ออาหาร

3. ซูปเปอร์อีโก้ (Superego) หมายถึง องค์ประกอบส่วนที่สามของบุคลิกภาพ เป็นส่วนของจิตที่เปรียบเสมือนเป็นตัวแทนของศีลธรรมจรรยาและระเบียบประเพณีของสังคมหรือเป็นมโนธรรมที่อยู่ในจิตของแต่ละบุคคล อันเกิดจากการเลี้ยงดูอบรมของ

ครอบครัวและสังคมสามารถแยกออกได้ว่าอะไรคือความถูกต้องและเป็นสิ่งที่ดีงาม อะไรควรหรือไม่ควรกระทำเปรียบเสมือนการทำหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมทั้งอดีตและอิโก้ เพื่อให้อิโก้ประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในทำนองคลองธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม ไม่ปฏิบัติตามที่จิตเรียกร้องทุกอย่าง ซุปเปอร์อิโก้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ Conscience และ Ego – ideal

3.1 Conscience คือ มโนธรรม เป็นลักษณะแสดงการกระทำที่ป้องกันการกระทำผิดศีลธรรม หรือไม่ยอมประพฤติจริยธรรมที่เลว บุคลิกของคนประเภทนี้จะเคร่งต่อหลักศีลธรรม

3.2 Ego – ideal คือ อุดมคติ เป็นแรงกระตุ้นที่จะประพฤติปฏิบัติจริยธรรมที่ยึดถือเฉพาะเป็นความคาดหวังที่ดีงามเพื่อให้ตนเองเป็นอะไร อย่างหนึ่ง เช่น อยากเป็นคนเก่ง อยากเป็นผู้กล้าหาญ เป็นต้น

ปราณี สุรสิทธิ์ (2556, หน้า 38) กล่าวว่า สำหรับเรื่องสัญชาตญาณและแรงขับก็เป็นส่วนสำคัญ ซึ่ง Freud มีความเชื่อ ว่ามนุษย์มีสัญชาตญาณ (Instinct) 2 อย่างติดตัวมาแต่กำเนิดได้แก่

1. สัญชาตญาณแห่งชีวิต (Life Instinct) บางท่านเรียกว่า สัญชาตญาณมุ่งเป็น ซึ่งหมายถึง การสืบพันธุ์ Freud เรียกพลังทางเพศนี้ว่า “Libido” Freud ย้ำความสำคัญของสัญชาตญาณนี้มากที่สุด และกล่าวว่ามนุษย์นั้น เต็มไปด้วยจุดเริ่มต้นตัวทางเพศ (Erogenous Zone)

2. สัญชาตญาณแห่งความตายหรือสัญชาตญาณแห่งการทำลาย (Death Instinct) Freud เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีความอยากตาย (Death Wish) แรงขับที่ได้จากสัญชาตญาณนี้ก็คือความก้าวร้าว (Aggressive Drive) ซึ่งในขั้นต้นอาจเป็นแรงทำลายตนเอง แต่อาจหันไปหาเป้าหมายทำลายแทนได้เพราะสัญชาตญาณแห่งชีวิตจะห้ามไว้ Freud อธิบายว่า บุคลิกภาพเป็นผลจากการกระทบกันระหว่างระบบโครงสร้างของจิต 3 ระบบ คือ Id Ego และ Superego การทำงานของจิตทั้ง 3 ระบบ มักจะมีข้อขัดแย้งเกิดขึ้นทำให้เกิดความวิตกกังวล (Anxiety) บุคคลจะหาทางลดความเครียดและความวิตกกังวลต่างๆ กันกลายเป็นแบบแผนของบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล และพัฒนาการของบุคลิกภาพเป็นไปอย่างต่อเนื่องกันเป็นขั้น ระหว่าง 5 ขวบแรก เป็นระยะที่เด็กใช้เวลาในการสร้างบุคลิกภาพที่ถาวรขึ้นเริ่มจาก

2.1 ขั้นแสวงหาความสุขจากปาก (Oral Stage) ในช่วงแรกเกิด – 1 ปี

2.2 ขั้นแสวงหาความสุขจากทวารหนัก (Anal Stage) ช่วง

1 – 3 ปี

2.3 ขั้นแสวงหาความสุขจากอวัยวะเพศ (Phallic Stage) อายุ 3 – 6 ปี

2.4 ขั้นแสวงหาความสุขจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว (Latency Stage) เป็นระยะที่เด็กมีอายุ 6 – 12 ปี และ

2.5 ขั้นแสวงหาความสุขจากแรงกระตุ้นทางเพศ (Genital Stage) ระยะนี้เด็กจะมีอายุ 12 ปีขึ้นไป Freud เชื่อว่าระยะเวลาพัฒนาการของขั้นต่างๆ มีความเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิดถ้าระยะใดระยะหนึ่งไม่ได้รับการพัฒนาที่ถูกต้องเหมาะสมกับความพึงพอใจก็จะเกิดการชะงักงันในระยะนั้น นั่นคือเด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีบุคลิกภาพแสวงหาความพึงพอใจในระยะนั้นๆ ต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ Freud กล่าวถึง บุคลิกภาพของบุคคลประกอบด้วยระบบ 3 ระบบ ที่มีความสัมพันธ์กันและปฏิบัติต่อกัน อุดเป็นแรงผลักดันที่เกิดขึ้นโดยปราศจากการคิดหาทางตอบสนองโดยไม่สนใจว่าถูกหรือผิด อีโก้เป็นการควบคุมบุคคลที่มีจิตสำนึกไว้ตัว เพื่อให้อยู่ในศีลธรรมจรรยาทางสังคมของซูเปอร์อีโก้ที่ทำหน้าที่เป็นตัวคอยควบคุมให้มีความยับยั้งชั่งใจและแสดงพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ

ทฤษฎีจิตวิทยาของบุคคลของ Adler (Adler's Individual Psychology)

ทฤษฎีบุคลิกภาพของ Alfred Adler มีความคิดแตกต่างไปจาก Freud โดยเชื่อว่ามนุษย์มีจุดหมายปลายทางที่จะเดินไปสู่ความเด่นทั้งนั้น แต่การเลือกเดินทางย่อมมีวิถีชีวิต (Lifestyle) แตกต่างกัน ก่อให้เกิดบุคลิกภาพประจำตัว ปมเด่น – ปมด้อย ของคนมีส่วนในการสร้างบุคลิกภาพ นอกจากนั้นยังมีเจตคติหรือทัศนคติต่อพ่อแม่ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและอิทธิพลของวัฒนธรรมที่ช่วยกันเสริมสร้างบุคลิกภาพ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, อ้างถึงใน ภคพร บรรจงจิต. 2550, หน้า 18) สำหรับเรื่องเกี่ยวกับปมด้อย (Inferiority Complex) Adler กล่าวว่า คนเรามีปมด้อยมาตั้งแต่เกิดและเพราะปมด้อยนี้คนเราจึงพยายามดิ้นรนแสดงพฤติกรรมต่างๆ เพื่อลบล้างปมด้อย เครื่องแสดงให้เห็นถึงปมด้อย ได้แก่ ความโกรธ การร้องไห้ การแก้ตัวหรือการขอโทษ Adler กล่าวว่าโครงสร้างบุคลิกภาพของบุคคลเกิดขึ้นจากเป้าหมาย 2 ชนิด คือ 1) พยายามปรับตัวให้เข้ากับสังคม (Social Adaptation) 2) พยายามทรงไว้ซึ่งอำนาจ (Attainment of Power) พฤติกรรมและบุคลิกภาพของมนุษย์ได้รับการเร่งเร้าจากลักษณะสัมพันธ์ภาพระหว่าง

บุคคลกับเพื่อนมนุษย์หรือกับพฤติกรรมสังคมเป็นสำคัญ แนวคิดของ Adler สรุปได้ ดังนี้

1. ประสบการณ์ในวัยเด็ก Adler เน้นการอบรมเลี้ยงดูในระยะ 5 ปีแรกของชีวิตซึ่งจะเป็นระยะสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาบุคลิกภาพโดยกล่าวว่าเจตคติที่พ่อแม่มีต่อเด็กและสัมพันธภาพภายในครอบครัวจะมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก เช่น เด็กที่ถูกตามใจจนเสียคนเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่มักปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ยากเพราะมักทำอะไรตามใจตัวเองตั้งแต่เด็ก อยากได้อะไรมักหยิบฉวยเอาตามใจชอบ อยากได้อะไรก็ต้องให้ได้ดังใจ ไม่รู้จักทำมาหากินมีแต่การเรียกร้องจะเอาไม่มีการรู้จักให้ จากการวิจัยพบว่าอาชญากรส่วนมากมักได้รับการเลี้ยงดูในลักษณะนี้เด็กที่พ่อแม่ทะนุถนอมหรือตามใจลูกมากเกินไปย่อมจะทำให้ลูกหมดโอกาสที่จะเรียนรู้ในการต่อสู้เพื่อบรรลุถึงความเด่นอันเป็นจุดหมายที่คนเราปรารถนา เมื่อเติบโตขึ้น เป็นผู้ใหญ่ที่เขาแต่ใจตนเองเป็นบุคคลที่เห็นแก่ตัวอยากเป็นนายเหนือทุกคนและทุกเวลา เรียกร้องความสนใจจากผู้อื่นคอยแต่จะเป็นผู้รับ ไม่รู้จักเป็นผู้ให้บ้างเด็กที่ถูกพ่อแม่เกลียดชังหรือเด็กที่เกิดมาท่ามกลางการเกลียดชังระหว่างพ่อและแม่จะมีผลทำให้เด็กมักรู้สึกว่าเป็นศัตรูกับตน เด็กจะมีทัศนคติว่าทุกคนไม่ชอบตน ดังนั้นจึงต้องต่อสู้ทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิต่างๆ ตลอดจนความสำเร็จในการแก้แค้นสังคมและผู้อื่น จึงมักเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพไม่เป็นมิตรกับใครและคบหามิตรได้ยาก บิดามารดาที่ดูแลลูกด้วยความรักและความอบอุ่นจะสนับสนุนให้ลูกช่วยตัวเองสามารถยืนหยัดได้ด้วยตนเองให้เหตุผลและไม่ตามใจจนเกินเหตุมีความเข้าใจและไม่หักหาญเอาแต่ใจตนเองฝ่ายเดียว เด็กที่โชคดีได้รับการเลี้ยงดูในบรรยากาศเช่นนี้จะเป็นผู้ที่กล้าหาญพอที่จะเผชิญความจริงในชีวิต มีความสนใจสังคมไม่เห็นแก่ตัวฝ่ายเดียวและมีจิตสำนึกที่ดีต่อการดำเนินชีวิต เด็กที่มีปมด้อยเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความพึงใจว่าตนเองเป็นผู้มีเคราะห์กรรมต้องพบกับความล้มเหลวตลอดเวลา Adler อธิบายว่าการปรับปรุงตนเอง การได้รับการสนับสนุนและกำลังใจจะช่วยให้บุคคลเอาชนะปมด้อยและประสบผลสำเร็จในชีวิตได้

2. ความปรารถนามีปมเด่นและความรู้สึกมีปมด้อย มนุษย์ทุกคนมีแรงจูงใจที่สำคัญอยู่อย่างหนึ่งซึ่งครอบงำพฤติกรรมส่วนใหญ่และลักษณะบุคลิกภาพของตนซึ่งมีความปรารถนาที่จะมีปมเด่น (Striving for Superiority) ทุกคนอยากมีความเด่นสักอย่างหนึ่งหรือ หลายอย่างซึ่งจะแตกต่างกันไปในแต่ละคนแต่ละวัยแต่ละช่วงอายุแม้กระทั่งคนโรคจิตโรคประสาทก็ย่อมจะต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้เกิดปมเด่นซึ่งเป็นแนวในการดำเนินชีวิต บางคน อาจจะต้องต่อสู้ดิ้นรนเอาชนะความยากลำบากเพื่อสร้างปมเด่นแต่ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับ

กับความเข้มข้นของแรงปรารถนาในแต่ละบุคคล จุดอ่อนของบุคคลไม่เฉพาะทางกายเท่านั้น อาจมีจุดอ่อนที่เรียกว่า “ปมด้อย” ปมด้อยเหล่านี้ อาจจะเกิดจากการที่เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่ในลักษณะผิดๆ จึงทำให้เด็กเกิดปมด้อยจากความรู้สึกว่าตนเองมีปมด้อยจึงเป็นแรงผลักดันให้ต่อสู้ดิ้นรนปรับปรุงตนเองเอาชนะความยากลำบากเพื่อสร้างปมเด่นขึ้นมา

3. ลำดับที่ของการเกิดมีผลต่อบุคลิกภาพ Adler ย้ำลำดับที่ของการเกิดทั้งเจตคติที่พ่อแม่มีต่อบุตรย่อมมีความหมายต่อบุคลิกภาพของบุคคลเป็นอย่างยิ่ง ถึงแม้เราจะเป็นลูกคนที่เท่าใดก็ตาม ถ้าพ่อแม่สามารถทำให้ลูกรู้ว่าลูกทุกคนเป็นที่ต้องการของพ่อแม่ ให้ความยุติธรรมไม่ลำเอียงต่อลูก ลูกย่อมเกิดความรู้สึกอบอุ่น ยอมรับนับถือตนเอง และมีความเชื่อมั่นในตนเองเกิดขึ้นนอกจากอิทธิพลของครอบครัวแล้ว Adler ยังเน้นถึงอิทธิพลของสังคมและสิ่งแวดล้อมของวัฒนธรรมด้วยว่ามีความสำคัญต่อการสร้างบุคลิกภาพ สังคมจะกำหนดบทบาทหน้าที่ต่างๆ ให้กับบุคคล เช่น กำหนดพฤติกรรมระหว่างเพศชายและเพศหญิงที่แตกต่างกัน บุคคลย่อมมีความประพฤติต่างกันได้แก่ การแข่งขัน การร่วมมือ การยอมรับ การทำประโยชน์ให้กับสังคม เหล่านี้ล้วนแต่มีผลต่อบุคลิกภาพของบุคคล

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ Jung (Jung's Psychoanalysis)

Carl G. Jung (อ้างถึงใน ภาคพร บรรจงจัด. 2550, หน้า 20 – 24)

นักจิตวิทยาชาวสวิสเซอร์แลนด์ เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงมากที่สุดคนหนึ่งของนักจิตวิทยา กลุ่มจิตวิเคราะห์และเป็นเจ้าของจิตวิทยาสกุล “Analytical Psychology” กล่าวถึงโครงสร้างบุคลิกภาพที่ เรียกว่าPsyche ประกอบด้วย

1. จิตสำนึกอีโก้ (Conscious Ego) ประกอบด้วยการจำได้ การรู้สติ มีสัมปชัญญะรวมทั้งความรู้สึกนึกคิดต่างๆ ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการรู้จักเอกลักษณ์แห่งตน
2. ภาวะจิตใต้สำนึกของบุคคล (Personal Unconscious) ประกอบด้วยส่วนประสบการณ์ที่เคยอยู่ในจิตสำนึกมาก่อน แต่ถูกเก็บกดไว้และสามารถดึงขึ้นมาใช้ในจิตสำนึกได้ Jung อธิบายว่าประสบการณ์จิตสำนึกที่อยู่ในจิตใต้สำนึกเป็นประสบการณ์ที่สลับเปลี่ยนกันไปมา ถ้าความรู้สึกนึกคิดในจิตใต้สำนึกรวมกันเป็นหมวดหมู่ Jung เรียกสิ่ง ที่รวมกันเป็นหมวดหมู่ว่า ปม (Complex) เช่น การเกิดปมแม่อยู่ในจิตใต้สำนึกของผู้ชาย ปมนี้อยู่จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม และบุคลิกภาพของเขาทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

ทั้งทางบวกและทางลบ ตัวอย่างเช่น ชายที่เลือกแต่งงานกับหญิงที่มีลักษณะบุคลิกภาพคล้ายแม่ของตน แสดงว่าชายผู้นี้มีปมแม่อยู่ในจิตไร้สำนึกของเขาซึ่งมีอิทธิพลต่อการเลือกคู่ครองด้วย

3. ภาวะจิตไร้สำนึกกรวมหรือ Archetypes (Collective Unconscious หรือ Archetypes) เป็นกระบวนการของจิตไร้สำนึกที่ส่งสมลักษณะบุคลิกภาพของมนุษย์มาหลายชั่วอายุคนจึงทำให้มนุษย์ทุกชาติทุกภาษามีภาวะจิตไร้สำนึกกรวมด้วยกันทั้งนั้น Jung เรียกกระบวนการนี้ว่า Archetypes ตัวอย่าง เช่น มนุษย์มีความโน้มเอียงที่จะกลัวความมืด กลัวงู และต้องการอำนาจเป็นต้น ภาวะจิตไร้สำนึกกรวม ซึ่งเป็นมรดกของความทรงจำที่ฝังอยู่ในจิตไร้สำนึกที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษดังกล่าวข้างต้นถือว่าเป็นรากฐานโครงสร้างของบุคคลและความทรงจำต่างๆ เหล่านี้จะแทรกเข้ามาอยู่ในจิตไร้สำนึก โดยแสดงออกเป็นฝัน เทพนิยาย พิธีกรรมทางศาสนา งานเขียน งานศิลปะ หรือ อาการโรคจิตโรคประสาท เป็นต้น

4. เพอร์โซนา (Persona) คือ ภาวะที่บุคคลแสดงออกตามสถานการณ์ที่สังคมกำหนดให้ซึ่งเปรียบเสมือนหัว巾ที่คนสวมเพื่อปิดบังใบหน้าที่แท้จริงไว้ การแสดงออกของบุคคลบางครั้งทำไปเพื่อสร้างความประทับใจให้กับบุคคลที่พบเห็นหรือบุคคลที่มาติดต่อเกี่ยวข้อง หากการแสดงบทบาทเช่นนี้มีความขัดแย้งกับบุคลิกภาพลักษณะนิสัยที่แท้จริงของตนอย่างมากบุคคลนั้นจะขาดความเป็นตัวของตัวเองถ้าเป็นมากๆ ก็จะมีความรู้สึกว่าตัวเองมีบุคลิกแบบเล่นละครหลอกตัวเองและผู้อื่นตลอดเวลา

5. เพศแฝงเร้น Jung เรียกลักษณะชายว่า แอนนิมา (Anima) และลักษณะหญิงว่า แอนนิมัส (Animus) Jung เชื่อว่าภายในตัวเองของบุคคลทั้งชายและหญิงต่างก็จะมีส่วนประกอบของเพศตรงข้ามอยู่ภายในตนเอง กล่าวคือ ผู้ชายแต่ละคนจะมีลักษณะความเป็นหญิงมีความสุภาพอ่อนโยนในขณะที่ผู้หญิงแต่ละคนจะมีลักษณะคุณภาพจิตใต้สำนึกแสดงออกให้เห็นความเป็นเพศชาย แนวคิดดังกล่าวนี้มาจากความจริงที่ว่าทั้งผู้ชายและผู้หญิงจะมีจำนวนฮอร์โมนเพศชายและฮอร์โมนเพศหญิงมีความแตกต่างกันโดยจะปรากฏชัดเจนเมื่อทั้งผู้ชายและผู้หญิงมีวัยย่างเข้าสู่วุฒิภาวะแล้ว Jung กล่าวว่าลักษณะความเป็นหญิงที่มีอยู่ในผู้ชายจะทำงานในทางด้านสร้างสรรค์หรือทางด้านบวกเพื่อใช้สำหรับเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการเตือนเป็นประจำในกรณีที่พบเหตุการณ์ที่มีอันตรายและจะมีลักษณะความรู้สึกที่เป็นหญิงมีความสุภาพอ่อนโยนตามปกติผู้ชายจะไม่มีความรู้สึกเป็นเช่นนี้ และลักษณะความเป็นหญิงที่สามารถใช้ในทางด้านทำลายหรือใน

ทางด้านลบจะพบเห็นได้ในขณะที่ผู้ชายมีความรู้สึกโกรธ ลักษณะความเป็นเพศหญิงจะแสดงออกด้วยการบ่นตลอดเวลาและการมีจิตใจโหดร้ายลักษณะความเป็นชายในผู้หญิงสามารถแสดงออกในทางด้านสร้างสรรค์หรือทางด้านบวกเมื่อผู้หญิงมีการโต้เถียงจะแสดงออกถึงลักษณะความเป็นชายโดยการใช้คำพูดที่มีเหตุผลและเป็นตรรกวิทยา และลักษณะความเป็นชายในผู้หญิงสามารถใช้ในทางด้านทำลายหรือทางลบได้ในขณะเมื่อมีการโต้เถียงอย่างรุนแรง จะมีจุดอ่อนคือขาดเหตุผลหรือไม่มีเหตุผล

6. เงาในใจ (Shadow) คือ ส่วนของจิตไร้สำนึกที่สืบทอดมาจากมนุษย์มีเหมือนกันและเป็นส่วนที่ถูกเก็บไว้ในจิตไร้สำนึก เช่น ความก้าวร้าว ความต้องการได้รับการตอบสนองจากแรงขับทางเพศ เป็นต้น ตามทัศนะของ Jung กล่าวสรุปได้ว่า บุคลิกภาพของบุคคลจะพัฒนาไปในลักษณะใดก็ย่อมจะเกี่ยวข้องกับภาวะจิตไร้สำนึกของบุคลิกภาพนั้นซึ่งประกอบด้วยลักษณะ Archetypes หลายๆ ชนิดที่สั่งสมมาจากสภาพแวดล้อมที่ต่างวัฒนธรรมกันมาหลายชั่วอายุคน ทั้งนี้ Jung ยังได้แบ่งบุคลิกภาพของบุคคลออกเป็น 2 ประเภท คือ

6.1 บุคคลประเภทชอบสังคม (Introvert) หรือพวกแสดงตัว มีลักษณะเด่น คือ เป็นคนเปิดเผย ร่าเริง ชอบชอบสังสรรค์ มีเพื่อนมากสนุกสนาน ชอบกิจกรรมที่ทำให้ความตื่นเต้น มองโลกในแง่ดี เปิดเผย มีแนวโน้มที่จะก้าวร้าววู่วาม ไม่ควบคุมอารมณ์ พูดง่ายๆ คือ มีอุปนิสัยที่เปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อมและพร้อมที่จะเปลี่ยนตามสถานการณ์ใหม่ๆ ที่เหมาะสม

6.2 บุคคลประเภทเก็บตัว (Extrovert) มีลักษณะเด่น คือ ชอบเก็บตัว และผูกพันกับตนเองมากกว่าที่จะผูกพันกับสังคมเช่น ชอบแยกตัวจากคนอื่น ชอบอ่านหนังสือมากกว่าที่จะสนิทสนมกับเพื่อน ทำอะไรเต็มไปด้วยความระมัดระวังและมักมีแผนการล่วงหน้า เจ้าระเบียบ ซื่อาย ไม่ชอบความตื่นเต้น สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดีกว่าไม่ค่อยแสดงความรู้สึก อาจมองโลกในแง่ร้าย ให้ค่านิยมกับจริยธรรมสูง เป็นบุคคลที่มีกฎเกณฑ์แน่นอนในการควบคุมอุปนิสัยของตนเอง เชื่อถือตนเองและตัดสินใจโดยใช้ตัวเองเป็นหลักตามทัศนะของ Jung หน้าทีในการตัดสินใจและประเมินผลเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ผ่านมาของแต่ละบุคคลนั้น แบ่งได้ 4 ลักษณะคือ 1) ลักษณะการตัดสินใจแบบใช้ความคิด (Thinking) กับ 2) ชอบใช้ความรู้สึก (Feeling) ซึ่งส่วนนี้เป็นส่วนที่อยู่ในกระบวนการตัดสินใจและประเมินผลด้วยการใช้เหตุผล 3) การตัดสินใจด้วยไหวพริบหรือการสัมผัส (Sensing) และ 4) ลักษณะแบบการใช้สัญชาตญาณ (Intuitive) Jung จัดความรู้สึกและ

ความคิดเข้าคู่กันเรียกว่า ความมีเหตุผล (Rational) เพราะว่าหน้าที่ ความมีเหตุผลจะต้อง ใช้การตัดสินใจและการใช้เหตุผลที่เป็นข้อพิจารณา ส่วนการสัมผัสและการรับรู้โดย สัญชาตญาณจัดว่า เป็นความไม่มีเหตุผลเนื่องจากไม่ใช้หลักเหตุผลทางจิตสำนึก อาจสรุป ได้ว่าองค์ประกอบในการสร้างบุคลิกภาพของ Jung ขึ้นอยู่กับ

6.2.1 การคิดในสิ่งที่ไม่เป็นตัวตน (Thinking) เช่น ความกลัวเป็น อย่างไร ความยุติธรรมคืออะไร อาศัยหลักเหตุผล

6.2.2 ความรู้สึก (Feeling) เป็นแบบอัตนัย และเป็นเรื่องของ ค่านิยมที่รู้สึกว่าจะไรดี ะไรเลว ชอบหรือชัง สนุกหรือน่าเบื่อ

6.2.3 การกำหนดรู้ทางประสาทสัมผัส (Sensation) ได้แก่ การ รับรู้เมื่อ ประสาททั้งห้าของเราได้รับการเร้าจากภายนอก เป็นการรับรู้ในปัจจุบัน เมื่อมีสิ่ง ใดมาสัมผัสประสาทจะรับรู้ทันที

6.2.4 การกำหนดรู้อันเกิดจากภายใน (Intuition) คือการรู้แจ้งแบบ ไม่มีเหตุผล Jung ยังเอาบุคลิกประเภทชอบสังคม (Introvert) และบุคคลประเภทเก็บตัว (Extrovert) มาอธิบายร่วมกันกับองค์ประกอบ 4 ประการดังกล่าวข้างต้น ได้แบบของบุคลิก ถึง 8 แบบ คือ

6.2.4.1 Extroverted thinking ชอบแสดงออกทางเชาวิปัญญา พุดจามีเล่ห์เหลี่ยมเล่นสำนวน มองอะไรตามจริง ชอบประเมินเหตุการณ์ การแสดงความ ซาญฉลาดเป็นกฎแห่งชีวิต ชอบใช้ความคิดครอบงำคนอื่น

6.2.4.2 Extroverted feeling ยึดปฏิบัติตามมาตรฐานเดิม เต็มใจที่ปรับตัวให้เข้ากับความสำเร็จภายนอก หลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์ และคำถากถาง

6.2.4.3 Extroverted sensation ชอบเพลิดเพลินตามสภาพ ไม่สนใจต่อเสียงสะท้อน ไม่ต้องการตรวจสอบอดีตหรืออนาคต สงสัยอะไรที่ไม่ใช่ ประสบการณ์ตามธรรมชาติ คนประเภทนี้แสวงหาความสุขแบบไม่ดิ้นรน มีผลให้อะไรเลวลง ปราศจากความละเอียดรอบา

6.2.4.4 Extroverted intuitive ชอบค้นคว้าหาสิ่งใหม่และโอกาส เป็นไปได้ของแต่ละบุคคล ความหวังเกี่ยวกับศักยภาพของสิ่งต่างๆ เพื่อหน่วยต่อการยึดติด ประสบการณ์ใดประสบการณ์หนึ่ง คาดการณ์อะไรใจก็จะคิดสิ่งนั้นละทิ้งประสบการณ์เก่า

6.2.4.5 Introverted thinking มีลักษณะแบบเงียบขรึม คิดแบบ จินตนาการ เป็นนักคิดที่ไม่ค่อยพูด เพราะคิดจินตนาการกับสิ่งที่ไม่เป็นตัวตน

6.2.4.6 Introverted felling แสดงความรู้สึกแบบเงียบๆ เก็บกด อยู่ในใจ เข้าใจความรู้สึกพวกนี้ได้ยาก มีอารมณ์เศร้าอยู่ลึกๆ แต่แสดงออกโดยการ จินตนาการออกมาเป็นศิลปะและดนตรี

6.2.4.7 Introverted sensation คาดการณ์พฤติกรรมได้ยาก สนใจจิตวิญญาณ ไม่ชอบสิ่งที่มีอะไรแน่ชัด

6.2.4.8 Introverted intuitive เกิดจากส่วนลึกของจิตใต้สำนึก เป็นคนลึกลับ สันโดษนึกฝันประหลาด แสดงออกทางศิลปะแบบแปลก มีอะไรซ่อนเร้น เป็นคนมีโลกส่วนตัวสูง

ทฤษฎีคุณลักษณะของ Gordon Allport (Allport's Trait Theories)

Gordon Allport นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน เจ้าของทฤษฎีอุปนิสัยของ Allport (Allport's Trait Theory) ให้ความหมายของอุปนิสัยหรือคุณลักษณะไว้ว่า เป็นโครงสร้างของระบบจิตประสาทเฉพาะของแต่ละบุคคลที่มีวิสัยสามารถทำให้สิ่งเร้าทำหน้าที่ได้อย่างสมดุลและเป็นตัวเริ่มทำให้การปรับตัวและการแสดงออกของพฤติกรรมมีความสมดุล Allport เชื่อว่าบุคลิกภาพของบุคคลเกิดจากกระบวนการทำงานของอุปนิสัย (Trait) หรือคุณลักษณะในตัวบุคคลที่สะท้อนออกมาให้เห็นในรูปของพฤติกรรมภายนอก เช่น คนที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มักจะช่วยเหลือ แบ่งปันผู้อื่น หรือคนที่ขี้อายมักไม่ค่อยกล้าแสดงออก เป็นต้น (เดิมศักดิ์ คทวณิช, 2543, หน้า 251 อ้างถึงใน ภคพร บรรจงจัด, 2550, หน้า 25)

ทฤษฎีคุณลักษณะของ Cattell (Cattell's Traits Theory)

Raymond B. Cattell (อ้างถึงใน เดิมศักดิ์ คทวณิช, 2548, หน้า 252) นักจิตวิทยาชาวอังกฤษ ได้สร้างทฤษฎีบุคลิกภาพโดยใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยมีความเชื่อว่า ตัวกำหนดพฤติกรรมจะสามารถศึกษาได้ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) การวิเคราะห์องค์ประกอบ คือ วิธีการทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ตัวแปรทางจิตวิทยาหรือทางการศึกษาหรือตัวแปรใดๆ ก็ตามที่สอบวัดหรือสังเกตมาได้ ถ้านำมาหาสหสัมพันธ์จะพบว่าบางตัวแปรมีสหสัมพันธ์สูง บางตัวแปรไม่มีสหสัมพันธ์กัน การที่ตัวแปรเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กันสูง สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะร่วมกันบางอย่างของตัวแปร

เหล่านั้น นักวิเคราะห์องค์ประกอบสามารถเลือกตัวแปรบางตัวไปอธิบายหรือพยากรณ์ สิ่งต่างๆ ได้โดยลดจำนวนตัวแปรให้น้อยลง Cattell กล่าวว่า บุคลิกภาพของแต่ละคนเป็นผลมาจากอิทธิพลของอุปนิสัยที่แตกต่างกัน ถ้าสามารถทำความเข้าใจอุปนิสัยที่มีระดับแตกต่างกันของบุคคลแต่ละคนได้ จะสามารถทำนายบุคลิกภาพของบุคคลนั้นได้ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด โดยการหาความสัมพันธ์ของลักษณะต่างๆ จำแนกคุณลักษณะจากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ ได้องค์ประกอบกลุ่มใหญ่ 2 กลุ่มคือ Surface Traits และ Source Traits

1. ลักษณะอุปนิสัยพื้นผิว (Surface Traits) สามารถสังเกตได้ง่ายจากพฤติกรรมของบุคคล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์กลุ่ม (Cluster Analysis) นั่นคือ ดูการจับกลุ่มของสหสัมพันธ์ภายในแต่ละตัวแปร

2. ลักษณะอุปนิสัยดั้งเดิม (Source Traits) เป็นคุณลักษณะที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบขั้นสุดท้าย เป็นตัวแปรที่ซ่อนอยู่ภายในแต่มีอิทธิพลมาก เป็นตัวกำหนดการแสดงพฤติกรรมของคน และเป็นองค์ประกอบที่ควบคุมลักษณะอุปนิสัยพื้นผิว จากองค์ประกอบอันดับที่ 2 นี้ Cattell นำมาจัดแบบ (Type) ของบุคลิกภาพได้เป็น 4 แบบ โดยจับเอาสองคู่สำคัญทำมาเรียง ได้แก่

2.1 High anxiety – Introversion เป็นพวกที่มีบุคลิกภาพแบบเครียด ตื่นตัว มีพิรุณไม่มั่นคง อัจฉาริษา ไม่แน่นอน เงียบ ซ้ำอัยและซ้ำลาค

2.2 Low anxiety – Introversion เป็นพวกที่มีบุคลิกภาพแบบอึดอาด เชื่องซึม ใ่วใจได้ปรับตัวได้ มีวุฒิภาวะ สงบเสงี่ยม ไม่ชอบอาศัยใคร ใ่วเย็น ซ้ำอัย ไม่แยแส เป็นคนเจ้าความคิด

2.3 High anxiety – Extroversion เป็นพวกที่มีบุคลิกภาพแบบเครียด ตื่นตัว ไม่มั่นคง น่าสงสัย อัจฉา ขณะเดียวกับก็ชอบเข้าสังคม มีความกระตือรือร้น ช่างพูด ทำจริงและยอมตาม

2.4 Low anxiety – Extroversion เป็นพวกที่มีบุคลิกภาพแบบอึดอาด ใ่วใจได้ไม่หวั่นไหวปรับตัวได้ มีวุฒิภาวะ รักสงบ อบอุ่น ชอบสังคม กระตือรือร้น ทำจริง และมีความเป็นอนุรักษ์นิยม

Cattell กล่าวว่า การศึกษาบุคลิกภาพจะต้องศึกษาพฤติกรรมทั้งหมดมิใช่ศึกษาเฉพาะส่วนหรือ แบ่งออกเป็นส่วนๆ เพราะการจะเข้าใจพฤติกรรมได้อย่างชัดเจนก็ต่อเมื่อได้พิจารณาส่วนย่อยเหล่านี้ภายในกรอบของการปฏิบัติงานทั้งหมดแล้ว

(เดิมศักดิ์ คทวณิช. 2548, หน้า 253)

ทฤษฎีบุคลิกภาพตามลักษณะปรากฏการณ์ (Phenomenological Theories)

สุทธิรัตน์ พิมพ์พงศ์ (อ้างถึงใน ภคพร บรรจงจัด. 2550, หน้า 26) กล่าวว่า ทฤษฎีนี้มองความเป็นมนุษย์หรือตัวตน (Humanistic or self) มุ่งสนใจว่าการเข้าใจส่วนรวมแยกส่วนไม่ได้ มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพ (Potential) ที่จะพัฒนาไปในทางที่ดีถ้าได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ที่สำคัญ คือ Abraham Maslow และ Carl Rogers โดยทฤษฎีนี้ถือว่า ตัวตน (Self) เป็นโครงสร้างส่วนสำคัญของบุคลิกภาพ และมีข้อตกลงว่า มนุษย์เกิดมามีพื้นฐานของความดีและมีคุณค่าน่าเชื่อถือ ทฤษฎีนี้จึงเน้นการรับรู้ (Perceptions) ความมุ่งหมาย (Meanings) ความรู้สึก (Feeling) และตัวตน (Self) และมองว่าแต่ละบุคคลตอบสนองต่อโลกในลักษณะความเป็นเอกลักษณ์ของเขา การรับรู้ของแต่ละบุคคลได้จากประสบการณ์ เจตนาขึ้นอยู่กับศักยภาพ และประสบการณ์เช่นกัน แนวคิดของ Maslow (อ้างถึงใน ภคพร บรรจงจัด. 2550, หน้า 27) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน เชื่อว่ามนุษย์มีแรงผลักดันโดยธรรมชาติที่จะแสวงหาในสิ่งที่ดีงาม ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ ความอยากรู้อยากเห็น การสำรวจทำความเข้าใจ และที่สำคัญคือ มนุษย์มีแนวโน้มที่จะพัฒนาบุคลิกภาพไปสู่จุดสมบูรณ์ทุกคน (Self - Actualization) เชื่อว่ามนุษย์แสวงหาสิ่งดีงามค้นหาเป้าหมายของชีวิตให้ได้รับสิ่งที่มีความหมายต่อตน ความสามารถหรือศักยภาพของมนุษย์มีอยู่ตลอดและจะปรากฏออกมาถ้าอยู่ในสถานการณ์ที่เอื้ออำนวย Maslow ได้พัฒนาทฤษฎีบุคลิกภาพโดยเรียกว่า ลำดับขั้นของความต้องการ (Hierarchy of Needs) เขากล่าวว่ามนุษย์มีความต้องการติดตัวมาตั้งแต่เกิด ความต้องการหรือความต้องการขั้นสูง (Meta needs) โดยเชื่อว่า ถ้าความต้องการขั้นต้น ยังไม่ได้รับการตอบสนอง ความต้องการขั้นสูงขึ้นไปก็จะไม่เกิด โดยจัดชั้นของความต้องการเรียงจากระดับต่ำสุดไปจนถึงระดับสูงสุด ได้แก่

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) เช่น ต้องการเสื้อผ้าไว้ปกปิดร่างกาย ต้องการอาหาร เมื่อ หิวน้ำ เมื่อรู้สึกกระหาย ฯลฯ เพื่อให้ร่างกายดำรงชีพอยู่ได้ถ้าความต้องการอย่างหนึ่งยังไม่ได้รับการตอบสนองก็จะเกิดความต้องการอีกอย่างหนึ่งไว้ เมื่อได้รับการตอบสนองแล้วก็จะมีความต้องการในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) เมื่อความต้องการด้านร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการขั้นต่อไป คือ ความต้องการความปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นในชีวิตหรือทรัพย์สิน เพื่อป้องกัน ปกป้อง จากความกลัว ความวิตกกังวลต่างๆ เช่น เด็กทารกร้องไห้เพื่อต้องการให้ผู้ใหญ่ดูแลอยู่ใกล้ๆ ผู้ใหญ่ เมื่อไปในสถานที่ที่อันตราย มักจะต้องการความช่วยเหลือ หรือต้องหาสิ่งป้องกันตัว เป็นต้น

ขั้นที่ 3 ความต้องการทางสังคม (Belongingness and love Needs) เป็นพัฒนาการอีกขั้นหนึ่ง เมื่อมนุษย์ได้กินอิ่ม ไม่มีอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินแล้ว ย่อมต้องการความรักความอบอุ่น ต้องการให้คนอื่นรัก และยอมรับตัวเองเข้ากลุ่มหรือสังคมนวมถึงต้องการแสดงความรักต่อผู้อื่นด้วย เช่น ลูกย่อมต้องการให้พ่อแม่รัก เพื่อนฝูงนิยมยอมรับ และตัวเองก็รักพ่อแม่และเพื่อนเช่นกัน

ขั้นที่ 4 ความต้องการความภาคภูมิใจ ได้รับความนิยมนับถือ (Self - Esteem needs) เมื่อพัฒนาความต้องการมีส่วนร่วมและต้องการความรักแล้ว ความต้องการขั้นต่อไป คือต้องการให้คนอื่นนิยมนับถือ หรือยกย่องตน เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ ซึ่งคนที่จะมีคนอื่นยกย่องได้ ต้องมีบุคลิกที่มีความดีเด่นในตัวของตัวเอง มีความมั่นใจ เชื่อมมั่นในตัวเอง มีความสามารถ มีคุณงามความดี มีความเป็นอิสระ แล้วความนิยยกย่องจากคนอื่นก็จะเกิดขึ้นได้ เช่น ต้องการให้คนอื่นให้เกียรติ ให้การยอมรับ เพื่อให้คนอื่น เห็นคุณค่าของตนนั่นเอง

ขั้นที่ 5 ความต้องการความสมหวังในชีวิต (Self - Actualization needs) เป็นความต้องการ ขั้นสูงของมนุษย์และถือเป็นความต้องการที่จะบรรลุถึงจุดประสงค์ของความสามารถเป็นความปรารถนาที่อยากรู้และเข้าใจปรากฏการณ์ที่ก้าวพ้นเลยความอยากที่กล่าวมาแล้วและได้รับความสำเร็จอย่างสมบูรณ์ Maslow เชื่อว่าการพัฒนาถึงระดับนี้ไม่ใช่ได้มาโดยวิธีอัตโนมัติ แต่เชื่อว่าการค้นคว้าด้วยความสามารถของเราทำให้มีความสุข แต่ขณะเดียวกันก็กลัวในความรับผิดชอบ และบางครั้งก็กลัวในสิ่งที่ไม่รู้จัก Maslow เรียกความกลัวแบบนี้ว่า Jonah complex

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ

อะริยา เลาส์โยธิน (2553, หน้า 3 - 5) กล่าวว่า บุคลิกภาพของคนเราจะเป็นอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการ คือ

1. พันธุกรรม หมายถึง สิ่งที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษและเป็นปัจจัยที่

ส่งผลในการกำหนดพื้นฐานของบุคลิกภาพในขั้นต้นที่ค่อนข้างชัดเจน อันได้แก่ รูปร่าง ลักษณะของสีผิว สีผม สีตา ลักษณะของโครงกระดูก โครงสร้างของจมูก ปาก นิ้วมือ สัดส่วน ความแข็งแรงของร่างกาย และกล้ามเนื้อ กลุ่มเลือด เพศและลักษณะประจำเพศ โรคต่างๆ รวมถึงเซาว์ปัญญาและความถนัด

2. สภาพแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเราไม่ว่าจะเป็นกลุ่มคน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมต่างๆ ค่านิยม ความเชื่อ ทศนคติ คำสั่งสอน การอบรมเลี้ยงดู ฯลฯ ที่บุคคลได้รับซึ่งจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรุงแต่งพื้นฐานของบุคลิกภาพที่ได้มาจากพันธุกรรมให้ดีขึ้นหรือเลวลงสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

2.1 สภาพแวดล้อมภายในครรภ์มารดา ในขณะที่ทารกอยู่ในครรภ์มารดาตลอดระยะเวลา 9 เดือนนั้น สุขภาพและการดูแลทารกภายในครรภ์ของมารดาเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อพัฒนาการ และบุคลิกภาพของเด็กภายหลังจากคลอดออกมาแล้ว ได้แก่ ภาวะโภชนาการของแม่ การได้รับรังสี โรคประจำตัวและโรคที่มารดาได้รับขณะตั้งครรภ์ที่รับประทาน การดื่ม เครื่องดื่ม ที่ผสมแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่ อายุของแม่ ภาวะหมู่เลือดที่เป็น Rh factor อารมณ์ของมารดา และภาวะการมีบุตรหลายคน

2.2 สิ่งแวดล้อมขณะคลอด เมื่อทารกครบกำหนดคลอดแล้ว ในขณะที่ทำคลอดทารกอาจได้รับความกระทบกระเทือนจากเครื่องมือที่ช่วยในการทำคลอด ทำให้สมองทารกได้รับอันตราย เกิดภาวะสมองขาดออกซิเจน หรือ การติดเชื้ระหว่างทำคลอด ซึ่งจะส่งผลต่อบุคลิกภาพในภายหลัง

2.3 สิ่งแวดล้อมหลังคลอด เมื่อทารกคลอดออกจากครรภ์มารดาแล้ว ทารกต้องเรียนรู้และปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้อง ซึ่งจะกลายมาเป็นประสบการณ์อย่างหนึ่ง ของชีวิตที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ ประสบการณ์ของชีวิตแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

2.3.1 ประสบการณ์ร่วม (Common Experience) คือ ประสบการณ์ธรรมดาทั่วไปที่คนในสังคมได้รับเหมือนกัน ได้แก่

2.3.1.1 ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม เด็กจะถูกหล่อหลอมให้มีบุคลิกภาพตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมภายในสังคมของเขา ตั้งแต่แรกเริ่มของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นแนวความคิด ทศนคติ มารยาทในสังคม การแสดงออก ตลอดจนการดำเนินชีวิตในลักษณะต่างๆ อีกมากมาย เช่น ไม่ควรแต่งกายด้วยชุดสีดำเมื่อ

ไปงานมงคล คนนับถือศาสนาอิสลามจะทำละหมาดวันละ 5 ครั้ง คนนับถือศาสนาพุทธจะนิยมทำบุญตักบาตร สวดมนต์ไหว้พระ

2.3.1.2 บทบาทตามเพศ เช่น ผู้หญิงไทยต้องรักษาวงศ์วงศ์
มีความอ่อนหวานชายไทยต้องกล้าหาญเข้มแข็ง

2.3.1.3 ประสบการณ์ในบทบาทอาชีพลักษณะงาน เช่น เป็นครู
อาจารย์ต้องเฝ้ามองความรู้มีเมตตาต่อลูกศิษย์ เป็นแพทย์พยาบาลต้องมีจิตใจเมตตาต่อ
คนไข้ รักษาด้วยความจริงใจไม่รังเกียจ

2.3.1.4 สภาพถิ่นที่อยู่อาศัย หมายถึง ดินฟ้าอากาศ สภาพทาง
ภูมิศาสตร์ของแต่ละท้องถิ่นจะมีผลทำให้บุคคลมีนิสัยใจคอในการดำเนินชีวิตต่างกัน มี
ความขยันหมั่นเพียร ความอดทนแตกต่างกัน เช่น คนไทยในภาคใต้พูดเร็ว ชอบทานอาหาร
รสจัด รักพวกพ้อง คนไทยในภาคเหนือพูดจาไพเราะแต่มีลักษณะเอื้อนคำทำให้ดูช้า ใจเย็น

2.3.2 ประสบการณ์เฉพาะ (Unique Experience) คือ
ประสบการณ์ที่แต่ละคนได้รับมาโดยผู้อื่น ไม่อาจจะประสบเช่นเดียวกันกับเรา เช่น

2.3.2.1 การอบรมเลี้ยงดู การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา
ในแต่ละครอบครัวจะแตกต่างกันไปตามความเชื่อและความปรารถนาของบิดามารดา ซึ่งมี
อิทธิพลต่อพฤติกรรมและบุคลิกภาพของเด็กที่แตกต่างกัน เช่น บ้านที่เลี้ยงดูแบบประคบ
ประหม่อมักเกินไป จะทำให้เด็กขาดความรับผิดชอบ อดทนน้อย เอาแต่ใจตนเอง และมัก
พึ่งตนเองไม่ได้ เป็นต้น

2.3.2.2 สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นสิ่งซึ่งทำให้
โอกาสของบุคคลไม่เท่าเทียมกันมีผลทำให้เกิดความแตกต่างทั้งด้านความคิด ความเชื่อ
ทัศนคติ ตลอดจนการแสดงออก เช่น เด็กที่ทางบ้านมีฐานะร่ำรวยมักจะช่วยเหลือตนเองไม่
เก่ง ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ขาดความอดทน ส่วนเด็กที่ทางบ้านมีฐานะยากจนมักจะมี ความอดทน
รู้จักต่อสู้ เห็นคุณค่าของเงิน

2.3.2.3 การรับรู้ตนเองจากผู้อื่น เรารับรู้ตนเองได้จากผู้อื่น
บอกหรือผู้อื่นปฏิบัติต่อเรา เช่น การที่บุคคลรอบข้างแสดงออกหรือบอกว่าเราเป็นคนโง่
เราก็จะเกิดการดูถูกตนเองไม่เชื่อ และไม่ใช้ความสามารถของตนเองที่มีอยู่ให้เต็มที่ เป็นผล
ทำให้เกิดความล้มเหลวบ่อยๆ จึงทำให้เกิดการตอกย้ำความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนโง่จริงๆ
ดังนั้น การแสดงออกก็จะเป็นไปตามการรับรู้ของตนเองและกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของ
บุคลิกภาพ

การพัฒนาบุคลิกภาพ (Personality Development) (2558, หน้า 2 – 3) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ ได้แก่

1. พันธุกรรม (Heredity) เป็นสิ่งที่บุคคลได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ ได้แก่รูปร่างหน้าตาผิวพรรณ ฯลฯ

2. ประสบการณ์ (Experience) เป็นการเรียนรู้และปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้อง ประสบการณ์มี 2 ประเภทคือ

2.1 ประสบการณ์ทั่วไป เป็นประสบการณ์ธรรมดาที่ทุกคนในสังคมได้รับเหมือนกัน เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี การเรียนรู้บทบาทของตนเอง

2.2 ประสบการณ์ส่วนตัว เป็นประสบการณ์ของแต่ละคนที่ประสบด้วยตนเองโดยที่บุคคลอื่นไม่เคยพบเช่นเดียวกับเรา หรือเราอาจจะเป็นผู้ที่ประสบเพียงคนเดียวก็ได้กล่าวโดยสรุปได้ว่า ทั้งพันธุกรรมประสบการณ์และสภาพแวดล้อมต่างมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมบุคลิกภาพของคนแต่ละคนให้มีความแตกต่างกัน โดยสิ่งที่ถ่ายทอดผ่านทางพันธุกรรมเป็นรากฐานสำคัญในการกำหนดบุคลิกภาพและอาศัยสภาพแวดล้อมเป็นตัวขัดเกลา พัฒนาและเสริมสร้างบุคลิกภาพให้เป็นไปในแนวทางที่สังคมต้องการ

ลักษณะของบุคลิกภาพที่ดี

การพัฒนาบุคลิกภาพ (Personality Development) (2558, หน้า 5 – 6) กล่าวถึงลักษณะของบุคลิกภาพที่ดีดังนี้

1. ลักษณะบุคลิกภาพทางกาย เป็นลักษณะที่มองเห็นได้โดยง่าย ซึ่งประกอบด้วย

1.1 รูปร่าง หน้าตา เป็นลักษณะภายนอกที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่บุคคลรอบข้าง และผู้ที่มาติดต่อบุคคลที่มีรูปร่างหน้าตาดี ย่อมได้เปรียบบุคคลอื่น แต่จะต้องอาศัยลักษณะอย่างอื่น เช่น กิริยามารยาทดี มีความเป็นกันเอง มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีความสามารถในการพูดที่ดีเป็นส่วนประกอบด้วย

1.2 การแต่งกาย ผู้ที่มีบุคลิกภาพดีจะต้องแต่งกายให้ถูกกาลเทศะ มีรูปแบบของเสื้อผ้าและสีสันทันที่เหมาะสมตลอดจนมีความสะอาด การแต่งกายเป็นตัวแทนอย่างหนึ่งของคนที่สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ง่ายและรวดเร็ว รวมทั้งเครื่องแต่งกายเป็นตัวกำหนดระเบียบของสังคม การแต่งกายให้เหมาะสมเป็นการให้เกียรติกัน และให้

ความเคารพต่อสถานที่

1.3 ความสะอาดและสุขภาพอนามัย อวัยวะส่วนต่างๆ ในร่างกาย นับตั้งแต่ศีรษะจรดปลายเท้าจะต้องสะอาดทุกๆ ส่วน ซึ่งจะส่งผลให้สุขภาพอนามัยดีมีความสมบูรณ์

1.4 กิริยาท่าทาง เป็นลักษณะอย่างหนึ่ง ซึ่งจะสามารถสร้างความประทับใจให้กับผู้พบเห็นหรือมาติดต่อได้ ดังนั้นบุคคลจึงควรจะมีกิริยาท่าทางที่แสดงออกถึงความรวดเร็วคล่องแคล่วว่องไว

2. บุคลิกภาพทางอารมณ์และจิตใจ เป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้บุคลิกภาพทางกายให้งดงามน่าศรัทธาเชื่อถือมากยิ่งขึ้น จึงควรมีบุคลิกภาพดังนี้

2.1 ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ คือ ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ โลก โกรธ หลงไม่ให้เกิดขึ้นเพราะหากไม่สามารถควบคุมความโลภของตนเองไว้ได้ก็จะเกิดการคดโกง หรือหากเกิดอารมณ์โกรธจะเกิดอาการหงุดหงิดไม่สามารถควบคุมสติ ขาดการยั้งคิดก็อาจจะทำให้การตัดสินใจผิดพลาด หรือทำงานบกพร่อง และการหลงมกมายในอบายมุข สิ่งเสพติด จะทำให้ละทิ้งหน้าที่การงานละทิ้งครอบครัวจนอาจทำให้ครอบครัวแตกแยกในที่สุดดังนั้นบุคคลที่สามารถควบคุมอารมณ์ได้จะเป็นผู้ที่มีอารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใสและมีมนุษยสัมพันธ์ดีต่อคนใกล้ชิดและคนรอบข้าง

2.2 มีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน การที่บุคคลมีทัศนคติที่ดีต่องาน จะทำให้มีจิตมุ่งมั่นในการทำงาน ทুমเทในการทำงานทั้งร่างกายและจิตใจและพร้อมที่จะฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ ทำงานด้วยใจรักและทำงานโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใดๆ ก็ย่อมได้

2.3 มีความสามารถในการตัดสินใจ บุคคลที่มีความสามารถในการตัดสินใจส่วนใหญ่ จะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในด้านต่างๆ รู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง มองเห็นผลที่จะเกิดขึ้นตามมาจากการตัดสินใจของตนซึ่งส่วนใหญ่จะให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุดหรือองค์กรได้รับผลประโยชน์สูงสุด

3. บุคลิกภาพทางวาจา ลักษณะทางวาจาที่ดีควรมี

3.1 วาจาสุภาพนุ่มนวล การพูดที่ดีจะต้องพูดสุภาพนุ่มนวล และมีหางเสียง จะทำให้เป็นที่ชื่นชมรักใคร่ของคนทั่วไป และสามารถทำให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุกคน

3.2 ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและจดจำได้ง่าย บุคคลที่จะต้องติดต่อพบปะกับผู้อื่นจำนวนมากจำเป็นต้องสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจและแปลความหมายได้อย่างถูกต้อง

จดจำง่ายจำเป็นต้องใช้ภาษาหรือคำพูดที่เหมาะสมกับผู้ฟัง จะทำให้เข้าใจได้ง่ายไม่สับสน หรืออาจจะต้องมีศิลปะในการจูงใจเป็นการสร้างบุคลิกภาพในการพูดได้อย่างดียิ่ง

3.3 น้ำเสียงและคำพูดที่เหมาะสม เป็นสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ผู้พูด จะต้องระมัดระวังให้อยู่ในลักษณะที่พอดี ไม่แข็งกระด้างหรืออ่อนหวานเกินไป เช่น กระด้างจนเหมือนกับการกร่ำกรวด หรือนุ่มนวลมากเกินไปเหมือนการเสแสร้งมีจริตมายาเกินพอดี ซึ่งจะเป็นผลเสียต่อผู้พูดและจะต้องเลือกใช้คำพูดที่เหมาะสมสุภาพไม่กระทบต่อจิตใจของผู้ฟัง

3.4 ใช้ภาษาที่เหมาะสม การพูดกับผู้อื่น ไม่ว่าจะต่างสถานะกัน ทุกรูปแบบจะต้องใช้น้ำเสียงหรือภาษาที่เหมาะสมกับบุคคลนั้น จะต้องรู้สิ่งใดควรพูดสิ่งใดไม่ควรพูด และในการพูดจะต้องเลือกภาษาที่ถูกต้องและเหมาะสม

จึงสรุปได้ว่าบุคคลที่มีบุคลิกภาพที่ดีจะมีลักษณะเป็นคนที่ร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรง มีจิตใจร่าเริงแจ่มใส มองโลกในแง่ดี สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและสังคมได้ดีในทุกสถานการณ์เป็นบุคคลที่สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลทั่วไป และปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นและเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม บุคลิกภาพที่ดีช่วยให้บุคคลสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ก้าวหน้าได้

ภาวะผู้นำของทนายความในด้านบุคลิกภาพ

การมีมนุษยสัมพันธ์และการมีบุคลิกภาพที่ดีย่อมมีความสัมพันธ์กัน เนื่องจากผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดีย่อมจะสามารถผูกสัมพันธ์ไมตรีกับบุคคลใกล้เคียง ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนบุคคลต่างๆ ที่อยู่ใกล้ตัวหรือผู้มาติดต่อได้ โดยง่ายเพราะบุคคลต่างๆ เหล่านี้มักอยากจะอยู่ใกล้ชิดกับผู้ที่มีบุคลิกภาพดี แต่ในทางตรงกันข้ามหากบุคคลนั้นมีบุคลิกภาพที่ไม่ดีก็อาจเป็นเหตุให้บุคคลอื่นไม่อยากจะเข้าใกล้หรือผูกสัมพันธ์ไมตรีด้วยเพราะเกรงว่าตนเองอาจจะพลอยกลายเป็นคนบุคลิกภาพที่ไม่ดีไปด้วย แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพทางกายที่ไม่ดีจะไม่สามารถมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีได้เสมอไป เพราะหากบุคคลนั้นแม้จะมีบุคลิกภาพทางกายที่ไม่ดี แต่เป็นคนดี มีน้ำใจ มีจิตใจที่งดงาม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ ก็อาจจะสามารถเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีได้เช่นกันเมื่อนำความหมายของมนุษยสัมพันธ์และความหมายของบุคลิกภาพมาพิจารณาร่วมกันก็จะได้รับความหมายของมนุษยสัมพันธ์และ

บุคคลิกภาพว่า หมายถึง ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างมนุษย์ ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน โดยเป็นลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลเป็นพฤติกรรมและอุปนิสัยเฉพาะตัวที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล ในด้านต่างๆ ทั้งภายนอกและภายใน ความสามารถในการเข้าสังคมที่แตกต่างกันของแต่ละคน รวมทั้งความฉลาดในการใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการสร้างความสัมพันธ์ ความร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อความสำเร็จของงาน โดยคำนึงถึงความรู้สึกความต้องการของบุคคล สามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม นำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานและการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์การที่กำหนดไว้และเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลสูงสุด กล่าวโดยสรุป มนุษย์สัมพันธ์และบุคคลิกภาพประสานงานกับบุคคลภายในองค์กร สามารถประสานงานกับบุคคลภายนอกองค์กร มีกิจกรรมการตลาด สุภาพอ่อนโยน ใช้วาจาเหมาะสม และวางตนเหมาะสมกับตำแหน่ง ฐานะและกาลเทศะ

มรรยาททนายความ ทั้งนี้ เพื่อให้เข้าใจมารยาทของทนายความ ต้องเข้าใจความหมายของคำว่า “จริยธรรม” อย่างชัดเจน จึงขออธิบาย ดังนี้

คำว่า “จริยธรรม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 คือ “จริย” (อ่านว่าจะ-ริ-ยะ) หมายถึง ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติ

“ธรรม” (อ่านว่า ทำ ท้ว-มะ) หมายถึง คุณความดี ความจริง ความถูกต้อง ดังนั้น “จริยธรรม” หมายถึง ความประพฤติที่ถูกต้องชอบธรรม (คณะกรรมการมรรยาททนายความและคณะทำงานส่งเสริมและประสานงานสอบสวนคดีมรรยาททนายความ, 2544, หน้า23) ซึ่งความประพฤติที่ถูกต้องนั้นจะมีความชอบธรรมหรือไม่จะต้องประกอบด้วยคุณธรรมทางจิตใจควบคู่ไปกับคุณธรรมทางความประพฤติและเมื่อวิชาชีพทนายความเป็นการประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประชาชนและความยุติธรรมแล้ว ทนายความนั้นยิ่งต้องใช้ ความสามารถในวิชาชีพที่ตนศึกษามาด้วยความถูกต้องชอบธรรม และประพฤติตนให้ตั้งงามอันเป็นสิ่งที่ทนายความทุกคนต้องปฏิบัติให้เป็นธรรมเนียมปฏิบัติของวิชาชีพที่ตั้งงามสืบทอดกันต่อไปหรืออาจเรียกว่าเป็นจรรยาบรรณในการประกอบวิชาชีพทนายความซึ่งจะขออธิบายเพิ่มเติม ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์สุจริต โดยทั่วไปแล้ว บุคคลในสังคมที่เจริญแล้วจะปฏิบัติต่อกันด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งมีรากฐานมาจากหลักกฎหมายโรมันที่เรียกเป็นภาษา ลาดินว่า “Bona Fides” แปลว่า ความซื่อสัตย์หรือสัจจะที่ดี ภาษาเยอรมันใช้คำว่า “Treu und Glauben” แปลว่า ความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ (บัญญัติไว้ในประมวล

กฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 242) อันเป็นหลักการพื้นฐานของบุคคลทุกคนในสังคมที่จะต้องปฏิบัติต่อกันด้วยความซื่อสัตย์และไว้วางใจต่อกัน สำหรับประเทศไทยนั้นหลักสุจริตได้ถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 ซึ่งบัญญัติว่า “ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต” จากหลักกฎหมายดังกล่าวข้างต้น ทนายความจึงต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อลูกความที่มอบความไว้วางใจให้ช่วยเหลือดำเนินคดีแทนให้ โดยให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือแก้ไขปัญหาทางกฎหมายให้ลูกความอย่างถูกต้องและเป็นธรรมเพื่อให้เกิดผลดีที่สุดต่อลูกความ และจะต้องปกป้องผลประโยชน์ของลูกความให้มากที่สุดและป้องกันมิให้ลูกความของตนเสียหายผลประโยชน์อย่างดีที่สุดภายใต้ความ ยุติธรรม โดยไม่คำนึงถึงฐานะของลูกความ หรือผลตอบแทนที่จะได้รับจากการเป็นทนายความให้และไม่ว่าจะมีสัญญาจ้างทนายความเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ตามนอกจากความซื่อสัตย์สุจริตต่อลูกความแล้ว ทนายความยังต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อศาลด้วย เพื่อพิทักษ์รักษาความยุติธรรม เนื่องจากศาลเป็นกระบวนการยุติธรรมซึ่งทนายความมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติต่อศาลในการดำเนินกระบวนพิจารณาต่างๆ ในคดี ทนายความจึงเป็นส่วนหนึ่งของการรักษาความยุติธรรมด้วย เช่น การแถลงข้อเท็จจริงต่างๆ การให้การรับรองต่างๆ ไว้ต่อศาลต้องเป็นความจริง การเลื่อนคดีต้องมีการอ้างเหตุที่สมควร เป็นต้น เมื่อทนายความซื่อสัตย์ต่อศาลแล้ว ก็เป็นการซื่อสัตย์ต่อกระบวนการยุติธรรมอันเป็นหน้าที่สำคัญของทนายความเช่นกันทั้งนี้ ทนายความยังต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อวิชาชีพของตน และต่อเพื่อนร่วมวิชาชีพด้วยกัน เพื่อส่งเสริมให้วิชาชีพทนายความเป็นวิชาชีพที่มีเกียรติศักดิ์ศรี เช่น ไม่แย่งความกัน ไม่ใช่โอกาสในทางวิชาชีพแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง โดยการยุยงส่งเสริมให้เป็นความการปลอมพินัยกรรม ปลอมสัญญา หรือร่วมมือกันหลอก ลวงประชาชน เป็นต้น เพราะนอกจากจะเป็นการทำลายวิชาชีพแล้ว ยังเป็นการก่อกวนความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น ทำให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยของสังคมบ้านเมืองอีกด้วย

1.2 คุณธรรมทางความประพฤติ นอกจากความซื่อสัตย์สุจริตแล้ว

การประพฤติตนอย่างถูกต้องชอบธรรมเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งของหลักจริยธรรมที่ทนายความพึงปฏิบัติ คุณธรรมทางความประพฤติ คือ สิ่งที่ทนายความควรปฏิบัติและสิ่งที่ทนายความควรละเว้น โดยใช้หลักศีลธรรมที่มีอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของบุคคลแต่ละคนเป็นตัวบอกว่าสิ่งใดควรปฏิบัติและสิ่งใดควรละเว้น คือ การหยั่งรู้ได้ว่าเมื่อตนกระทำอะไรลงไปแล้ว อีกฝ่ายหนึ่งจะรู้สึกนึกคิดอย่างไรและจะมีการตอบสนองอย่างไร ทนายความ

จะต้องมีหลักศีลธรรมอยู่ในความรู้สึกนึกคิด และรู้จักประพฤติตนให้ถูกต้องชอบธรรม และควรละเว้นไม่กระทำการใดที่เป็นการไม่สมควรอันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติและศักดิ์ศรีของวิชาชีพ เช่น การมีความสัมพันธ์ทางเพศกับภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้อื่น ไม่ว่าจะภรรยาคนนั้นจะยินยอมหรือไม่ ถือว่าเป็นการฝ่าฝืนต่อศีลธรรมอันดีและเป็นการเสื่อมเสียศักดิ์ศรีและเกียรติคุณของทนายความ เป็นการประพฤติผิดมรรยาททนายความตามข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ.2529 หมวด 4 ข้อ 18 (คำสั่งสภาทนายความที่ 12/2540) จะเห็นได้ว่าการกระทำของทนายความดังกล่าว เป็นการกระทำผิดต่อกฎหมายโดยกระทำละเมิดต่อผู้อื่นและเป็นการประพฤติตนผิดมรรยาททนายความตามข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักจริยธรรมทางวิชาชีพของทนายความ ทนายความจะต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในหน้าที่ทางจริยธรรมของวิชาชีพ ตามที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของทนายความเป็นไปด้วยความถูกต้องและชอบธรรมอันเป็นที่ยอมรับของประชาชน และมีให้ขัดกับหลักจริยธรรมทางวิชาชีพและขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งบางครั้งการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความอาจขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนได้โดยที่ทนายความผู้นั้นอาจรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เนื่องจากมิได้มีความรู้ความเข้าใจหลักจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพอย่างเพียงพอ และไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายอย่างชัดเจนในเรื่องนั้น ตัวอย่างเช่น การคิดค่าทนายความโดยมีส่วนได้เสียในทางการเงินโดยตรงในผลของคดีในเรื่องนี้มีคำพิพากษาฎีกา ตัดสินไว้ว่า ข้อสัญญาระหว่างทนายความและลูกความในส่วนที่ตกลงให้สินจ้างกันอีกร้อยละ 5 ของทุนทรัพย์สินสมรสที่จำเลยจะได้รับ เป็นข้อสัญญาที่ให้ทนายความเข้ามีส่วนได้เสียในทางการเงินโดยตรงในผลของคดีไม่ต้องด้วยหลักจริยธรรมทางวิชาชีพทนายความถือว่าขัดต่อความสงบเรียบร้อยต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน (คำพิพากษาฎีกาที่ 1260/2543)

ดังนั้นทนายความจึงควรระมัดระวังในเรื่องการคิดค่าจ้างและควรหลีกเลี่ยงการเข้าไปมีส่วนได้เสียในทางการเงินโดยตรงในผลของคดี เนื่องจากทนายความไม่อาจจะแสวงหาประโยชน์จากคดีความไม่ว่าในทางใดเปรียบเทียบกับจริยธรรมของผู้พิพากษา เช่น การที่จำเลยซึ่งชนะคดีเกิดความศรัทธาในตัวผู้พิพากษาซึ่งให้ความเที่ยงธรรมแก่ตนเป็นอย่างดี และอยากสมนาคุณ จึงนำทรัพย์สินที่มีค่าชิ้นหนึ่งมามอบให้ผู้พิพากษาผู้นั้น แม้คดีถึงที่สุดแล้ว โดยไม่มีทางที่จะอุทธรณ์หรือฎีกาได้อีกต่อไป กรณีนี้ไม่มีกฎหมายห้ามผู้พิพากษารับทรัพย์สินนั้นและไม่มีศีลธรรมข้อใดห้ามไว้โดยตรง แต่หากพิจารณาในแง่ของ

จริยธรรมแล้ว ผู้พิพากษาผู้นั้นไม่ควรรับผลประโยชน์ใดจากการที่ตนได้ทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีของตน ถ้าหากรับไว้ย่อมถือว่าผู้พิพากษาผู้นั้นไม่มีจริยธรรม (ธานินทร์กรัยวิเชียร, 2541, หน้า 2) ดังนั้น การประกอบวิชาชีพทนายความจึงต้องมีหลักจริยธรรมและศีลธรรมเป็นสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ถูกต้องตามกฎหมายเพื่อให้เกิดความยุติธรรมในสังคม และเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั้งหลาย

1.3 หน้าที่ในทางมรรยาททนายความ หน้าที่สำคัญของทนายความอีกประการหนึ่ง คือหน้าที่ในการปฏิบัติตามมรรยาททนายความ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในทางวิชาชีพและการดำรงตนในสังคมของทนายความ หรือเป็นข้อบังคับในการทำงานและการประพฤติตนของทนายความ เพื่อควบคุมการประกอบวิชาชีพทนายความให้ได้มาตรฐานของวิชาชีพ (คำสั่งสภาทนายความที่ 4/2538 พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528 เป็นกฎหมายกำหนดว่าด้วยวิชาชีพของทนายความที่กำหนดมาตรฐานในการออกใบอนุญาตว่า ผู้รับใบอนุญาตต้องดำเนินการอย่างใดบ้าง หากดำเนินการต่ำกว่ามาตรฐาน สภาทนายความในฐานะสภาวิชาชีพย่อมดำเนินการกำหนดความรับผิดชอบได้ และคำว่ามาตรฐานของทนายความตามที่สภาทนายความยกขึ้นนั้น หมายถึงกรอบในการประพฤติตามหลักวิชาชีพ มีกฎหมายสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพทนายความที่ดีข้อบังคับทนายความด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ.2529) โดยพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528 ได้บัญญัติให้สภาทนายความมีอำนาจในการออกข้อบังคับว่าด้วยมรรยาททนายความ ที่เรียกว่า “ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ.2529” ซึ่งเป็นฉบับที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนี้ ถือว่าเป็นประมวล จริยธรรมทางวิชาชีพของทนายความ (Professional Ethics of Lawyers)

ดังนั้น ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความดังกล่าว จึงเป็นส่วนหนึ่งของจริยธรรมทางวิชาชีพของทนายความ ทั้งนี้ ผลของการฝ่าฝืนจริยธรรมและมรรยาทนั้นต่างกันกล่าวคือ หากทนายความประพฤติตนฝ่าฝืนหลักจริยธรรมทางวิชาชีพ อาจจะไม่มีโทษตามกฎหมาย ตัวอย่างเช่นการคิดค่าทนายความสูงเกินไป หรือการไม่รับผิดชอบที่ลูกค้ามาติดต่อขอให้ว่าความให้ ถือว่าผิดหลักจริยธรรมทางวิชาชีพ แต่ไม่ถือว่าเป็นความผิดตามข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ จึงไม่ต้องรับโทษตามกฎหมาย แต่อาจได้รับโทษทางสังคมแทน แต่ถ้าทนายความประพฤติผิดมรรยาททนายความแล้วก็ถือว่าเป็นการประพฤติตนขัดต่อหลักจริยธรรมทางวิชาชีพและต้องถูกดำเนินคดีมรรยาททนายความ และได้รับโทษตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 52 แห่ง

พระราชบัญญัติหนายความ พ.ศ.2528 หนายความทุกคนจึงต้องปฏิบัติตามข้อบังคับสภา
หนายความว่าด้วยมรรยาทหนายความ พ.ศ.2529 อย่างเคร่งครัด

กล่าวโดยสรุปองค์ประกอบภาวะผู้นำของหนายความในด้านบุคลิกภาพและ
มารยาทหนายความ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) มีบุคลิกภาพดี สุภาพ
อ่อนโยน วางตนเหมาะสมกับอาชีพ 2) มีมารยาทต่อศาล 3) มีมารยาทต่อศาลด้วยความ
4) มีมารยาทต่อหนายความด้วยกัน 5) มีมารยาทในการแต่งกาย ผู้ประกอบอาชีพ
หนายความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีบุคลิกภาพที่ดี เพราะหนายความที่มีบุคลิกภาพที่ดี
ย่อมได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไป ทั้งภาคราชการ เอกชน ภาคประชาชน
ธุรกิจการค้า เมื่อได้รับการยอมรับแล้วการทำงาน การบริหารงาน การประกอบอาชีพก็
ย่อมราบรื่น และประสบผลสำเร็จ แต่หากบุคลิกภาพไม่ดีย่อมไม่ได้รับการยอมรับนับถือ
ศรัทธาจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ภาวะผู้นำทางด้านบุคลิกภาพเช่น บุคลิกภาพทางกายที่ดี
ทั้งรูปร่างลักษณะภายนอก ความสะอาดของร่างกาย การแต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะ
ภูมิฐาน กิริยาวาจาสุภาพอ่อนโยน อารมณ์แจ่มใส อารมณ์คงที่ ดังนั้นหากผู้ประกอบอาชีพ
หนายมีบุคลิกภาพดี สุภาพอ่อนโยน วางตนเหมาะสมกับอาชีพอีกทั้งยังมีมารยาททั่วไปของ
หนายความเช่นมีความเป็นกลางในการไกล่เกลี่ยปัญหาและข้อพิพาทต่างๆ มีการประพฤติ
ปฏิบัติตนอย่างซื่อสัตย์ในการเป็นที่ปรึกษา แนะนำและแก้ปัญหาทางกฎหมาย เอาใจใส่
ทุ่มเท และรักษาผลประโยชน์ให้นายจ้าง เมื่อรับเป็นที่ปรึกษากฎหมาย และที่สำคัญที่สุด
หนายความที่มีภาวะผู้นำต้องปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ของหนายความด้วยความมี
มารยาทหนายความในด้านต่างๆ ได้แก่มีมารยาทต่อศาล มีมารยาทต่อศาลด้วยความ
มีมารยาทต่อหนายความด้วยกัน มีมารยาทในการแต่งกาย ดังเช่น เคารพยำเกรงอำนาจ
ศาลหรือไม่กระทำการใดๆ อันเป็นการดูหมิ่นศาลหรือผู้พิพากษาในศาลหรือนอกศาล
อันเป็นการทำให้เสื่อมเสียอำนาจศาลหรือผู้พิพากษา กล่าวความ หรือทำเอกสารหรือ
หลักฐานเท็จ หรือใช้กลอุบายลวงให้ศาลหลง หรือกระทำการใดเพื่อทราบ รับสั่ง หรือคำ
พิพากษาของศาลที่ยังไม่เปิดเผยสมรู้เป็นใจโดยตรงหรือทางอ้อม เพื่อทำพยานหลักฐาน
เท็จ ไม่ปลอมแปลงเอกสาร สัญญาหรือพินัยกรรมของลูกความ ไม่กระทำการใดอันเป็น
การยุยงส่งเสริมให้มีการฟ้องคดีกันในกรณีอันหามูลเหตุมิได้ ไม่ใช้อุบายอย่างใดอย่าง
หนึ่งเพื่อจูงใจลูกความ ไม่เปิดเผยความลับของลูกความที่ได้รู้ในหน้าที่ของหนายความ
เว้นแต่จากได้รับอนุญาตจากลูกความนั้นแล้ว หรือโดยอำนาจศาล ไม่กระทำการอย่างใด
อย่างหนึ่งอันอาจทำให้เสื่อมเสียประโยชน์ของลูกความ ได้รับเป็นหนายความแล้ว ภายหลัง

ไม่ใช้กลอุบายด้วยประการใดๆ โดยปราศจากเหตุผลอันสมควรเพื่อจะให้คนได้รับประโยชน์ นอกเหนือจากที่ลูกความได้ตกลงสัญญาให้ ไม่กระทำการใด อันเป็นการฉ้อโกง ยักยอก หรือกระดัดสินลูกความ หรือครอบครอง หรือหน่วงเหนี่ยว เงินหรือทรัพย์สินของลูกความ ที่ตนได้รับมาโดยหน้าที่อันเกี่ยวข้องของไว้นานเกินกว่าเหตุ โดยมีได้รับความยินยอมจาก ลูกความไม่ใช้โอกาสในทางวิชาชีพแสวงหาผลประโยชน์กับตนเองและพวกพ้อง ไม่ลบหลู่ ดูหมิ่นความสามารถของผู้ประกอบอาชีพทนายความด้วยกัน แต่งกายตามระเบียบวินัย ข้อบังคับของศาลที่กำหนดไว้ ปรับตัวด้านการแต่งกายให้สุภาพเรียบร้อยและทนายความที่ดีจะต้องปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัดเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งของสภาทนายพิเศษ แห่งสภา ทนายความ คณะสภาทนายความ และคณะกรรมการมรรยาททนายความ ตลอดจน บรรดาข้อบังคับหรือข้อกำหนดที่บุคคลหรือคณะบุคคลดังกล่าวได้สั่งหรือมีไว้ แล้วแต่กรณี ตามอำนาจหน้าที่ซึ่งอยู่ตามบัญญัติแห่งกฎหมาย หากปฏิบัติได้ก็จะเป็นทนายความที่มี ภาวะผู้นำของทนายความ

บรรณานุกรม

- กนกกาญจน์ ลินธิบาล. (2550). *การพัฒนาบุคลิกภาพตามแนวจริต 6 ในพระพุทธศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรี*.
วิทยานิพนธ์ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2550). *คู่มือการทำงานเป็นทีมของพัฒนากร*. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย.
- การบริหารเชิงมนุษยสัมพันธ์ (Human Relation Approach). (2557). เข้าถึงได้จาก
<https://bemler.files.wordpress.com/.../human-relation-approach-1e0b89b...>
- การพัฒนาบุคลิกภาพ (Personality Development). (2558). เข้าถึงได้จาก
http://management.aru.ac.th/mnge/images/pdf/e-book/wanthanee/eb_chapter1.pdf.
- กิตติ วัฒนกุล. (2552). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหาร หนว ยที่ 11-15*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เกรียงศักดิ์ ราชโคตร. (2552). *มนุษยสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สหธรรมิก.
- จงจิตต์ ไศภณคณาภรณ์. (2554). *วัฒนธรรมและบุคลิกภาพ*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จุมพล สวัสดิยากร. (2550). *หลักการบริหารและมนุษยสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุวรรณภูมิ.
- ชัยยา ทองอาบ (2553, หน้า 17). *การใช้หลักมนุษยสัมพันธ์เชิงพุทธในสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญา พ.ม. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ดารารวรรณ ไศลมณี. (2552). *การศึกษาความมีมนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการกรณีศึกษา : โรงแรมบันยันทรี กรุงเทพ*. วิทยานิพนธ์ศป.ม..พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ดิณพัฒน์ แก้วยอด. (2552). *ความสนใจเลือกเรียนต่อสาขาเฉพาะทางในวิชาชีพแพทย์บุคลิกภาพและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของนิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 6 คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2552*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เต็มศักดิ์ ศทวณิช. (2548). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.

- ทิพย์ นิลนพคุณ. (2557). *มนุษย์สัมพันธ์ในการทำงาน*. เข้าถึงได้จาก <https://pirun.ku.ac.th/~agrpt/envelop/working%20process2.doc>
- นิภาพร พวงมี. (2554). *บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบกับการรับรู้วัฒนธรรมองค์การของพยาบาล โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง*. วิทยานิพนธ์ ศป.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระมหาบุญทัน อภิบุญโญ ไชยพันธ์. (2552). *การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามทัศนะของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 4*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- พูนศักดิ์ ดวงใจ. (2554). *ความคิดเห็นของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอสันป่าตองจังหวัดเชียงใหม่ที่มีต่อแนวทางในการสร้างมนุษย์สัมพันธ์: การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- สุพานี สฤษฏ์วานิช . (2552). *พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่: แนวคิด และทฤษฎี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (2548). *มนุษย์สัมพันธ์(ฉบับแก้ไขปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กิจกรรมที่ 1 ทำแบบฝึก

แบบฝึกชุดที่ 3

เรื่อง บุคลิกภาพและมารยาทของนายความ

คำชี้แจง เมื่อศึกษาคู่มือ

วิเคราะห์ สรุป และตอบคำถามต่อไปนี้

1. ตามความเห็นของท่านองค์ประกอบด้านบุคลิกภาพและมารยาทของนายความมีความสำคัญต่อผู้ประกอบการอาชีพนายความอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าบุคลิกภาพและมารยาทของนายความมีความสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำของนายความของท่านหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

3. ให้ท่านเลือกแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์และบุคลิกภาพที่จะนำมาปรับใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของนายความ

.....

.....

.....

.....

4. มนุษยสัมพันธ์และบุคลิกภาพหมายถึงอะไรมีความสำคัญกับการบริหารงานในหน่วยงานของท่านอย่างไร

.....

.....

5. ท่านคิดว่า หลักสำคัญในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานควรจะต้องปฏิบัติอย่างไร
จงอธิบาย

.....
.....
.....

6. ในฐานะที่ท่านเป็นทนายความ ท่านจะนำหลักมนุษยสัมพันธ์และบุคลิกภาพ มาใช้ในการ
ประกอบอาชีพและการบริงงานในหน่วยงานของท่านอย่างไร

.....
.....
.....
.....

คำชี้แจง หลังจากศึกษาคู่มือ

ชุดที่ 3 เรื่อง **บุคลิกภาพและมารยาทของทนายความ**

เกี่ยวกับคู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความแล้ว ท่านมีความเห็นและ/หรือ
ข้อเสนอแนะหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการพัฒนา

1. รศ.ดร.หาญชัย อัมภภผล ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
2. ดร.อนุรักษ์ อุปพงษ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 23 (สพม.23) สกลนคร
3. นายสุรศักดิ์ รอนใหม่ ประธานกรรมการบริหารสหภาพนายควม ภาค 3
4. นายชาญยุทธ เห่งกระโทก ประธานสหภาพนายควมจังหวัดสุรินทร์ ภาค 3
5. นายวรวิทย์ ไชยศรียะ ประธานสหภาพนายควมจังหวัดศรีสะเกษ ภาค 3
6. นายชาติชาย จงสมชัย ประธานสหภาพนายควมจังหวัดกาฬสินธุ์ ภาค4
7. พันตรีชุมพร จุนโกเศศ กรรมการบริหารสหภาพนายควม ภาค 4
8. นายฉัตรณรงค์ วงศ์พนารัตน์ นิติกรชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 (สพม.22)
นครพนม – มุกดาหาร
9. นายจุลพงษ์ พวงสุวรรณ อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด
สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัว
จังหวัดนครพนม
10. นายนพรัตน์ อภิวิมลรัตน์ ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสกลนคร

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวัสดิ์ โพธิ์วัฒน์	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ไพไธล	กรรมการ
ดร.ละม้าย กิตติพร	กรรมการ

คู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเอง
รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
คู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเองชุดที่ 4
ความรับผิดชอบของการเป็นนักกฎหมาย

ผู้วิจัย

นายสิงหราช สิทธิรัตน์ ณ นครพนม

นักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

คำนำ

เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำของนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำของนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีอยู่แล้วให้เกิดความพร้อมและเกิดความตระหนักในการบริหารงานด้านการใช้วิชาชีพนายความ เป็นผู้นำทางการใช้กฎหมายซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้ประกอบอาชีพทางการใช้กฎหมายต่อไปในอนาคตซึ่งมีเอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำของนายความ ทั้งหมด 5 ชุด ประกอบด้วย

- ชุดที่ 1 ความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพนายความ
- ชุดที่ 2 การพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้และทักษะในการว่าความ
- ชุดที่ 3 บุคลิกภาพและมารยาทของนายความ
- ชุดที่ 4 ความรับผิดชอบของการเป็นนักกฎหมาย
- ชุดที่ 5 คุณธรรมและจริยธรรมของนายความ

ในการจัดทำเอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำของนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์และความเมตตากรุณาจากผู้เชี่ยวชาญและคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำชี้แนะ คำแนะนำในการจัดทำเอกสารประกอบการพัฒนาเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วยและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารนี้คงจะเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

สิงหราช สิทธิรัตน์ ณ นครพนม
 นักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	
เอกสารพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
ชุดที่ 4 เรื่อง 4 ความรับผิดชอบการเป็นนักกฎหมาย.....	1
ระยะเวลา	1
วัตถุประสงค์	1
เนื้อหา.....	1
สื่อประกอบกิจกรรม.....	2
ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม.....	2
การประเมินผล	2
1. ความหมายของความรับผิดชอบ.....	3
2. ความหมายของการเป็นนักกฎหมาย.....	5
3. ความหมายของวิชาชีพ	6
4. ความรับผิดชอบการเป็นนักกฎหมาย.....	
เอกสารอ้างอิง	

**เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำของ
ทนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ชุดที่ 1 การพัฒนาครู**

ระยะเวลา 1 สัปดาห์ (ศึกษาวันละ 3 ชั่วโมง รวม 21 ชั่วโมง)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้รับการพัฒนาตนเอง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ความรับผิดชอบ การเป็นนักกฎหมาย
2. เพื่อให้ผู้รับการพัฒนาตนเอง สามารถวิเคราะห์ ความหมายและแนวคิด ในเรื่องความรับผิดชอบการเป็นนักกฎหมาย
3. เพื่อให้ผู้รับการพัฒนาตนเอง ตระหนักในความสำคัญขอความรับผิดชอบ การเป็นนักกฎหมายและสามารถนำไปใช้ได้ถูกต้องและเกิดประสิทธิผลสูงสุดในการ บริหารงานในวิชาชีพทนายความ

เนื้อหา

1. ความหมายของความรับผิดชอบ
2. ความหมายของการเป็นนักกฎหมาย
3. ความหมายของวิชาชีพ
4. ความรับผิดชอบการเป็นนักกฎหมาย

สื่อประกอบกิจกรรม

1. คู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ ชุดที่ 4 เรื่องความรับผิดชอบการ เป็นนักกฎหมาย
2. การศึกษารายกรณี
3. แบบฝึก
4. กระดาษคำตอบ
5. กระดาษ A4
6. ปากกา

ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม

1. ผู้รับการพัฒนาค้นคว้าเอง ศึกษาเอกสารคู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำของ ทนายความชุดที่ 4 เรื่องความรับผิดชอบการเป็นนักกฎหมาย ด้วยตนเองตามที่กำหนด เมื่อมีข้อสงสัยให้ปรึกษาผู้วิจัย หรือผู้รับการพัฒนาค้นคว้าเอง หรือผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเรื่อง ความรับผิดชอบการ เป็นนักกฎหมาย พร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุปรวมประเด็นที่กำหนด

2. ผู้รับการพัฒนาค้นคว้าเอง ทำแบบฝึกหัดหลังศึกษาข้อมูลจากเอกสารคู่มือ ซึ่งเป็นการทบทวนความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย แนวคิดที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบการเป็นนักกฎหมาย ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัย รวมทั้งบทสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่ผ่านการดำรงตำแหน่งทนายความและอัยการ หัวหน้าศาลมาแล้ว โดยหลายท่านประกอบวิชาชีพทนายความ และบุคคลดังกล่าวได้ใช้บุคลิกภาพและมารยาทของ ทนายความจนประสบความสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ ตลอดจนจนศึกษาการศึกษารายกรณีและ ฝึกตอบคำถาม

3. ผู้รับการพัฒนาค้นคว้าเอง สรุปรวมความรู้และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความหมาย และแนวคิด ในเรื่องความรับผิดชอบการเป็นนักกฎหมาย โดยการตั้งประเด็น คำถาม - ตอบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่และรับ พฤติกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความของตนเอง ในด้านความรับผิดชอบการเป็น นักกฎหมาย

การประเมินผล

1. ประเมินผลก่อนการพัฒนา โดยให้ผู้รับการพัฒนาค้นคว้าเองประเมินตนเอง โดยการตอบแบบประเมินตนเองและแบบประเมินก่อนศึกษาคู่มือการพัฒนา

2. ประเมินผลระหว่างการพัฒนา โดยให้ผู้รับการพัฒนาค้นคว้าเองประเมินตนเอง และผู้วิจัยประเมินผู้รับการพัฒนาค้นคว้าเอง จากการทำกิจกรรมตามที่กำหนด ประเมินความสนใจ และตั้งใจในการศึกษาคู่มือ ชุดที่ 4 เรื่อง ความรับผิดชอบการเป็นนักกฎหมาย ประเมินโดย การซักถาม การตอบข้อซักถามและการให้ข้อคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้รับ การพัฒนาค้นคว้าเองในระหว่างการศึกษาข้อมูลและฝึกทำกิจกรรม

3. ประเมินผลหลังการพัฒนา โดยให้ผู้รับการพัฒนาค้นคว้าเองประเมินตนเอง โดยการตอบแบบประเมินตนเอง หลังจากศึกษาคู่มือการพัฒนาและฝึกทำกิจกรรมครบ

ตามกำหนดระยะเวลาแล้ว

4. ความรับผิดชอบของการเป็นนักกฎหมาย

4.1 บทบาทของทนายความในกระบวนการยุติธรรม ทนายความเป็นวิชาชีพหนึ่งที่มีความสำคัญในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับจะกำหนดบทบาทหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับสภาพทนายความได้สรุปถึงความสำคัญในบทบาทไว้ดังนี้

สัก กอแสงเรือง นายกสภาทนายความ ได้กล่าวถึงความสำคัญในบทบาทของทนายความว่า เป็นที่ตระหนักกันดีว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 ได้บัญญัติ ความสำคัญเกี่ยวกับสิทธิของ บุคคลในกระบวนการยุติธรรม ตามมาตรา 40 “บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม” ดังต่อไปนี้

1. สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง
2. สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการได้รับ การพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่นั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะ และการได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย คำพิพากษาหรือคำสั่ง
3. บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม
4. ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดีมีสิทธิได้รับการ ปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการ สอบสวนอย่างถูกต้องรวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง
5. ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทนาย และค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ให้เป็นไปตามที่ กฎหมายบัญญัติ
6. เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการ ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม และย่อมมี

สิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรง ทางเพศ

7. ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการ สอบสวนหรือ การพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การ ตรวจสอบสวนหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตาม สมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดี จากทนายความ และการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

8. ในคดีแพ่ง บุคคลมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่าง เหมาะสมจากรัฐ

มาตรา 81 “รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมายและการ ยุติธรรม ดังต่อไปนี้

1. ดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่าง ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และทั่วถึง ส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือและให้ความรู้ทาง กฎหมาย แก่ประชาชน และจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นในกระบวนการ ยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ โดยให้ประชาชนและองค์กรวิชาชีพมีส่วนร่วมใน กระบวนการ ยุติธรรม และการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย”

2. คัดกรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้พ้นจากการล่วงละเมิด ทั้งโดยเจ้าหน้าที่ ของรัฐ และโดยบุคคลอื่น และต้องอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน อย่างเท่าเทียมกัน

มาตรา 197 “การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลซึ่งต้อง ดำเนินการให้เป็นไปโดย ยุติธรรม ตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธย พระมหากษัตริย์ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไป โดยถูกต้องรวดเร็ว และเป็นธรรม ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย” ซึ่งจะเห็นได้ว่า การ คัดกรองสิทธิเสรีภาพต่างๆ เหล่านี้เป็นมาตรฐานที่สูงขึ้น เป็นการคัดกรองสิทธิเสรีภาพที่มี การยกระดับจากระดับปกติมากขึ้นจึงทำให้นักกฎหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ทนายความ” ต้องตระหนักถึงความสำคัญในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 40 ให้ เกิดผลในทางปฏิบัติ มีสภาพการบังคับได้อย่างเป็นรูปธรรม “ทนายความ” คือ ผู้มีหน้าที่ใช้ กฎหมายเป็นตัวแทนของผู้มีอรรถคดี ไม่ว่าจะเป็้นทนายความโจทก์ทนายความจำเลย หรือ ฐานะอื่น และทำหน้าที่ทนายความภายใต้กรอบของความซื่อสัตย์สุจริต กรอบของมรรยาท ทนายความ กรอบของวิชาชีพทนายความ และภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรของวิชาชีพ คือ “สภาทนายความ” ซึ่งมีหน้าที่ดูแลให้ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความอยู่ในกรอบของ

จรรยาบรรณของทนายความ มีบทลงโทษผู้กระทำ ผิดจรรยาบรรณทนายความ เช่นว่ากล่าว ตักเตือน การห้ามเป็นทนายความ 3 ปี หรือถ้ากระทำผิดจรรยาบรรณทนายความ ร้ายแรงก็จะ ถูกลบชื่อ เป็นต้น อีกหน้าที่ของทนายความ คือ “เป็นวิชาชีพอิสระในกระบวนการยุติธรรมซึ่ง ทำหน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวน อัยการ และศาล ในการผดุงความถูกต้องเป็นธรรม ของกระบวนการยุติธรรม ให้กระบวนการยุติธรรม ดำเนินไปตามกรอบของอำนาจหน้าที่ ภายใต้รัฐธรรมนูญและกฎหมาย” การดำเนินกระบวนการ การยุติธรรมทั้งระบบ ไม่ว่างงาน สอบสวน หรืองานพิจารณาคดี ของทุกภาคส่วน ทั้งพนักงานสอบสวน อัยการ ศาล และ ทนายความ จะต้องดำเนินการให้เกิดความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม ตามกรอบของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

นอกจากนั้น ไม่เพียงแต่ทนายความจะทำหน้าที่เกี่ยวกับบรรทัดดีในศาลเท่านั้น แต่ทนายความยังทำหน้าที่ เป็นที่ปรึกษากฎหมายให้กับประชาชนผู้มีบรรทัดดีอีกด้วย การทำหน้าที่ในฐานะทนายความเพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ภายใต้กรอบ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ต่างคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ คัดติศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขัง ผู้ต้องหา หรือ จำเลย ซึ่งมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว มีสิทธิที่จะได้รับการ สอบปากคำต่อหน้า ทนายความหรือผู้ที่ได้รับความไว้วางใจ มีสิทธิที่จะต่อสู้ในเรื่อง การละเมิดสิทธิมนุษยชน คัดติศรีความเป็นมนุษย์ หรือสิทธิเสรีภาพ ทนายความจึงเป็นผู้ที่ ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสิทธิต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายได้เพราะเหตุว่า ผู้ที่ บังคับใช้กฎหมายและอำนวยความสะดวกยุติธรรมในกระบวนการยุติธรรมประกอบด้วย ตำรวจ อัยการ ศาล ซึ่งเป็นบุคลากรภาครัฐ มีเพียงทนายความเท่านั้นที่เป็นวิชาชีพอิสระไม่เป็น ราชการ ปลอดการบังคับบัญชา สั่งงานจากราชการและเป็นอิสระ เพราะฉะนั้น ทนายความจึงเป็นวิชาชีพอิสระเพียงสาขาเดียวในกระบวนการยุติธรรมที่มีส่วนทำให้ กฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์ การรักษากฎหมายมีประสิทธิภาพ และสามารถที่จะทำให้ รัฐธรรมนูญในเรื่องสิทธิเสรีภาพ สิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ สามารถมีชีวิต สามารถ นำมาปฏิบัติและบังคับ ใช้ได้อย่างทั่วถึงเท่าเทียม ทำอย่างไรให้กฎหมายมีความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์และเท่าเทียม ระหว่างคนมี คนพร้อม และคนด้อย โอกาส ซึ่งมี 2 ส่วน คือ คนที่มีความสามารถที่จะจ้างทนายความเอง ส่วนคนที่ด้อยโอกาสนั้น สภาทนายความ มี นโยบายหลักในการให้ความช่วยเหลือผ่านทางสำนักงานช่วยเหลือประชาชนทาง กฎหมายฯ ซึ่งได้รับงบประมาณ จากรัฐบาลเป็นงบช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย ในการ

ทำคดีช่วยเหลือประชาชน ทัวประเทศ ต้องจัดทนายความไปร่วมฟังการสอบปากคำ ผู้ต้องหา จำเลย ในคดีอาญาทั้งเด็กและผู้ใหญ่ทั่วประเทศ โดยมีทนายความอาสา ทนายความอาสาประจำส่วนราชการ ทนายความอาสาร่วมฟังการสอบปากคำ เข้ามาทำหน้าที่ด้วยจิตวิญญาณ แห่งความเสียสละ ด้วยจิตอาสาที่ต้องการช่วยเหลือประชาชน สิ่งสำคัญก็คือ ต้องปลูกฝังให้นักกฎหมายเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญยิ่งของ หลักการนี้เพื่อให้การ ตีความเป็นไปด้วยความยุติธรรมปราศจากซึ่งอคติของบุคคลใด บุคคลหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของ ประชาชน อันเป็นเรื่องสำคัญที่สังคมไทย โดยเฉพาะวงการยุติธรรมไทยจะต้องคำนึงและเข้มแข็งในการสร้าง จิตสำนึกแก่นัก กฎหมาย เพราะการเป็นนักกฎหมายที่ดีต้องแสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ว่าตนเองพร้อมที่จะ ยืนหยัด ต่อสู้เพื่อความถูกต้องในกระบวนการยุติธรรมของประเทศ พร้อมที่จะแสดงความ โปร่งใสและรับคำวินิจฉัยของ ศาลซึ่งเป็นอำนาจตุลาการที่จะพิเคราะห์ความถูกต้องและ วินิจฉัยตามข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม หากในอนาคต นักกฎหมายรุ่นใหม่ไม่รู้จักความถูกต้องและหลักการใช้กฎหมายที่ต้องมีคุณธรรมและ จริยธรรมอย่างมีมาตรฐานที่เข้มแข็งพอ ประเทศก็จะขาดความยุติธรรมที่สง่างาม

“ทนายความ” ที่เป็นวิชาชีพหนึ่งที่ได้วางหลักการและมาตรฐานการถือปฏิบัติของผู้เป็น ทนายความว่า จะต้องดำรงไว้ซึ่งหลักการที่จะต้องไม่ก่อเกิดการขัดกันซึ่งผลประโยชน์ของ ทนายความกับตัวความ หรือเข้าไปมีส่วนได้เสียกับคู่ความฝ่ายตรงข้าม ซึ่งเป็นหลักใหญ่ และสำคัญสำหรับการรักษามรรยาททนายความที่ทนายความได้ ยึดถือปฏิบัติตลอดมา สภาทนายความ ในฐานะองค์กรดูแลผู้ประกอบการวิชาชีพทนายความซึ่งเป็นวิชาชีพต้นทาง หลักของการ อำนวยความเป็นธรรมสู่ประชาชนโดยตรง เข้าถึงและรับรู้ปัญหาของ ประชาชนอย่างแท้จริง มีหน้าที่ค้นหาความ จริง ข้อเท็จจริง พยานหลักฐาน เพื่อให้ ผู้กระทำผิดได้รับการลงโทษ และผู้บริสุทธิ์ได้รับความเป็นธรรม สร้าง บรรทัดฐานทาง กฎหมายให้มีความศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่เชื่อถือ เชื่อมั่นของประชาชนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ทุกองค์กรในกระบวนการยุติธรรมจะร่วมกันพัฒนา ผลักดันให้การอำนวยความ ยุติธรรม แก่ประชาชน เกิดความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 40 เพื่อให้ รัฐธรรมนูญมีชีวิตสามารถปฏิบัติบังคับใช้ได้จริง ประชาชนจะได้รับ ความยุติธรรม และความเป็นธรรมอย่าง แท้จริงตามรัฐธรรมนูญ จนกล่าวได้ว่า “เป็น รัฐธรรมนูญที่มีชีวิต” เพื่อสร้างความเชื่อมั่น และศรัทธาของ ประชาชนต่อกระบวนการ ยุติธรรมยิ่งขึ้นตลอดไป

2. องค์ประกอบภาวะผู้นำของทนายความ

ได้มีนักกฎหมาย หน่วยงานทางกระบวนการยุติธรรมและนักวิชาการ กล่าวถึงองค์ประกอบภาวะผู้นำของทนายความไว้ดังนี้

ลัก กอแสงเรือง (2550) กล่าวว่าทนายความเป็นผู้ที่มีหน้าที่ใช้กฎหมายเป็นตัวแทนของผู้มีอรรถคดี ดังนั้นจะต้องมีองค์ประกอบของภาวะผู้นำของทนายความ คือ 1) ทำหน้าที่ทนายความภายใต้กรอบความซื่อสัตย์สุจริต 2) ปฏิบัติตามกรอบมรรยาทของทนายความ 3) ปฏิบัติตามกรอบวิชาชีพทนายความ ภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรวิชาชีพ 4) มีจรรยาบรรณของทนายความ 5) ดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม

ประธาน ดวงรัตน์ (2529) ได้ลงนามในประกาศราชกิจจานุเบกษาว่า ด้วยข้อบังคับของสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ว่าจะต้องมีองค์ประกอบภาวะผู้นำดังนี้ คือ 1) ต้องมีมรรยาทต่อศาลและในศาล 2) มีมรรยาทต่อตัวความ 3) มีมรรยาทต่อทนายความด้วยกันต่อประชาชน ผู้มีอรรถคดี และอื่นๆ 4) มีมรรยาทในการแต่งกาย 5) มีมรรยาทในการปฏิบัติตามคำสั่งตามกฎหมายและข้อบังคับ

สภาทนายความ (2529) และเปรม ติณสูลานนท์ (2528) ได้ให้ความหมายของทนายความว่า เป็นผู้ที่สภาทนายความได้รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาต ให้เป็นทนายความและต้องปฏิบัติตามข้อบังคับในมาตรา 53 ว่าด้วยมรรยาทของทนายความ คือ 1) มรรยาทของทนายความต่อศาลและในศาล 2) มรรยาทของทนายความต่อตัวความ 3) มรรยาทของทนายความต่อประชาชนผู้มีอรรถคดี 4) มรรยาทของทนายความต่อทนายความด้วยกัน 5) มรรยาทเกี่ยวกับความประพฤติของทนายความ 6) การแต่งกายของทนายความ 7) การปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการมรรยาททนายความคณะกรรมการ หรือสภานายกพิเศษแล้วแต่กรณีความรับผิดชอบการเป็นนักกฎหมาย

ความรับผิดชอบของการเป็นนักกฎหมาย มีองค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ 2) ความมีวินัย และเอาใจใส่ต่องาน

ทนายความเป็นผู้ที่มีหน้าที่ใช้กฎหมายเป็นตัวแทนของผู้มีอรรถคดี ดังนั้นจะต้องมีองค์ประกอบของภาวะผู้นำของทนายความ คือ ทำหน้าที่ทนายความภายใต้กรอบความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติตามกรอบมรรยาทของทนายความ ปฏิบัติตามกรอบวิชาชีพทนายความ ภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรวิชาชีพ มีจรรยาบรรณของทนายความ

ดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม ดังนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในการเป็น นักกฎหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องศึกษาหาความรู้และฝึกทักษะในการว่าความและ สร้างสมประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ ความรับผิดชอบในการศึกษาหาความรู้ นั่นก็คือ รับผิดชอบในการศึกษาค้นคว้าความรู้ทางกฎหมาย วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลการ พิพาทศาสตร์ความต่างๆ เพื่อให้เกิดความรอบรู้ แง่มุมของกฎหมาย การฝึกฝนเพื่อมี วัตถุประสงค์ในการทำให้ข้อมูลทางกฎหมายเข้าไปอยู่ในสมองของผู้รับการฝึกให้มากที่สุด จึงจะทำให้ผู้รับการฝึกเกิดการเรียนรู้มากที่สุด มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับความรู้ไว้ มากมาย ดังนี้

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายว่าความรู้ หมายถึง สิ่ง ที่ สัมมาจากการศึกษาเล่าเรียนการค้นคว้าหรือประสบการณ์ความสามารถเชิงปฏิบัติและ ทักษะความเข้าใจหรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากการประสบการณ์ที่ได้รับมาจากการได้ยินได้

ศิริชัย กาญจนวาสี กล่าวว่า ความรู้ หมายถึง การที่คนมีความรู้และ ความเข้าใจในแนวคิดและทฤษฎีทางการบริหารตามตำแหน่งหน้าที่ของตน ดังนั้นในการ ประเมินด้านความรู้หรือ (Cognitive Domain) เป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่แสดงลำดับ ขั้นตอนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในสมองซึ่งเป็นการเรียนรู้ทางด้านสติปัญญาเกี่ยวกับความรู้ ความคิดและการแก้ปัญหา

Bloom et al (1956) ได้จัดลำดับเป็น(Comprehension) การนำไปใช้ (Synthesis) และการประเมินผล

ประพนธ์ ผาสุขยืด (2550, หน้า21) กล่าวว่า ความรู้ แบ่งเป็น 2 ประเภท ใหญ่ๆ ดังนี้ 1) ความรู้ที่เห็นได้ชัดเจนเป็นรูปธรรมเป็นความรู้ที่อยู่ในตำรา เช่น พวกลัก วิชาหรือทฤษฎีทั้งหลายอันได้มาจากการวิเคราะห์สังเคราะห์ผ่านกระบวนการพิสูจน์ผ่าน กระบวนการวิจัย เรามักเรียกกันทั่วๆ ไปว่าเป็น “ความรู้ชัดแจ้ง” หรือ “Explicit Knowledge” และ 2) ความรู้ฝังลึก (tacit knowledge) เป็นสิ่งที่เห็นได้ไม่ชัดที่ฝังลึกอยู่ในตัว คนเป็นความรู้ที่มาจากการปฏิบัติบ้างก็จัดว่าเป็น “เคล็ดวิชา” เป็น “ภูมิปัญญา” เป็นสิ่ง ที่มาจากการใช้วิจารณญาณปฏิภาณไหวพริบเป็นเทคนิคเฉพาะตัวของปฏิบัติแต่ละท่าน ถึงแม้ความรู้ประเภทที่สองนี้จะเห็นได้ไม่ชัดเหมือนความรู้ประเภทแรกแต่ก็เป็นสิ่งสำคัญที่ ทำให้งานบรรลุผลสำเร็จได้เช่นกัน

ลัดดา เจียมจิตต์ตรง และคณะ (2550, หน้า 57 – 69) กล่าวถึง ความรู้ที่ดี ต้องอาศัยองค์ประกอบหลัก คือ 1) “คน” ถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เป็น

แหล่งความรู้และผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ 2) “เทคโนโลยี” เป็นเครื่องมือเพื่อช่วยในการจัดการความรู้ในลักษณะของการ “เข้าถึง” ความรู้ซึ่งเหมาะสำหรับความรู้แบบชัดแจ้ง และช่วยในการ “ถ่ายทอด” เหมาะสำหรับความรู้แบบซ่อนเร้น ซึ่งต้องอาศัยการถ่ายทอด โดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นหลัก และส่วนมากนิยมนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงคนเข้าด้วยกัน 3) “กระบวนการจัดการความรู้” เป็นการบริหารจัดการ เพื่อนำความรู้จากแหล่งความรู้ไปสู่ผู้ใช้งาน เพื่อเกิดการปรับปรุงและการสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้น

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2550, หน้า 33) กล่าวว่า ความรู้มีหลายลักษณะ เช่น ความรู้ตามข้อเท็จจริงที่ได้รับการถ่ายทอดมาหรือความเชื่อ และความรู้ในการหาความรู้ในการหาความหมายและกฎเกณฑ์ข้อเท็จจริงต่างๆ เป็นการแปลความหมายจากข้อเท็จจริงที่มีอยู่ซึ่งความสามารถในความหมายใหม่ๆ นั้น เป็นความสามารถทางวิชาการที่ทำให้เกิดความคิดในการพัฒนาสิ่งใหม่ๆ แบบการประเมินและรายงานการปฏิบัติราชการของข้าราชการตุลาการ (2551, หน้า 4) ได้ให้ความหมายของความรู้ที่หมายรวมถึงความรู้ที่มีความต้องการมีไว้ว่า ความรู้ หมายถึง ความรู้วิชากฎหมาย ระเบียบ ประกาศ คำแนะนำและข้อบังคับต่างๆ ในราชการศาลยุติธรรม หลักเกณฑ์การปฏิบัติราชการศาลยุติธรรมเกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดีและคำพิพากษาศาลฎีกาหรือ ความรู้ทางวิชาการอื่นที่จำเป็นแก่การปฏิบัติงานในหน้าที่

สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์, อัศพงษ์ สุขมาตย์ และนิธิวัฒน์ อินทสิทธิ์ (2555, หน้า 49) ได้เสนอรายละเอียดเกี่ยวกับความรู้ว่า ประกอบไปด้วย 6 ระดับ จากการเรียนรู้ตามแนวการพัฒนาของ Bloom กล่าวคือ 1) ระดับความรู้ความจำ (Memory) 2) ระดับความเข้าใจ (Comprehension) 3) ระดับการประยุกต์ใช้ (Application) 4) ระดับการวิเคราะห์ (Analysis) 5) ระดับการสังเคราะห์ (Synthesis) และ 6) ระดับการประเมิน (Evaluation)

นิสดารค์ เวชยานนท์ (2556, หน้า 166) กล่าวว่า ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ข้อมูลจำเพาะที่เป็นศาสตร์ ซึ่งความรู้ที่เป็นองค์ประกอบของสมรรถนะมี 2 ระดับ คือ 1) รูปแบบพื้นฐานที่ส่งให้แสดงทักษะต่างๆ ออกมา และ 2) ทักษะเฉพาะของบุคคลที่จะเปลี่ยนความรู้ให้กลายเป็นสมรรถนะ ในการพัฒนาทักษะของตนเองให้ได้ผลดีนั้น จะต้องจัดลำดับความสำคัญของความรู้ที่ต้องการสร้างเป็นทักษะเฉพาะของตน มีทักษะอยู่หลายอย่างที่ต้องใช้ความไหวพริบปฏิภาณของบุคคลนั้น โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความรู้ความจำ (Knowledge) คือ ความสามารถในการเจาะลึกได้ถึงเรื่องราวต่างๆ

ที่เคยมีประสบการณ์มาก่อนจะโดยวิธีใดก็ตาม เช่น จากการเรียนรู้ในห้องเรียน ฟังวิทยุ คู่มือทัศน อ่านหนังสือพิมพ์การบอกเล่าต่อๆ กันมา เป็นต้น

นันทิพา กงวิไล (2558, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของความรู้ (Knowledge) ไว้ว่าความรู้ หมายถึง สารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิด การเปรียบเทียบเชื่อมโยงกับ ความรู้จนเกิดเป็นความเข้าใจและนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุปและตัดสินใจในสถานการณ์ ต่างๆ ได้โดยไม่จำกัดช่วงเวลาหรือกล่าวได้ว่าเป็นสารสนเทศที่ก่อให้เกิดประโยชน์กับเราใน การนำไปใช้งาน

Irick, L.M. (2007, PP.1 – 8) ได้กล่าวถึงความรู้ โดยเน้นไปที่ความรู้แฝง หมายถึง ความรู้หรือแนวความคิดที่อยู่ภายในตัวบุคคล เป็นความรู้ที่ถูกลบฝังและยึดถือ กันมายาวนาน ซึ่งมีอยู่ในแต่ละบุคคล แตกต่างกันไปตามรากฐานของประสบการณ์ ความคิด ค่านิยมและสภาวะทางอารมณ์ บทความนี้ศึกษาถึงวิธีการจัดการความรู้แฝงใน องค์กร โดยใช้กรณีศึกษาที่เลือกขึ้นมาโดยอาศัยปัจจัยสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1) เทคโนโลยีทางด้านความรู้ (Knowledge Technologies: KT) 2) ผลการดำเนินงานของ มนุษย์ (Human Performance: HP) 3) การให้คำปรึกษาด้านการจัดการ (Management Consulting: MC) Alipour, H. and others (2010, PP. 1346 – 1350) ได้กล่าวถึงความรู้ว่า ต้องประกอบไปด้วย 6 ตัวแปร ได้แก่ 1) การสร้างความรู้ (knowledge creation) 2) การ ได้มาซึ่งความรู้ (knowledge gaining) 3) การเรียนรู้ในองค์กร (organizational learning) 4) การถ่ายทอดความรู้(knowledge allocation and transformation) 5) การนำความรู้ไปใช้ (knowledge utilization) และ 6) การเก็บรักษาความรู้ (knowledge saving)

Thammakoranonta, N. & Malison, K. (2011, PP. 87 – 104) ได้กล่าวถึงความรู้ ต้องการอาศัย 5 กระบวนการ ดังต่อไปนี้ 1) การสร้างความรู้ (knowledge creation) 2) การสะสมความรู้ (knowledge accumulation) 3) การแบ่งปันความรู้ (knowledge sharing) 4) การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ (knowledge utilization) 5) การหาความรู้ภายใน (knowledge internalization) ทั้งนี้ มุ่งเน้นเป็นที่เรื่องของความรู้ที่เปรียบเสมือนเป็น ทรัพยากรที่สำคัญที่จะช่วยทำให้องค์กรนั้นยังคงรักษาความได้เปรียบในธุรกิจของการ แข่งขัน โดยได้มีการจัดเอาการจัดการความรู้นำมาใช้ในการพัฒนาองค์กร ซึ่งเทคโนโลยี สารสนเทศถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้การจัดการความรู้ ขององค์กรสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพกล่าวโดยสรุปความรู้หมายถึงการเรียนรู้ ที่ได้มาจากการศึกษาจากประสบการณ์หรือการระลึกรู้ถึงได้ในข้อเท็จจริงทฤษฎี

กฎเกณฑ์รวมถึงสิ่งของและเหตุการณ์ต่างๆที่บุคคลสังเกตและเก็บรวบรวมเป็นความจำสะสมซึ่งแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตและวัดได้

ความหมายของประสบการณ์ (Experience)

คำว่า ประสบการณ์ (Experience) ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

พจนานุกรม ฉบับมติชน (2547, หน้า 532) ได้ให้ความหมายของ ประสบการณ์ไว้ว่าประสบการณ์ หมายถึง ความชัดเจนที่เกิดจากการกระทำ หรือได้พบเห็นมา

กิริติ บุญเจือ (อ้างถึงใน สุนทรศาสตร์ 419317, 2554, หน้า 2) กล่าวว่า ประสบการณ์ของมนุษย์เกิดจากการสัมผัสระหว่างโลกภายนอกกับประสาทสัมผัส ได้แก่ อวัยวะรับสัมผัสทั้ง 5 ของเราได้ปะทะเข้าโลกภายนอก เช่น ตาสัมผัสหรือปะทะเข้ากับรูป เราก็เรียกว่าจักขุสัมผัสเป็นประสบการณ์ทางตา จึงสรุปได้ว่า ประสบการณ์หมายถึงสิ่งที่รู้โดยอายตนะไม่ว่าจะเป็นภายในหรือ ภายนอก แต่เมื่อพูดล้อยๆ มักหมายถึงสิ่งที่รู้โดยอายตนะภายนอกหรือผัสสะเท่านั้น

วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี (2556, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของ ประสบการณ์ไว้ว่าประสบการณ์ หมายถึง ความชัดเจนที่เกิดจากการกระทำหรือได้พบเห็นมา และประสบการณ์ก็เป็นสิ่งที่มีคุณค่าในการเรียนรู้ทุกๆ ด้าน ประสบการณ์มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ 1) ประสบการณ์ตรง เป็นประสบการณ์ที่เราได้ปะทะหรือสัมผัสด้วยตัวเองได้พบเอง กระทำเอง ได้ยินได้ฟังเอง 2) ประสบการณ์รอง หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ประสบการณ์ทางอ้อม” เป็นประสบการณ์ที่ได้รับการถ่ายทอดหรือรับรู้มาอีกทอดหนึ่ง

Mowday et al. (1982, pp. 28 – 35) ได้ให้ความหมายของประสบการณ์ในการทำงาน (Work Experience) ไว้ว่า ประสบการณ์ในการทำงาน หมายถึง ทักษะที่มีต่อผู้ร่วมงานในองค์การ การพึง พาผู้บังคับบัญชาการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชา ความรู้สึก ว่างานมีความสำคัญเป็นสิ่งที่มีความอิทธิพลทางบวกกับความผูกพันต่อองค์การ กล่าวคือ พนักงานที่มีประสบการณ์ที่ประทับใจในงานกล่าวโดยสรุป ประสบการณ์ หมายถึง ความชัดเจนที่เกิดจากการกระทำหรือได้พบเห็นมาและเป็นสิ่งที่มีคุณค่าในการเรียนรู้ในทุกๆ ด้าน

ความหมายของวิชาชีพ (Profession)

คำว่า “วิชาชีพ (profession)” ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

จิรนิติ หะวานนท์ (2554, หน้า 27 – 28) ได้ให้ความหมายของวิชาชีพไว้ว่า “วิชาชีพ” มาจากคำว่า “วิชา” กับ “อาชีพ” หมายถึง อาชีพที่ต้องใช้วิชาความรู้ ถ้าไม่มีความรู้พิเศษจะปฏิบัติอาชีพนี้ไม่ได้ ความรู้นี้ได้มาจากการศึกษาอบรมโดยเฉพาะ อันที่จริงอาชีพทุกอาชีพต้องอาศัยความรู้ทั้งนั้น แต่วิธีการได้ความรู้มานั้นอาจไม่เหมือนกัน เช่น ได้มาจากการบรรพบุรุษ ได้มาจากการอบรมจากสถานศึกษา เป็นต้น การอบรมพิเศษนั้นจะต้องเน้นการอบรมทางความคิดตัวอย่างของวิชาชีพ ได้แก่ วิชาชีพกฎหมาย แพทย์ บัญชี เป็นต้น ทั้ง 3 อย่างนี้มีการอบรมทางความคิดเป็นพิเศษ มิใช่อบรมความรู้ในการทำงานอย่างเดียว แต่จะต้องอบรมปลูกฝังอุดมคติในวิชาชีพนั้นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการปลูกฝังคุณธรรม ในกรณีนักวิทยาศาสตร์จัดให้เป็นผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งแตกต่างจากวิชาชีพ

สำหรับภาษาอังกฤษ คำว่า “Profession” มาจากคำว่า “Profess”

ซึ่งแปลว่า สาบาน หมายความว่า ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องสาบานตนว่าจะรับใช้ประชาชน คำที่ใช้ในภาษาอังกฤษจึงสื่อความหมายให้เห็นลักษณะของวิชาชีพยิ่งกว่าคำที่ใช้ในภาษาไทย เพราะทำให้เห็นภาพชัดว่าเป็นอาชีพที่มีคุณธรรมประจำอยู่ ได้แก่ การอุทิศตนเพื่อสาธารณะวิชาชีพต้องมีคุณธรรมประจำใจ ตัวอย่างเช่น วิชาชีพทางการแพทย์มีคุณธรรมประจำวิชาชีพคือความเมตตา วิชาชีพกฎหมายมีคุณธรรมประจำวิชาชีพคือความยุติธรรม ตรงนี้ทำให้การอบรมอย่างที่เป็นวิชาชีพแตกต่างจากการอบรมอย่างอื่น เพราะฉะนั้นนักเคมี นักวิทยาศาสตร์ นักชีววิทยา มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของตน แต่ไม่ได้บอกว่าจะต้องมีความเมตตา มีความยุติธรรม เพราะฉะนั้นอาชีวนักวิทยาศาสตร์แม้จะต้องมีความรู้มากมาย เรียกว่าผู้เชี่ยวชาญ ไม่ใช่วิชาชีพ ลักษณะของวิชาชีพอีก ประการหนึ่ง ซึ่งสำคัญมากและเป็นเงื่อนไขที่จะอธิบายคุณลักษณะอื่นของวิชาชีพ คือ วิชาชีพนั้นจะต้องมีการผูกขาด คนอื่นจะมากกระทำไม่ได้ จำกัดเฉพาะบุคคลบางคนที่เท่านั้นที่จะมาประกอบวิชาชีพได้ สาเหตุแห่งการผูกขาด เนื่องมาจากวิชาชีพต้องมีการอบรมความคิดเป็นพิเศษ ผู้ที่ไม่ได้อบรมวิชาชีพแบบนี้จะเข้ามาประกอบวิชาชีพไม่ได้ และวิชาชีพเป็นอาชีพที่มีความสำคัญต่อความอยู่รอดของสังคม เช่น แพทย์มีความสำคัญต่อความอยู่รอดของสังคมด้านสุขภาพอนามัย กฎหมายมีความสำคัญต่อความอยู่รอดของสังคมด้านดูแลความสงบเรียบร้อยและให้ความเป็นธรรม ผู้ที่จะเข้าทำอาชีพที่มีความสำคัญต่อสังคมจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเป็นพิเศษที่ได้รับการคัดเลือกแล้ว

คนอื่นจะกระทำไม่ได้ โดยลักษณะประการนี้ทำให้วิชาชีพต้องผูกขาดไม่ให้คนอื่นทำ ถ้าคนอื่นเข้ามาทำอาจเป็นสาเหตุให้สังคมเดือดร้อน เช่น หมอที่เข้ามารักษาโรคอย่างแพทย์ คนใช้อาจตายได้นักกฎหมายก็เช่นเดียวกัน ลูกความถูกฟ้องร้องว่ากระทำผิด พวกทะเลาะหรือตีโรงตีศาลไม่มีความรู้ข้อกฎหมายไม่สามารถยกข้อกฎหมายขึ้นต่อสู้คดีได้

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2556, หน้า 154 - 155) กล่าวถึงวิชาชีพ

(Profession) ว่าเป็นอาชีพให้บริหารแก่สาธารณชนที่ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญเป็น การเฉพาะ ไม่ซ้ำซ้อนกับวิชาชีพอื่นและมีมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ โดยผู้ประกอบ วิชาชีพต้องฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างเพียงพอก่อนที่จะประกอบวิชาชีพ ต่างกับอาชีพ (Career) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต้องทำให้สำเร็จ โดยอาจมุ่งหวังค่าตอบแทนเพื่อ การดำรงชีพเป็นหลัก ซึ่งวิชาชีพที่ได้รับการยกย่องให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง ผู้ประกอบวิชาชีพ ย่อมต้องมีความรับผิดชอบอย่างสูงตามมา เพราะมีผลกระทบต่อผู้รับบริการและ สาธารณชน โดยผู้ประกอบวิชาชีพต้องประกอบวิชาชีพด้วยวิธีการแห่งปัญญา (Intellectual Method) ได้รับการศึกษาอบรมมาอย่างเพียงพอ(Long Period of Training) มีอิสระในการใช้ วิชาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพ (Professional Autonomy) และมีจรรยาบรรณของวิชาชีพ (Professional Ethics) รวมทั้งต้องมีสถาบันวิชาชีพ (Professional Institution) หรือองค์กร วิชาชีพ (Professional Organization) เป็นแหล่งกลางในการสร้างสรรค์จรรยาบรรณวิชาชีพ ทัดชนี บั้วคำ(2556, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของวิชาชีพ หรือ Profession ว่าเป็น วิชาชีพ หมายถึง งานที่ตนได้ปฏิญาณว่าจะอุทิศตัวทำไปตลอดชีวิต เป็นงานที่ต้องได้รับการ อบรมสั่งสอนมานาน เป็นงานที่มีขนบธรรมเนียมและจรรยาของหมู่คณะโดยเฉพาะ ได้รับค่าตอบแทนในลักษณะค่าธรรมเนียม (fee) มีใช้ค่าจ้าง (Wage) การมีวิชาชีพ (Profession) ซึ่งจะต้องมีองค์ประกอบหลักสำคัญของการเป็นวิชาชีพ ดังนี้

1. มีองค์ความรู้เฉพาะของตน ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องเข้ารับการ ศึกษา ฝึกอบรมให้มีความรู้ในศาสตร์เฉพาะของวิชาชีพนั้นๆ
2. มีความเป็นอิสระในการประกอบวิชาชีพ เป็นการประกอบวิชาชีพที่มี มาตรฐานการปฏิบัติเป็นการเฉพาะสำหรับวิชาชีพนั้นๆ โดยมีองค์ความรู้เป็นพื้นฐาน บุคคลอื่นไม่สามารถจะมาสั่งการให้ปฏิบัติอย่างนั้นอย่างนี้ได้ นอกจากนี้การปกครอง กันเองภายในวิชาชีพเดียวกันยังเป็นอิสระจากการควบคุมของคนนอกวิชาชีพ เช่น ถ้าสมาชิกคนใดกระทำผิด การพิจารณาจะเริ่มจากคณะกรรมการขององค์กรวิชาชีพก่อน
3. มีกฎหมายรองรับการประกอบวิชาชีพ หมายถึง จะต้องมี การขึ้น

ทะเบียนเพื่อขออนุญาตประกอบวิชาชีพ ได้แก่ ใบประกอบวิชาชีพ

4. มีจรรยาบรรณ เพื่อผู้ประกอบวิชาชีพ ดำรงตน หรือประพฤติตนอยู่ในความถูกต้องดีงามต่อผู้รับบริการ ต่อเพื่อนผู้ร่วมวิชาชีพ ต่อตนเอง และต่อสังคมส่วนรวม

5. มีสำนึกที่จะให้บริการ เมื่อถูกเรียกร้องการบริการจะต้องเต็มใจที่จะให้บริการแก่ผู้มารับบริการได้เสมอ บางครั้งอาจจะต้องสละความสุขส่วนตัว มีความภาคภูมิใจในวิชาชีพของตน

Oxford Advanced Learner's Dictionary (1989, p.993) ได้ให้ความหมายของ คำว่า “profession” ที่แปลว่า “วิชาชีพ” ไว้ว่า “profession: paid occupation especially one that requires advanced education and training” ซึ่งแปลว่า “วิชาชีพ” หมายถึงอาชีพที่ได้รับค่าตอบแทน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องเป็นอาชีพที่ต้องการการศึกษาและการฝึกอบรมในระดับสูง ซึ่งก็ตรงกับที่ ส.เสถบุตร ได้อธิบายคำแปลของคำว่า “profession” ไว้ในพจนานุกรม

New Modern English – Thai Dictionary ว่า คำว่า “profession” นั้น หมายถึง “อาชีพที่ใช้การศึกษาสูง เช่น ทนายความ แพทย์ วิศวกร ครู ฯลฯ” ยังมีคำอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งล้วนมีความหมายว่า “อาชีพ” แต่ไม่ใช่วิชาชีพ ได้แก่ คำว่า “career” ซึ่งแปลว่าอาชีพ แต่ไม่ใช่วิชาชีพ คำว่า “trade” ซึ่งหมายถึงอาชีพต่างๆ ไป รวมทั้งการค้าแต่ไม่รวมการกสิกรรมและยังมีกิจกรรมอื่นๆ ที่อาจจะเป็นอาชีพ หรือไม่เป็นอาชีพก็ได้ ดังนี้ avocation, calling, employment, occupation, pursuit, vocation โดยทั่วไปคำเหล่านี้แปลเป็นภาษาไทยว่าอาชีพทั้งสิ้น (ส.เสถบุตร, 2536, หน้า 1137) คำว่า “วิชาชีพ” นั้นมีคำแปลคำเดียวในภาษาอังกฤษคือคำว่า “profession” ซึ่ง Gruen RL, Cruess SR & Kirksey TD. (2003, pp. 605 – 608) ได้สรุปว่า วิชาชีพมีลักษณะสำคัญ 4 ประการคือ 1) มีความเป็นเอกเทศในการใช้ความรู้ที่เป็นวิชาเฉพาะทางของตนเอง 2) มีเสรีภาพในการทำวิชาชีพ และมีการควบคุมตนเองในหมู่สมาชิก 3) เห็นแก่ประโยชน์ของผู้รับบริการและสังคมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนและ 4) มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานให้ได้ตามมาตรฐานและมีการพัฒนาด้านวิชาการและทักษะในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุป วิชาชีพ หมายถึง อาชีพที่ใช้ทักษะ ความรู้เชิงทฤษฎี และความรู้ในเชิงปฏิบัติขั้นสูงผสมกันในการปฏิบัติงานในกลุ่มผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน เป็นอาชีพที่ต้องใช้วิชาความรู้เป็นพิเศษที่ได้จากการศึกษาอบรมโดยเฉพาะ เน้นการอบรมทางความคิด เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและมีมาตรฐานในการประกอบอาชีพนั้น

ความหมายของความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้มีการให้ความหมายของความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความไว้ ดังนี้

1. ความหมายของความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความ
ความหมายของความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความ ดังนี้

1.1 ความรู้ หมายถึง ความรู้วิชากฎหมาย ระเบียบ ประกาศ คำแนะนำและข้อบังคับต่างๆ ในราชการศาลยุติธรรม หลักเกณฑ์การปฏิบัติราชการศาลยุติธรรมเกี่ยวกับการว่าความและพิจารณาพิพากษาคดีและคำพิพากษาศาลฎีกา หรือความรู้ทางวิชาการอื่น ที่จำเป็นแก่การปฏิบัติงานในหน้าที่ทนายความ มีความรู้ความสามารถ และความสันทัดจัดเจน ในการใช้กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความ กฎหมายลักษณะพยาน คำพิพากษาศาลฎีกา ตลอดจนการรู้ระเบียบงานโดยทั่วไปในศาลหรือหน่วยราชการที่ในสังกัด

1.2 ความสามารถในงานคดี ดังนี้

1.2.1 ความสามารถในการว่าความและพิจารณาคดี การสื่อสารกับคู่ความอย่างเหมาะสมแก่การปฏิบัติงานในหน้าที่ ความสามารถในการทำ คำร้อง คำขอต่างๆ หรือความสามารถในการตรวจสำนวนคดีและการศึกษาค้นคว้าข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หมายถึง การเตรียมพร้อมก่อนว่าความ พิจารณาคดี สงบเยือกเย็น จับประเด็นอันเป็นข้อสำคัญในคดี สามารถชี้แจงให้คู่ความเข้าใจชัดเจน โดยไม่ใช้อารมณ์ ความสามารถในการทำ คำร้อง คำขอต่างๆ และความสามารถในการตรวจสำนวนคดีและ

1.2.2 ความสามารถในการวิเคราะห์ สรุปเหตุผล การเสนอความเห็นในทางวิชาการ การอธิบายและชี้แจงแนวความคิดข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจนครบถ้วน ถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม หมายถึง ความมีทักษะและความเชี่ยวชาญในการว่าความและพิจารณาพิพากษารรคดี การเสนอความเห็นในทางวิชาการ รวมทั้งการอธิบายและชี้แจงแนวความคิด ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้อย่างชัดเจนเป็นไปด้วยความรอบคอบ ถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม

1.2.3 ความสามารถในงานที่รับผิดชอบ

1.2.3.1 ความสามารถในการศึกษาค้นคว้าข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การเสนอความเห็นในทางวิชาการ การบรรยายการอธิบายและชี้แจง

ด้วยความรอบคอบชัดเจน ถูกต้องครบถ้วนอย่างเหมาะสมแก่การปฏิบัติงานในหน้าที่

1.2.3.2 ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาสรุปเหตุผลและ
วินิจฉัยสั่งการ หรือการแก้ไขปัญหาอย่างทันการ ด้วยความละเอียดรอบคอบ ถูกต้องและ
รวดเร็ว

ความเป็นมืออาชีพ

นายความ เป็นอาชีพหนึ่งที่จะต้องมีความรับผิดชอบในการเป็นนายความ
มืออาชีพซึ่งสอดคล้องกับที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547, หน้า 7 – 8)
ได้กล่าวว่าความเป็นมืออาชีพจะต้องตระหนักรู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองตลอดทั้ง
ส่งเสริมบรรยากาศในการปฏิบัติงานที่ดีซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญของความเป็นมืออาชีพมี
อย่างน้อย 3 ประการ

1. มีความรู้อย่างแท้จริงในเรื่องหลักวิชาการ ที่มาที่ไปของที่ทำอย่างรอบ
ด้านและสามารถคาดคะเนเพื่อหาทางแก้ไขได้ในกรณีที่มีเหตุผิดปกติขึ้น
2. มีความสามารถในการประยุกต์ความรู้ไปใช้ได้อย่างเหมาะสม
ความสามารถนี้จะเกิดขึ้นได้จากประสบการณ์ไหวพริบปฏิภาณจนกลายเป็นความ
เชี่ยวชาญพิเศษที่คนอื่นไม่มี และ
3. มีความสามารถในการประสานสัมพันธ์ที่ดีกับผู้รับบริการ มีการ
สื่อสารทำความเข้าใจได้ดีกว่าการสนทนาที่สร้างสรรค์ รู้จักอดทนอดกลั้นเพื่อที่จะได้ทำ
ผลงานที่ตอบสนองของความต้องการได้ถูกต้อง

นอกจากนั้น บทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปของภาครัฐในยุคปัจจุบันที่กำลังเข้าสู่
สังคมแห่งความรู้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วระบบราชการในบทบาทใหม่ซึ่งส่วน
ใหญ่เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับเอกสารข้อมูลจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ความสามารถของ
ข้าราชการหรือผู้ประกอบการทั่วไปให้สามารถทำงานอย่างมืออาชีพและมีความ
เชี่ยวชาญในโลกยุคข้อมูลข่าวสารซึ่งต้องการความสามารถเพิ่มอีกอย่างน้อย 3 เรื่องได้แก่

1. ความสามารถในการใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ เพื่อให้
ทำงานได้เบ็ดเสร็จด้วยตนเอง เช่น รู้จักการใช้โทรศัพท์ โทรสาร เครื่องถ่ายเอกสาร
เครื่องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตเพื่อการติดต่อสื่อสารและนำเสนอ การมีปฏิสัมพันธ์
ระหว่างกัน

2. ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษากลางในการสื่อสารและนำไปสู่แหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของโลก
ปัจจุบันและ

3. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์จากการรับทราบข่าวสารข้อมูลความ
เคลื่อนไหวทั่วโลกในเวลาอันรวดเร็วและนำไปสู่แหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของโลกปัจจุบัน
สอดคล้องกับแนวคิดความเป็นมืออาชีพโดยเฉพาะประเทศไทย ความเป็นวิชาชีพของ
อาชีพครู มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 6 ประการคือ 1) วิชาชีพที่ให้การบริการแก่สังคม
ในลักษณะที่มีความจำเป็นและเจาะจง 2) สมาชิกในวงการวิชาชีพจะต้องใช้วิธีการแห่ง
ปัญญาในการให้บริการ 3) สมาชิกในวงการวิชาชีพจะต้องได้รับการศึกษาอบรมให้มี
ความรู้ กว้างขวางลึกซึ้ง โดยใช้ระยะเวลายาวนานพอสมควร 4) สมาชิกในวงการวิชาชีพ
จะต้องมีเสรีภาพในการใช้วิชาชีพนั่นๆ ตามมาตรฐานของวิชาชีพ 5) วิชาชีพจะต้องมี
จรรยาบรรณ 6) วิชาชีพจะต้องมีสถาบันวิชาชีพเป็นแหล่งกลางในการสร้างสรรค์
จรรโลงความเป็นมาตรฐานวิชาชีพ ความเป็นมืออาชีพของครูจึงควรที่จะต้องยึดถือและ
ปฏิบัติให้เกิดความสัมพันธ์กับมาตรฐานของวิชาชีพครู ซึ่งมีความสำคัญและความจำเป็น
ต่อครูทุกคน ทั้งนี้เนื่องจากกระแสแห่งโลกาภิวัตน์มีความจำเป็นที่ทำให้มีความจำเป็นที่
บุคคลจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทุกระดับให้มีความสำนึกในบทบาทและภารกิจต่างๆ
ที่มีต่อสังคมมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายพร้อมทั้งกฎระเบียบข้อบังคับและกติกา
ทางสังคมแห่งยุคประชาธิปไตยเป็นสิ่งบ่งบอกที่ต่อไปนี้ สังคม องค์การ หน่วยงาน และ
หน่วยปฏิบัติต่างๆ มีความต้องการ “มืออาชีพ” มิใช่เพียงแต่มี “อาชีพ” เกิดขึ้นเท่านั้น
มืออาชีพควรมีลักษณะพื้นฐานในตน 3 ประการ ต่อไปนี้ คือ 1) ต้องมี ฉันทะ ต่ออาชีพ
เป็นพื้นฐาน 2) ต้องมีความเมตตา บุคคลรอบข้างเป็นพื้นฐาน 3) ต้องมีความเป็นกัลยาณ
มิตร พร้อมเสมอที่จะช่วยเหลือผู้อื่น มีคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมและการดำรงชีวิต
มีความรับผิดชอบในหน้าที่ รู้และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ตนเองมีความมุ่งมั่นในการทำงาน
เป็นระบบและพัฒนาตนเอง

สรุปได้ว่า ความเป็นมืออาชีพ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคล
ที่แสดงออกถึงความรักและศรัทธาในวิชาชีพ มีความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง
และมีการส่งเสริมบรรยากาศในการปฏิบัติงานความเป็นมืออาชีพและความรับผิดชอบของ
ทนายความจะต้องตระหนักรู้และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และส่งเสริมบรรยากาศการ
ปฏิบัติงานที่ดีในสำนักงาน สรุป ความเป็นมืออาชีพและความรับผิดชอบของทนายความคือ

1. ตระหนักรู้และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และ 2) ส่งเสริมบรรยากาศการปฏิบัติงานที่ดีในสำนักงาน การตระหนักรู้และเข้าใจตนเอง (Self – awareness and Self Understanding) ประกอบด้วย การรับรู้และการเข้าใจตนเองในด้านต่างๆ ดังนี้ 1) พฤติกรรมการแสดงออกปฏิภิกิริยาตอบโต้กับบุคคลอื่น 2) ความคิดความรู้สึกที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่นและต่อสถานการณ์ 3) ปัจจัยที่อิทธิพลต่อการรับรู้ การคิด อารมณ์ ความรู้สึก ค่านิยม ความเชื่อ เจตคติพฤติกรรมประสพการณ์และการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ความต้องการหรือความปรารถนาหรือมีเป้าหมายในชีวิตทั้งในระยะสั้นและยาว 4) ศักยภาพความสามารถกำลังกายและใจที่จะต้องใช้เพื่อไปให้ถึงเป้าหมาย หรือความปรารถนาหรือปรัชญาชีวิตที่กำหนดไว้และ 5) การมีปฏิสัมพันธ์และการสังคมกับบุคคลอื่นในความเป็นมืออาชีพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556, หน้า 1) ให้ความหมายการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ไว้ว่า หมายถึง การรู้จัก ความถนัด ความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง เข้าใจความแตกต่าง ของแต่ละบุคคล รู้จักตนเอง ยอมรับเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายในชีวิต และมีความรับผิดชอบ นอกจากนี้ ความตระหนักและเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของทนายความ สรุปเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

1. ตระหนักรู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของทนายความ
2. นำความรู้ในมาตรฐานวิชาชีพและมารยาททนายความสู่การปฏิบัติ
3. ตระหนักรู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการประกอบอาชีพ

ทนายความส่งเสริมบรรยากาศการปฏิบัติงานที่ดี

นเรศ แสนมนตรี (2553, หน้า 1) กล่าวว่า การที่องค์กรจะประสบความสำเร็จและอยู่รอดได้นั้นขึ้นอยู่กับการบริหารงานบุคคลขององค์กรนั้นๆ หากองค์กรใดมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถขององค์กรนั้นย่อมประสบผลสำเร็จในการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรก็คือ “บรรยากาศขององค์กร” องค์กรที่มีบรรยากาศที่ดีจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดแรงจูงใจในการทำงานรวมทั้งทำให้มีความรักความสามัคคี มีขวัญและกำลังใจ ปฏิบัติงานด้วยความยินดีและเต็มใจ มีความคิดริเริ่มในการทำงานสามารถลดความขัดแย้งในการปฏิบัติงานในองค์กรได้เนื่องจากบรรยากาศการทำงานเป็นสิ่งสำคัญทำให้เกิดผลกระทบต่อความผาสุกและความพึงพอใจของบุคลากรโดยตรง จึงจำเป็นที่องค์กรต้องกำหนดนโยบาย

วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อปลูกจิตสำนึกให้บุคลากรร่วมมือร่วมใจและ
รับผิดชอบต่อบรรยากาศการทำงานเช่น ความสะอาดในสถานที่ทำงานเครื่องมือเครื่องใช้
สำนักงานอาคารสถานที่ทำงานเป็นต้น

4. บทบาทและหน้าที่ของทนายความ

กระบวนการทางกฎหมายมีขั้นตอนที่สลับซับซ้อนประชาชนผู้มีอรรถคดีที่ไม่
มีความรู้ทางด้านกฎหมาย จึงจำเป็นที่จะต้องมิตัวแทนผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ความ
ชำนาญและเข้าใจในด้านกฎหมายที่เรียกว่า “ทนายความ” ทำหน้าที่ว่าต่างแก้ต่างและเป็น
ตัวแทนในการใช้กฎหมาย โดยมีเจตนารมณ์สำคัญเพื่อให้ทุกคนได้รับความเป็นธรรม
ภายใต้กฎหมายเดียวกัน ประชาชนผู้มีอรรถคดีย่อมต้องการผลคดีที่เป็นประโยชน์แก่
ตนเองเป็นสำคัญ ดังนั้นการให้ทนายความเป็นตัวแทนของตนในการรักษาสีทธิและ
ประโยชน์ส่วนบุคคล จึงเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกคนมีสิทธิพึงพาได้เพื่อให้การใช้กฎหมาย
เป็นระบบตามกระบวนการยุติธรรม และให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ทนายความ จึงเป็น
ผู้ทำหน้าที่ในการใช้กฎหมาย เป็นตัวแทนของประชาชนผู้มีอรรถคดี โดยการทำหน้าที่ของ
ทนายความต้องซื่อสัตย์ สุจริต และต้องรักษาไว้ซึ่งสิทธิและประโยชน์ของลูกความให้ได้รับ
ความเป็นธรรมจากการใช้กฎหมายเป็นสำคัญ

บทบาทและหน้าที่ของทนายความที่มีต่อประชาชน เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบ
ในการเป็นนักกฎหมายหรือผู้ประกอบอาชีพทางกฎหมาย ดังนี้

1. หน้าที่ในการรับใช้ประชาชน ทนายความมีหน้าที่ในการรับใช้โดยการให้
ความช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนและต้องการใช้กฎหมาย
เป็นเครื่องมือในการบรรเทาความเดือดร้อน เนื่องจากวิชาชีพทนายความเป็นวิชาชีพอิสระ
ทนายความมีอิสระในการพิจารณาว่าจะรับคดีของลูกความหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับ
อุดมการณ์ในการประกอบวิชาชีพของแต่ละคน อย่างไรก็ตามทนายความโดยหน้าที่แล้ว
ควรจะช่วยเหลือลูกความที่เดือดร้อนเนื่องจากประชาชนคนธรรมดาไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับข้อ
กฎหมายเท่าไร ไม่ทราบว่ามีสิทธิและจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างไรบ้าง
จึงเป็นหน้าที่ของทนายความที่จะต้องอธิบายชี้แจงในข้อกฎหมายให้ลูกความได้ทราบและ
เข้าใจ และยอมรับถึงผลของการกระทำดังกล่าวที่ตนได้ก่อไว้ด้วยเพื่อให้โทษที่จะได้รับลด
น้อยลง ในประเทศอังกฤษนั้น การไม่รับว่าความถือว่าเป็นการปฏิเสธไม่ให้ความยุติธรรม
แต่ในประเทศสหรัฐอเมริกาถือว่าทนายความมีอิสระที่จะรับหรือไม่รับว่าความก็ได้

ทั้งนี้ ทนายความและลูกความมีนิติสัมพันธ์ระหว่างกันในลักษณะของสัญญา

จ้างทำของประเภทหนึ่ง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 250/2478 นิติสัมพันธ์ระหว่างนายความ กับลูกความจัดเป็นสัญญาจ้างทำของ) ซึ่งผลสำเร็จของงานคือการให้บริการที่นายความ ทำไป มิใช่หวังผลคดีว่าจะต้องชนะนายความจึงต้องทำหน้าที่ของตนด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ตรงไปตรงมาต่อลูกความโดยใช้ความรู้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่และด้วยความระมัดระวังภายใต้ขอบเขตของกฎหมายและความถูกต้อง และนายความจะต้อง ดำเนินคดีจนเสร็จสิ้นจนกว่าคดีจะถึงที่สุด ดังนั้นหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือประชาชน หรือลูกความที่เดือดร้อนในเรื่องอรรถคดีทางด้านกฎหมายจึงเป็นหน้าที่สำคัญของ นายความที่จะต้องทำหน้าที่ดังกล่าวให้สอดคล้องกับอุดมการณ์ของตนในการรับใช้ ประชาชนเพื่อประโยชน์ของประชาชนมากกว่าประโยชน์แก่ตนเองและจะต้องเป็นไปตาม กฎหมายอย่างถูกต้อง จึงจะได้รับการยอมรับและยกย่องจากสังคมว่าเป็นวิชาชีพที่มีเกียรติ และศักดิ์ศรีต่อไปด้วย

2. หน้าที่ในการรักษาความยุติธรรม “นายความ” คือ กลไกที่สำคัญยิ่ง ส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม ภาระหน้าที่หลักอันสำคัญของนายความก็คือ การ จรรโลงความยุติธรรมในสังคม ส่วนภาระหน้าที่ในการปกป้องและดูแลผลประโยชน์ของ ลูกความนั้น ควรเป็นหน้าที่ผดุงความยุติธรรมในสังคมยิ่งกว่าเพื่อแสวงหาผลประโยชน์แก่ ฝ่ายตนเพียงฝ่ายเดียว (ภิญโญ ชีรนิติ, 2528, หน้า 6) จากข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่า วิชาชีพนายความเป็นการประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม นายความจึง มีหน้าที่พิทักษ์ความยุติธรรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว นายความจะต้องปฏิบัติ หน้าที่ของตนด้วยความบริสุทธิ์ ซื่อสัตย์ และเป็นธรรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ ของนายความนั้น เพื่อดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมและความสงบเรียบร้อยในสังคมทุกสังคม ต้องการ หากการปฏิบัติหน้าที่ของนายความปราศจากความบริสุทธิ์แล้ว นายความก็ไม่ อาจจะผดุงความยุติธรรมไว้ได้ ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม การปฏิบัติหน้าที่ใน การให้ความช่วยเหลือลูกความและรักษาความยุติธรรมของนายความ จะต้องปฏิบัติ ควบคู่กันไปเสมอ ทุกครั้งที่นายความจะรับช่วยเหลือลูกความรายใดนายความต้อง คำนึงถึงความยุติธรรมเป็นหลักในการพิจารณาว่าจะรับหรือไม่รับช่วยเหลือลูกความราย นั้นเพื่อตนจะได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนในการช่วยเหลือลูกความได้อย่างถูกต้อง ตามกฎหมาย และจรรโลงไว้ซึ่งความยุติธรรมให้คงอยู่ในสังคมตลอดไป การช่วยเหลือ ลูกความโดยการกระทำผิดกฎหมาย เช่น การสร้างพยานหลักฐานเท็จและนำ พยานหลักฐานเท็จนั้นมาเบิกความต่อศาล ถือว่าเป็นการช่วยเหลือลูกความในทางที่ผิด

และไม่เป็นการผดุงความยุติธรรมตามอุดมการณ์ของทนายความแต่อย่างใด หรือการที่ทนายความไม่รักษาเวลาของศาล ไม่ตรงต่อเวลาตามที่ศาลนัดหมายไว้ การประวิงให้ชักช้า ซึ่งเป็นการไม่รักษาผลประโยชน์ของลูกความและไม่รักษาความยุติธรรมให้แก่ลูกความอย่างแท้จริง เพราะความล่าช้าถือว่าเป็นความไม่ยุติธรรมเช่นกัน ฉะนั้น หน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือลูกความและการรักษาความยุติธรรมของทนายความดังกล่าว จะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกันจึงจะเกิดประโยชน์แก่ประชาชนและสังคมอย่างแท้จริง

3. หน้าที่ในทางจริยธรรม เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือประชาชนหรือลูกความตามกฎหมายและการรักษาความยุติธรรมในสังคม เป็นไปอย่างสอดคล้องกันตามที่กล่าวมาข้างต้น ทนายความจะต้องมีหลักจริยธรรมทางวิชาชีพ ซึ่งเป็นหน้าที่ของทนายความทุกคนที่ต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเช่นเดียวกับนักกฎหมายในสาขาวิชาชีพอื่นที่ต้องมีหลัก จริยธรรมทางวิชาชีพ อันเป็นหลักเกณฑ์ในการประกอบวิชาชีพ ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวในบางส่วนหนึ่งได้ถูกบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยอาจจะมีการเรียกต่างกัน เช่น ผู้พิพากษามีประมวลจริยธรรมของข้าราชการตุลาการ พนักงานอัยการมีพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ.2521 ส่วนทนายความมีพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528 และข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ.2529 ซึ่งจะขอกกล่าวในเรื่อง

บทบาทและหน้าที่ของทนายความที่มีต่อคู่ความ

บทบาทและหน้าที่ของทนายความโดยทั่วไป

ปัจจุบันนี้ การประกอบวิชาชีพทนายความเป็นไปอย่างกว้างขวาง เนื่องจากดำเนินธุรกิจในปัจจุบันส่วนใหญ่แล้วรัฐบาลเป็นผู้ควบคุมดูแล ซึ่งอยู่ในรูปของกฎหมายควบคุมธุรกิจต่างๆ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ผู้ที่มีความรู้ทางกฎหมาย ในการให้คำปรึกษาแนะนำ ตั้งแต่การร่วมเจรจาเพื่อเข้าทำธุรกิจ การวางแผนและจัดเตรียมการขออนุญาตดำเนินการจากหน่วยงานของรัฐในกรณีที่เป็นธุรกิจที่ควบคุมตามกฎหมายซึ่งต้องขออนุญาตก่อน ตลอดจนการเป็นคนกลางในการตกลง โกล่เกลี่ยปัญหาหรือข้อพิพาทต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในระหว่างการทำธุรกิจ ก่อนที่จะคดีความต่อศาลเมื่อมีการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวเรื่อยมาติดต่อกันจึงทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของทนายความเช่นนี้กลายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน และทำให้ทนายความบทบาทมากขึ้นในการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน ซึ่งการให้คำปรึกษาในทางธุรกิจกลายเป็นงานของทนายความอีก

อย่างหนึ่ง โดยอาจจำแนกงานของทนายความได้ ดังนี้

1. การเป็นที่ปรึกษากฎหมาย ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น การประกอบวิชาชีพทนายความในขณะนี้ได้มีการขยายขอบเขตกว้างออกไป โดยเฉพาะการเข้าไปมีบทบาทในวงการธุรกิจต่างๆ ซึ่งต้องอาศัยผู้ที่มีความรอบรู้ทางกฎหมายคอยให้คำปรึกษาแนะนำทางกฎหมายควบคู่ไปกับการดำเนินงานทางธุรกิจ เพื่อให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ความหมายของที่ปรึกษากฎหมายนั้นมิได้บัญญัติไว้เป็นกฎหมายอย่างชัดเจน แต่มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1373/2495 ที่ศาลฎีกาได้แปลความหมายของ “ที่ปรึกษากฎหมาย” ว่าเป็นทนายความ หรือหมอความเช่นเดียวกัน โดยอธิบายว่า “หมอความตาม ป.พ.พ. มาตรา 165 (15) ดังนั้นย่อมหมายถึงบุคคลผู้ถืออาชีพหรือแสดงออกว่าเป็นผู้มีความรู้เพื่อรับจ้างในการใช้วิชากฎหมายทั่วๆ ไปที่ปรึกษากฎหมายจึงเป็นหมอความตามความหมายของมาตรา 165(15)” ดังนั้น นอกจากจะรับจ้างเป็นทนายความว่าต่างแก่งแล้วทนายความยังเป็นผู้รับปรึกษาคดี ในธุรกิจการค้า และกิจการอื่นๆ อีกมากมาย หากไม่ได้ทนายความเข้าช่วยเหลือก็จะเกิดความยุ่งยากในทางธุรกิจเช่นเดียวกับทางศาลนักธุรกิจส่วนใหญ่โดยเฉพาะในกิจการที่มีการลงทุนจากต่างชาติ จึงต้องมีที่ปรึกษาทางกฎหมายไว้คอยให้คำปรึกษาแนะนำและแก้ไขปัญหาทางกฎหมาย งานที่ปรึกษาทางกฎหมายจึงมีบทบาทมากขึ้นในสมัยนี้และจะมีบทบาทมากขึ้นไปตามการขยายตัวของธุรกิจการค้า ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ทนายความเลือกประกอบวิชาชีพเป็นที่ปรึกษาทางกฎหมายประจำบริษัท ห้างหุ้นส่วน สมาคม หรือนิติบุคคลอื่นๆ ตลอดจนบุคคลธรรมดาที่มีกิจการและทรัพย์สินมากมาย นับว่าเป็นทางเลือกในการประกอบวิชาชีพ ทนายความอีกทางหนึ่งสำหรับทนายความที่ไม่ถนัดทางด้านว่าความในศาล

2. การเป็นผู้จัดการทรัพย์สิน นักธุรกิจที่มีกิจการที่ต้องดูแลมากมาย หรือผู้ที่มีทรัพย์สินมากมายมักจะจ้างทนายความให้เป็นผู้จัดการทรัพย์สินเนื่องจากเป็นผู้มีความรู้ทางด้านกฎหมาย หากเกิดปัญหาหรือข้อขัดข้องในการดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายแล้วทนายความก็จะช่วยแก้ไขปัญหานั้นได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของตน และทำให้สะดวกในการดำเนินกิจการ งานของทนายความในการดูแลทรัพย์สินนั้นอาจจำแนกได้ ดังนี้

ก) เป็นผู้เก็บค่าเช่าตึกแถว โรงเรือน อาคารพาณิชย์ ที่ดิน ค่าเช่าสวน ค่าเช่านาและค่าเช่าทรัพย์สินอื่นๆ

ข) เป็นผู้จัดการมรดก และทำพินัยกรรม การแบ่งทรัพย์สินตาม

พินัยกรรมเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายการจัดการทรัพย์สินในกรณีอื่นๆ ตามความจำเป็น เช่น ในธุรกิจการค้าระหว่างประเทศที่มีการนำเข้าส่งออกสินค้า บางครั้งอาจเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ หนายความจะเข้าไปจัดการดูแลสินค้านี้ดังกล่าว เพื่อให้การดำเนินกิจการเป็นไปอย่างราบรื่น

3. การเป็นผู้รับจัดตั้งและจดทะเบียนพาณิชย์ ห้างหุ้นส่วน บริษัท สมาคม มูลนิธิและนิติบุคคลอื่นๆ ในปัจจุบันนี้ การดำเนินธุรกิจส่วนใหญ่เป็นไปในรูปแบบของการจัดตั้งบริษัทจำกัดจึงมีการจัดตั้งบริษัทจำกัดกันเป็นจำนวนมาก ทำให้หนายความมีบทบาทมากขึ้นในการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท รวมทั้งการจดทะเบียนพาณิชย์ ห้างหุ้นส่วน สมาคม มูลนิธิ และนิติบุคคลอื่นๆ โดยเฉพาะนิติบุคคลต่างชาติ อาทิเช่น สำนักงานผู้แทน สำนักงานภูมิภาค สำนักงานสาขา เป็นต้น

4. การดำเนินการขอใบอนุญาตต่างๆ จากหน่วยงานราชการ และการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในทางทรัพย์สินทางปัญญาการดำเนินธุรกิจบางประเภท จะต้องมีการขออนุญาตเพื่อประกอบกิจการก่อน เช่น การขออนุญาตทำกิจการโรงงาน ต้องมีใบอนุญาตโรงงาน จากกรมโรงงานอุตสาหกรรม การดำเนินกิจการนำเข้าเพื่อจำหน่ายสินค้าจำพวกสุรา ต้องมีใบอนุญาตจำหน่ายและนำเข้าสินค้านี้ดังกล่าวจากกรมสรรพสามิต หรือการประกอบธุรกิจของคนต่างชาติบางประเภทต้องได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เป็นต้น หนายความก็มีบทบาทในการดำเนินการขอใบอนุญาตต่างๆ ดังกล่าว รวมทั้งการดำเนินการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า การจดทะเบียนสิทธิบัตร จากกรมพัฒนาทางปัญญา

5. การวางแผนและจัดการเรื่องภาษีอากรการวางแผนเรื่องภาษีอากรเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับกิจการต่างๆ หากไม่มีการวางแผนภาษีอากรอย่างดีแล้วอาจทำให้กิจการนั้นต้องเสียภาษีอากรให้กับรัฐอย่างมาก โดยเฉพาะธุรกิจใหญ่ๆ ที่มีการดำเนินกิจการต่างๆ มากมาย มีภาระภาษีมากขึ้นตามไปด้วย เช่น ภาษีเงินได้ ภาษี การค้า ภาษี โรงเรือน ภาษีป้าย ภาษีโมคภณณ์ ภาษสรรพสามิต ภาษีศุลกากร เป็นต้น ดังนั้นเพื่อเป็นการสะดวกต่อการดำเนินกิจการ นักธุรกิจหรือเจ้าของกิจการจึงมักจ้างหนายความให้เป็นผู้วางแผนและจัดการเรื่องภาษีอากรสำหรับกิจการของตน หนายความที่รับจัดการงานด้านนี้จะต้องศึกษากฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรต่างๆ อย่างลึกซึ้ง

6. การรับปรึกษาในการร่างสัญญา ทำสัญญา และนิติกรรมต่างๆ
งานรับปรึกษาในการร่างสัญญา ทำสัญญา และนิติกรรมต่างๆ

นับว่าเป็นงานที่สำคัญของทนายความอีกอย่างหนึ่ง เนื่องจากการติดต่อ เจรจาเพื่อเข้าทำ
 ธุรกิจในลักษณะของการร่วมลงทุนมีมากขึ้น ทำให้มีผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินธุรกิจหนึ่ง
 อาจมีมากกว่าหนึ่งคน ซึ่งข้อตกลงต่างๆ ในการดำเนินธุรกิจนั้นส่วนใหญ่ทำในรูปแบบของ
 สัญญา ดังนั้นจึงต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ทางกฎหมายและประสบการณ์ในการร่างสัญญา
 ทางธุรกิจต่างๆ ทนายความจึงมักถูกจ้างให้ทำหน้าที่ในการร่างสัญญา ทำสัญญา
 ตลอดจนนิติกรรมต่างๆ

7. การรับเป็นตัวแทนหรือนายหน้าในกิจการบางอย่าง

กิจการบางอย่างไม่เหมาะสมที่จะให้บุคคลที่ไม่รู้กฎหมาย

ดำเนินการ เจ้าของกิจการจึงมอบหมายให้ทนายความดำเนินการให้แทน เช่น มอบหมาย
 ให้ทนายความเป็นนายหน้า หรือตัวแทนในการจัดการขายที่ดิน บ้านเรือน สิ่งปลูกสร้าง
 ต่างๆ การมอบหมายให้ทนายความดำเนินการไถ่ถอนจำนอง หรือรับจำนองทรัพย์สิน
 การมอบหมายให้ติดต่อเพื่อซื้อขายสินค้า เป็นต้น

8. การรับแปลเอกสารต่างๆ

การรับแปลเอกสาร ปัจจุบันนี้ พบว่าการดำเนินงานในสำนักงาน
 ทนายความหลายแห่งโดยเฉพาะสำนักงานทนายความที่เป็นสาขาจากต่างประเทศ มีการใช้
 เอกสารต่างประเทศกันมาก และการติดต่อราชการไทยส่วนใหญ่แล้วจะรับเอกสาร
 ภาษาไทย จึงต้องมีการแปลเอกสารจากภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย หรือแปลจาก
 ภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ เช่น หนังสือรับรองของบริษัท สัญญา กรมธรรม์ต่างๆ
 เป็นต้น ดังนั้นงานแปลเอกสารจึงเป็นงานของทนายความอีกอย่างหนึ่ง

9. การเป็นอนุญาโตตุลาการ

แม้ว่าจะมีทนายความเป็นส่วนน้อยที่จะได้รับการแต่งตั้งให้เป็น
 อนุญาโตตุลาการเพื่อระงับข้อพิพาทต่างๆ ก็ตาม แต่เนื่องจากการเป็นอนุญาโตตุลาการนั้น
 จะต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ทางกฎหมายด้วย ดังนั้น งานอนุญาโตตุลาการจึงถือว่าเป็นงาน
 ของทนายความในฐานะที่เป็นผู้รู้กฎหมายและใช้กฎหมายในการประกอบวิชาชีพด้วย
 เหมือนกัน

10. งานอื่นๆ

งานของทนายความนอกจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังอาจมีงาน
 อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรู้ทางกฎหมายอาจถือว่าเป็นงานของทนายความได้ เช่น
 การรับรองลายมือชื่อและความถูกต้องของเอกสารต่างๆ หรือที่เรียกว่า โนตารีพับลิก

แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่จับกฎหมายก็ได้เพียงแต่ต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ โดยมีหน้าที่รับรองเอกสารเพื่อใช้เอกสารดังกล่าวกับหน่วยงานราชการของต่างประเทศ เช่น เอกสารที่ต้องยื่นต่อศาลในต่างประเทศ เป็นต้น ปัจจุบันนี้ประเทศไทยยังไม่มีโนตารีพับลิค หากต้องการจะรับรองเอกสารเพื่อไปใช้ในต่างประเทศ จะต้องให้กระทรวงการต่างประเทศของไทยรับรองเอกสารและคำแปลเอกสารนั้น (กองสัญชาติและนิติกรรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ) อย่างไรก็ตาม การทำงานของกระทรวงการต่างประเทศในเรื่องนี้ค่อนข้างจะจำกัดไม่ครบถ้วนเหมือนโนตารีพับลิคในต่างประเทศ

บทสรุปและการนำไปใช้

1. บทสรุป

จากการศึกษาคู่่มือการพัฒนาระดับผู้นำของทนายความ

ชุดที่ 1 เรื่อง ความรู้และประสบการณ์วิชาชีพทนายความ ซึ่งผู้รับการพัฒนาศึกษาเองได้ศึกษาเนื้อหาในส่วนต่างๆ ประกอบด้วย 1) ความหมายของความรู้ 2) ความหมายของประสบการณ์ 3) ความหมายของวิชาชีพ 4) ความหมายของความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความ โดยการศึกษาดังกล่าว จะทำให้ผู้รับการพัฒนาศึกษาเองได้รับความรู้เกี่ยวกับความหมายความสำคัญ องค์ประกอบของความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ตลอดจนแนวคิดเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพทนายความจากทั้งนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่เป็นทนายความที่ผ่านการประกอบอาชีพทนายความมาแล้ว โดยบางคนเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงาน อีกทั้งผู้รับการพัฒนาศึกษาเองยังจะได้รับความรู้จากการศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับกฎหมายระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ข้อบังคับและหนังสือเวียนต่างๆ จากแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตตามเว็บไซต์ต่างๆ ที่ผู้วิจัยใส่ไว้ในคู่มือการพัฒนาศึกษาแล้วเนื่องจากผู้วิจัยไม่สามารถบรรจุเนื้อหาทั้งหมดไว้ในคู่มือการพัฒนาศึกษาได้เพราะเนื้อหามีจำกัด ทั้งนี้ผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาเองจะต้องหมั่นศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอนอกจากนี้ ผู้รับการพัฒนาศึกษาเองยังจะต้องศึกษาหาความรู้ในทางวิชาการด้านอื่นเพิ่มเติมเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ อาทิ ความรู้ทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมความรู้ทางภาษาต่างประเทศ/ภาษาท้องถิ่นความรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนความรู้ทางด้านเทคโนโลยี วิทยาการและสารสนเทศสมัยใหม่ เป็นต้น

2. การนำไปใช้

หลังจากผู้รับการพัฒนาตนเองได้รับความรู้ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้รับการพัฒนาตนเองก็จะสามารถนำความรู้ต่างๆ ที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาความรู้และประสบการณ์วิชาชีพในทนายความของตนเองให้มีความเชี่ยวชาญขึ้น และสามารถนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานได้ ดังนี้

2.1 สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษา โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่ออกใหม่หรือแก้ไขเพิ่มเติม รวมทั้งความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาแนวคิดและจากคำแนะนำของทนายความและผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญจากการสัมภาษณ์มาในการปฏิบัติหน้าที่และใช้ในการให้คำแนะนำแก่ทนายความในการปฏิบัติหน้าที่

2.2 สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษา ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำแนะนำ ข้อบังคับและหนังสือเวียนต่างๆ ในราชการศาลยุติธรรม มาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่และให้คำแนะนำแก่ทนายความ

2.3 สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลชั้นต้น เทคนิคในการว่าความและการพิพากษาและคำสั่งชี้ขาดคดี การวิเคราะห์ สรุปเหตุผลทำคำพิพากษาหรือคำสั่ง รวมทั้งความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการสืบค้นคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลสูงจากโปรแกรมคำพิพากษาและตำราต่างๆ มาใช้ในการตรวจสำนวนคดี รายงานกระบวนการพิจารณาและร่างคำพิพากษาที่ทนายความพิจารณาหรือพิพากษาคดีเสร็จแล้วในเบื้องต้น

2.4 สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาทางวิชาการด้านอื่น ได้แก่ คำเศรษฐกิติฯ สังคม การเมือง ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น และเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนความรู้ในด้านสหวิทยาการอื่นๆ ที่ทนายความควรรู้ ความรู้เกี่ยวกับการจัดระบบสมานฉันท์และสันติวิธี และความรู้เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยและการประนอมข้อพิพาท มาใช้ในการว่าความในอรรถคดีให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ นอกจากนี้ผู้รับการพัฒนาตนเองมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหมั่นฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในฐานะเป็นทนายความที่ดีและมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ทักษะการเขียนคำร้อง ทักษะการสื่อสาร ทักษะการประเมินวิเคราะห์พยานหลักฐาน ระงับข้อพิพาททางเลือก ทำงานและการศึกษาอบรมปฏิบัติงานให้ได้ผลและบรรลุเป้าหมายในการทำงานตลอดจน

ทนายความผู้ปฏิบัติงานในปัจจุบัน ได้แก่ ทักษะในการติดต่อสื่อสาร การให้ที่ยอมรับกันว่ามีความสำคัญไม่น้อยกว่ากัน คือ เป็นสิ่งที่ช่วยให้ทนายความนอกเหนือจากการฝึกอบรมตามระบบที่เป็นทางการแล้ว ยังมีความสามารถเป็นกรณีพิเศษระหว่างที่ปฏิบัติงานหรือการดำรงตำแหน่งก็สามารถทำได้ ทั้งนี้ความมุ่งหมายในการฝึกอบรมในระหว่างการปฏิบัติเรียนรู้ รับรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นเรียนรู้การปฏิบัติงานหรือการแก้ข้อพิพาทระหว่างบุคคล เรียนรู้สิ่งเหล่านี้จะเป็นการกระตุ้นให้มีภายนอกองค์การและสนับสนุนการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็สามารถยกระดับความความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาทักษะการบริหารจัดการคดีเพื่อลดปริมาณคดีที่ค้างค้ำ เป็นต้น โดยทักษะข้างต้น สามารถพัฒนาได้ผ่านประสบการณ์การและฝึกปฏิบัติ ทั้งนี้ การศึกษาและฝึกปฏิบัติมีจุดมุ่งหมายให้การมีความจำเป็นจะต้องฝึกทักษะใหม่ๆ ที่จำเป็นสำหรับใช้คอมพิวเตอร์ อย่างไรก็ตาม ทักษะการศึกษาวินิจฉัยทางกฎหมายจะส่งผลให้ทนายความมีความคิดริเริ่มในการแสวงหาความรู้ในวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2556). *การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรนิติ หะวานนท์. (2554). *หลักวิชาชีพและจรรยาบรรณของนักกฎหมาย*. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นันทิพา กงวิไล.(2558). *ความรู้ (Knowledge)...*เข้าถึงได้จาก <http://web.wattana.ac.th/mainessay/0014.pdf>.
- นิสดารักษ์ เวชยานนท์. (2556). *การประเมินบุคคล*. กรุงเทพฯ: สถาบัน.
- ประพนธ์ ผาสุกยี่ด. (2550). *การจัดการความรู้ (KM) ฉบับขับเคลื่อน LO*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไยโหม.
- พจนานุกรม ฉบับมติชน. (2547). *พจนานุกรม ฉบับมติชน/ปริษมมติชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ลัดดา เจียมจิตต์ตรงและคณะ. (2550). *เทคโนโลยีกับการจัดการความรู้ในองค์กร*. วารสารวิทยบริการ, 18(2),57-69.
- วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี. (2556). *ประสบการณ์*. เข้าถึงได้จาก<https://th.wikipedia.org/wiki/ประสบการณ์>.
- ส.เสถบุตร. (2536). *New Modal English–Thai Dictionary*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2550). *สารานุกรมวิชาชีพครูเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ60พรรษา*. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์, อัคพงศ์ สุขมาตย์ และนิธิวัฒน์ อินทสิทธิ์ (2555). *พัฒนาทักษะการคิด*. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- Alipour, H. and others (2010). *The role of knowledge management in the achievement of competitive advantage : A case study of Iran AlborzelInsurance Company in Western Mazandaran*. African Journal of BusinessManagement, 4(7), 1346-1350.
- Gruen RL, Cruess SR, Kirksey TD. (2003). *Professionalism in Surgery*. J AM CollSurg.

Irick, L. M. (2007). *Managing Tacit Knowledge In Organizations*. Journal of Knowledge Management Practice, 8(3), 1–8.

Oxford Advanced Learner's Dictionary. (1989). Oxford: Oxford University Press.

Thammakoranonta, N. & Malison, K. (2011). *The Influence of knowledge management on the Job Satisfaction of SME Employees*. NIDA Development Journal. 51(4), 87–104.

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

กิจกรรมที่ 1 ทำแบบฝึก
แบบฝึกชุดที่ 4
เรื่อง ความรับผิดชอบการเป็นนักกฎหมาย

คำชี้แจง เมื่อศึกษาคู่มือการพัฒนาเล่มที่ 4 แล้ว จงวิเคราะห์ สรุป และตอบคำถามต่อไปนี้

1. ตามความเห็นของท่าน ความรับผิดชอบการเป็นนักกฎหมายความหมายควมว่าอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่า ความรับผิดชอบการเป็นนักกฎหมายมีความสำคัญกับการประกอบอาชีพ
 หมายความและการบริหารงานในหน่วยงาน/องค์กรของท่านหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ให้ท่านเลือกแนวคิด ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความ
 รับผิดชอบการเป็นนักกฎหมายที่เห็นว่าตรงกับทัศนคติของท่าน พร้อมทั้งให้เหตุผล

.....

.....

.....

.....

ข้อ 2

ข้าพเจ้าคิดว่า ความรับผิดชอบการเป็นนักกฎหมายมีความสำคัญกับการประกอบอาชีพและการบริหารงานในหน่วยงานของข้าพเจ้าเป็นอย่างมาก เนื่องจากบุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพทนายความในหน่วยงานของข้าพเจ้ากล่าวก็คือทนายความ ย่อมมีความจำเป็นจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในวิชาชีพทนายความเป็นอย่างดีและเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบการเป็นนักกฎหมาย นอกจากนี้ยังจะต้องมีประสบการณ์ในการประกอบวิชาชีพทนายความมาเป็นระยะเวลาพอสมควรจึงจะได้รับความเชื่อถือศรัทธาจากคนทั่วไปตลอดจนบุคคลในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง โดยทนายความจะต้องหมั่นศึกษาหาความรู้และสะสมประสบการณ์ในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ความรับผิดชอบการเป็นนักกฎหมายในการศึกษา ระเบียบ ข้อบังคับ คำแนะนำของศาลฎีกา และหนังสือเวียนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของศาล เช่น การนั่งพิจารณาคดี การจ่ายสำนวนคดี การปล่อยชั่วคราว เป็นต้น
2. ความรับผิดชอบการเป็นนักกฎหมายในการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ได้แก่ กฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระธรรมนูญศาลยุติธรรมกฎหมายของศาลพิเศษและศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษ ตลอดจนพระราชบัญญัติต่างๆ อยู่ตลอดเวลาโดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายออกใช้บังคับใหม่ หรือกฎหมายที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม ทั้งนี้เพื่อที่จะสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาไปให้คำแนะนำแก่ทนายความได้
3. ความรับผิดชอบการเป็นนักกฎหมายในการศึกษาหาความรู้ทางวิชาการด้านอื่น อาทิ ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ภาษาทั้งภาษาต่างประเทศและภาษาท้องถิ่นที่ไปปฏิบัติราชการอยู่ รวมทั้งความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์ เป็นต้น
4. ความรับผิดชอบการเป็นนักกฎหมายในการศึกษาแนวคำพิพากษาและแนวปฏิบัติของศาลสูง โดยติดตั้งโปรแกรมสืบค้นคำพิพากษาของศาลสูงไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อให้ความสะดวกในการสืบค้นหาแนวคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลสูง ตลอดจนโปรแกรมสืบค้นกฎหมายต่างๆที่ใช้ในศาลเป็นอย่างดี อาทิ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 เป็นต้น

ข้อ 4

ข้าพเจ้าเห็นว่า ทนายความควรจะต้องมีความรู้ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ภาษา และเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้วย นอกจากความรับผิดชอบการเป็น นักกฎหมาย เนื่องจากการประกอบอาชีพทนายความในปัจจุบันจะต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ก้าวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ในยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้น ทนายความจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองเพื่อที่จะได้นำวิชา ความรู้ในเรื่องเหล่านี้มาปรับใช้ในการปฏิบัติหน้าที่และบริหารงานในการว่าความ แก่ต่างใน คดีความของลูกค้า กล่าวคือ หากในปัจจุบันสถานะทางด้านเศรษฐกิจของประเทศอยู่ใน ภาวะวิกฤติ ก็มีความจำเป็นที่จะต้องปรับตัวและให้ความช่วยเหลือและเข้าใจในสถานะทาง เศรษฐกิจของลูกค้าด้วยความประหยัดในทุกด้าน และรอบรู้เกี่ยวกับสภาพสังคมและ การเมืองในปัจจุบันว่ามีแนวโน้มเป็นอย่างไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อที่จะได้นำความรู้เหล่านั้นมาปรับ ใช้ให้เหมาะสมนอกจากนี้ทนายความมีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ในภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาสากล เพราะจะทำให้ภาพลักษณ์ของทนายความมี ความสง่างามยิ่งขึ้นอีก ทั้งจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับภาษาท้องถิ่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นพอสมควร เพื่อที่จะได้สามารถสื่อสารกับประชาชนผู้มาติดต่อให้ว่า ความหรือมาศาลได้อย่างถูกต้อง และปฏิบัติตนให้เข้ากับประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ อย่างเหมาะสม ส่วนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบันก็นับว่ามีความจำเป็นและสำคัญ มากในการปฏิบัติงาน เพราะหากทนายความไม่รู้เท่าทันกับเทคโนโลยีสมัยก็จะกลายเป็น คนล้าสมัยไป โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ทนายความจะต้องสามารถใช้เครื่อง คอมพิวเตอร์ได้ดีพอสมควร เพื่อที่จะสามารถใช้คอมพิวเตอร์ในการสืบค้นหาข้อมูลสำคัญ เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานหน้าที่ เช่น สืบค้นหาตัวอย่างคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลสูง สืบค้นหากฎหมายที่ออกใหม่หรือแก้ไขใหม่ สืบค้นหาแหล่งความรู้ในเรื่องต่างๆ ที่ต้องการ ทราบได้ทางอินเทอร์เน็ต นอกจากนั้นก็ยังสามารถใช้ในการพิมพ์สำนวนอรรถคดีและอื่นๆ ในการปฏิบัติหน้าที่

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ทนายความจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ภาษา และเทคโนโลยีสารสนเทศ

ข้อ 5

ข้าพเจ้าในฐานะทนายความ มีหลักในการนำความรับผิดชอบการเป็นนักกฎหมายมาใช้ในการประกอบอาชีพและการบริหารงานในหน่วยงานให้ประสบความสำเร็จได้ตามแนวทางดังต่อไปนี้

1. นำความรู้และประสบการณ์ในวิชากฎหมายที่ได้รับจากการสะสมประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ทนายความมาหลายปี และที่ได้รับจากการศึกษาคู่มือการพัฒนา มาใช้ในการให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาให้แก่ทนายความในศาลในข้อขัดข้องในการปฏิบัติหน้าที่

2. นำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษา ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำแนะนำ ข้อบังคับและหนังสือเวียนต่างๆ ในราชการศาลยุติธรรมตามเว็บไซต์ที่เข้ามาในคู่มือการพัฒนา เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่และให้คำแนะนำแก่ทนายความ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ธุรการทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติงานของสำนักงานทนายความที่ตนรับผิดชอบเป็นไปตามนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์/พันธกิจ ของศาลยุติธรรม

3. นำความรู้ความสามารถในงานคดี วิเคราะห์ สรุปเหตุผลทำคำพิพากษา หรือคำสั่งการบันทึกคำพยานและรายงานกระบวนการพิจารณา ทั้งความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการสืบค้นแนวคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลสูงจากโปรแกรมคำพิพากษาศาลสูง และตำราต่างๆ ตลอดจนคำแนะนำและแนวคิดของทนายความและผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำไว้ในคู่มือการพัฒนา มาใช้ในการทำสำนวนคดี โดยตรวจจรรยาบรรณพิจารณาและร่างคำพิพากษาที่ผู้พิพากษาพิจารณาหรือพิพากษาคดีเสร็จแล้วในเบื้องต้นในแต่ละวัน

4. นำความรู้ความสามารถในทางวิชาการด้านอื่น ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น และเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนความรู้ความสามารถในเรื่องอื่นๆ มาใช้ในการบริหารงานในสำนักงานทนายความ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการพัฒนา

1. รศ.ดร.หาญชัย อัมภภผล ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
2. ดร.อนุรักษ์ อุปพงษ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 23 (สพม.23) สกลนคร
3. นายสุรศักดิ์ รอนใหม่ ประธานกรรมการบริหารสหภาพนายควม ภาค 3
4. นายชาญยุทธ เห่งกระโทก ประธานสหภาพนายควมจังหวัดสุรินทร์ ภาค 3
5. นายวรวิทย์ ไชยศรีษะ ประธานสหภาพนายควมจังหวัดศรีสะเกษ ภาค 3
6. นายชาติชาย จงสมชัย ประธานสหภาพนายควมจังหวัดกาฬสินธุ์ ภาค4
7. พันตรีชุมพร จุนโกเศศ กรรมการบริหารสหภาพนายควม ภาค 4
8. นายฉัตรณรงค์ วงศ์พนารัตน์ นิติกรชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 (สพม.22)
นครพนม – มุกดาหาร
9. นายจุลพงษ์ พวงสุวรรณ อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด
สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัว
จังหวัดนครพนม
10. นายนพรัตน์ อภิวิมลรัตน์ ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสกลนคร

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวัสดิ์ โพธิ์วัฒน์	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ไพไทร	กรรมการ
ดร.ละม้าย กิตติพร	กรรมการ

คู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเอง
รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
คู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเองชุดที่ 5
คุณธรรมและจริยธรรมของทนายความ

ผู้วิจัย

นายสิงหราช สิทธิรัตน์ ณ นครพนม

นักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

คำนำ

เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำของนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำของนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีอยู่แล้วให้เกิดความพร้อมและเกิดความตระหนักในการบริหารงานด้านการใช้วิชาชีพนายความ เป็นผู้นำทางการใช้กฎหมายซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้ประกอบอาชีพทางการใช้กฎหมายต่อไปในอนาคตซึ่งมีเอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำของนายความ ทั้งหมด 5 ชุด ประกอบด้วย

- ชุดที่ 1 ความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพนายความ
- ชุดที่ 2 การพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้และทักษะในการว่าความ
- ชุดที่ 3 บุคลิกภาพและมารยาทของนายความ
- ชุดที่ 4 ความรับผิดชอบของการเป็นนักกฎหมาย
- ชุดที่ 5 คุณธรรมและจริยธรรมของนายความ

ในการจัดทำเอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำของนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์และความเมตตากรุณาจากผู้เชี่ยวชาญและคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำชี้แนะ คำแนะนำในการจัดทำเอกสารประกอบการพัฒนาเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วยและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารนี้คงจะเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

สิงหราช สิทธิรัตน์ ณ นครพนม
 นักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	
เอกสารพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
ชุดที่ 5 เรื่อง คุณธรรม จริยธรรมของทนายความ.....	1
ระยะเวลา.....	1
วัตถุประสงค์.....	1
เนื้อหา.....	1
สื่อประกอบกิจกรรม.....	2
ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	2
การประเมินผล	2
1. ความหมายของคุณธรรม	3
2. ความหมายของ จริยธรรม.....	5
3. ความหมายของคุณธรรม จริยธรรมของทนายความ.....	8
เอกสารอ้างอิง	

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยนคร

**เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำของ
 ทนายความในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 ชุดที่ 1 การพัฒนาครู**

ระยะเวลา 1 สัปดาห์ (ศึกษาวันละ 3 ชั่วโมง รวม 21 ชั่วโมง)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้รับการพัฒนิตนเอง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมของทนายความ
2. เพื่อให้ผู้รับการพัฒนิตนเอง สามารถวิเคราะห์ ความหมายและแนวคิดในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมของทนายความ
3. เพื่อให้ผู้รับการพัฒนิตนเอง ตระหนักในความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรมของทนายความ และสามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องและเกิดประสิทธิผลสูงสุดในการบริหารงานในวิชาชีพทนายความ

เนื้อหา

1. ความหมายของคุณธรรม
2. ความหมายของจริยธรรม
3. ความหมายของคุณธรรม จริยธรรมของทนายความ

สื่อประกอบกิจกรรม

1. คู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ ชุดที่ 5 เรื่องคุณธรรม จริยธรรมของทนายความ
2. การศึกษารายกรณี
3. แบบฝึก
4. กระดาษคำตอบ
5. กระดาษ A4
6. ปากกา

ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม

1. ผู้รับการพัฒนาตนเอง ศึกษาเอกสารคู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำของ ทนายความชุดที่ 5 เรื่อง คุณธรรม จริยธรรมของทนายความ ด้วยตนเองตาม ระยะเวลาที่กำหนด เมื่อมีข้อสงสัยให้ปรึกษาผู้วิจัย หรือผู้รับพัฒนาคนอื่น หรือ ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเรื่อง คุณธรรม จริยธรรมของทนายความ พร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุปตามประเด็นที่กำหนด
2. ผู้รับการพัฒนาตนเอง ทำแบบฝึกหัดหลังศึกษาข้อมูลจากเอกสารคู่มือ ซึ่งเป็นการทบทวนความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย แนวคิดที่เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมของ ทนายความซึ่งได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัย รวมทั้งบทสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิและ ผู้เชี่ยวชาญที่ผ่านการประกอบอาชีพทนายความและเคยดำรงตำแหน่งทางการพิพากษา คดีความเช่น อัยการ หัวหน้าศาลมาแล้ว โดยหลายท่านประกอบวิชาชีพทนายความ และบุคคลดังกล่าวได้ใช้คุณธรรม จริยธรรมของทนายความ จนประสบผลสำเร็จเป็นที่ ประจักษ์ ตลอดจนจนศึกษาการศึกษารายการณและฝึกตอบคำถาม
3. ผู้รับการพัฒนาตนเอง สรุปความรู้และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความหมาย และแนวคิด ในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมของทนายความโดยการตั้งประเด็น คำถาม - ตอบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่และปรับ พฤติกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความของตนเอง ด้านคุณธรรม จริยธรรมของ ทนายความ

การประเมินผล

1. ประเมินผลก่อนการพัฒนา โดยให้ผู้รับการพัฒนาตนเองประเมินตนเอง โดยการตอบแบบประเมินตนเองและแบบประเมินก่อนศึกษาคู่มือการพัฒนา
2. ประเมินผลระหว่างการพัฒนา โดยให้ผู้รับการพัฒนาตนเองประเมินตนเอง และผู้วิจัยประเมินผู้รับพัฒนา จากการทำกิจกรรมตามที่กำหนด ประเมินความสนใจ และตั้งใจในการศึกษาคู่มือ ชุดที่ 5 เรื่อง คุณธรรม จริยธรรมของทนายความประเมินโดย การซักถาม การตอบข้อซักถามและการให้ข้อคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้รับ การพัฒนาตนเองในระหว่างการศึกษาข้อมูลและฝึกทำกิจกรรม
3. ประเมินผลหลังการพัฒนา โดยให้ผู้รับการพัฒนาตนเองประเมินตนเอง โดยการตอบแบบประเมินตนเอง หลังจากศึกษาคู่มือการพัฒนาและฝึกทำกิจกรรมครบ

ตามกำหนดระยะเวลาแล้ว

คุณธรรมและจริยธรรมของทนายความ

1. ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม

ระยะเวลา 1 สัปดาห์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้รับการพัฒนาตนเอง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมของทนายความ
2. เพื่อให้ผู้รับการพัฒนาตนเอง สามารถวิเคราะห์ ความหมายและแนวคิดในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมของทนายความ
3. เพื่อให้ผู้รับการพัฒนาตนเอง ตระหนักในความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรมของทนายความ และสามารถนำไปใช้ได้ถูกต้องและเกิดประสิทธิผลสูงสุดในการบริหารงานในวิชาชีพทนายความ

เนื้อหา

1. ความหมายของคุณธรรม
2. ความสำคัญของคุณธรรม
3. องค์ประกอบของคุณธรรม จริยธรรมของทนายความ
4. คุณลักษณะของคุณธรรม จริยธรรมของทนายความ
5. หลักธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพของนักบริหาร

สื่อประกอบกิจกรรม

1. คู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ ชุดที่ 5 เรื่องคุณธรรม จริยธรรมของทนายความ
2. การศึกษารายกรณี
3. แบบฝึก
4. กระดาษคำตอบ

5. กระดาษ A4

6. ปากกา

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ผู้เข้ารับการพัฒนาตนเอง ศึกษาเอกสารคู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำของ ทนายความชุดที่ 5 เรื่อง คุณธรรม จริยธรรมของทนายความ ด้วยตนเองตามระยะเวลา ที่กำหนด เมื่อมีข้อสงสัยให้ปรึกษาผู้วิจัย หรือผู้รับการพัฒนาตนเองคนอื่น หรือ ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำ เรื่อง คุณธรรม จริยธรรมของทนายความ พร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุปตามประเด็นที่กำหนด
2. ผู้รับการพัฒนาตนเอง ทำแบบฝึกหัดหลังศึกษาข้อมูลจากเอกสารคู่มือการ พัฒนา ซึ่งเป็นการทบทวนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ความหมาย ความสำคัญของ คุณธรรมจริยธรรมและภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและจริยธรรม องค์ประกอบของคุณธรรม และจริยธรรม หลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรม คุณลักษณะของภาวะผู้นำด้านคุณธรรมและจริยธรรม
3. ผู้รับการพัฒนาตนเอง สรุปความรู้และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความหมายหลักการ แนวคิด และทฤษฎีของคุณธรรมและจริยธรรม โดยการตั้งประเด็น คำถาม – ตอบ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างผู้รับการพัฒนาตนเองด้วยกันและกับผู้วิจัย อย่างต่อเนื่อง
4. ผู้รับการพัฒนาตนเอง นำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทาง ในการปฏิบัติหน้าที่และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความ ด้าน คุณธรรม จริยธรรมของทนายความ

การประเมินผล

1. ประเมินผลก่อนการพัฒนา โดยให้ผู้รับการพัฒนาตนเองประเมินตนเอง โดยการตอบแบบประเมินตนเอง
2. ประเมินผลระหว่างการพัฒนา โดยให้ผู้รับการพัฒนาตนเองประเมิน ตนเอง และผู้วิจัยประเมินผู้รับการพัฒนาตนเอง จากการทำกิจกรรมตามที่กำหนด ประเมินความสนใจและความตั้งใจในการศึกษาคู่มือการพัฒนา ชุดที่ 5 เรื่อง คุณธรรม จริยธรรมของทนายความ โดยการซักถาม การตอบข้อซักถามและการแสดงความคิดเห็น

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้รับการพัฒนาตนเองด้วยกันและผู้วิจัย ในระหว่างการศึกษาข้อมูล

3. ประเมินผลหลังการพัฒนา โดยให้ผู้รับการพัฒนาตนเองประเมินตนเอง โดยการตอบแบบประเมินตนเองหลังจากศึกษาคู่มือการพัฒนาครบทุกชุดตามกำหนดระยะเวลาแล้ว

คุณธรรมและจริยธรรมของทนายความ

องค์ประกอบหลักที่ 5 คุณธรรม จริยธรรมของทนายความประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) มีความซื่อสัตย์สุจริต 2) มีความประพฤติดี 3) มีมนุษยสัมพันธ์ 4) มีคุณธรรมและจริยธรรม ก่อนที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมของทนายความ ควรรู้เกี่ยวกับบทบาทของทนายความดังนี้

1. บทบาทของทนายความในกระบวนการยุติธรรม ทนายความเป็นวิชาชีพหนึ่งที่มีความสำคัญในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทุกฉบับ จะกำหนดบทบาทหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับสภาพทนายความได้สรุปถึงความสำคัญในบทบาทไว้ดังนี้

ลัก กอแสงเรือง นายกสภาทนายความ ได้กล่าวถึงความสำคัญในบทบาทของทนายความว่า เป็นที่ตระหนักกันดีว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 ได้บัญญัติ ความสำคัญเกี่ยวกับสิทธิของ บุคคลในกระบวนการยุติธรรม ตามมาตรา 40 “บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม” ดังต่อไปนี้

1. สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง

2. สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมี หลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการได้รับ การพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริง และตรวจเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่ นั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะและการได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย คำพิพากษา หรือคำสั่ง

3. บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่าง ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม

4. ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดีมีสิทธิได้รับการ ปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการ สอบสวนอย่างถูกต้องรวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้อัยคำ เป็นปฏิบัติกับตนเอง

5. ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ให้เป็นไปตามที่ กฎหมายบัญญัติ

6. เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการ ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรง ทางเพศ

7. ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการ สอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตาม สมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

8. ในคดีแพ่ง บุคคลมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างเหมาะสมจากรัฐ

มาตรา 81 “รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรม ดังต่อไปนี้

(1) ดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่าง ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และทั่วถึง ส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือและให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน และจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นในกระบวนการ ยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ โดยให้ประชาชนและองค์กรวิชาชีพมีส่วนร่วมใน กระบวนการยุติธรรม และการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย”

(2) คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้พ้นจากการล่วงละเมิด ทั้งโดยเจ้าหน้าที่ ของรัฐ และโดยบุคคลอื่น และต้องอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน

มาตรา 197 “การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลซึ่งต้อง ดำเนินการให้เป็นไปโดย ยุติธรรม ตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมายและในพระปรมาภิไธย พระมหากษัตริย์ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไป

โดยถูกต้องรวดเร็ว และเป็นธรรม ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย” ซึ่งจะเห็นได้ว่า การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพต่างๆ เหล่านี้เป็นมาตรฐานที่สูงขึ้น เป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพที่มีการยกระดับจากระดับปกติมากขึ้นจึงทำให้นักกฎหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ทนายความ” ต้องตระหนักถึงความสำคัญในการอำนวยความสะดวกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 40 ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ มีสภาพการบังคับได้อย่างเป็นรูปธรรม “ทนายความ” คือ ผู้มีหน้าที่ใช้กฎหมายเป็นตัวแทนของผู้มีอรรถคดี ไม่ว่าจะเป็นทนายความโจทก์ทนายความจำเลยหรือฐานะอื่นและทำหน้าที่ทนายความภายใต้กรอบของความซื่อสัตย์สุจริต กรอบของมรรยาท ทนายความ กรอบของวิชาชีพทนายความ และภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรของวิชาชีพ คือ “สภาทนายความ” ซึ่งมีหน้าที่ดูแลให้ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความอยู่ในกรอบของจรรยาบรรณของทนายความ มีบทลงโทษผู้กระทำ ผิดมรรยาททนายความ เช่นว่ากล่าวตักเตือน การห้ามเป็นทนายความ 3 ปี หรือถ้ากระทำผิดมรรยาททนายความร้ายแรงก็จะถูกขับชื่อ เป็นต้น อีกหน้าที่ของทนายความ คือ “เป็นวิชาชีพอิสระในกระบวนการยุติธรรมซึ่งทำหน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวน อัยการ และศาล ในการผดุงความถูกต้องเป็นธรรมของกระบวนการยุติธรรม ให้กระบวนการยุติธรรม ดำเนินไปตามกรอบของอำนาจหน้าที่ ภายใต้รัฐธรรมนูญและกฎหมาย” การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบไม่ว่างานสอบสวน หรืองานพิจารณาคดี ของทุกภาคส่วน ทั้งพนักงานสอบสวน อัยการ ศาล และทนายความ จะต้องดำเนินการให้เกิดความถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม ตามกรอบของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

นอกจากนั้น ไม่เพียงแต่ทนายความจะทำหน้าที่เกี่ยวกับอรรถคดีในศาลเท่านั้น แต่ทนายความยังทำหน้าที่ เป็นที่ปรึกษากฎหมายให้กับประชาชนผู้มีอรรถคดีอีกด้วย การทำหน้าที่ในฐานะทนายความเพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ต่างคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขัง ผู้ต้องหา หรือ จำเลย ซึ่งมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว มีสิทธิที่จะได้รับการสอบปากคำต่อหน้า ทนายความหรือผู้ที่ได้รับความไว้วางใจ มีสิทธิที่จะต่อสู้ในเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือสิทธิเสรีภาพ ทนายความจึงเป็นผู้ที่ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสิทธิต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายได้เพราะเหตุว่าผู้ที่บังคับใช้กฎหมายและอำนวยความสะดวกยุติธรรมในกระบวนการยุติธรรมประกอบด้วย ตำรวจ อัยการ ศาล ซึ่งเป็นบุคลากรภาครัฐ มีเพียงทนายความเท่านั้นที่เป็นวิชาชีพอิสระไม่

เป็นราชการ ปลอดภัยบังคับบัญชา สั่งงานจากราชการและเป็นอิสระ เพราะฉะนั้น
 ทัศนคติความเป็นวิชาชีพอิสระเพียงสาขาเดียวในกระบวนการการ ยุติธรรมที่มีส่วนทำให้
 กฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์ การรักษากฎหมายมีประสิทธิภาพ และสามารถที่จะทำ
 รัฐธรรมนูญในเรื่องสิทธิเสรีภาพ สิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ สามารถมีชีวิต สามารถ
 นำมาปฏิบัติและบังคับ ใช้ได้อย่างทั่วถึงเท่าเทียม ทำอย่างไรให้กฎหมายมีความถูกต้อง
 ครบถ้วนสมบูรณ์และเท่าเทียม ระหว่างคนมี คนพร้อมและคนด้อย โอกาส ซึ่งมี 2 ส่วน คือ
 คนที่มีความสามารถที่จะจ้างทนายความเอง ส่วนคนที่ด้อยโอกาสนั้น สภาพทนายความมี
 นโยบายหลักในการให้ความช่วยเหลือผ่านทางสำนักงานช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย
 ซึ่งได้รับบอุดหนุน จากรัฐบาลเป็นงบช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย ในการทำคดี
 ช่วยเหลือประชาชนฯ ทั่วประเทศ ต้องจัดทนายความไปร่วมฟังการสอบปากคำผู้ต้องหา
 จำเลย ในคดีอาญาทั้งเด็กและผู้ใหญ่ทั่วประเทศ โดยมีทนายความอาสา ทนายความอาสา
 ประจำส่วนราชการ ทนายความอาสา ร่วมฟังการสอบปากคำ เข้ามาทำหน้าที่ด้วยจิต
 วิญญูญาณ แห่งความเสียสละ ด้วยจิตอาสาที่ต้องการช่วยเหลือประชาชนสิ่งสำคัญก็คือ
 ต้องปลูกฝังให้นักกฎหมายเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญยิ่งของหลักการนี้เพื่อให้การ
 ติความเป็นไปด้วยความยุติธรรมปราศจากซึ่งอคติของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อ
 ความรู้สึกนึกคิดของ ประชาชน อันเป็นเรื่องสำคัญที่สังคมไทย โดยเฉพาะวงการยุติธรรม
 ไทยจะต้องคำนึงและเข้มแข็งในการสร้าง จิตสำนึกแก่นักกฎหมาย เพราะการเป็นนัก
 กฎหมายที่ดีต้องแสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ว่าตนเองพร้อมที่จะยื่นหยัด ต่อสู้เพื่อความ
 ถูกต้องในกระบวนการยุติธรรมของประเทศ พร้อมที่จะแสดงความโปร่งใสและรับคำ
 วิวินิจฉัยของ ศาลซึ่งเป็นอำนาจตุลาการที่จะพิเคราะห์ความถูกต้องและวินิจฉัยตาม
 ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม หากในอนาคตนักกฎหมาย
 รุ่นใหม่ไม่รู้จักความถูกต้องและหลักการใช้กฎหมายที่ดีต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมอย่างมี
 มาตรฐานที่เข้มแข็งพอ ประเทศก็จะขาดความยุติธรรมที่สง่างาม “ทนายความ” ที่เป็น
 วิชาชีพหนึ่งที่ได้วางหลักการและมาตรฐานการถือปฏิบัติของผู้เป็นทนายความว่า จะต้อง
 ดำรงไว้ซึ่งหลักการที่จะต้องไม่ก่อเกิดการขัดกันซึ่งผลประโยชน์ของทนายความกับตัวความ
 หรือเข้าไปมีส่วนได้เสียกับคู่ความฝ่ายตรงข้าม ซึ่งเป็นหลักใหญ่และสำคัญสำหรับการ
 รักษาบรรยาทนายความที่ทนายความได้ ยึดถือปฏิบัติตลอดมาสภาพทนายความ ในฐานะ
 องค์กรดูแลผู้ประกอบวิชาชีพทนายความซึ่งเป็นวิชาชีพต้นทางหลักของการ อำนวยความ
 เป็นธรรมสู่ประชาชนโดยตรง เข้าถึงและรับรู้ปัญหาของประชาชนอย่างแท้จริง มีหน้าที่

ค้นหาความจริง ข้อเท็จจริง พยานหลักฐาน เพื่อให้ผู้กระทำผิดได้รับการลงโทษและผู้บริสุทธิ์ได้รับความเป็นธรรม สร้าง บรรทัดฐานทางกฎหมายให้มีความศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่ยอมรับ เชื่อถือ เชื่อมั่นของประชาชนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ทุกองค์การในกระบวนการยุติธรรมจะ ร่วมกันพัฒนา ผลักดันให้การอำนวยความ ยุติธรรมแก่ประชาชน เกิดความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 40 เพื่อให้ รัฐธรรมนูญมีชีวิตสามารถปฏิบัติบังคับใช้ได้จริง ประชาชนจะได้รับความยุติธรรม และเป็นธรรม อย่าง แท้จริงตามรัฐธรรมนูญ จนกล่าวได้ว่า “เป็นรัฐธรรมนูญที่มีชีวิต” เพื่อสร้างความ เชื่อมั่น และศรัทธาของ ประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมยั่งยืนตลอดไป

2. องค์ประกอบภาวะผู้นำของทนายความ

ได้มีนักกฎหมาย หน่วยงานทางกระบวนการยุติธรรมและนักวิชาการ กล่าวถึงองค์ประกอบภาวะผู้นำของทนายความไว้ดังนี้

สีก กอแสงเรือง (2550) กล่าวว่าทนายความเป็นผู้ที่มีหน้าที่ใช้กฎหมาย เป็นตัวแทนของผู้มีบรรดาศักดิ์ ดังนั้นจะต้องมีองค์ประกอบของภาวะผู้นำของทนายความ คือ 1) ทำหน้าที่ทนายความภายใต้กรอบความซื่อสัตย์สุจริต 2) ปฏิบัติตามกรอบมรรยาท ของทนายความ 3) ปฏิบัติตามกรอบวิชาชีพทนายความ ภายใต้การกำกับดูแลขององค์กร วิชาชีพ 4) มีจรรยาบรรณของทนายความ 5) ดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม

ประธาน ดวงรัตน์ (2529) ได้ลงนามในประกาศราชกิจจานุเบกษาว่า ด้วยข้อบังคับของสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ว่าจะต้องมี องค์ประกอบภาวะผู้นำดังนี้ คือ 1) ต้องมีมรรยาทต่อศาลและในศาล 2) มีมรรยาทต่อตัว ความ 3) มีมรรยาทต่อทนายความด้วยกัน ต่อประชาชน ผู้มีบรรดาศักดิ์และอื่นๆ 4) มี มรรยาทในการแต่งกาย 5) มีมรรยาทในการปฏิบัติตามคำสั่งตามกฎหมายและข้อบังคับ

สภาทนายความ (2529) และเปรม ติณสูลานนท์ (2528) ได้ให้ ความหมายของทนายความว่า เป็นผู้ซึ่งสภาทนายความได้รับจดทะเบียนและออก ใบอนุญาต ให้เป็นทนายความและต้องปฏิบัติตามข้อบังคับในมาตรา 53 ว่าด้วยมรรยาท ของทนายความ คือ 1) มรรยาทของทนายความต่อศาลและในศาล 2) มรรยาทของ ทนายความต่อตัวความ 3) มรรยาทของทนายความต่อประชาชนผู้มีบรรดาศักดิ์ 4) มรรยาท ของทนายความต่อทนายความด้วยกัน 5) มรรยาทเกี่ยวกับความประพฤติของทนายความ 6) การแต่งกายของทนายความ 7) การปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการมรรยาท

ทนายความคณะกรรมการ หรือสภานายกพิเศษแล้วแต่กรณี

คุณธรรมและจริยธรรม

คุณธรรมและจริยธรรมมีความสำคัญต่อผู้บริหารทุกคนทุกระดับ ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีโดยเฉพาะผู้ที่ดำรงเป็นผู้บริหารในหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพราะจะช่วยให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความราบรื่นและบรรลุจุดหมาย หากขาดคุณธรรมและจริยธรรมก็จะทำให้คนนั้นไม่เป็นที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชาและขาดความเชื่อถือศรัทธา เนื่องจากการบริหารงานจะต้องยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรม กฎหมาย และระเบียบของทางราชการ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้สามารถพัฒนาได้ด้วยการศึกษาหาความรู้เพื่อเป็นบันไดไปสู่ความสำเร็จในชีวิตให้มีความมั่นคงในอาชีพ และได้รับการยกย่องนับถือ

1. ความหมายของคุณธรรม

ความหมายของคุณธรรม มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลายดังเช่น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ได้ให้ความหมายของคุณธรรม ไว้ว่า หมายถึง สภาพคุณงามความดี และอาจกล่าวได้ว่า การที่จะวินิจฉัยว่าบุคคลใดมีคุณธรรมดีเด่นมากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมต้องพิจารณาโดยรวมว่าบุคคลนั้นมีอุปนิสัยและประพฤติปฏิบัติตนอย่างไร ดำรงตนอยู่ในกรอบของกฎหมายและศีลธรรมเพียงใด เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานและต่อสังคมอย่างไร และเป็นผู้ที่ยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมเพียงใด นอกจากนี้ ได้มีนักการศึกษาหลายคนให้ความหมายของคุณธรรมไว้หลายคน ดังนี้

สันติ ดาวเรือง (2552, หน้า 14) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า หมายถึงสิ่งที่ดีงาม เป็นที่ยอมรับของสังคม เกิดมาจากความมีเหตุผลรับผิดชอบชั่วดี การกระทำจนเคยชินเกิดเป็นลักษณะนิสัย ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณประโยชน์ต่อตนเอง ต่อสังคม ต่อประเทศชาติ และต่อโลกทั้งจักรวาล

สุทธิวรรณ ตันตริจนาวงศ์ และศศิภาญจน์ ทวีสุวรรณ (2552, หน้า 11) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์ เป็นความดี เป็นมโนธรรม เป็นความคิดดีที่กระตุ้นให้มีการประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบที่ดีงามและสามารถจำแนกความถูกผิดได้มีสติสัมปชัญญะ มีความรับผิดชอบต่อชั่วดี มีอุปนิสัยความ

ตั้งใจและเจตนาที่ตั้งงาม

จิตรา ปานอ่อน (2554, หน้า 8 – 5) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมว่า หมายถึง สภาพของคุณงามความดี สิ่งที่ถูกต้องตั้งงามหรือสิ่งที่มีประโยชน์มาก เป็นสิ่งกำกับจิตใจคน มีผลถึงพฤติกรรมและสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตและการทำงาน

กิตติยา โสภณโกโดย (2558, หน้า 3) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า หมายถึง สภาพคุณงามความดี เป็นสภาพคุณงามความดีทางความประพฤติและจิตใจ ซึ่งสามารถแยกออกเป็น 2 ความหมาย คือ

1. ความประพฤติตั้งงาม เพื่อประโยชน์สุขแก่ตนและสังคม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลักศีลธรรมทางศาสนา ค่านิยมทางวัฒนธรรม ประเพณี หลักกฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพ

2. การรู้จักไตร่ตรองว่า อะไรควรทำไม่ควรทำ และอาจกล่าวได้ว่า คุณธรรม คือ จริยธรรมแต่ละข้อที่นำมาปฏิบัติจนเป็นนิสัย เช่น เป็นคนซื่อสัตย์ เสียสละ อดทนมีความรับผิดชอบ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่ตั้งงามที่มีอยู่ในตัวบุคคลและแสดงออกด้วยการปฏิบัติจนเป็นนิสัย ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมโดยทั่วไปยอมรับมีผลถึงพฤติกรรมและสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตและการทำงาน ถ้าบุคคลนั้นยึดคุณธรรมและจริยธรรมมาเป็นเครื่องมือกำกับใจไว้

2. ความหมายของจริยธรรม

ความหมายของจริยธรรม มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลายดังเช่น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่าจริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม และกฎศีลธรรมสอดคล้องกับ จินตนา บุญบังการ (2549, หน้า 27) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมหมายถึง ข้อประพฤติปฏิบัติ หรือหลักความประพฤติปฏิบัติที่ดีงามที่เหมาะสม ที่มีคุณธรรมและถูกต้องตามศีลธรรม

สมคิด บางโม (2549, หน้า 12) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม หมายถึงหลักหรือข้อควรประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องตั้งงามตามหลักคุณธรรม ตลอดจนการมีปัญญาไตร่ตรองด้วยเหตุผลว่าอะไรดีควรประพฤติอะไรไม่ดีไม่ควรประพฤติ

สิทธิโชค วรานุสันติกุล (2550, หน้า 65) ได้กล่าวถึงความหมายของ จริยธรรมไว้ว่ามักจะถูกจัดอยู่ในขอบข่าย 3 ประการ คือ

ประการที่หนึ่ง จริยธรรมในแบบของการคิดหาเหตุผล คือ ในส่วนนี้เป็นการศึกษาจริยธรรมของบุคคลในแง่ของความคิดและเหตุผลของเขาในการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ประการที่สอง จริยธรรมในแบบของความรู้สึกของจิตใจ คือ การศึกษาจริยธรรมของบุคคลในส่วนที่เป็นค่านิยม ความเชื่อ และความรู้สึก ชอบหรือไม่ชอบ เป็นต้น

ประการที่สาม จริยธรรมในแบบของการแสดงออกเป็นพฤติกรรม ภายนอกของบุคคล เช่นพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา เป็นต้น

จิตรา ปานอ่อน (2554, หน้า 8 - 5) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติ ปฏิบัติ ศิลธรรม กฎของศีลธรรม หรือระบบการกระทำความดีละเว้นความชั่ว คำว่า ระบบ หมายถึง สาเหตุที่บุคคลจะกระทำหรือไม่กระทำ และผลของการกระทำหรือไม่กระทำนั้น ตลอดจนกระบวนการเกิดและการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมเหล่านี้ด้วย หรืออาจให้ความหมายง่ายๆ ว่า จริยธรรม หมายถึง กรอบของพฤติกรรม หรือความประพฤติของมนุษย์ที่จะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข จริยธรรมเป็นกฎเกณฑ์ที่กำหนดสิ่งที่ควรทำและสิ่งที่ควรละเว้นในสังคม เพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยจริยธรรมมาจากหลักคำสอนของศาสนา (การฟัง การฟัง ทำ) กับส่วนหนึ่ง มาจากจารีต ประเพณี และมาจากกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติหน้าที่ กิตติยา โสภณโกโดย (2558, หน้า 3) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมหมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศิลธรรม กฎศีลธรรม ซึ่งก็คือ กฎเกณฑ์ความประพฤติของมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นจากธรรมชาติของมนุษย์เอง ความเป็นผู้มีปรีชาญาณ (ปัญญาและเหตุผล) ทำให้มนุษย์มีมโนธรรม รู้จักแยกแยะความถูก ผิด ควร ไม่ควร โดยจริยธรรมมีลักษณะ 4 ประการ คือ

1. การตัดสินใจทางจริยธรรม (Moral Judgement) บุคคลจะมีหลักการของตนเอง เพื่อตัดสินใจการกระทำของผู้อื่น
2. หลักการของจริยธรรมและการตัดสินใจ เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลก่อนที่จะปฏิบัติกรต่างๆ ลงไป
3. หลักการทางจริยธรรมเป็นหลักการสากลที่บุคคลใช้ตัดสินใจใน

การกระทำสิ่งต่างๆ

4. ทักษะเกี่ยวกับจริยธรรมได้มาจากความคิดของบุคคลหรืออุดมคติของสังคมจนเกิดเป็นทักษะในการดำรงชีวิตของตนและของสังคมที่ตนอาศัยอยู่

Piaget (อ้างถึงใน จินตนา บิลมาศ ธานีรินทร์ อุดม และมนัส บุญประกอบ, 2551, หน้า 10) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม (Morality) หมายถึง ระบบของการทำความดีละเว้นความชั่ว มีทั้งปัจจัยนำเข้า (Input) ซึ่งเป็นปัจจัยเชิงเหตุทั้งทางด้านจิตใจและสถานการณ์ของจริยธรรมและพฤติกรรมจริยธรรม รวมทั้งมีปัจจัยส่งออก (Output) ซึ่งเป็นผลของการมีจริยธรรมหรือ มีพฤติกรรมจริยธรรม ซึ่งผลนี้อาจอยู่ในรูปแบบทั้งจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุคคลผู้กระทำและผลต่อบุคคลอื่นต่อกลุ่ม ต่อสิ่งแวดล้อม และต่อโลกจริยธรรมจะเกิดขึ้น เมื่อค่านิยมหรือคุณธรรมตั้งแต่ 2 ตัวขัดแย้งกัน ทำให้บุคคลต้องตกอยู่ในสภาพที่ต้องตัดสินใจหรือแก้ปัญหาในการเลือกที่จะปฏิบัติตามคุณธรรมหรือค่านิยมตัวใดตัวหนึ่ง เช่น ความกตัญญูต่อบุคคลขัดแย้งกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นต้น บุคคลที่ตัดสินใจเลือกคุณธรรมหรือค่านิยมตัวที่มีประโยชน์แก่ส่วนรวมมากกว่าที่เป็นประโยชน์แก่เฉพาะตนหรือพวกพ้องในกลุ่มเล็กๆ จึงมักเป็นบุคคลที่มีจริยธรรมสูง ดังนั้น จริยธรรมจึงมีความหมายครอบคลุมทั้งสาเหตุ กระบวนการ และผลของการทำความดีละเว้นความชั่ว

Jeffreys (อ้างถึงใน พรทิพย์ มูลประการ, 2552, หน้า 11) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม เป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับมาตรฐานของความดีความเลวเป็นพฤติกรรมที่มุ่งสู่ความดี และละเว้นในสิ่งที่เลวร้ายทั้งปวง

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง ลักษณะทางสังคมของมนุษย์ในหลายลักษณะที่เกี่ยวข้องกับคุณความดีที่เป็นข้อควรประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา กล่าวคือ การทำความดี ละเว้นความชั่ว เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและเป็นการกระทำที่ดีงาม ทั้งทางกาย วาจา และใจส่งผลให้เกิดความสุข ความเจริญทั้ง ต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม

3. ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม

เมื่อนำความหมายของคำว่า “คุณธรรม” และ “จริยธรรม” มารวมกัน ความหมายของคำว่า “คุณธรรมและจริยธรรม” จึงเป็นเรื่องที่ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดตามสถานะของตน เช่น การเป็นลูกที่ดี เป็นพลเมืองดี

และเป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่ดี เป็นต้น

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของธานินทร์ ทรัพย์วิเชียร, 2550, หน้า 7) สรุปว่า คุณธรรมและจริยธรรมเป็นแนวคิด แนวปฏิบัติที่ดีงาม ซึ่งก่อให้เกิดค่านิยมที่เหมาะสมในการประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีในจิตใจของบุคคลเป็นเวลานานจนเป็นนิสัย ก่อให้เกิดคุณประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นทำให้สังคมพัฒนา เจริญก้าวหน้า และเกิดสันติสุขในสังคม

4. ความหมายของภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและจริยธรรม

ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและจริยธรรม ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายคน ดังนี้

สุธาสิณี แม้นญาติ (2554, หน้า 22 - 23) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและจริยธรรม ไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง ลักษณะจิต พฤติกรรมและกระบวนการต่างๆ ที่ผู้บริหารแสดงออกถึงค่านิยมของตนเอง และกล้าหาญที่จะยึดค่านิยมหลักเหล่านั้นในการให้บริการที่ดีต่อส่วนรวม อีกทั้งยังสามารถจูงใจให้ผู้ตามมองไกลไปกว่าผลประโยชน์ส่วนตัวไปเพื่อประโยชน์ขององค์การ หรือเพื่อส่วนรวมแทน ซึ่งถือว่าเป็นการยกระดับคุณธรรมของผู้ตามให้สูงขึ้นอีกด้วย

ภาณุพงศ์ ธนุสาร (2555, หน้า 35) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและจริยธรรมไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและจริยธรรม เป็นสมบัติภาวะผู้นำประพฤติปฏิบัติ เป็นผู้มั่งคั่งธรรม แบบอย่างที่ดีของผู้มีคุณธรรมแก่คนทั่วไป ควรจะมีทักษะเชิงเทคนิคและเชิงความรู้ความคิดโดยจะต้องมีความรู้เชิงวิชาชีพ ความสามารถในการบริหาร และการจัดการองค์กร มีความสามารถในการกำหนดนโยบายที่ดี มีทักษะในการมอบหมายงาน มีทักษะในการเรียนรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้ตาม สร้างแรงจูงใจที่ดีในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงาน นำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายและสังคมยอมรับ

สุเทพ ปาลสาร (2555, หน้า 65) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและจริยธรรมไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมหรือการแสดงออกด้านความประพฤติ การกระทำและการสื่อสารเพื่อให้เกิดการยอมรับและศรัทธาของผู้เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงผลสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายขององค์การ พฤติกรรมดังกล่าวประกอบด้วย

1. การแสดงออกถึงความไว้วางใจ (Trust)

2. การแสดงออกถึงความรับผิดชอบ (Responsibility)

3. การแสดงออกถึงความเคารพ แสดงออกถึงความยุติธรรม

ดังนั้นการแสดงออกถึงการมีภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และเป็นที่ยอมรับว่าถูกต้องเป็นประโยชน์ต่อสังคม จึงประกอบด้วยภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมคุณธรรมและจริยธรรมต่อเพื่อนร่วมงาน

กล่าวโดยสรุป ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมเป็นการยกระดับความประพฤตินองมนุษย์ให้สูงขึ้น เป็นคุณสมบัติภาวะผู้นำประพฤตินองปฏิบัติมีคุณธรรมแก่คนทั่วไป มีทักษะเชิงเทคนิคและเชิงความรู้ความคิด มีความรู้เชิงวิชาชีพ มีทักษะในการเรียนรู้และเข้าใจความเหมาะสมกับสถานการณ์และเป็นที่ยอมรับว่าถูกต้องตั้งแต่มองตัวเองต่อผู้อื่นและมีประโยชน์ต่อสังคม เป็นที่น่าเคารพและศรัทธาของเพื่อนร่วมงาน สามารถสร้างแรงจูงใจที่ดีในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงาน นำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายและเป็นที่ยอมรับของสังคม

ความสำคัญของคุณธรรมและภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและจริยธรรม

คุณธรรมเป็นแนวคิด แนวปฏิบัติที่ดำรงซึ่งก่อให้เกิดค่านิยมที่เหมาะสมในการประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีที่ฝังลึกในจิตใจของมนุษย์จนกลายเป็นนิสัยก่อให้เกิดคุณประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม ซึ่งมีผลทำให้ประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้า คุณธรรมจึงมีความสำคัญมาก

(Fairness) (2556, หน้า 30 - 31) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมของผู้นำที่แสดงออกตั้งแต่มองตัวเองต่อผู้อื่น และมีและจริยธรรมต่อตนเอง ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและจริยธรรมต่อการปฏิบัติงานและจริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมของผู้นำที่ความปรารถนาเชิงคุณธรรมจริยธรรมของทั้งสองฝ่ายให้เป็นผู้มีศีลธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ตามรู้ลึกของผู้ตามมีความยุติธรรม ซึ่งเป็นพฤติกรรมของผู้นำที่แสดงออกบุคคลเป็นเวลานาน คุณธรรมเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการดำเนินกิจกรรมทุกอย่าง จึงควรสร้างสมคุณธรรมเพื่อนำมาซึ่งความเป็นอยู่ที่ดี และความเต็มสมบูรณ์ในชีวิต

จิตรา ปานอ่อน (2554, หน้า 11 - 12) กล่าวว่า หลักคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารและการปฏิบัติงานย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองต่อวิชาชีพและต่อสังคมหลายประการกล่าวคือ

1. ทำให้ได้รับความไว้วางใจและความเชื่อ มั่นในการบริหารงาน อันจะนำไปสู่ความสำเร็จก้าวหน้าและความมั่นคงในการประกอบวิชาชีพ
 2. ทำให้ได้รับค่ายกย่องสรรเสริญและเป็นที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชา
 3. ทำให้มีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขไร้ภัยอันตรายใดๆ เพราะแวดล้อมไปด้วย บุคคลและศิษย์ที่ให้ความรักความเคารพนับถือ
 4. ครอบครัวยังมีความอบอุ่นและมั่นคง เป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัวผู้ใต้บังคับบัญชาและสังคมทั่วไป
 5. ทำให้องค์การหรือหน่วยงานของตนได้รับความร่วมมือ สนับสนุนช่วยเหลือจากประชาชน ชุมชนและการพัฒนาอย่างเต็มที่
 6. ทำให้สังคมและชุมชนเกิดสันติสุขและได้รับการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วเพราะสมาชิกของสังคมมีคุณธรรมจริยธรรม
- รัตนวดี ไชติกพนิช (2554, หน้า 64) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรมมีความสำคัญต่อบุคคล สังคม และชาติบ้านเมือง เพราะถ้าในสังคมใดมีสมาชิกที่ไร้คุณธรรมสังคมก็จะมีแต่ความวุ่นวาย และยากต่อการพัฒนา ได้มีการยกตัวอย่างสังคมของครู ไว้ว่า ถ้าครูเป็นผู้ไร้คุณธรรม นอกจากจะทำให้ตนเองและสถาบันวิชาชีพตกต่ำแล้ว ยังจะทำให้สังคมและชาติบ้านเมืองต้องตกต่ำไปด้วย สำหรับความสำคัญของจริยธรรม

องค์ประกอบของคุณธรรมและจริยธรรม

- ได้มีผู้กล่าวถึงองค์ประกอบของคุณธรรมและจริยธรรมไว้ ดังนี้
- สมคิด บางโม (2549, หน้า 48) ได้สรุปการองค์ประกอบของคุณธรรมที่ทุกอาชีพควรมี ได้แก่ 1) ความซื่อสัตย์ 2) ความรับผิดชอบ 3) ความยุติธรรม 4) ความเสียสละ และ 5) ความเมตตากรุณาเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549, หน้า 15) ได้สรุปปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านเงื่อนไของค์ประกอบของคุณธรรมไว้ 6 ประการ ได้แก่ 1) ความซื่อสัตย์ 2) ความสุจริต 3) ความขยัน 4) ความอดทน 5) มีสติปัญญา และ 6) การ

นางลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ (2551, หน้า ๖) ได้รวบรวมองค์ประกอบคุณธรรมและจริยธรรมที่มีความสำคัญในสังคมไทยไว้ ดังนี้ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

2) ความกตัญญู 3) ความขยันหมั่นเพียร 4) ความซื่อสัตย์ 5) ความประหยัด
 6) กัลยาณมิตร 8) ความมีอิสระ 9) การมีวินัย 10) ความยุติธรรม 11) ความรับผิดชอบ
 12) ความสามัคคี 13) ความอดทน 14) ความพอใจหรือฉันท์ 15) ความมีสติสัมปชัญญะ
 ชฎิล นิมนท (2552, หน้า 29) ได้สรุปองค์ประกอบคุณธรรมและ
 จริยธรรมสำหรับผู้บริหารและคนทั่วไปควรมี ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความ
 เมตตากรุณา การอยู่ในศีลธรรม โดยเฉพาะศีล 5 คุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานของ
 ผู้บริหารและพนักงานจะไม่แตกต่างกัน แต่จริยธรรมขั้นสูงและเกี่ยวข้องกับคนจำนวนมาก
 จะเป็นคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารเป็นส่วนที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ
 นั้นจำเป็นต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญและเป็นกรอบในการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งองค์ประกอบ
 นั้นคือวินัย

พรทิพย์ มูลประการ (2552, หน้า 12 - 13) กล่าวว่า องค์ประกอบของ
 คุณธรรมและจริยธรรมโดยทั่วไป มี 4 ประการ คือ

1. ความรู้เชิงคุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ใน
 สังคมของตนนั้นถือว่าการกระทำชนิดใดดีควรกระทำ และการกระทำชนิดใดควรงดเว้น
 ปริมาณความรู้เชิงคุณธรรมและจริยธรรมขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษาและพัฒนาการ
 ทางสติปัญญาของบุคคล
2. เจตคติเชิงคุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคล
 เกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่างๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้นๆ
 เพียงใด ซึ่งส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น เจตคติเชิงคุณธรรมและจริยธรรม
 ของบุคคลมีความหมายรวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้นๆ เข้าด้วยกัน ดังนั้นเจตคติ
 เชิงคุณธรรมและจริยธรรมจึงมีคุณสมบัติที่สำคัญที่ใช้ทำนายพฤติกรรมได้อย่างแม่นยำ
 กว่าทำให้ความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของบุคคลแต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้เจตคติ
 อาจเปลี่ยนแปลงได้เมื่อเวลาเปลี่ยนไป
3. เหตุผลเชิงคุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผล
 ในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเหตุผลที่กล่าวถึงนี้
 จะแสดงให้เห็นเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆ ของบุคคล
4. พฤติกรรมเชิงคุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดง
 พฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่อยู่เหนือกฎเกณฑ์หรือเป็น
 สิ่งที่สังคมให้ความนิยมมากกว่าด้านอื่นๆ เพราะการกระทำของบุคคลจะส่งผลโดยตรง

ต่อ ความพาสึกและความทุกข์ของสังคมอีกทั้ง Lennick and Kiel (อ้างถึงใน ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี 2548, หน้า 18) ได้กล่าวถึงการพัฒนาทักษะทางด้านคุณธรรม สำหรับผู้บริหาร ไว้ว่า ประกอบด้วย คุณธรรม (Moral Agent) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1) ความสัตย์จริง (Integrity) ความสัตย์จริง เป็นคุณธรรมอันดับแรกที่สะท้อนความเป็นคนดีหรือไม่ เป็นคุณสมบัติที่เหนือกว่าคุณสมบัติอื่นๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณธรรมของแต่ละคน และคุณสมบัติของการเป็นมืออาชีพในอาชีพนั้นๆ ซึ่งหมายถึงการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์คุณค่าและความเชื่อ ของตนเองอย่างสม่ำเสมอ เป็นบุคคลที่พูดความจริง ยืนหยัดต่อสิ่งที่ถูกต้อง และรักษาสัญญาที่ได้ให้ไว้ 2) ความรับผิดชอบ (Responsibility) ที่จริงคนส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบอยู่ในตัวเองอยู่แล้ว แต่จะมากน้อยขนาดไหนนั้นก็ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล 3) ความเมตตาสงสาร (Compassion) ให้ความเอาใจใส่ดูแลผู้อื่น 4) การให้อภัย (Forgiveness) หมายถึงการปล่อยวางความผิดของตนเอง ปล่อยวางความผิดของผู้อื่น

นอกจากนั้น Marcic (as cited in Richard Daft, 2005, p. 223) ได้กล่าวถึง คุณธรรมของผู้บริหารในการจัดการแบบใหม่ไว้ 5 ประการ ประกอบด้วย 1) ความเชื่อถือไว้วางใจ (trustworthiness) คุณธรรมในเรื่องความไว้วางใจมีคุณลักษณะที่สำคัญต่อ ประเด็นในเรื่องความรับผิดชอบหรือตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ ซึ่งหมายถึงความซื่อสัตย์ การประพฤติตนที่อยู่ในศีลธรรมและมีจริยธรรม โดยสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าและ พนักงานบนพื้นฐานของความซื่อสัตย์ 2) ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (unity) เป็นพื้นฐาน สำหรับการแบ่งปันวิสัยทัศน์ค่านิยมสัญญา และการแลกเปลี่ยนความเป็นอันหนึ่งอัน เดียวกันในทางปฏิบัติ หมายถึง การค้นคว้าหาความเป็นน้ำหนึ่ง ใจเดียว (unanimity) ต่อการตัดสินใจที่สำคัญ การสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า

หลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรม

คุณธรรมและจริยธรรม เป็นข้อประพฤติปฏิบัติที่เป็นแบบอย่างอันดีเป็นที่ ยอมรับของสากลนิยม โดยมีพื้นฐานมาจาก ศาสนา วัฒนธรรม ระบอบการปกครองและ อื่นๆ โดยทั่วไปมีหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรมทั้งใน ประเทศและต่างประเทศมากมาย หลากหลายทฤษฎี ที่แสดงให้เห็นจุดมุ่งหมายของ คุณธรรมและจริยธรรม และกระบวนการอันเป็นที่มาของคุณธรรมและจริยธรรม ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมตามหลักศาสนา

ชฎิล นิมนวล (2552, หน้า 38 – 42) ได้กล่าวถึง แนวความคิดที่

เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมตามหลักศาสนาที่สำคัญไว้ กล่าวคือ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม มีแนวคิดที่คล้ายคลึงกันโดยมีรายละเอียดดังนี้

ความหมายของ ศาสนา หมายถึง ความเชื่อ ในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งเหนือธรรมชาติ หลักการ สถาบัน หรือประเพณีที่เป็นที่เคารพ โดยทั่วไปแล้วอาจกล่าวได้ว่า ศาสนาเป็นสิ่งที่ควบคุมและประสานความสัมพันธ์ของมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ศาสนา คือหลักการและวิถีทางที่มนุษย์เลือกใช้ในการดำรงชีวิต ความเชื่อที่ศาสนานั้นเกิดมาจากความไม่รู้และความไม่รู้ทำให้เกิดความกลัวเช่นความกลัวในธรรมชาติ ความกลัวในปรากฏการณ์ธรรมชาติกล่าวคือ สิ่งใดที่มนุษย์กลัว เชื่อมมัน เลื่อมใสศรัทธาและให้ความเคารพนับถือ ได้ชื่อว่าเป็นศาสนาของบุคคลนั้นๆ เช่น ศาสนาพุทธ คนที่นับถือเกิดความเชื่อมัน เลื่อมใสศรัทธาและให้ความเคารพนับถือ เกิดจากการที่เจ้าชายสิทธัตถะเห็นความทุกข์ จึงหาแสวงแนวทางให้หลุดพ้นจากความทุกข์ด้วยวิธีการต่างๆ นานา จนประสบความสำเร็จด้วยวิธีที่เรียกว่า ทางสายกลาง เป็นการฝึกจิตด้วยสมาธิจนถึงซึ่งความรู้แจ้งและความดับทุกข์ ทรงตรัสรู้เป็นองค์สัมมาสัมพุทธเจ้าดับสิ้นซึ่งกิเลส ทรงสอนมนุษย์ให้ทำบุญ รักษาศีล และภาวนา เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพ้นทุกข์ของมหาชน อย่างไรก็ตาม การศึกษาในปัจจุบัน คำอธิบายของการเกิดขึ้น

และพัฒนาการของศาสนา สามารถแบ่งได้ 3 กลุ่ม โดยกลุ่มแรก มองว่าศาสนาเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น กลุ่มที่สอง มองว่าศาสนาค่อยๆ พัฒนาการไปสู่สภาวะแห่งความจริงขึ้นเรื่อยๆ และกลุ่มที่สามมองว่าศาสนานั้นคือความจริงแท้ (กรมศาสนา, อ้างถึงในชฎิล นิมนวล, 2552, หน้า 38)

2. คุณธรรมและจริยธรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ชฎิล นิมนวล (2552, หน้า 43 - 44) ได้กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้จากการประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตเผยแพร่ให้แก่ประชาชนทั่วไป โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (อ้างถึงใน ชฎิล นิมนวล, 2552, หน้า 43) ได้ให้ความหมายของคำว่าเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ

ทั้งในการพัฒนา และบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนา เศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมี ผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความ รอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการ วางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจ ของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกใน คุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมเพื่อการดำเนินชีวิตด้วย ความอดทน ใช้ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการ รองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณา อยู่ 5 ส่วน ส่วนที่หนึ่ง คือ กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และ ปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถ นำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤต เพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการ พัฒนา ส่วนที่สอง คือ คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการ ปฏิบัติตนได้ทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็น ตอนส่วนที่สาม คือ คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมๆ กัน ดังนี้

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่ มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับ พอประมาณ

2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความ พอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจน คำนึกถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบและ

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับ ผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของ สถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

ส่วนที่สี่ เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่

ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ส่วนสุดท้าย แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

4. แนวคิดการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเปลี่ยนแปลง หมายถึง การเปลี่ยนจากสภาพเดิมเพื่อไปสู่สภาพที่ต้องการและมีการเคลื่อนที่จากสภาพปัจจุบัน ความเชื่อ หรือทัศนคติ ในการพิจารณาการเปลี่ยนแปลง ทางสังคมมุ่งพิจารณาในระดับพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งเป็นการประพฤติปฏิบัติของบุคคลหรือ กลุ่มคนนั่นเอง พฤติกรรมที่แสดงออกนี้จะมีลักษณะบทบาท (Role) ที่ถูกกำหนดโดยสถานภาพ ทางสังคมจะเน้นบทบาทที่แสดงออกจะสอดคล้องกับบทบาทที่กลายเป็นบทบาทของสถาบันแล้ว การเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในระบบสังคมหนึ่ง มาจากสาเหตุที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้นมีสาเหตุมาจากภายในระบบของสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้นมีสาเหตุมาจากภายนอกระบบของสังคม รายละเอียดมีดังนี้

4.1 การเปลี่ยนแปลงที่มีสาเหตุขึ้นมาจากภายในของระบบสังคม คือ การเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่เกิดขึ้นจากการทำงานของระบบเอง ไม่มีพลังภายนอกเข้ามาบีบบังคับและตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนี้แบ่งออกได้เป็น 2 ประการดังนี้

4.1.1 การประดิษฐ์คิดค้น (Invention) ในสังคมการประดิษฐ์คิดค้นนี้เป็นการนำเอาเทคนิควิธีการหรือความคิดที่มีอยู่เดิมมาผสมผสานกับความรู้ใหม่ๆ เป็นการใช้ความรู้ที่มีอยู่เดิมแล้วสร้างสิ่งใหม่ขึ้นมา การประดิษฐ์คิดค้นเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไปมีการผสมผสานอย่างต่อเนื่องกัน การประดิษฐ์คิดค้นจึงจำแนกออกไปได้อีก 2 ประการ ได้แก่

4.1.1.1 การประดิษฐ์คิดค้นทางวัตถุ (Technological Invention) เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน และ

4.1.1.2 การประดิษฐ์คิดค้นทางสังคม (Social Invention)

เช่น การมีกฎหมายใหม่ ขนบธรรมเนียมประเพณีใหม่ ลัทธิศาสนาใหม่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลทำให้การดำเนินชีวิตในสังคมนั้นเปลี่ยนแปลงไป

4.1.2 การอบรมสั่งสอนสมาชิกใหม่ของสังคมได้ไม่ถูกต้อง สมบูรณ์ (Imperfect Socialization) การอบรมสั่งสอนสมาชิกผู้เยาว์ของสังคมนี้ เป็นของสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาเป็นหลัก แต่สภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน พ่อแม่ที่เป็นผู้ให้การอบรมสั่งสอนผู้เยาว์โดยตรง ออกไปทำงานนอกบ้านและทิ้งให้บุตรหลานของตนต้องอยู่กับคนแก่ที่เป็น ปู่ ย่าตา ยาย หรือคนใช้จะทำให้เด็กขาดความรัก ความอบอุ่น และอาจเลียนแบบนิสัยของคนใกล้ชิด ทำให้เรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมไม่ถูกต้อง ซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับสังคมในอนาคตได้

4.2 การเปลี่ยนแปลงที่มีสาเหตุมาจากภายนอกระบบสังคม การเปลี่ยนแปลงที่มีสาเหตุจากภายนอกระบบสังคมนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการรับวัฒนธรรมของแต่ละสังคมที่เข้ามาติดต่อกัน การเปลี่ยนแปลงจากสาเหตุนี้ปรากฏให้เห็นหลายรูปแบบ ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

4.2.1 การแพร่กระจาย (Diffusion) หมายถึงการที่วัฒนธรรมจากสังคมหนึ่งกระจายไปสู่สังคมอื่น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่วนใหญ่จะมาจากการแพร่กระจายตัวอย่างเช่น ในสังคมไทยได้รับเอาการแพร่กระจายของวัฒนธรรมตะวันตกในเรื่องเกี่ยวกับการแต่งกาย สวมเสื้อนอก ผูกเนคไท สวมกระโปรง สวมรองเท้าส้นสูง หรือการที่คนไทยรับเอาการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมอินเดียในด้านพระพุทธศาสนา รับเอาค่านิยมในด้านความขยันอดทนการเอาประโยชน์จากคนอื่นจากวัฒนธรรมจีน เป็นต้น

4.2.2 การขอยืมวัฒนธรรม (Cultural Borrowing) ปัจจุบันมีการขอยืมกันทางวัฒนธรรมในลักษณะของการแลกเปลี่ยน (Exchange) แล้วก็นำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของสังคมเช่น สังคมไทยปัจจุบันได้มีการขอยืมวัฒนธรรมตะวันตกมาปรับใช้ ทั้งภาษาพูด การแต่งกาย ทักษะคิด ค่านิยม ความเชื่อ รวมทั้งเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ เป็นต้น เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกล่าวโดยสรุปจากการศึกษาหลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของทนายความ ตามทฤษฎีทางจิตวิทยา เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้โดยมี ขั้นตอนการพัฒนาตั้งแต่ระดับต้นที่คำนึงประโยชน์ตนเอง ยึดตนเองเป็นหลักไปจนถึงขั้นสุดท้ายที่มีการคำนึงถึงประโยชน์ผู้อื่นและสังคม และผู้ปฏิบัติตนตามกรอบ

มาตรฐานของสังคม สอดคล้องกับหลักศาสนาที่มุ่งเน้นให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข โดยมีหลักธรรมเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้ง สำหรับแนวคิดในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนั้นเป็นผลงานของนักปรัชญาทางจริยธรรมในเบื้องต้นมาเป็นผลงานของนักจิตวิทยา และนักวิชาการทุกสาขามุ่งเน้นการสร้างทัศนคติที่ดีอันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในทางที่พึงประสงค์ ส่วนผลการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้นเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางดำรงชีวิตและการปฏิบัติของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ระดับครอบครัว ระดับองค์กร ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ในการพัฒนาและการบริหารจัดการให้ดำเนินไปในทางสายกลาง ให้เกิดการพัฒนาก้าวทันโลก การศึกษาคุณธรรมตามกระแสพระราชดำรัสเนื่องในวโรกาสครองราชย์ครบ 60 ปี ทำให้ได้คุณธรรมจริยธรรม 9 ด้าน คือ กัลยาณมิตร ความสามัคคี การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย ความยุติธรรมและความมีสติสัมปชัญญะ ส่วนในตอนสุดท้ายเป็นการศึกษาหลักการ และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม จากนักการศึกษาต่างประเทศ ซึ่งประกอบด้วยทฤษฎีของ Bandura ทฤษฎีการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมตามแนวทฤษฎีคุณลักษณะแฝงและทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

5. หลักธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพของนักบริหาร

คุณธรรมและจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญต่อการบริหารงานของนักบริหาร ดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีหลักธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพในการบริหาร เพื่อที่จะทำให้การบริหารงานประสบความสำเร็จโดยผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข ซึ่งเป็นเป้าหมายของการสร้างสังคมให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข มีผู้กล่าวถึงหลักธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพของนักบริหารไว้ดังนี้

5.1 หลักธรรมของนักบริหาร

หาญชัย ชัยธา (อ้างถึงใน กฤษณะ เหลืองทอง, 2556, หน้า 16 - 21) กล่าวว่า หลักธรรมหรือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้านั้นถึงแม้ว่าจะมีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลนับถึงปัจจุบันเป็นเวลา 2540 กว่าปีแล้ว แต่ทุกหลักธรรมยังคงทันสมัยอยู่เสมอสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องดำเนินชีวิตและแนวทางในการบริหารงานได้เป็นอย่างดีที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะหลักธรรมดังกล่าวเป็นความจริงที่สามารถพิสูจน์ได้ที่เรียกว่า “สัจธรรม” ปฏิบัติได้เห็นผลได้อย่างแท้จริงอยู่ที่เรานำหลักธรรมข้อใดมาใช้ให้เหมาะสม

กับตัวเรามากที่สุด สำหรับนักบริหารก็มีหลักธรรมสำหรับยึดถือและปฏิบัติอย่างมากมาย ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

1. พรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมของผู้ใหญ่ (ผู้บังคับบัญชา)

ที่ควรถือปฏิบัติ เป็นนิตยมี 4 ประการ คือ

- 1.1 เมตตา ความรักใคร่ พรารถนาจะให้ผู้อื่นมีความสุข
- 1.2 กรุณา ความสงสาร คิดช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์
- 1.3 มุทิตา ความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่น ได้ดีมีสุข
- 1.4 อุเบกขา วางตนเป็นกลาง ไม่ดีใจ ไม่เสียใจ เมื่อผู้อื่นถึง

วิบัติ มีทุกข์

2. อคติ 4 อคติ หมายความว่า การกระทำอันทำให้เสียความ

เที่ยงธรรม มี 4 ประการ คือ

- 2.1 ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะรักใคร่
- 2.2 โทสาคติ ลำเอียงเพราะโกรธ
- 2.3 โมหาคติ ลำเอียงเพราะเขลา
- 2.4 ภยาคติ ลำเอียงเพราะกลัว

อคติ 4 นี้ ผู้บริหาร/ผู้ใหญ่ ไม่ควรประพฤติเพราะเป็นทางแห่งความ

เสื่อม

3. สังคหัตถุ 4 เป็นหลักธรรมอันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจ

ของกันและกันเห็นเหตุ ให้ตนเอง และหมู่คณะก้าวไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง

- 3.1 ทาน ให้ปันสิ่งของแก่คนที่ควรให้
- 3.2 ปิยวาจา เจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน
- 3.3 อุตถจริยา ประพฤติในสิ่งที่ประโยชน์
- 3.4 สมานัตตตา วางตนให้เหมาะสมกับฐานะของตน

4. อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมถือให้เกิดความสำเร็จ

- 4.1 ฉันทะ ความพึงพอใจในงาน
- 4.2 วิริยะ ความขยันมั่นเพียร
- 4.3 จิตตะ ความมีใจฝักใฝ่เอาใจใส่ในงาน
- 4.4 วิมังสา ไตร่ตรองหาเหตุผล

5. ทศพิชราชธรรม 10 ประการ เป็นหลักธรรมสำหรับ

พระมหากษัตริย์จะพึงถือปฏิบัติมาแต่โบราณกาลแต่นักบริหาร เช่น ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ผู้อำนวยการสำนักประจำศาลหัวหน้าส่วน/หัวหน้ากลุ่มงานในศาล ทนายความ อัยการ ก็น่าจะนำไปถือปฏิบัติได้หลัก ทศพิชราชธรรม 10 ประการ มีอยู่ดังนี้

5.1 ทาน คือ การให้ปัน ซึ่งอาจเป็นการให้เพื่อบูชาคุณหรือให้เพื่อเป็นการอนุเคราะห์

5.2 ศีล ได้แก่ การสำรวม กาย วาจา ใจ ให้เรียบร้อยสะอาด
ดีงาม

5.3 บริจาค ได้แก่ การให้ทรัพย์สินของเพื่อเป็นการช่วยเหลือ
หรือความทุกข์ยากเดือดร้อนของผู้อื่นหรือเป็นการเสียสละเพื่อหวังให้ผู้รับได้รับความสุข

5.4 อาชวะ ได้แก่ ความมีอัธยาศัยซื่อตรงมั่นในความสุจริต
ธรรม

5.5 มัทวะ ได้แก่ ความมีอัธยาศัยดีงาม ละมุนละไม อ่อนโยน
สุภาพ

5.6 ตบะ ได้แก่ การบำเพ็ญเพียรเพื่อขจัดหรือทำลาย
อกุศลกรรมให้สิ้นสูญ

5.7 อโภธะ ได้แก่ ความสามารถระงับหรือขจัดเสียได้ซึ่งความ
โกรธ

5.8 อวิหิงสา ได้แก่ การไม่เบียดเบียนคนอื่น
5.9 ชันติ ได้แก่ ความอดทนอดกลั้นไม่ปล่อยกาย วาจา ใจ ตาม
อารมณ์หรือกิเลสที่เกิดขึ้นนั้น

5.10 อวิโรธนะ ได้แก่ การดำรงรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรม

6. บารมี 6 เป็นหลักธรรมอันสำคัญที่จะนิยมนำซึ่งความรักใคร่
นับถือ นับว่าเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมมากสำหรับนักบริหารจะพึงยึดถือปฏิบัติ มีอยู่ 6
ประการ ดังนี้

6.1 ทาน การให้เป็นสิ่งที่ควรให้

6.2 ศีล การประพฤติในทางที่ชอบ

6.3 ชันติ ความอดทนอดกลั้น

6.4 วิริยะ ความขยันหมั่นเพียร

6.5 ฌาน การเพ่งพิจารณาให้เห็นของจริง

6.6 ปรัชญา ความมีปัญญาอรบรู

7. ชั้นติโลรัจจะ เป็นหลักธรรมอันทำให้บุคคลเป็นผู้งาม กล่าวคือ
ธรรมทำให้งาม

7.1 ชั้นติ คือ ความอดทน มีลักษณะ 2 ประการ

7.1.1 อดใจทนได้ต่อกำลังแห่งความโกรธแค้นไม่แสดง
อาการ ภายวจาที่ไม่น่ารักออกมา

7.1.2 อดใจทนได้ต่อความลำบากตรากตรำหรือความเหน็ด
เหนื่อย

7.2 โลรัจจะ ความสงบเสงี่ยม ทางจิตใจให้เข้มขึ้น
ไม่ขุ่น หมอง

8. ธรรมโลกบาล เป็นหลักธรรมที่ช่วยคุ้มครองโลก หรือมวล
มนุษย์ให้อยู่ด้วยความร่มเย็นเป็นสุข มี 2 ประการ คือ

8.1 ทิริ ความสะอาดในตนเอง

8.2 โอตปะปะ ความเกรงกลัวต่อทุกข์ และความเสื่อมแล้วไม่
กระทำความชั่ว

9. อธิฐานธรรม 4 เป็นหลักธรรมที่ควรตั้งไว้ในจิตใจเป็นนิตย์
เพื่อเป็นเครื่องน้อมนำจิตใจให้เกิดความรอบรูความจริง รู้จักเสียดละ และบังเกิดความสงบ
มี 4 ประการ

9.1 ปัญญา ความรู้ในสิ่งที่ควรรู รู้ในวิชา

9.2 สัจจะ ความจริง คือ ประพฤติสิ่งใดก็ได้จริงไม่ทำอะไร
จับจด

9.3 จาคะ สละสิ่งที่เป็นข้าศึกแห่งความจริงใจ คือ สละความ
เกียจคร้าน หรือความหวาดกลัว ต่อความยุ่งยากลำบาก

9.4 อุปสมะ สงบใจจากสิ่งที่เป็นข้าศึกต่อความสงบ คือ ยับยั้ง
ใจมิให้ปั่นป่วนต่อความพอใจรักใคร่ และความขัดเคืองเป็นต้น

10. คหบดีธรรม 4 เป็นหลักธรรมของผู้ครองเรือนพึงยึดถือปฏิบัติ
มี 4 ประการ คือ

10.1 ความหมั่น

10.2 ความโอบอ้อมอารี

10.3 ความไม่ตื่นเต้นมัวเมาในสมบัติ

10.4 ความไม่เศร้าโศกเสียใจเมื่อเกิดภัยวิบัติ

11. ราชสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมอันเป็นเครื่องช่วยในการวางนโยบายบริหารบ้านเมืองให้ดำเนินไปด้วยดีมี 4 ประการ คือ

11.1 ลัสเมธัง ความเป็นผู้ฉลาดปรีชาในการพิจารณาถึงผลผลิตอันเกิดขึ้นในแผ่นดิน แล้วพิจารณาผ่อนผันจัดเก็บเอาแต่บางส่วนแห่งสิ่งนั้น

11.2 ปุริสเมธัง ความเป็นผู้ฉลาดในการดูคน สามารถเลือกแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งในความถูกต้องและเหมาะสม

11.3 สัมมาपालัง การบริหารงานให้ต้องใจประชาชน

11.4 วาจาเปยยัง ความเป็นบุคคลมีวาจาไพเราะรู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาวตามเหตุการณ์ ตามฐานะและตามความเป็นธรรม

12. สติสัมปชัญญะ เป็นหลักธรรมอันอำนวยประโยชน์แก่ผู้ประพฤติเป็นอันมาก

12.1 สติ คือ ความระลึกได้ก่อนทำ ก่อนบูชา ก่อนคิด คนมีสติจะไม่เลินเล่อ

12.2 สัมปชัญญะ คือ ความรู้ตัวในเวลากำลังทำ กำลังพูด กำลังคิด

13. อกุศลมูล 3 คือ รากเหง้าของความชั่ว มี 3 ประการ คือ

13.1 โลภะ ความอยากได้

13.2 โทสะ ความคิดประทุษร้ายเขา

13.3 โมหะ ความหลงไม่รู้จริง

14. นิวรรณ 5 นิวรรณ แปลว่า ธรรมอันกลั่นจิตใจไม่ให้บรรลุความดี มี 5 ประการ

14.1 กามฉันทะ พอใจรักใคร่ในอารมณ์ มีพอใจในรูป เป็นต้น

14.2 พยาบาท ปองร้ายผู้อื่น

14.3 ถีนมิทตะ ความที่จิตใจหดหู่และเคลิบเคลิ้ม

14.4 อุทริจจะกุกุกจะ ความฟุ้งซ่านและรำคาญ

14.5 วิจิกิจฉา ความลังเลไม่ตกลงใจได้ผู้กำจัดหรือบรรเทา

นิรโรคันตราย ปลอดภัย อาณิสย 5 ประการ คือ 1) ไม่ข้องติดอยู่ในกายตนหรือจนเกินไป 2) มีจิตประกอบด้วยเมตตา 3) มีจิตอาจหาญในการประพฤติกวามดี 4) มีความพินิจและความอดทน 5) ตัดสินใจในทางดีได้แน่นอนและถูกต้อง

15. เวสาร์ชชกรณะ 5 เวสาร์ชชกรณ แปลว่า ธรรมที่ยังความกล้าหาญให้เกิดขึ้นมี 5 ประการ คือ

- 15.1 ศรัทธา เชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ
- 15.2 คีล ประพฤติกายวาจาเรียบร้อย
- 15.3 พาหุสัจจะ ความเป็นผู้ศึกษามาก
- 15.4 วิริยารัมภะ ตั้งใจทำความพากเพียร
- 15.5 ปัญญา รอบรู้สิ่งที่ควรรู้

16. อริยทรัพย์ 7

- 16.1 ศรัทธา เชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ
- 16.2 คีล ประพฤติกายวาจาเรียบร้อย
- 16.3 หิริ ความละอายต่อบาปทุจริต
- 16.4 โอตปปะ ความสะดุ้งกลัวต่อบาปทุจริต
- 16.5 พาหุสัจจะ ความเป็นคนได้ยินได้ฟังมามาก
- 16.6 จาคะ การให้ปันสิ่งของแก่คนที่ควรให้
- 16.7 ปัญญา ความรอบรู้ทั้งสิ่ง ที่เป็นประโยชน์และสิ่งที่เป็นโทษ

เป็นไทย

17. สัมปยุตธรรม 7 เป็นหลักธรรมอันเป็นของคนดี (ผู้ประพฤติกวามดี) มี 7 ประการ

- 17.1 ธรรมัญญตา ความเป็นผู้รู้ว่าเป็นเหตุ
- 17.2 อุตถัญญตา ความเป็นผู้รู้จักผล
- 17.3 อุตตัญญตา ความเป็นผู้รู้จักตน
- 17.4 มัตตัญญตา ความเป็นผู้รู้จักประมาณ
- 17.5 กาลัญญตา ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม
- 17.6 ริสัญญตา ความเป็นผู้รู้จักสังคม
- 17.7 บุคคลโรปรัชัญญตา ความเป็นผู้รู้จักคบคน

18. คุณธรรมของผู้บริหาร 6 ผู้บริหาร นอกจากจะมีคุณวุฒิ
ในทางวิชาการต่างๆ แล้วยังจำเป็นต้องมีคุณธรรมอีก 6 ประการ

18.1 ขมา มีความอดทนเก่ง

18.2 ซาตริยะ ระวังระไว

18.3 อุกุฐานะ หมั่นขยัน

18.4 สังวิภาคะ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

18.5 ทยา เอ็นดู กรุณา

18.6 อิกขนา หมั่นเอาใจใส่ตรวจตราหรือติดตาม

19. ยุติธรรม 5 นักบริหารหรือผู้นำมักจะประสบปัญหาหรือ
ร้องเรียนขอความเป็นธรรมอยู่เป็นประจำ หลักตัดสินความเพื่อให้เกิดความ “ยุติธรรม”
มี 5 ประการ คือ

19.1 สัจจวา แนะนำด้วยความจริงใจ

19.2 บัณชิตะ ฉลาดและแนะนำความจริงและความเสียม

19.3 อสาหะเสนะ ตัดสินด้วยปัญญาไม่ตัดสินด้วยอารมณ์

19.4 เมธาวิ นึกถึงธรรม (ยุติธรรม) เป็นใหญ่ไม่เห็นแก่อำมาต

สินจ้าง

19.5 ธัมมัญญูละ ไม่ริษยาอาฆาต ไม่ต่อเวร

20. ธรรมเครื่องให้ก้าวหน้า 7 นักบริหารในตำแหน่งต่างๆ ย่อม
หวังความเจริญก้าวหน้าได้รับการเลื่อนชั้นเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น พระพุทธองค์ทรงตรัสธรรม
เครื่องเจริญยศ (ความก้าวหน้า) ไว้ 7 ประการ คือ

20.1 อุกุฐานะ หมั่นขยัน

20.2 สติ มีความเฉลียว

20.3 สุจิตัมมะ การงานสะอาด

20.4 สัญญตะ ระวังดี

20.5 นิสสัมมารี ใคร่ครวญพิจารณาแล้วจึงธรรม

20.6 ธัมมชิวี เลี้ยงชีพโดยธรรม

20.7 อัมปตตะ ไม่ประมาท

21. ไตรสิกขา เพื่อเป็นการสนับสนุนให้เกิดความตั้งใจดีและมีมือ
สะอาดนักบริหารต้องประกอบตนไว้ในไตรสิกขาข้อที่ต้องสำเหนียก 3 ประการ คือ

21.1 คีล เป็นเครื่องสนับสนุนให้กาย (มือ) สะอาด

21.2 สมาธิ เป็นเครื่องสนับสนุนให้ใจสงบ

21.3 ปัญญา เป็นเครื่องทำให้ใจสว่าง รู้ถูก รู้ผิด

22. พระพุทธโอรพาท 3 นักบริหารที่ทำงานได้ผลดี เนื่องจากได้ “ตั้งใจดี” และ “มือสะอาด” พระพุทธองค์ได้วางแนวไว้ 3 ประการ ดังนี้

22.1 เว้นจากทุจริต การประพฤติชั่ว ทางกาย วาจา ใจ

22.2 ประกอบสุจริต ประพฤติชอบ ทางกาย วาจา ใจ

22.3 ทำใจของตนให้บริสุทธิ์สะอาด ไมโลภ ไมโกรธ ไม่หลง

นักกฎหมายที่ดีควรมีหลักธรรมอคติ 4 ประการ ได้แก่ ฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ และภยาคติ คือ ลำเอียงเพราะรัก ลำเอียงเพราะโกรธ ลำเอียงเพราะเขลา และลำเอียงเพราะกลัว

ศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ ซึ่งเป็นอดีตประธานศาลฎีกาผู้เป็นแบบอย่างของผู้พิพากษา อัยการ และนักกฎหมายทั่วไป เป็นตัวอย่างของบุคคลที่ได้ยึดมั่นในคุณธรรมดังกล่าวโดยกล่าวไว้ในคำอำลาเนื่องในโอกาสที่ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกาได้ขอพบเพื่อแสดงการอาลัยในการเกษียณอายุราชการของท่าน ณ ห้องประชุมศาลฎีกา เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2510 ตอนหนึ่งว่า “จิต ของเรากล้าคัดค้านยึดมั่น ย่อมส่งความคิด บริสุทธิ์ แล้วส่งการกระทำบริสุทธิ์ ส่วนการที่เราอาจจะตัดสินใจผิด ข้อเท็จจริงพลาดข้อกฎหมายไป ก็เป็นเรื่องของสติปัญญา มีภัยน้อย เพราะเราปรับปรุงตัวได้ทุกระยะ แต่ถ้าจิตของเราไม่บริสุทธิ์ กินสินบน กลัวอำนาจบาตรใหญ่ กลัวภัยคุกคาม ลำเอียงเพราะความรักญาติ เกรงใจผู้มีบุญคุณ ช่วยเพื่อน จิตก็ไม่บริสุทธิ์ มีแต่ความหมองมัว และเมื่อใช้จิตไม่บริสุทธิ์ช่วยฝ่ายนั้นฝ่ายนี้ เพราะความกลัว ความรัก ความโลภ แล้วการกระทำนั้นออกมาเป็นคำพิพากษา คุณคิดดูซิว่าอุตติสถาบันศาลยุติธรรมจะถูกทำลายย่อยยับไปหรือไม่ สำคัญที่จิตของเราเอง ไม่ใช่ของคนอื่นใดทั้งสิ้น”

ความสำนึกในหน้าที่ เป็นความรับผิดชอบของผู้พิพากษาที่จะต้องอำนวยความสะดวก ยุติธรรมแก่ประชาชน เพราะเป็นหน้าที่สำคัญของผู้พิพากษาผู้รู้กฎหมายที่จะพิจารณาพิพากษาอรรถคดีด้วยความยุติธรรม จึงต้องมีความสำนึกในหน้าที่ดังกล่าวเป็นคุณธรรมประจำใจ และเป็นความถูกต้องที่ผู้พิพากษาต้องปฏิบัติเช่นนั้นอย่างจริงจัง อันจะทำให้มีความตั้งใจและสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงตามจุดมุ่งหมายได้

ท่านศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ กล่าวไว้ว่า “ผมมีความคิดเห็นมานาน

แล้วว่า ความสำนึก ในหน้าที่หรือที่ภาษาอังกฤษว่า SENSE OF DUTY นั้น มีความสำคัญ เป็นอย่างยิ่งในความเป็นอยู่และความเจริญของประเทศชาติและบุคคล ผมมีความวิตกอยู่ ว่าคนไทยเราเห็นความสำคัญของคุณธรรม ข้อนี้กันอย่างแน่นอนหรือเปล่าผมมีความใฝ่ฝัน ว่าถ้าคนไทยทุกคนหรือส่วนมากมีความซึ่งในความสำคัญของคุณธรรมข้อนี้แล้ว ชาติไทย ของเราจะเจริญรุ่งเรืองรุดหน้าไปไกลเป็นแมนมัน...อันความสำนึกในหน้าที่นั้น คงจะอยู่ ตรงที่หน้าที่ของใคร ใครต้องทำเป็นอย่างดีที่สุด เราจึงต้องปลูกฝัง และทำทุกสิ่งทุกอย่าง ให้คนไทยหมู่ใหญ่ซึ่งในคุณธรรมความสำนึกในหน้าที่ให้จงได้”

ส่วนคุณธรรม จริยธรรมในด้านความสามัคคี ต้องมีความสามัคคีในหมู่คณะ ผู้ประกอบวิชาชีพเดียวกันในการประสานความยุติธรรมแก่ประชาชน ความสามัคคีจะช่วย ให้การปฏิบัติหน้าที่ เป็นไปในทิศทางเดียวกันด้วยความถูกต้องและเที่ยงธรรม มิใช่ต่างคน ต่างปฏิบัติหน้าที่โดยเห็นประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง อันจะนำมาซึ่งความเสียหายแก่ ประชาชนและบ้านเมือง ความสามัคคียังเป็นคุณธรรมสำคัญที่จะทำให้องค์กรศาลยุติธรรม พัฒนางานในภาระหน้าที่ไปสู่เป้าหมายในการอำนวยความยุติธรรมและสร้างสรรค์สังคมให้ เกิดความสงบสุข

ความเป็นกลาง ปัจจุบันสภาพสังคมมีความสลับซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ข้อขัดแย้ง และข้อพิพาทที่เกิดขึ้นมักเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ที่ไม่อาจประสานได้ระหว่างบุคคลแต่ละ ฝ่าย ซึ่งต่างก็มุ่งรักษาผลประโยชน์ของตนเป็นสำคัญ การที่จะพิจารณาคดีเพื่อแก้ไขและ ยุติความขัดแย้งดังกล่าวจำต้องอาศัยความเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หากขาด ความเป็นกลาง ในการพิจารณาพิพากษาคดีด้วยความถูกต้องเที่ยงธรรม บ้านเมืองก็ไม่ อาจเกิดความสงบสุขได้ และคงจะต้องเสื่อมถอยลงไป ประชาชนจะขาดที่พึ่ง สังคมจะ เตือดร้อน นำมาซึ่งความเสียหายแก่ประเทศชาติในที่สุด

นอกจากคุณธรรมพื้นฐานทั้งห้าประการดังกล่าวข้างต้นยังมีคุณธรรมอีก 4 ประการ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าหัวทรงพระราชทานพระบรมราโชวาทแก่ประชาชนชาว ไทยเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2525 ในคราวสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ซึ่งทนายความและ ผู้รักษากฎหมายพึงยึดถือปฏิบัติดังต่อไปนี้

ประการแรก คือ การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตนเอง ที่จะประพฤติ ปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม

ประการที่สอง คือ การรู้จักข่มใจตนเอง ที่จะประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์ ความดีนั้น

ประการที่สาม คือ การอดทน อดกลั้น และอดออม ที่จะไม่ประพฤดิล่วงความ
 ลัทธิจตุรตไม่ว่าด้วยเหตุประการใด

ประการที่สี่ คือ การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละผลประโยชน์
 ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง ธรรมะในพระพุทธศาสนา ก็เป็น
 คุณธรรมสำคัญอีกประการหนึ่งที่หมายความจกต้องยึดถือปฏิบัติในการปฏิบัติหน้าที่การ
 และประพฤติปฏิบัติตนเช่นเดียวกัน ได้แก่หิริโอตตปปะ คือ ความละอายและเกรงกลัวต่อ
 บาป เป็นธรรมะขั้นพื้นฐานที่จะควบคุมจิตใจ และความประพฤติของมนุษย์ ไม่ให้กระทำสิ่ง
 ที่นอกกลุ่มนอกทางอันเป็นความเสื่อมเสีย ไม่ว่าต่อหน้า หรือลับหลัง การมีหิริโอตตปปะจะทำ
 ให้จิตคิดไปในทางที่ดี เป็นไปเพื่อประโยชน์ตนเองและผู้อื่น ไม่เบียดเบียนตนเองหรือผู้อื่น
 ธรรมะเพียงข้อนี้ข้อเดียวก็สามารถทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ทำให้สังคมโลก
 นำอยู่ขึ้น ทนายนความจกต้องยึดถือปฏิบัติธรรมะในข้อนี้ เพื่อ ให้การปฏิบัติหน้าที่บรรลุถึง
 ความยุติธรรมอย่างแท้จริง และยังเป็นธรรมะพื้นฐานที่จะพัฒนาธรรมะในระดับที่สูงขึ้น
 ต่อไป

พรหมวิหาร 4 เป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันโดยปกติสุขทำให้มนุษย์
 ประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วยสันติสุขและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ธรรมะข้อนี้จะทำทนายความใช้
 วิจารณ์ญาณต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง ปราศจากอคติที่คุกคามต่อความถูกต้องเที่ยงธรรม
 พรหมวิหาร 4 มีหลักปฏิบัติอยู่ 4 ประการ คือ

1. เมตตา ได้แก่ ความรัก ความปรารถนาให้ผู้อื่น พ้นทุกข์เป็นสุข
2. กรุณา ได้แก่ การกระทำการช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ เป็นสุข
3. มุทิตา ได้แก่ ความยินดีที่เห็นผู้อื่นเป็นสุข พ้นทุกข์

4. อุเบกขา ได้แก่ การทำจิตใจวางเฉยเป็นกลาง จิตใจไม่แกว่งไปกับอารมณ์
 และกิเลสต่างๆ ทำทุกอย่างไปตามหน้าที่ ไม่เอนเอียงเข้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คุณธรรมของ
 พรหมวิหาร 4 มีประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติมาก เพราะจะทำให้เป็นผู้มีจิตใจเยือกเย็น มีเมตตา
 อารีต่อสรรพสัตว์เกิดจิตเป็นกุศลช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกันให้พ้นจากความเดือดร้อน

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *คู่มือหลักสูตรการพัฒนาข้าราชการครูเพื่อให้มีหรือเลื่อนวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ รุ่นที่ 2*. (กันยายน 2550). มปท.
- กฤษณะ เหลืองทอง. (2556). *ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา*. การค้นคว้าอิสระ กศ.ม. พะเยา : มหาวิทยาลัยพะเยา.
- กิตติยา โสภณโกโดย. (2558). “คุณธรรม” “จริยธรรม” และการดำรงอยู่กับสังคมประชาธิปไตย. เข้าถึงได้จาก <http://www.ombudsman.go.th/10/ethical/ethical0.pdf>.
- จิตรา ปานอ่อน. (2554). *เอกสารประกอบการสอนวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ หน่วยที่ 8 คุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- จินตนา บิลมาศ, ธาณินทร์ อุดม และมนัส บุญประกอบ. (2551). *คู่มือการจัดทำจรรยาข้าราชการและแนวทางปฏิบัติเชิงพฤติกรรมตามจรรยาข้าราชการ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- จินตนา บุญบงการ. (2549). *จริยธรรมทางธุรกิจ*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชวลิต นิ่มนวล. (2552). *รูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความภักดีต่อองค์กรของผู้รับบริการ*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2548). *การบริหารจัดการแบบมีอาชีพ*. กรุงเทพฯ : บุคแบงก์.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2543). *ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล*. กรุงเทพฯ :
- ธานินทร์ ทรัพย์วิเชียร. (2550). *คุณธรรม จริยธรรม กับปัญหาเยาวชนในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : พิษเนศพรีนติ้ง.
- _____. (2553). *หลักนิติธรรม*. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์ 50.
- นงลักษณ์ วิรัชชัยและคณะ.(2551). *การวิจัยนำร่องการใช้ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

- ปัทมา แคนยุกต์. (2554). *รูปแบบการสร้างเสริมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ของนักศึกษา
หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลเครือข่ายภาคใต้.*
วิทยานิพนธ์ กศ.ด. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (2546). กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชันส์.
- พรทิพย์ มูลประการ.(2552). *การติดตามพฤติกรรมทางสังคมหลังการเข้าค่ายคุณธรรม
จริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสันป่าตองวิทยาคม จังหวัด
เชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- พระพรหมคุณาภรณ์. (2555). *คุณธรรมจริยธรรม.* เข้าถึงได้จาก[http://sammao25553.
blogspot.com/2012/08/blog-post.html](http://sammao25553.blogspot.com/2012/08/blog-post.html)
- _____. (2558). *ธรรมนุญชีวิต.* เข้าถึงได้จาก [http://www.stlthaitemple.org/
dharmabook/book0016/dharmanoon.pdf.blogspot.com/2012/08/blog-
post.html](http://www.stlthaitemple.org/dharmabook/book0016/dharmanoon.pdf.blogspot.com/2012/08/blog-post.html).
- _____. (2555 ข). *สรุปผลโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักศึกษา หัวข้อ
“ธรรมะ...สาระดีดี”.* กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเนชั่น.
- _____. (2558). *ธรรมะท่าน ว.วชิรเมธี.* เข้าถึงได้จาก [http://www.kidbuak.com/
buddhaprawat01.html](http://www.kidbuak.com/buddhaprawat01.html).
- ไพบูลย์ ไพทยะทัต. (2551). *การบริหารงานศาลยุติธรรมด้วยพุทธวิธี.* รายงานส่วนบุคคล
การอบรมหลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น” รุ่นที่ 8. กรุงเทพฯ :
สำนักงานศาลยุติธรรม.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2550). *รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับ
คุณธรรม จริยธรรม ในประเทศไทยและต่างประเทศ.* กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและ
พัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549).
*คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง.เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร. พิมพ์
ครั้งที่ 4. ม.ป.ท..*
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล. (2550). *จิตวิทยาสังคม : ทฤษฎีและการประยุกต์.* กรุงเทพฯ :เม็ด
ทรายพริ้นติ้ง.

สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์ และศศิภาญจน์ ทวีสุวรรณ. (2552). การส่งเสริมคุณธรรมที่มี
ประสิทธิภาพ : กรณีศึกษากลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ. รายงานการ
วิจัยจากกรมการศาสนา. กรุงเทพฯ : กระทรวงวัฒนธรรม.

สุเทพ ปาลสาร. (2555). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิง จริยธรรมของผู้บริหาร
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์
ปร.ด. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุเทพ พงศ์ศรีวิวัฒน์. (2550). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม. เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เชียงราย.

สุธาสิณี แม้นญาติ. (2554). โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิง
จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
วิทยานิพนธ์ ปร.ด. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กิจกรรมที่ 2 ทำแบบฝึกชุดที่ 5

เรื่อง คุณธรรม จริยธรรมของทนายความ

คำชี้แจง เมื่อศึกษาคู่มือการพัฒนาตนเองชุดที่ 5 คุณธรรม จริยธรรมของทนายความ แล้วให้ท่านสรุป และตอบคำถามต่อไปนี้

1. ตามความเห็นของท่าน คุณธรรมและจริยธรรมหมายถึงอะไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าทนายความควรมีคุณธรรมและจริยธรรมสูงกว่าบุคคลธรรมดาหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

3. ให้ท่านเลือกแนวคิด ทฤษฎีคุณธรรมและจริยธรรม ที่ท่านเห็นว่าตรงกับทัศนคติของท่าน พร้อมอธิบายเหตุผล

.....

.....

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่า องค์ประกอบย่อยภาวะผู้นำของทนายความด้านคุณธรรมและจริยธรรม ควรประกอบด้วยอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

5. ในฐานะที่ท่านเป็นทนายความ ท่านจะนำหลักคุณธรรมและจริยธรรมมาใช้ในการบริหารงานในหน่วยงานของท่านอย่างไรให้ประสบความสำเร็จได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

แนวคำตอบแบบฝึกที่ 2 เรื่องคุณธรรม จริยธรรมของทนายความ

ข้อ 1

ตามความเห็นของข้าพเจ้า คุณธรรมและจริยธรรม หมายถึงการประพฤติดี การดำรงตนและชื่อเสียงเกียรติคุณดี ประสาทความยุติธรรมแก่ผู้มีความเที่ยงธรรม ถูกต้องตามกฎหมายและนิติประเพณี ยึดมั่นในระบบคุณธรรมจริยธรรม ยึดหลักธรรมมาภิบาล ความถูกต้องดีงาม และไม่แสวงหาตำแหน่ง ความดีความชอบหรือประโยชน์อื่นใดโดยมิชอบ

ข้อ 2

ตามความเห็นของข้าพเจ้าจริยธรรมสูงกว่าบุคคลธรรมดา เนื่องจากทนายความมีหน้าที่ทั้งการบริหารงานในส่วนงานคดี ซึ่งมีหน้าที่ในการประสาทความยุติธรรมให้แก่ผู้มีอรรถคดีด้วยความเที่ยงธรรม จึงจำเป็นที่จะต้องมีความคุณธรรมและจริยธรรมสูงกว่าบุคคลธรรมดา โดยจะต้องประพฤติปฏิบัติตนดังนี้

1. ประพฤติปฏิบัติและวางตนให้เหมาะสม โปร่งใส เป็นแบบอย่างที่ดี ผู้ได้บังคับบัญชาและบุคคลอื่นตำราวจ ทนายความโดยปราศเพรีอ
2. ระมัดระวังในการคบค้าสมาคมกับผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ที่มีอรรถคดีในศาล ทนายความ เพื่อมิให้กระทบกระเทือนภาพลักษณ์และภาพพจน์
3. มีเมตตาและยุติธรรมต่อผู้อื่นโดยเฉพาะลูกความเสมอต้นเสมอปลาย ซึ่งจะทำให้มีบารมีในการว่าความ
4. มีความเสียสละทั้งความสุขส่วนตัว เวลาส่วนตัวและประโยชน์ส่วนตัว
5. แสดงออกให้เห็นว่าเป็นผู้มีความยุติธรรม โดยเฉพาะการว่าความ

ความซื่อสัตย์สุจริต ควรมีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เห็นแก่ได้ หรือรับเลี้ยงจากบุคคลในจังหวัด ไม่มีเหตุผลหรือโอกาสอันควรที่โดยตรงไปตรงมาด้วย แม้ผู้ที่ไม่โกงก็จะหมกมุ่นกำลังใจทำหน้าทีไปในที่สุด ประชาชนย่อมเลื่อมศรัทธา

ข้อ 3

เป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณและการประพฤติตัว ดำรงตนมั่นคงอยู่ในจริยธรรมของวิชาชีพและคุณธรรมทางสังคม (Social Value) เป็นแบบอย่างให้แก่ผู้บริหารองค์กรทั่วไปทั้งภาครัฐและเอกชน

เป็นผู้นำทศพิธราชธรรมมาประพฤติปฏิบัติให้เห็นจริงได้ เพราะทำหน้าที่ในพระปรมาภิไธยของพระราชา โฉนจะละเลยธรรมะของพระราชาไปเสียได้ นอกจากนั้น ท่านยังเห็นว่าผู้ทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายจะต้องมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. สามารถครองตน ครองคน ครองงานและสรรค์สร้างประโยชน์สุขให้แก่ประเทศชาติและประชาชน
2. สามารถใช้และตีความกฎหมายให้บรรลุผลเป็นความยุติธรรมและชอบธรรมได้ไม่จนแต่มีอยู่ภายใต้ตัวบทกฎหมายที่ไม่ถูกต้องเป็นธรรม
3. พากเพียรพยายามในการลด ละ เลิก อบายมุขทุกประเภท ตั้งแต่ฝิ่นหนักเลงเหล้า จอมเจ้าชู้ไปจนถึงการคบบางมูลหมุมิจฉาชีพเนื่องจากแนวคิดดังกล่าวเป็นการให้ข้อคิดที่ผู้ประกอบอาชีพ/ผู้ทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายทุกคนต้องพึงปฏิบัติและนำมาเป็นเครื่องเตือนใจอยู่เสมอในการปฏิบัติหน้าที่ของตน หากสามารถนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการประพฤติปฏิบัติตนได้เป็นประจำก็จะทำให้ประชาชนได้รับความยุติธรรม สังคมและประเทศชาติได้รับความสงบสุข

ข้อ 4

ข้าพเจ้าคิดว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำของทนายความด้านคุณธรรมและจริยธรรม ควรประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์สุจริต
2. ความประพฤติดี การดำรงตนและชื่อเสียงเกียรติคุณ
3. ประสาทความยุติธรรมแก่ผู้มีอรรถคดีด้วยความเที่ยงธรรม ถูกต้องตาม

กฎหมายและนิติประเพณี

4. ยึดมั่นในระบบคุณธรรมจริยธรรม ยึดหลักธรรมาภิบาล ความถูกต้องดีงามและไม่แสวงหาตำแหน่ง ความดี ความชอบหรือประโยชน์อื่นใดโดยมิชอบ

ข้อ 5

ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นผู้ทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายข้าพเจ้าจะนำหลักคุณธรรมและจริยธรรมมาใช้ในการบริหารงานในหน่วยงานของข้าพเจ้าให้ประสบความสำเร็จ ดังต่อไปนี้

1. วางตัวเป็นกลาง ไม่ปิดกั้นที่จะรับฟังความคิดเห็นจากบุคคลอื่น ได้แก่ ผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ธุรการ นอกจากนั้นยังจะต้องฟังความคิดเห็นจากบุคคลภายนอกหน่วยงาน เช่น ทนายความ พนักงานอัยการ ตำรวจ ราชทัณฑ์ พนักงานคุมประพฤติ เป็นต้น เพื่อนำแนวความคิดดังกล่าวมาพัฒนาปรับปรุงหน่วยงานให้ดีขึ้น
2. ใช้หลักการทำงานทำนองเดียวกันกับการปฏิบัติธรรม กล่าวคือ ทำแล้วเบาสบายไม่เครียด สนุกและมีความสุขกับการทำงาน
3. มีเมตตากับผู้อื่นเหมือนพี่น้อง ดูแลเจ้าหน้าที่ธุรการเสมือนเป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้คนรอบด้านอย่างเหมาะสม
4. แสดงจุดแข็งขององค์กรในเรื่อง ความซื่อสัตย์ สุจริต ให้ชัดเจนทั้งต่อหน้าและลับหลังซึ่งจะทำให้ผู้คนเชื่อถือและศรัทธาในที่สุด
5. ทำงานโดยปราศจากอคติและปราศจากอารมณ์ ให้เป็นธรรมแก่ผู้ร่วมงาน ทั้งต้องดูแลเอาใจใส่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งอย่างเท่าเทียมกัน และทำตัวให้เป็นตัวอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา
6. ดำรงตนให้เหมาะสมกับหน้าที่ เตรียมตัว เตรียมใจให้พร้อมโดยยึดหลักศาสนานำมโนมาจิตใจให้มั่นคง กล่าวคือ นำหลักหลักทศพิธราชธรรม 10 ประการ อธิษฐานธรรม 4 พรหมวิหาร 4 อคติ 4 สังคหวัตถุ 4 ชั้นดีโสรัจจะ หิริโอตตัปปะ อิทธิบาท 4 มาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่โดยมีสติ สุขุม เยือกเย็นในการแก้ปัญหา ไม่ใช้อารมณ์ในการแก้ปัญหา
7. ให้อภัย ให้ออกาสที่สามารถให้ได้โดยเหมาะสม ซึ่งจะทำให้ได้รับการยอมรับจากทุกภาคส่วนและความตั้งใจที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหาและสร้างสรรค์ผลงานให้สำเร็จ

คำชี้แจง หลังจากศึกษาคู่มือ

ชุดที่ 5 เรื่อง คุณธรรมและจริยธรรมของทนายความ ควรมีการพัฒนาชุดนี้หรือไม่
อย่างไร การพัฒนาภาวะผู้นำของทนายความแล้ว ท่านมีความเห็นและ/หรือข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการพัฒนา

1. รศ.ดร.หาญชัย อัมภากล ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
2. ดร.อนุรักษ์ อุปพงษ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 23 (สพม.23) สกลนคร
3. นายสุรศักดิ์ รอนใหม่ ประธานกรรมการบริหารสหภาพนายควม ภาค 3
4. นายชาญยุทธ เห่งกระโทก ประธานสหภาพนายควมจังหวัดสุรินทร์ ภาค 3
5. นายวรวิทย์ ไชยศรียะ ประธานสหภาพนายควมจังหวัดศรีสะเกษ ภาค 3
6. นายชาติชาย จงสมชัย ประธานสหภาพนายควมจังหวัดกาฬสินธุ์ ภาค4
7. พันตรีชุมพร จุนโกเศศ กรรมการบริหารสหภาพนายควม ภาค 4
8. นายฉัตรณรงค์ วงศ์พนารัตน์ นิติกรชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 (สพม.22)
นครพนม – มุกดาหาร
9. นายจุลพงษ์ พวงสุวรรณ อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด
สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัว
จังหวัดนครพนม
10. นายนพรัตน์ อภิวิมลรัตน์ ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสกลนคร

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวัสดิ์ โพธิ์วัฒน	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ไพใหญ่	กรรมการ
ดร.ละม้าย กิตติพร	กรรมการ